Forslag til driftsplan for

Skov- og Naturstyrelsen Vendsyssel

2007-2021

Skov- og Naturstyrelsen

0 Forord

Denne driftsplan beskriver den fremtidige drift af statens arealer administreret af SNS Vendsyssel. Det drejer sig om de kystnære klitplantager fra Skagen til Tranum, mindre arealer i det indre af Vendsyssel, skov og naturarealer på Læsø samt Hirsholmene. Planen er udarbejdet ud fra et 300 årigt perspektiv og udstikker rammer for driften inden for en rullende 15 årig-driftsplanperiode med en planlagt revision 1-2 gange i perioden.

Handlingsplan for naturnær skovdrift er planens fundament for skovdriften, og planen udlægger skovudviklingstyper for alle de skovbevoksede arealer. Hermed er taget et afgørende skridt til at dyrke skovene i større behandlingsenheder, hvor de naturgivne forhold er sammenlignelige og den ønskede skovtilstand sammenfaldende. Med baggrund i ønsker om at certificere statens skove er der i planen taget højde for, at skovdriften opfylder vilkårene herfor. Det betyder bl.a. at dele af det bevoksede skovareal er udlagt til urørt skov, og at en række særligt værdifulde bevoksninger er udpeget med henblik på særlig hensyntagen. Statens skove er certificeret i juni 2007.

Størstedelen af de ubevoksede naturarealer hos SNS Vendsyssel er omfattet af internationale bestemmelser om naturbeskyttelse og har Natura-2000 status. Denne plan fokuserer derfor i langt højere grad end tidligere driftsplaner på naturarealerne og indeholder plejeplaner for større, sammenhængende naturarealer, typisk klithedearealer. De kommende Natura-2000 planer skal indarbejdes i denne driftsplan, hvorfor planen sandsynligvis vil skulle gennemgå en revision allerede i 2010.

Som grundlag for planen er som et nyt tema i driftsplanlægningen udarbejdet en landskabsplan baseret på landskabsanalyser for områder med samme landskabskarakter. Med fokus på større sammenhængende naturområder opererer planen med overgangszoner mellem de store naturområder og plantagerne. I overgangzonerne planlægges en del af skovbevoksningen på længere sigt ryddet til fordel for genskabelse af den naturlige klithedevegetation og en fremhævelse af betydende landskabselementer.

Planen er udarbejdet i et tæt samarbejde mellem Skov- og Naturstyrelsen centralt, Natur og Friluftsliv og den lokal enhed SNS Vendsyssel. Undervejs er enhedens brugerråd løbende inddraget gennem temadrøftelser og ekskursioner på rådets møder. Planforslaget bliver i foråret 2008 sendt i offentlig høring.

For at fremme brugernes mulighed for inddragelse i driftsplanlægningen og den fremtidige drift indeholder planen "arealvise beskrivelser" for hvert enkelt skov- og naturområde. Heri er områdets status, formelle udpegninger samt målsætninger, planer og konsekvenser beskrevet.

Planen samt alle bilag og kort findes på hjemmesiden
www.skovognatur.dk/Lokalt/Vendsyssel.

1. Status for SNS Vendsyssel 2
1.1 Arealernes fordeling og karakteristik 2
1.1.1 Beliggenhed 2
1.1.2 Overordnet karakteristik for SNS Vendsyssel 2
1.1.3 Arealanvendelse 4
1.1.4 Bygninger 9
1.1.5 "Siden sidst" – enhedens historie i store træk 10
1.2 Biologiske forhold 11
1.2.1 Naturarealer 11
1.2.2 Sammendrag af områdeanalysen 12
1.2.3 Interessante arter i lokalområdet 13
1.2.4 Nøglebiotoper 15
1.3 Geologi, jordbund og grundvand 16
1.3.1 Landskabet 16
1.3.2 Geologiske interesseområder 18
1.3.3 Geologiske jordarter 19
1.3.4 Jordbunden 20
1.3.5 Grundvand 23
1.4 Klima 24
1.5 Kulturhistoriske forhold 25
1.6 Friluftslivet 28
1.6.1 Status for friluftsaktiviteterne 28
1.6.2 Jagt- og Vildtforvaltning 31
1.6.3 Fiskeri 35
1.7 Landskab 39
1.8 Skovtilstand, forrådsstatus og analyse 44
1.8.1 Markregistrering 44
1.8.2 Taksation 44
1.8.3 Beregnede vedmasser 45
1.9 Regionplanlægning 46
1.10 Internationale beskyttelsesområder 47
1.10.1 EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsar-områder 48
1.10.2 EF-habitatområder 48
1.11 Fredninger og vildtreservater 49
1.11.1 Fredninger 49
1.11.2 Vildtreservater 49
1.12 Udpegninger efter naturskovsstrategien m.v. 51
1.13 Udpegninger efter genbevaringsstrategien 51
1.14 Forsøgsarealer og frøavlsbevoksninger. 52
1.15 Forpagtningsaftaler og drift af markarealer 53
1.16 Campingpladser 54
1. 17 Sommerhuse på lejet grund. 55
1.18 Biproduktion 56

1. Status for SNS Vendsyssel

1.1 Arealernes fordeling og karakteristik

1.1.1 Beliggenhed

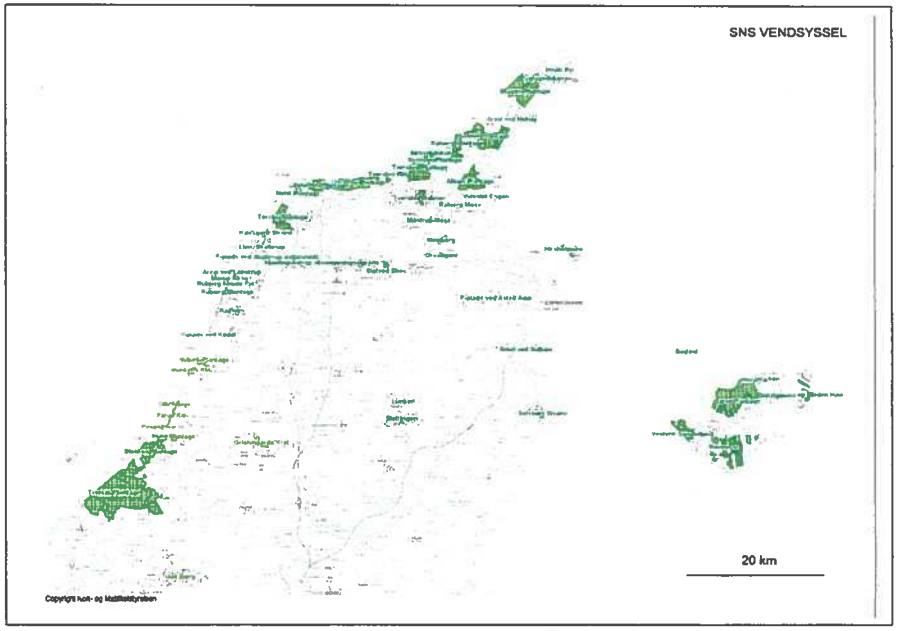

1.1.2 Overordnet karakteristik for SNS Vendsyssel

De over 50 enkeltskove, naturområder og mindre støttepunkter for friluftslivet præsenteres hver for sig i det skovvise kapitel, men de fleste kan i grove træk beskrives efter nedenstående gruppering:

- *klitplantagearealerne*

Omfatter de træbevoksede arealer i klitplantagerne, der ligger som perler på en snor langs kysten fra Læsø over Ålbæk, Skagens Odde til og med Blokhus. Arealerne blev tilplantet for 70 – 150 år siden for varigt at standse den altødelæggende sandflugt. Klitplantagerne er i dag vigtige områder for friluftsliv og turisme, og arealerne forventes at få endnu større betydning i denne sammenhæng i fremtiden. Vilkårene for træproduktion er gennemgående ringe, selv om der også i en del af plantagerne indgår mere frodige jorde.

Skov nr	Skov navn	Total
11	Læsø Plantage	1.867,8
12	Nordmarken	56,9
13	Danzigmand og Bløden Hale	101,9
14	Vesterø Sønderland	349,5
15	Rønnerne	699,7
16	Borfeld	0,3
21	Skagen Plantage	1.474,1
22	Bunken Plantage	1.171,0
23	Råbjerg Plantage	408,7
24	Hvide Fyr	0,4
25	Byfogedskoven	10,4
31	Ålbæk Plantage	735,6
32	Tversted Plantage	812,7
33	Skiverbakken	68,8
34	Skiveren Plantage	24,9
35	Tversted Rimmer	160,9
36	Råbjerg Mose	13,7
37	Videslet Engen	13,1
38	Hirsholmene	47,7
39	Areal ved Hulsig	13,5
41	Tversted Klit	36,4
42	Uggerby Plantage	767,4
43	Lilleheden Plantage	392,1
44	Nejst Plantage	40,7
45	Tornby Plantage	561,5
46	Kærsgård Strand	45,0
47	Lien Skallerup	5,6

Skov nr	Skov navn	Total
48	P-plads ved Skallerup indlandsklit	0,1
49	Areal ved Lønstrup	1,3
50	Mårup Kirke	0,3
51	Rubjerg Knude Fyr	2,5
52	Kajholm	45,8
53	Rubjerg Plantage	58,5
54	P-plads ved Kodal	0,1
60	Hjørring-Astrup skovrejsningsområde	16,2
61	Slotved Skov	45,9
62	Måstrup Mose	0,6
63	Mosbjerg	55,2
64	Ørvadgård	16,1
65	P-plads ved Åsted Ådal	0,0
66	Areal ved Sulbæk	4,4
67	Solsbæk Strand	36,8
68	Lunken	31,1
69	Slettingen	40,7
71	Blokhus Plantage	1.218,7
72	Tranum Plantage	3.932,8
73	Nybæk Plantage	115,9
74	Munkens Klit	56,2
75	Lille Norge	36,0
76	Fårup Klit	53,3
77	Pirups Hvarre	32,7
78	Hune Plantage	65,2
79	Grishøjgårds Krat	166,2
80	Gjøl Bjerg	3,4
I alt		15.916,3

- *de åbne arealer uden træbevoksning*

Arealerne er store og omfatter først og fremmest åbne klitarealer med tilhørende strand og strandenge af forskellig slags. Der er tale om åbne arealer, der indgår som en del af klitplantagerne, men også selvstændigt beliggende arealer, f.eks. store strandengsarealer på Læsø. De åbne arealer indeholder værdifuld natur og mange indgår helt eller delvis i et Natura 2000-område. Det er vigtigt at værne om de værdifulde biotoper. Arealerne bidrager til det åbne landskab og de store vidder med højt til himlen, som er karakteristisk for Vendsyssel og Læsø. Det er kendetegnende for stort set alle åbne arealer, at de er truet af tilgroning med selvsåede nåletræer, og det er en vigtig opgave at holde denne tilgroning i ave.

- *Tranumkomplekset*

Med sin størrelse på 3.900 ha, sin ensartethed og en noget mindre publikumsbenyttelse pr. arealenhed end de fleste øvrige arealer, skiller det store Tranumkompleks sig ud fra den øvrige del af SNS Vendsyssel. Området er overalt dækket af flyvesand, dels som et jævnt lag over sletten, og dels som vandreklitter. Området har været stærkt vandlidende, og da plantagen blev anlagt ca.

1918 var en omfattende vandregulering nødvendig. Der er normalt en overfladisk grundvandstand på ca. ½-1 m. I området er der en stor og stærk bestand af krondyr, som trives godt på det vidtstrakte og forholdsvis uforstyrrede areal.

Såvel landskab, natur og friluftsliv vil blive tilgodeset ved lukning af dele af grøftesystemet og rydning af en del af det skovbevoksede areal. Samtidig skal det sikres, at kronvildtet fortsat kan trives i store uforstyrrede områder.

- *det indre af Vendsyssel*

Få men væsentlige områder med oprindelig dansk bøg, som f.eks. i Slotved Skov. Skoven er dels udlagt som urørt skov fra år 2000 og dels som græsningsskov, der afgræsses af dåvildt under hegn.

- *støttepunkter for friluftslivet*

Flere af Vendsyssels store turistattraktioner ligger på SNS Vendsyssels arealer. Det kan være som en del af større naturarealer som Råbjerg Mile, Den Tilsandede Kirke og Tverstedsøerne eller det kan være større eller mindre isoleret beliggende arealer som Maarup Kirke, Rubjerg Knude Fyr og Hirsholmene. På disse arealer søges benyttelse og beskyttelse afbalanceret, så tilgængeligheden er god og formidlingen af høj kvalitet samtidig med at stederne værnes mod nedslidning.

1.1.3 Arealanvendelse

Arealanvendelse pr. 1. januar 2007 for træarter og for de enkelte skove, opdelt efter skovtype (driftsklasse), fremgår nedenfor. Andre detaljer fremgår af tabelbilag.

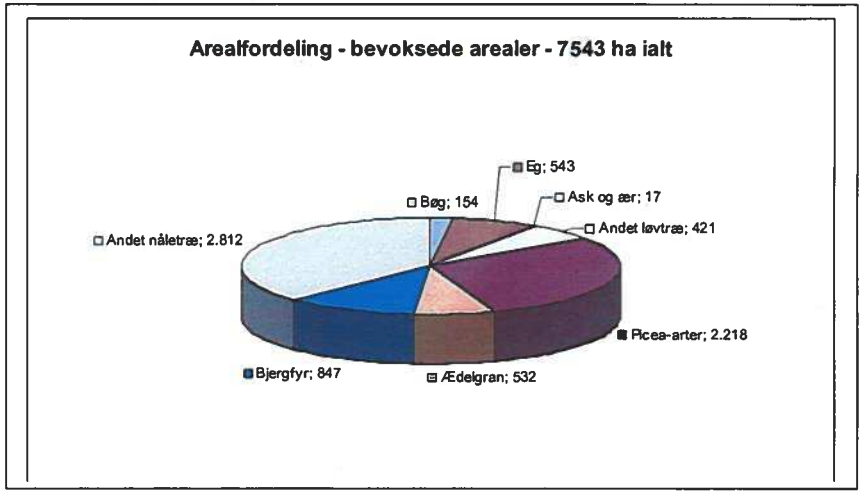

Det samlede areal er 15.916 ha. Heraf er 7.543 ha, 47 pct. bevokset. Løvtræ udgør 1.135 ha med eg og birk som væsentligste træarter. Arealet med nåletræ er 6.409 ha hvor sitkagran, ædelgran og skovfyr er de mest udbredte arter.

Skov		Driftsklasse										
Nr.	Navn	Bøg	Eg	Ask og ær	Andet løvtræ	Picea-arter	Ædel-gran	Bjerg-fyr	Andet nåle-træ	Bevoks et	Ube-vokset	I alt
11	Læsø Plantage	17,5	85,2	3,6	264,6	167,9	34,6	15,0	593,0	1181,4	686,4	1867,8
12	Nordmarken									0,0	56,9	56,9
13	Danzigmand og Bløden Hale				4,0					4,0	97,9	101,9
14	Vesterø Sønderland								2,9	2,9	346,6	349,5
15	Rønneme				13,9				8,4	22,3	677,4	699,7
16	Borfeld									0,0	0,3	0,3
21	Skagen Plantage	0,3	18,4		5,6	87,6	5,7	349,8	286,4	753,8	720,3	1474,1
22	Bunken Plantage	0,4	15,5		22,3	70,2		181,6	238,4	528,4	642,6	1171,0
23	Råbjerg Plantage					33,9	1,0	12,2	20,1	67,2	341,5	408,7
24	Hvide Fyr									0,0	0,4	0,4
25	Byfogedskoven	5,2							3,3	8,5	1,9	10,4
31	Ålbæk Plantage	1,5	44,5	1,3	13,9	96,1	14,0	54,7	356,6	582,6	153,0	735,6
32	Tversted Plantage	22,7	40,7	1,0	13,2	205,4	83,6	67,6	253,4	687,6	125,1	812,7
33	Skiverbakken									0,0	68,8	68,8
34	Skiveren Plantage					5,5		1,1	4,7	11,3	13,6	24,9
35	Tversted Rimmer		6,9		0,5	34,9	1,3	6,6	4,8	55,0	105,9	160,9
36	Råbjerg Mose									0,0	13,7	13,7
37	Videslet Engen									0,0	13,1	13,1
38	Hirsholmene									0,0	47,7	47,7
39	Areal ved Hulsig							1,4	0,3	1,7	11,8	13,5
41	Tversted Klit				0,7					0,7	35,7	36,4
42	Uggerby Plantage	10,0	44,5	3,4	21,3	143,4	49,4	27,4	220,1	519,5	247,9	767,4
43	Lilleheden Plantage	6,4	26,7	0,8	20,1	111,8	27,4	0,6	96,1	289,9	102,2	392,1
44	Nejst Plantage		1,9				35,7	2,4		40,0	0,7	40,7
45	Tornby Plantage	15,6	17,8		1,6	142,1	82,4	17,8	44,8	322,1	239,4	561,5
46	Kærsgård Strand									0,0	45,0	45,0
47	Lien Skallerup									0,0	5,6	5,6
48	P-plads ved Skallerup									0,0	0,1	0,1
49	Areal ved Lønstrup									0,0	1,3	1,3
50	Mårup Kirke									0,0	0,3	0,3
51	Rubjerg Knude Fyr									0,0	2,5	2,5
52	Kajholm	3,6	13,2	2,5	2,0	0,6	3,0		6,3	31,2	14,6	45,8
53	Rubjerg Plantage		1,2				10,5	1,2	17,6	30,5	28,0	58,5
54	P-plads ved Kodal									0,0	0,1	0,1
60	Hjørring-Astrup skovr. omr.		7,4	2,6	2,6				2,3	14,9	1,3	16,2
61	Slotved Skov	16,3	0,6	0,5		6,8	12,2			36,4	9,5	45,9
62	Måstrup Mose									0,0	0,6	0,6
63	Mosbjerg	7,4	0,5							7,9	47,3	55,2
64	Ørvadgård									0,0	16,1	16,1
65	P-plads ved Åsted Ådal									0,0	0,0	0,0
66	Areal ved Sulbæk									0,0	4,4	4,4
67	Solsbæk Strand								3,7	3,7	33,1	36,8
68	Lunken	10,4	0,4		2,2	1,7				14,7	16,4	31,1
69	Slettingen	4,1				1,1			0,1	5,3	35,4	40,7
71	Blokhus Plantage	5,9	26,6			185,1	76,7	40,9	119,8	455,0	763,7	1218,7
72	Tranum Plantage	24,9	169,9	0,9	26,2	810,3	84,5	64,1	492,7	1673,5	2259,3	3932,8
73	Nybæk Plantage		6,5		1,7	49,5			9,0	66,7	49,2	115,9
74	Munkens Klit									0,0	56,2	56,2
75	Lille Norge	0,3	0,9			4,3			0,9	6,4	29,6	36,0
76	Fårup Klit		11,1		0,9	23,5		1,2	14,2	50,9	2,4	53,3
77	Pirups Hvarre					3,5				3,5	29,2	32,7
78	Hune Plantage	1,3	2,4			33,1	10,0	1,3	11,7	59,8	5,4	65,2
79	Grishøjgårds Krat				4,0					4,0	162,2	166,2
80	Gjøl Bjerg									0,0	3,4	3,4
I alt		153,8	542,8	16,6	421,3	2218,3	532,0	846,9	2811,6	7543,3	8373,0	15916,3

Skov		Ubevokset													
Nr.	Navn	Hede	Seer m.v.	Klit	Eng	Strand bred	Mose	Str-and-eng	Overd rev	Krat	Slette	Ager	Vej	An-det	I alt
11	Læsø Plantage	374,6	27,7	30,5		20,9	155,3	4,6	2,4	0,5	13,1	30,9	18,4	7,5	686,4
12	Nordmarken	39,1				4,5	13,1							0,2	56,9
13	Danzigmand og Bløden Hale	24,2		7,2		23,3	3,4	39,8							97,9
14	Vesterø Sønderland	145,1	4,7	11,3		54,0	4,9	119,9		4,6			1,8	0,3	346,6
15	Rønneme	57,3	0,7			58,5	185,9	375,0							677,4
16	Borfeld					0,3									0,3
21	Skagen Plantage	542,4	0,9	51,3	2,1	25,7	2,4				57,9		14,9	22,7	720,3
22	Bunken Plantage	343,7	10,8	62,5	3,5	11,2	107,3			4,8	39,7	21,3	8,0	29,8	642,6
23	Råbjerg Plantage	317,6	7,1		7,7		7,6			0,5			0,3	0,7	341,5
24	Hvide Fyr										0,4				0,4
25	Byfogedskoven										1,5			0,4	1,9
31	Ålbæk Plantage	95,6	3,2							4,7	16,3		10,3	22,9	153,0
32	Tversted Plantage	28,3	2,0			31,5			15,4	3,5	12,9	6,6	10,0	14,9	125,1
33	Skiverbakken	38,5		9,4		11,5	7,1							2,3	68,8
34	Skiveren Plantage	8,8	1,0				3,8								13,6
35	Tversted Rimmer	79,4	3,2				23,3								105,9
36	Råbjerg Mose						13,7								13,7
37	Videslet Engen				13,1										13,1
38	Hirsholmene					8,7		33,7		0,9				4,4	47,7
39	Areal ved Hulsig	3,1				0,1					1,0	7,4	0,2		11,8
41	Tversted Klit	34,8	0,7										0,2		35,7
42	Uggerby Plantage	58,9	4,3		4,8	57,1	13,3	2,3	22,6	10,6	40,5	12,9	14,9	5,7	247,9
43	Lilleheden Plantage	26,8	1,1	2,1	1,7	21,7	13,6	6,8		7,3	7,4		7,7	6,0	102,2
44	Nejst Plantage									0,7					0,7
45	Tornby Plantage	45,5	2,3	11,2	0,7	21,2	8,2		108,2	13,6	3,3	13,1	2,5	9,6	239,4
46	Kærsgård Strand	27,1		7,6		10,3									45,0
47	Lien Skallerup										5,0	0,3		0,3	5,6
48	P-plads ved Skallerup													0,1	0,1
49	Areal ved Lønstrup					0,6								0,7	1,3
50	Mårup Kirke													0,3	0,3
51	Rubjerg Knude Fyr			2,4										0,1	2,5
52	Kajholm				5,0					3,3	5,8		0,3	0,2	14,6
53	Rubjerg Plantage		0,1	6,7		1,5				14,3			1,2	4,2	28,0
54	P-plads ved Kodal													0,1	0,1
60	Hjørring-Astrup skovr. omr.									1,0			0,3	0,0	1,3
61	Slotved Skov						4,2				4,6			0,7	9,5
62	Måstrup Mose						0,6								0,6
63	Mosbjerg				3,0				30,0			12,4	0,2	1,7	47,3
64	Ørvadgård	16,1													16,1
65	P-plads ved Åsted Ådal													0,0	0,0
66	Areal ved Sulbæk									3,2	0,7			0,5	4,4
67	Solsbæk Strand	24,8				8,2							0,1		33,1
68	Lunken		0,3		5,5		0,9				2,6	6,6		0,5	16,4
69	Slettingen						2,3		13,9		16,1	2,4	0,4	0,3	35,4
71	Blokhus Plantage	327,8	2,1	17,9		57,7	28,1				12,9	104,2	13,8	199,2	763,7
72	Tranum Plantage	1328,7	25,4	60,0	85,1	51,6	180,2		5,9	2,0	86,4	288,4	24,7	120,9	2259,3
73	Nybæk Plantage		0,4		30,5		12,6			1,6	0,5		0,4	3,2	49,2
74	Munkens Klit	7,3	0,1								11,9	36,1	0,8		56,2
75	Lille Norge	22,7				1,8				2,3		2,2	0,5	0,1	29,6
76	Fårup Klit	0,8									1,0		0,6		2,4
77	Pirups Hvarre	27,3				1,7							0,2		29,2
78	Hune Plantage											3,7	0,7	1,0	5,4
79	Grishøjgårds Krat		4,2		85,2		72,5						0,2	0,1	162,2
80	Gjøl Bjerg							0,7		2,7					3,4
I alt		4046,3	102,3	280,1	247,9	483,6	864,3	582,8	198,4	82,1	341,5	548,5	133,6	461,6	8373,0

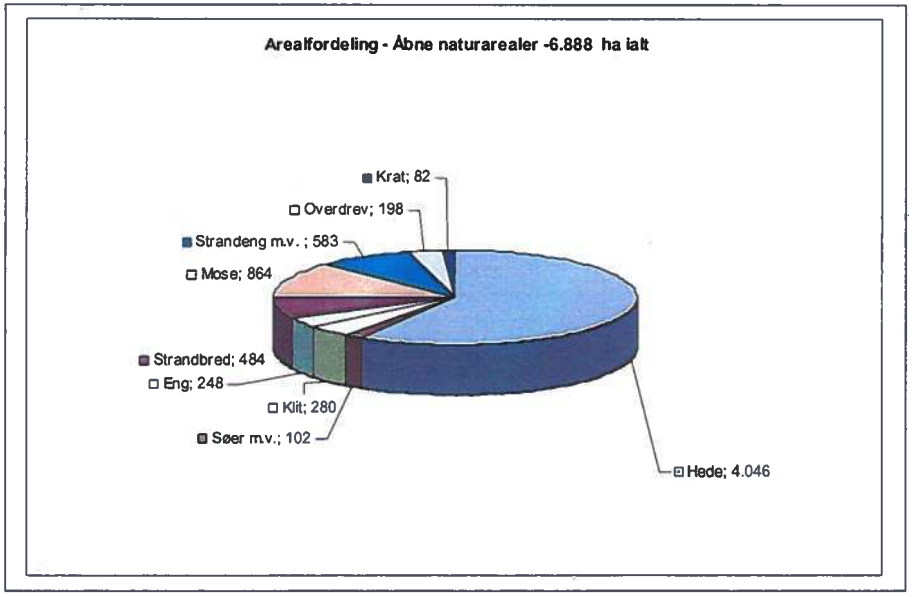

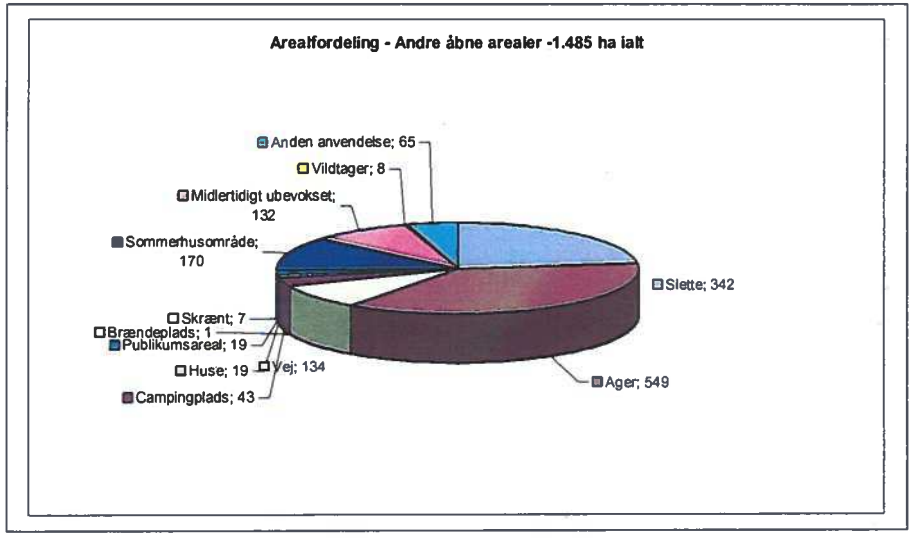

De ubevoksede arealer udgør med 8,373 ha 53 pct. af arealet. Heraf er 6.888 ha naturarealer med hede, mose strandeng og strandbred som de væsentligste. De øvrige åbne arealer på 1.485 ha, er

bl.a. slette, ager og sommerhusområder. 130 ha er midlertidigt ubevoksede arealer, bl.a. efter stormfald i 2005 og insektskader i 2006.

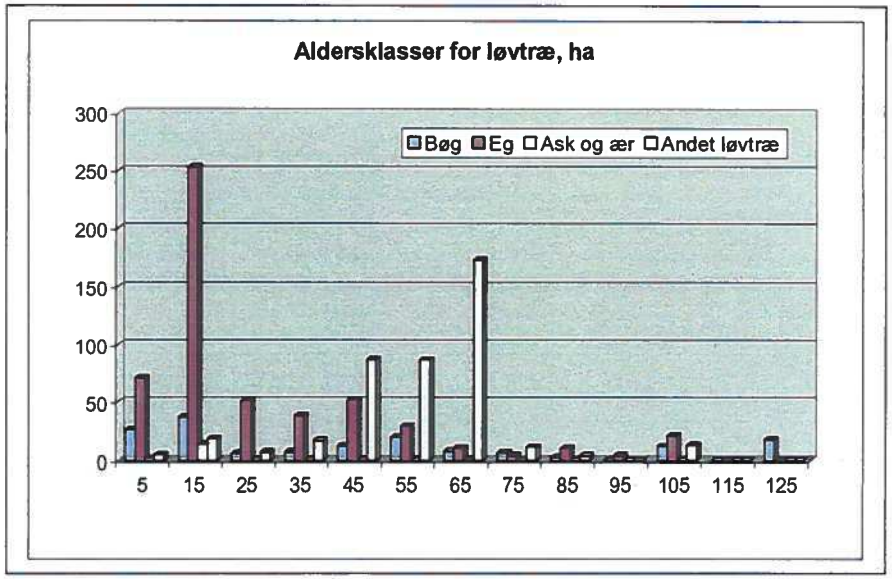

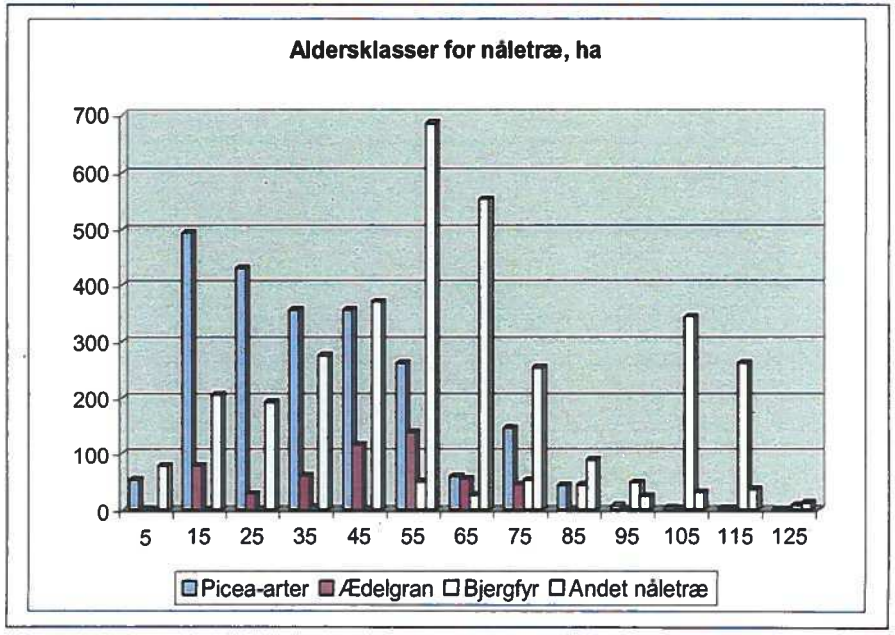

Den driftsklassevise aldersklassefordeling for de skovbevoksede arealer fremgår dels af tabelbilag (ikke med ved høringen), dels på figurform ovenfor.

I bøg og eg er der overvægt af yngre bevoksninger på 10 – 20 år etableret de seneste årtier.
I andet løvtræ er der overvægt af ældre bevoksninger over 40 år.

Picea-arter, med sitkagran som den væsentligste, har en jævn arealfordeling indtil ca. 60 år og derpå et fald som følge af stormfald og insektangreb. Andet nåletræ, skovfyr, har en højere andel ældre bevoksninger. I bjergfyr er der betydelige arealer over 100 år, etableret som første generations klitplantage.

1.1.4 Bygninger

Enhedens bygninger består overvejende af boliger, driftsbygninger, publikumsbygninger og bygninger på campingpladser. De to sidstnævnte er beskrevet andetsteds i planen.

Der er i alt på enheden:
- 1 kontor i Skagen.
- 21 medarbejderboliger, hvoraf de 15 er tjenesteboliger.
- 8 boliger udlejet til fremmede.
- 7 huse udlejet til andre formål end bolig.
- 1 savværk.
- 2 skydebaner med driftsbygninger.
- Diverse vandværksbygninger, hvoraf et vandværk i Blokhus er i egen drift.
- Diverse militære anlæg – overvejende i Bunken, Ålbæk og Tranum Plantager.
- 12 huse på Hirsholmene, der er lejet ud som sommerhuse.
- Diverse driftsbygninger på Hirsholmene herunder elværk, olielager og maskinhuse, samt nogle bunkere.
- Hirsholmene Kirke og Hirsholmene Fyr, der begge er i drift.
- Mårup Kirke, Den tilsandede kirke og Rubjerg Knude Fyr, der alle er turistattraktioner.
- Derud over findes der i Tranum og Blokhus Plantager 5 private huse og 285 private sommerhuse samt et feriecenter ejet af Dansk FolkeFerie, der ligger på enhedens areal.

HUSNAVN	AFD. NR	ANVENDELSE
Lille Norge	10 k	Udlejet til fremmed + pub
Blokhusgård	30 a	Skovfogedtjenestested + driftsbygninger
Rødhusminde	74 a	Udlejet til medarbejder – udbygninger bruges af campingplads
Klitgården	102 a	Udlejet som driftsbygninger til forsvaret
Hjelmen	125 a	Skovløbertjenestested + driftsbygninger
Skovhytten	125a	Jagthytte/mødelokale
Overklitten	159 a	Udlejet til medarbejder
Smedens Hus	177 a	Udlejet til fremmed
Ø. Opsyn	192 a	Udlejet til fremmed + driftsbygning
Myrensgård	195 a	Skovløbertjenestested
Gl. Hvarre	236 a	Forpagterbolig til Tranum klit Camping – udbygninger bruges af campingplads
Sandgården	237 a	Udlejet til fremmed
Garvergården	238 a	Skovløbertjenestested - under salg
Kærhus	28 a	Skovløbertjenestested
Skovgård	51 a	Skovfogedtjenestested + driftsbygninger + savværk
Klitten	130 a	Udlejet til medarbejder
Byfogedgården	204 a	Skovridertjenestested
Krøyers Hus	204a	Kontor
V. Opsyn	222 a	Skovløbertjenestested

Ø. Opsyn	230 a	Udlejet til medarbejder
Bunkenhus	324 a	Skovløbertjenestested + driftsbygninger
Aalbækhus	517 a	Skovløbertjenestested + driftsbygninger
Hvarrebakkehus	552 a	Skovfogedtjenestested + driftsbygninger
Tversted Opsyn	616 a	Skovløbertjenestested
Kysthus	722 a	Skovløbertjenestested + driftsbygninger
Langagerhus	853 a	Skovløbertjenestested
Kræmmerens Hus	888 a	Udlejet til medarbejder + jagtprøvelokale/naturlokale
Russerbakkehus	912 a	Skovfogedtjenestested
Horsbækhus	919 g	Udlejet til jagtlejer + O-løbsklub
Højen ops., mus., lejrsk.	963 a	Udlejet til museum - udstilling, opsynsbolig + lejrskole
Højen husmandssted	964 a	Udlejet til museum - besøgshusmandssted
Bjørnager	961 a	Udlejet til museum - udstilling + opsynsbolig
Sulbækhus	973 c	Udlejet til fremmed + pub
Fyrmesterbolig	S38	Skovløbertjenestested
Lodsgården 19	S38	Udlejet til medarbejder
Lodsgården 21	S38	Udlejet til fremmed
Freddys hus	S38	Udlejet til fremmed
Lodsgården 20	S38	Udlejet til kunstnerrådet
Fyrassistentbolig	S38	Udlejet til kunstnerrådet

1.1.5 "Siden sidst" – enhedens historie i store træk

SNS Vendsyssels omfang er markant ændret siden seneste ordinære driftsplan.

Arealopkøb til skovrejsning har givet en tilgang til enhedens areal på godt 100 ha. Arealerne, som dels er arrondereringsarealer til Uggerby og Lilleheden Klitplantager og dels er starten på helt nye skove ved Skibsby nordøst for Hjørring og Kajholm i Nr. Rubjerg, som er etableret med stor løvtræandel og med tanke på et fremtidig rigt friluftsliv.

Hirsholmene blev 1/1 2003 overført fra Forsvarsministeriet til Miljøministeriet.

Ændringerne i strukturen i 2004 betød, at Hanherred distrikt blev nedlagt og arealer og opgaver fordelt mellem SNS Thy og SNS Vendsyssel. Det har betydet, at enhedens forvaltningsområde nu når ned til Tranum Strandvej i Jammerbugt kommune, og at Nybæk, Blokhus og Tranum Klitplantager, Grishøjgård Krat samt en række mindre arealer er tilgået enheden.

I den forgangne periode har der været flere store storme, men SNS Vendsyssel har været forskånet for katastrofale stormskader. Værst gik det til under stormen den 8. januar 2005, hvor ca. 25.000 m^3 blev stormfældet – mest i Tranum Klitplantage.

De store storme giver også skader på kysten i form af omfattende erosion. Dette har været mest synligt ved Maarup Kirke, hvor kysttilbagerykningen igennem de sidste 15 år har været over 30 m.

Det er helt almindeligt, at der i sitkagranbevoksninger i klitplantagerne findes micans-angrebne træer. På Læsø udvikledes fra midten af 90'erne et voldsomt micansangreb, som bare blev værre og værre. I samarbejde med Forskningscenteret for Skov og Landbrug forsøgte SNS Vendsyssel sig med biologisk bekæmpelse med rovbillen Rhizofagus grandis. Det lykkedes ikke at opformere rovbillen i tilstrækkeligt omfang til, at det havde nogen effekt. Lidt senere oplevede SNS Vendsyssel tilsvarende alvorlige micans-angreb i Jylland. Først og fremmest i Uggerby Klitplantage, men også i Tversted og Tornby Klitplantager. Alt i andet er ca. 200 ha sitkagran afdrevet i sidste halvdel af 90'erne på grund af micansangreb. De afdrevne arealer blev disponeret

således, at arealer overgik til naturareal uden trævegetation – først og fremmest i klitten ud imod Uggerby Å og havklitterne samme sted, andre arealer blev plantet til med andre løv- og nåletræeæarter og endelig blev der plantet sitkagran igen – især på Læsø flere steder med holmevis indplantning af andre træarter.

1.2 Biologiske forhold

Sikring og forbedring af de naturmæssige værdier er et væsentligt aktivitetsformål for SNS Vendsyssel. Det gælder for såvel skovarealer som åbne naturarealer. Et helt særligt område er de store arealer med atlantisk klithede, som blandt andet gennem et EU LIFE projekt er kommet yderligere i fokus. Store dele af naturarealerne hos SNS Vendsyssel er af både national og international betydning.

De åbne naturarealer udgør ca. 7.800 ha svarende til halvdelen af enhedens arealer.

1.2.1 Naturarealer

SNS Vendsyssels naturarealer er dels gennemgået som et led i driftsplanlægningen, dels som led i Natura2000- basisanalysen. Desuden foretager enheden forskellige løbende registreringer.

- De § 3-beskyttede arealer og andre naturmæssigt interessante områder i plantageområderne er, som et led i driftsplanlægningen, gennemgået og desuden suppleret med diverse andet materiale. Hele registreringen fremgår af bilag.
- De meget store naturarealer, der ligger udenfor plantagerne er særskilt gennemgået som et led i Natura2000 registreringerne. Det er Nordjyllands Amt der især har stået for registreringerne på de åbne arealer mens Skov- og Naturstyrelsen har stået for registreringerne i skov.
- Dertil kommer et Botanisk Atlas - en registrering af sjældne, fredede og rødlistede planter, der ligger som en database. Databasen dækker arealer i det gamle Viborg Amt og lidt mere sporadisk arealerne i Nordjyllands Amt. Registreringerne er samfinansieret af Skov- og Naturstyrelsen og Viborg Amt.
- Registrering af udvalgte paddearter er udført som led i LIFE-projektet. Der er udarbejdet en strategiplan for pleje med henblik på at forbedre forholdene og udbredelsen af padderne.
- Yngfugletællinger på udvalgte lokaliteter hvert 2-3 år.
- Registrering af invasive arters udbredelse, særligt Rynket Rose og Bjørneklo.

Ovenstående undersøgelser har desuden i vekslende omfang trukket på eksisterende, skriftlige og mundtlige kilder.

De § 3-beskyttede områders naturværdi er klassificeret på en skala fra 1 til 4:
1 Område med meget stor værdi (national interesse) - herunder hovedparten af områder med rødlistede arter.
2 Områder med stor værdi (regional interesse) – herunder hovedparten af områder med gullistede arter.
3 Værdifuldt område (lokal interesse).
4 Område af potentiel værdi. Denne værdi anvendes kun undtagelsesvis.

§ 3-områdernes plejebehov er også klassificeret på en skala fra 1 til 4:
1 Stort plejebehov (iværksættelse af pleje, større engangs-indgreb).
2 Almindeligt behov (stort set fortsættelse af hidtidig pleje).
3 Lille behov (typisk rydning af opvækst med års mellemrum).
4 Ingen behov (urørt område eller uden plejebehov i planperioden).

1.2.2 Sammendrag af områdeanalysen

Fordelingen af de åbne arealer efter naturværdi og plejebehov fremgår af tabellen nedenunder. Arealerne er opdelt i hhv. arealer inden for og udenfor Natura2000 områder.

Sum af LITRAAREAL		PB EUHAB												
		1		1 Total	2		2 Total	3		3 Total	4		4 Total	Hovedtotal
ANV_KODE	NV	JA	NEJ		JA	NEJ		JA	NEJ		JA	NEJ		
SØ	1	3	0	3	11	3	15	16		16	7	4	11	45
	2		9	9	6	2	8	5	1	6		20	20	42
	3		1	1	1	2	2	0	4	4		2	2	9
SØ Total		3	10	13	18	6	25	22	4	26	7	25	32	96
ENG	1	13		13	91		91							104
	2					20	20	1	2	3				23
	3		26	26		89	89	2	3	5				121
ENG Total		13	26	40	91	109	200	3	5	8				248
HEDE	1	285	3	289	671	79	750	840	187	1.027				2.066
	2	179	72	251	372	103	475	134	354	487	113	65	178	1.392
	3		188	188		131	131	22	58	80		4	4	402
	4											16	16	16
HEDE Total		465	263	727	1.043	313	1.356	995	599	1.594	113	85	198	3.876
KLIT	1	31	3	35	67		67	19	28	47	63		63	211
	2	31	11	41	7		7	11	9	21				69
KLIT Total		62	14	76	74		74	31	37	68	63		63	280
KRAT	3				32	50	82							82
KRAT Total					32	50	82							82
MOSE	1	48	1	49	279	23	302	142	1	143		3	3	497
	2		76	76	21	4	25	7		7	38	95	133	242
	3		94	94		13	13	13	4	17		1	1	125
MOSE Total		48	171	219	300	40	340	163	5	168	38	99	137	864
OVERDREV	1	80	45	125	23	15	38							163
	2		6	6		17	17							23
	3					10	10					2	2	12
OVERDR.Total		80	51	131	23	43	65					2	2	199
SKRÆNT	3				7	0	7							7
SKRÆNTTotal					7	0	7							7
SLETTE	3				120	260	380							380
SLETTE Total					120	260	380							380
STRANDBRED	1	60	1	61	101		101	22	33	55				217
	2	20	45	65	40	11	51	98	33	131	1	1	2	249
	3					2	2	10		10				12
STR.BR Total		80	46	125	141	13	154	130	67	196	1	1	2	477
STRANDENG	1	35		35	276		276							312
	2				54		54	28		28	25		25	107
STR.ENG Total		35		35	331		331	28		28	25		25	419
STRANDSUMP	1				3		3				3		3	6
	2	1	7	7				2		2				10
STS: Total		1	7	7	3		3	2		2	3		3	15
Hovedtotal		787	588	1.375	2.183	834	3.017	1.373	717	2.090	249	212	462	6.944

1.2.3 Interessante arter i lokalområdet

Skov og Naturstyrelsen Vendsyssel huser en lang række særligt interessante plante- og dyrearter.

Dyrearter:

Trane findes ynglende flere steder på enheden og får i takt med naturgenopretningstiltag bedre og bedre muligheder for at kunne etablere sig. Der findes ynglende traner flere steder på Læsø, ved Råbjerg mile, Sandmilen og Hulsig Hede, samt både i Vågholdt Mose, Grishøjsgård Krat og Overklitten Sø og Skydeområde Tranum.

Læsø huser en af landets største bestand af ynglende **Skovsnepper** og er hvert efterår mellemlandingssted for meget store "sneppefald".

Som nabo til Hulsig hede huser enheden flere ynglepar af **Rødrygget tornskade**. Denne fugl er ellers i alarmerende tilbagegang langs hele Vesterhavskysten.

Isfugl er kendt fra enkelte lokaliteter i den vestlige del af enheden, bl.a. ved Tversted søerne.
Og det formodes **Rød Glente** yngler i Nybæk plantage syd for Løkken.

Grågæs har tidligere været sjældent forekommende, men findes nu ynglende i flere af plantagerne. Største ynglebestand er i Tranum (Store Vande og Overklitten Sø), men også Uggerby plantage har en del ynglende grågæs.

Odder findes stort set i hele lokalområdet, og der er registreret odder på alle SNS arealer, hvor der er enten større vandløb eller større vandhuller/søer.

Kronvildt har i rigtig mange år været en ukendt vildtart i Vendsyssel, men efter udslip og udsætning i Thy og Hanherred i begyndelsen af 70.erne, spredte dyrene sig også til Vendsyssel. Midt i 80.erne blev der etableret en mindre bestand i Ålbæk plantage, Råbjerg Mose og Kragskovhede, men i slutningen af 80.ere var bestanden væk, antagelig på grund af jagt!
Ved et stort udslip af både Kronvildt og Dåvildt fra en farm ved Hvims (Ålbæk) i april 1991, blev der igen etableret fast bestand af kronvildt, og denne gang blev dyrene totalfredet i hele Vendsyssel. Efter 6 års fredning var første år med begrænset (kort) jagttid 1999, og siden har bestanden udviklet sig til at forekomme stort set overalt i landsdelen, især talrigt i det nordlige og østlige Vendsyssel. Tranum komplekset med omkringliggende store moseområder huser en fast talrig bestand.

Dåvildt, som normalt ikke forbindes med det magre Vest- og Nordjylland, har også formået at etablere talrige faste bestande i det nordlige og østlige Vendsyssel, især i Tversted, Ålbæk, Bunken og Råbjerg plantager. Forekommer kun fåtalligt i Tranum området og på Læsø.

Særligt på Læsø, men også i Råbjerg Mile samt Sandmilen findes faste bestande af **Myreløve**. De findes i de åbne vindbrud i klitterne sammen med andre meget tørketålende insektarter som f.eks. **Sandspringer** og **Sandhveps**

SNS Vendsyssel er hjemsted for mange sommerfuglearter. På Læsø findes en stor bestand af **Sørgekåbe** og **Klitrandøje** og i Vendsyssel flere mindre bestande af den rødlistede og fredede **Hedepletvinge**.

Langs klitterne i bl.a. Tornby og Tversted klitplantager ses **Sortbrun Blåfugl** og fra Råbjerg Mile kendes **Ensianblåfugl**.

Plantearter:

Flere af enhedens plantager er anlagt midt i 1800-tallet og har efterhånden udviklet et stabilt skovmiljø fortrinsvis med nåletræarter som skovfyr, ædelgran og sitkagran. Dette har givet mulighed for indvandring af en række boreale nåleskovsarter –heriblandt flere orkide- og vintergrønarter. **Knærod**, og **Hjertebladet Fliglæbe** gror flere steder sammen med den spinkle, men tæppedannende **Linnaea** og spredt over enheden findes bestande af **Liden-, Klokke-, Grønlig-, Mose-, Enblomstret- og Ensidig Vintergrøn.**

Rubjerg Plantage syd for Lønstrup er voksested for flere rødlistede plante- og svampearter. **Rød Hullæbe** har sit eneste jyske voksested her ligesom **Pukkellæbe** og landets største bestand af **Hollandsk Hullæbe** også kan findes i plantagen.

I klitlavninger bag kystklitterne findes fugtige plantesamfund med flere ensianarter. Man kan således finde både **Smalbægret**- og **Eng Ensian** og særligt på Læsø er **Klokke Ensian** talrig.

De mange næringsfattige og forblæste sandsletter giver rig mulighed for veludviklede lav- og dværgbusk samfund med arter som **Hede- Melbærris** og store bestande af **Mosebølle**. Enheden er hjemsted for flere sjældne lavarter. **Snekruslav** findes alm. udbredt på hedeflader på Læsø og i Råbjerg Mile og den trælevende **Skæglav** findes på døde eller døende bjergfyr.

Der findes flere spændende karsporeplanter på enheden. Læsø har en stor bestand af stilket Månerude, samt forekomster af **Alm.**, **Femradet-**, og **Otteradet Ulvefod**, og omkring milesøerne ved Råbjerg Mile desuden **Liden-** og **Dværg Ulvefod**. I Lilleheden Plantage findes den meget sjældne **Liden Padderok**.
I de næringsfattige søer både på Læsø og fastlandet findes bestande af **Pilledrager** og **Strandbo**, samt et enkelt sted **Flydende Kogleaks**.

Orkideer er rigt repræsenteret på enhedne. Foruden de tidligere nævnte nåleskovsorkideer findes **Maj-, Vendsyssel-, Plettet-, Purpur-**, og **Kødfarvet Gøgeurt**, samt **krydsninger** mellem både Maj- og PlettetGøgeurt og Kødfarvet- og Plettet Gøgeurt. På Læsø desuden en underart af Kødfarvet Gøgeurt, som i flere sammenhænge har været beskrevet som "**Læsø-Gøgeurt**", men som sandsynligvis er en krydsning mellem Kødfarvet- og Plettet Gøgeurt.

Af andre orkideer kan nævnes **Hjertelæbe, Koralrod, Sump- og Skov Hullæbe**, samt dennes klitform og **Bakke Gøgelilje**.

Linnae Borealis er indvandret fra det nordlige Skandinavien i nyere tid. Findes nu i flere af vore gamle klitplantager

Alm. Skæglav vokser på døde og dørende stammer af f.eks. bjergfyr. Kan også findes på gamle birketræer

Kvan vokser i kystnære rørskove. En statelig plante, der tiltrækker mange insekter i blomstringstiden

Hjertelæbe vokser i fattigkær på Læsø. Her kan den optræde i mange hundrede individder i "gode" år.

Djævelsbid er værtsplante for larver af f.eks. Hedepletvinge. Her er den dog besøgt af en anden sommerfugl -Admiral

1.2.4 Nøglebiotoper

Nøglebiotopsbegrebet følger den definition, der er anvendt i forbindelse med certificeringen af SNS´s arealer. Uanset registrering er alle nøglebiotoper beskyttet. Beskyttelsen ligger dels i naturbeskyttelseslovens og skovlovens bestemmelser og dels i Skov- og Naturstyrelsens retningslinjer på området (se bl.a. kapitel 2).

De arealbærende nøglebiotoper, der er beskrevet herunder fremgår af kortmaterialet i bilag 1.8 ("Arealer til særlig behandling").

Nøglebiotoper udenfor skovene

SNS Vendsyssel er rig på nøglebiotoper. Det gælder ikke mindst de mange, store åbne naturarealer som klitter, klit- og lyngheder og søer. Hovedparten af disse arealer er §3–arealer, ligesom en betydelig del af dem er fredede og udpeget som Natura2000-arealer. For alle de åbne naturarealer udenfor skovene er der lavet særskilte plejeplaner. Arealerne er nærmere beskrevet i arealbeskrivelserne. Der vil derudover løbende blive udarbejdet plejeplaner på et mere detaljeret niveau end det fremgår af driftsplanen. Disse plejeplaner vil i videst mulig udstrækning tage hensyn til og indarbejde nøglebiotopsbegrebet.

Åbne nøglebiotoper i skovområderne

I skovområderne er registreret alle de åbne naturarealer, hvoraf en stor del er §3-arealer. Mindre åbne arealer (<0,4 ha) er endnu ikke registreret men vil, ligesom de øvrige nøglebiotoper og – elementer løbende blive registreret. Dette er ikke mindst af hensyn til enhedens certificering.

Nøglebiotoper i skovområderne

Her tænkes først og fremmest på de deciderede skovbevoksede nøglebiotoper og de nøglebiotoper, der ligger inde i bevoksningerne. På grund af SNS Vendsyssels historie og naturgrundlag omfatter nøglebiotoperne med sluttet skov i hovedsagen nåletræsdomineret skov og arter der er knyttet til nåleskov.

Nøglebiotopen gammel/overmoden nåleskov findes i et vist omfang hos SNS Vendsyssel. Tversted Plantage er enhedens ældste og det er derfor også der hovedparten af denne type findes, men også Lilleheden – og Læsø Plantager er ved at vise indikatorarter (f.eks. Linnaea borealis) for denne nøglebiotopstype. Herudover er der udpeget en række andre, ældre

bevoksninger spredt over SNS Vendsyssel. En række af disse bevoksninger er særskilt beskrevet i arealbeskrivelserne, en samlet oversigt findes i bilag 1.8 ("Arealer til særlig behandling").

Hos SNS Vendsyssel er der flere udpegninger til urørt skov efter Naturskovsstrategien. Arealerne er udlagt som urørt fra 1994 og ligger i den nordlige del af Slotved Skov (gammel løvskov), Aalbæk Plantage (Gårdbo egekrat) samt på Læsø (Naturlig birkeskov omkring Foldgårdssøen).

Nøgleelementer

Nøgleelementerne er ikke "arealbærende" enkeltelementer og strukturer af særlig betydning fore dyre- og planteliv i skoven. Nøgleelementerne er beskyttet gennem generelle retningslinjer for Skov- og Naturstyrelsens arealdrift blandt andet i Handlingsplan for naturnær skovdrift i statsskovene samt de nyreviderede Økologiske retningslinjer. Hovedparten af de botaniske nøgleelementer indgår i det botaniske atlas, som beskrevet ovenfor, og bliver kontinuerligt registreret.

1.3 Geologi, jordbund og grundvand

1.3.1 Landskabet

Karakteristisk for landskabet i Nordjylland er modsætningen mellem de lavt liggende flader og det højere liggende kuperede landskab. De lave vidtstrakte flader er hævet havbund fra Stenalderen. Det højere liggende kuperede landskab er formet af istidens gletschere og senglacialtidens hav. Langs Vestkysten er de to landskabstyper overpræget af klitlandskabet. Langt størstedelen af skove og plantager under SNS Vendsyssel ligger i den kystnære bræmme af klitter. Fra Skagen til Hirtshals ligger plantagerne på hævet havbund med klitter. Fra Hirtshals til Løkken findes istidslandskabet under klitdække. Istidslandskabet på den strækning består hovedsagelig af aflejringer fra Yoldiahavet. Syd for Løkken ligger flere arealer på overgangen mellem morænelandskab og hævet havbund fra Stenalderen. På disse arealer ses den gamle kystskrænt fra Stenalderen. Flotte eksempler på dette landskabselement findes i Blokhus Plantage og f.eks. Pirups Hvarre. Syd for Blokhus ligger Tranum Plantage på hævet havbund fra Stenalderen med klitter henover.

Istidslandskabets overflade blev formet af ismasser, som fra nord og nordøst bevægede sig sydpå til egnen syd for Nissum Bredning og Venø Bugt. Ler, sand og grus blev til stadighed afsat foran og under den fremrykkende is. Tilstedeværelsen af sten fra Oslo-området og Dalarne viser klart, hvor isstrømmen er kommet fra.

Ismassernes bevægelsesretning afsløres også af israndsbakker. Jyske Ås er det mest markant bakkeparti af den art. Jyske Ås strækker sig fra Dronninglund til Tårs, men bakken kan følges videre mod nordvest til Hirtshals. Det samlede bakkestrøg afbrydes kun af dalen mellem Sønderskov og Sindal, hvori Uggerby Å løber. Lunken og Sletningen ligger midt på Jyske Ås. Et snit gennem en randmorænebakke kan iagttages ved Lønstrup Klint. I den 70 meter høje kystklint ses, hvorledes horisontalt afsatte smeltevandslag, afsat foran isen, er skubbet op i stejlt stående stilling.

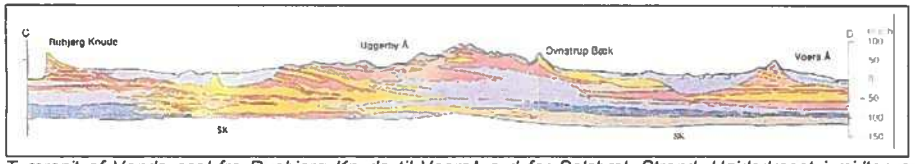

Tværsnit af Vendsyssel fra Rugbjerg Knude til Voerså syd for Solsbæk Strand. Højdedraget i midten er Jyske Ås meget tæt på Lunken og Sletningen. Gul på Rugbjerg Knude er flyvesand. Brun for moræneler topper det centrale Vendsyssel. Lilla erYoldialeret, hvor det yngre danner overfladepå begge sider af Jyske Ås, og det ældreer dækket af gletsjeraflejringer. Rød og orange er smeltevandssand. SK står for skrivekridt, som er fundamentet for lagserien dannet under istiden. Fra "Jordartskort over Danmark, 1:200.000, Nordjylland, udgivet af GEUS 1989.

Havet steg i senglacialtiden under isens afsmeltning fra Nordjylland, og et ishav dækkede store dele af det nuværende Vendsyssel. Det senglaciale ishav kaldes Yoldia-havet efter ishavsmuslingen Yoldia. Yoldiahavets aflejringer dannede marine flader omkring de opragende morænebakker. Fladerne er særligt flot udviklede omkring Hjørring og Bindslev. Skovrejsningsområdet mellem Hjørring og Astrup ligger på aflejringer fra Yoldiahavet. Hævningen af landet siden senglacialtiden har været størst i det nordlige Vendsyssel, 60 m ved Frederikshavn og aftagende til ca. 10 m ved Brovst. Yoldiahavets aflejringer udgør endvidere underlaget for Læsø, der var landfast med Jylland efter senglacialtiden.

I Stenalderen lå Nordjylland 6-15 m lavere end i dag. Derfor blev store dele af Vestre Hanherred og Vendsyssel atter dækket af hav. Nordjylland var omdannet til et øhav, hvor der i Vestre Hanherred var åben forbindelse fra Jammerbugt til Limfjorden. Ved Tranum og Blokhus blev der i begyndelsen af Stenalderen opbygget en stor sandtange, der afspærrede Store Vildmose og Gjøl Bredning fra Skagerak. En lignende tange spærrede for udløbet ved Løkken. Skagens Odde og Læsø var på denne tid fuldstændig dækket af havet.

Det mest markante system af strandvolde i Danmark er Skagens Odde. Skagens Odde er verdens største krumodde. Odden er vokset ud som et dobbeltdrag mellem højlandet fra Hirtshals til Uggerby og en flakø beliggende nord for Gårdbo Sø. Dannelsen skyldes den stærke nordgående materialvandring, og er senere stabiliseret ved landhævning og flyvesand. På østsiden af odden har et krumoddekompleks afspærret lagunen Gårdbo Sø med et system af strandvolde og revler (rimmer og dopper). Tversted Rimmer og Råbjerg Mose er meget fine steder at se denne landskabstype.

Læsø voksede ved landhævningen langsomt frem, begyndende som strandvolde på den før omtalte Yoldia-banke. Væksten er forsat til i dag, og har sammen med fortsat landhævning og flyvesand, givet øen dens nuværende form

Klitlandskaberne er de yngste terrænelementer i Nordjylland. De er opstået efter flere sandflugtsperioder, hvoraf de første virkelig ødelæggende antagelig fandt sted i 15-1600 tallet, og kulminerede i tiden mellem 1680 og 1750. I 1795 blev Skagen Gl. Kirke (Den tilsandede Kirke) opgivet på grund af sandflugten.

Sandflugten skyldes vestenvindens store hyppighed og styrke, kombineret med Vestkystens store sandmængder samt fraværet af et beskyttende plantedække over de sandede klitområder. Årsagerne til manglende plantedække er talrige, bl.a. udtørring, dyrs græsning, menneskets aktivitet osv. 1700-tallet var klimatisk en kold periode – så kold, at den har fået navnet Den lille Istid. Koldt klima betyder faldende vandstand i verdenshavene. Når havet trækker sig tilbage, blottes sand langs kysten. Sand som vinden kan lege med. Flyvesandet i Nordjylland er

koncentreret i et smalt bælte langs Vestkysten. Ved Tranum Plantage rækker flyvesandet knap 10 km ind i landet på den hævede havbund. Skagens Odde har hele den nordvestlige overflade domineret af flyvesand. Dette gælder også nordlige og nordøstlige dele af Læsø.

1.3.2 Geologiske interesseområder

Beskrivelsen af de nationale geologiske interesseområder omkring SNS Vendsyssel findes i bogen "Geologisk Set, Det nordlige Jylland" udgivet i 1992 af Geografforlaget og Skov- og Naturstyrelsen. Hvor der er overlap mellem SNS Vendsyssels arealer og de nationale geologiske interesse-områder, bør der tages særlige hensyn til de geologiske interesser. Det kunne være, at skovrejsning var uønsket for at værne om en udsigt, eller at oprense et grusgravsprofil en gang imellem, så publikum kan se lagene. Hvor et areal under SNS Vendsyssel giver mulighed for at være udgangspunkt for at opleve seværdig geologi, fortælles der om det under de relevante arealer i beskrivelsen af de enkelte skove og plantager. En kort præsentation af de syv arealer ses neden for samt en opremsning af, hvilke arealer under SNS Vendsyssel der berøres. Nummereringen følger bogen Geologisk Set.

2 Råbjerg Mile: Lokalitetstypen er et flyvesandsområde med Danmarks største aktive vandreklit. Desuden findes varieret klitterræn med stenede afblæsningsflader og klitsøer. I kystklinten ses snit gennem strandvoldsdannelser med martørv. Følgende arealer er berørt af interesseområdet: Bunken Plantage og Råbjerg Plantage.

3 Måstrup-Jerup fladen: Lokalitetstypen er en tilgroet, gammel kystskrænt med foranliggende strandvoldsslette. Dannelsen af strandvoldssletten og dermed Skagens Odde tog sin begyndelse i Stenalderen og fortsatte frem til i dag. Følgende arealer er berørt af interesseområdet: Måstrup Mose, Råbjerg Mose, Videslet Engen og Mosbjerg. Fra Mosbjerg er der vid udsigt over størstedelen af interesseområdet.

4 Bangsbo-Sulbæk: Lokaliteten huser marine terrasser fra Stenalderhavet og det senglaciale ishav, der hæver sig trinvis fra Kattegat op mod en 80 til 90 meter høj moræneryg kun 2 km fra havet. Vest for moræneryggen har Bangsbo Ådal et usædvanligt reliefrigt og mangegrenet mønster. Et enkelt område under SNS Vendsyssel er berørt af interesseområdet: Areal ved Sulbæk ligger centralt i området.

7 Læsø: Læsø er opstået indenfor de sidste 15.000 år ved aflejring af Postglacialt grus og sand på en banke af senglacialt Yoldialer. Sandfygning med klitdannelse har påvirket landskabet på den nordlige del af øen i nyere tid. Den geologiske udvikling er præget af en stadig vekslen mellem landhævning og havstigning, der afspejler sig i udbredte systemer af hævede strandvolde. Læsøs placering over den Fennoskandiske Randzone i undergrunden spiller en særlig rolle for øens dannelse. Alle arealer på Læsø er berørt af interesseområdet: Læsø Plantage, Nordmarken, Danzigmand og Bløden Hale, Vesterø Sønderland, Rønnerne og Borfeld.

10 Lønstrup Klint: Lønstrup Klint strækker sig fra Lønstrup i nord til Løkken i syd. De væsentligste interesseområder er Rubjerg Knude og Nørre Lyngby. Rugbjerg Knude er godt 70 meter høj. De øvre 20 til 25 meter består af flyvesand. Herunder findes en op til 50 meter høj stejl klint opbygget af istidsaflejringer med enestående eksempler på isoppressede flager. Ved Nørre Lyngby ses et tværsnit i en senglacial søaflejring. Her er blandt andet fundet rester af pattedyr og en flintespids, som har givet navn til Lyngby Kulturen.
Lønstrup klint er under stadig nedbrydning af havet. Alene i dette århundrede er kystlinien rykket omkring 100 meter tilbage, og den er nu truende nær Rugbjerg Knude Fyr og Mårup Kirke. En række mindre arealer er berørt af det geologiske interesseområde: Areal ved Lønstrup, Mårup Kirke, Rugbjerg Knude fyr, Rugbjerg Plantage samt P-plads ved Kodal.

11 Store Vildmose: Store Vildmose var tidligere Danmarks største højmose med en udstrækning på 50 kvadratkilometer. Afvanding og opdyrkning siden 1920'erne har reduceret arealet med naturlig højmose drastisk. Tre udvalgte områder af mosen er forholdsvist uberørte og giver et indtryk af mosens natur. Grishøjgårds Krat er det nordligste af de tre udvalgte områder.

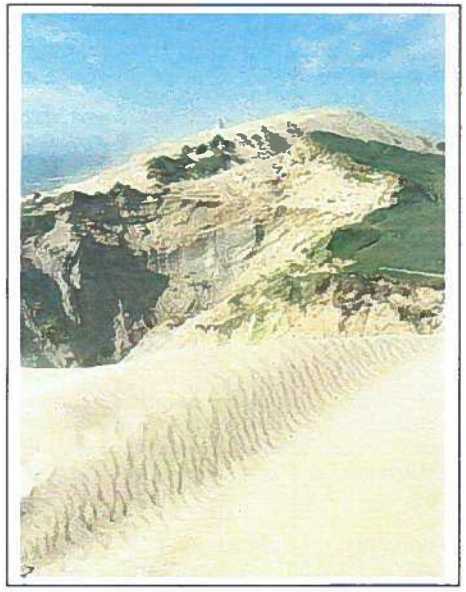

Rugbjerg Knude ligger i det nationale geologiske interesseområde nr. 10. Området er derfor beskrevet i bogen Geologisk Set, Det nordlige Jylland.

Hele Læsø hører til det nationale geologiske interesseområde nr. 7 og dermed også Pigestenen på Rønnerne.

1.3.3 Geologiske jordarter

Oversigt over de geologiske aflejringer, der findes i overfladen i Nordjylland, stammer fra det geologiske jordartskort fra GEUS. Jordartskortet viser den geologiske jordart i én meters dybde. Jordartskort for hele enheden samt for de enkelte skove, plantager og naturarealer findes i Kortmappen

De ældste jordarter i Nordjylland falder i tre hovedgrupper, der tilnærmelsesvis omkranser hinanden som ringe. Jordarten i centrum er gletsjeraflejringerne der domineres af morænesand og morænegrus med mindre indslag af smeltevandssand. Gletsjeraflejringer findes omkring Jyske Ås og øst og vest herfor fra Brønderslev til Frederikshavn. En indlandsis fra nord har aflejret disse jordarter. Gletsjeraflejringer findes desuden som mindre øer, f.eks. omkring Vester Hjermitslev, Hammer Bakker og mellem Sindal og Hirtshals. Sletningen, Lunken og Slotved Skov ligger på den glaciale jordart smeltevandssand.
Store og små moræneøer omkranses af havaflejringer fra det senglaciale ishav. Jordarterne fra ishavet omfatter yoldialer, yoldiasilt og yoldiasand. Nejst Plantage, Kajholm og skovrejsningsområdet ved Hjørring ligger på yoldiasand og yoldialer.
Rundt om Yoldiahavets jordarter findes havaflejrede jordarter, der er hævet op over havniveau siden Stenalderen. Skagens Odde og Læsø var havdækket i Stenalderen ligesom størstedelen af landet i trekanten mellem Ålborg, Løkken og Tranum. Den hævede havbund fra Stenalderen

består mest af sand. Strandvolde fra den tid består af grovere materiale: Grovsand, grus og sten. Størstedelen af Læsø ligger på jordarten saltvandssand og saltvandsgrus.
Havaflejringer, der siden Stenalderen er blevet land, er underlag for de yngste jordarter i Nordjylland. Tørvelag har bredt sig på de havdannede flader: Store Vildmose som en stor plamage og som buer i rimme-dobbe landskabet mellem Frederikshavn og Ålbæk Sø.
Flyvesand overlejrer alle de nævnte jordarter langs Vestkysten og på Læsø. I store dele af Tranum Plantage og i Nybæk Plantage ligger tørven under et flyvesandsdække, der er mindre end to meter tykt. Mange steder i Tornby Plantage dækkes Yoldiasand af flyvesandslag, der er mindre end én meter tykt. På Skagens Odde er flyvesandsdækket de fleste steder så tykt, at de underliggende lag af saltvandssand og tørv ingen rolle spiller for skovdyrkningen.

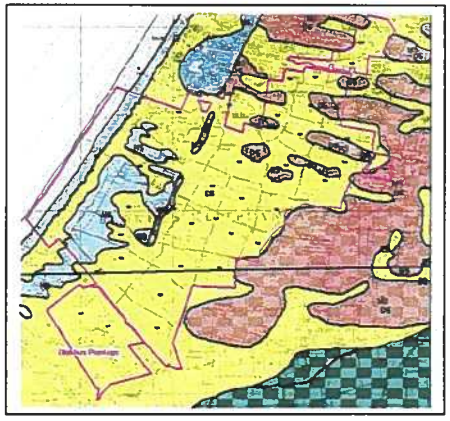

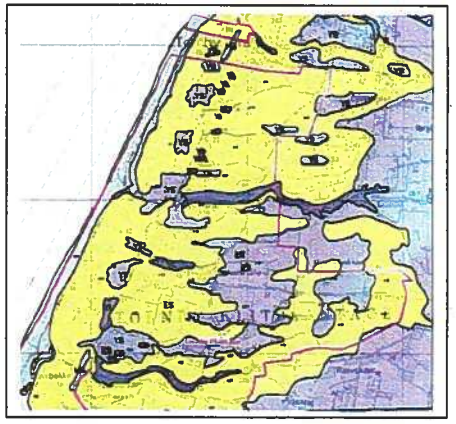

Geologisk jordartskort for Blokhus Plantage til venstre og den centrale og nordlige del af Tornby Plantage til højre. Gul signatur er flyvesand. Brun er moræneler. Rød er smeltevandssand. Lilla er yoldiasand. Blå er havaflejret sand. Grøn er tørv. De to plantager er eksempler på steder, hvor flyvesandsdækket stedvist er mindre end én meter. I Blokhus Plantage danner smeltevandssand stedvist overflade, og i Tornby Plantage danner yoldiasand stedvis overflade. En detaljeret gennemgang af jordartsfordelingen i alle skove og plantager hos SNS Vendsyssel findes i "Geologi og Jordbund, Nordjyllands Statsskovdistrikt, 2006".

1.3.4 Jordbunden

Jordbunden og de geologiske jordarter er selvsagt to sider af samme sag. I denne sammenhæng handler jordarterne om geologi. Det vil sige de geologiske materialers dannelse og alder. Jordbunden beskriver derimod de egenskaber, jordarterne har udviklet siden aflejring. Egenskaber som vandholdende evne og næringsstofniveau samt dræningsforhold og rodstandsende lag har betydning for plantevæksten.

På baggrund af 425 jordboringer og profilbeskrivelser i gravede jordbundshuller er der tegnet jordbundskort for de fleste af SNS Vendsyssels plantager og skove. Kortene findes i Kortmappen og udvalgte jordbundsprofiler præsenteres i Jordbundskataloget for SNS Vendsyssel.

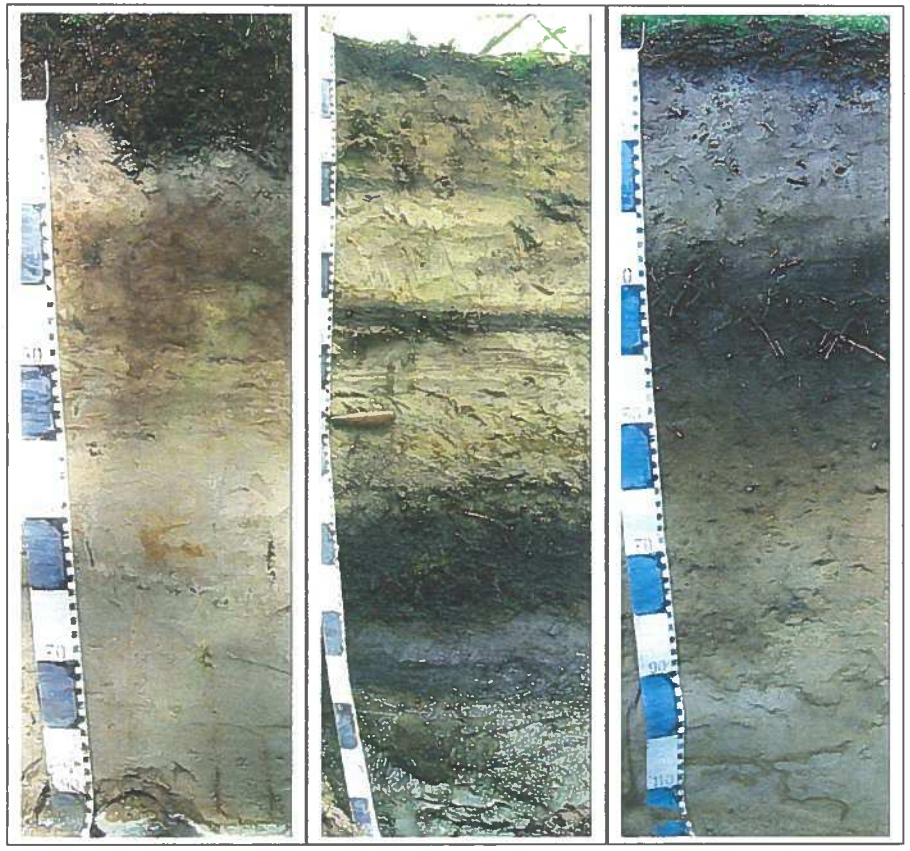

Til venstre ses flyvesand fra flyvesandssletten iLilleheden Plantage. Grundvandsstanden ligger i én meters dybde, og jordbundskoden er 81. I midten ses flyvesand over Yoldialer. Grundvand stuves over lerlagene. Jordbundskoden er 72. Til højre ses et tyndt flyvesandsdække over smeltevandssand. Jorden er veldrænet, og det gamle pløjelag bidrager positivt til vandholdende evne og næringsstofniveau. Jordbundskoden ligger omkring 33. En samlet oversigt over jordbundsprofiler i plantagerne under SNS Vendsyssel findes i "Jordbundskatalog, Nordjyllands Statsskovdistrikt, 2006".

I flyvesandsområdet langs vestkysten, hvor langt størstedelen af klitplantagerne ligger, er podsoleringen knap så fremskreden, som man skulle vente efter udgangsmaterialet. Dette skyldes flyvesandets lave alder. Enkelte steder har lokale forhold bevirket, at podsoleringen er stærkere og har ført til dannelse af cementeret al-lag. Dette er tilfældet i Tversted Rimmer og enkelte steder i Tversted Plantage.

Hvor flyvesandet har invaderet den hævede havbund spiller variationen i grundvandsdybden en stor rolle for dyrkningsbetingelserne. Under flyvesandsslettene i plantagerne på Skagens Odde og i Tranum Plantage står grundvandet tæt under overfladen. Grøftningen af de store flader betyder, at højeste middel grundvandsstand sjældent ligger højere end en halv meter under terræn. Ligger

højeste middel grundvandsstand omkring én meter under terræn, levnes der plads til rodudvikling, og grundvandet bidrager til træernes vandforsyning. I klitlandskabet på stenalderhavbund findes ofte tørvelag under flyvesandet. Tørvelagene har positiv indvirkning på jordenes vandholdende evne og næringsstofniveau. Tørvelag under et dække af flyvesand er udbredte i Tranum og Nybæk plantager. På klitrimmerne er afstanden til grundvand og eventuelle tørvelag stor, og vandforsyningen er derfor ringe.

Hvor flyvesandet overlejrer yoldialer, dannes der ofte et hængende temporært grundvandsspejl. Det skyldes en markant forskel i evnen til vandgennemsivning i flyvesandet og det underliggende ler. Hængende grundvandsspejl af den art er fundet i Hune, Tomby og Nejst plantager. I Blokhus og Rugbjerg plantager derimod, viser jordbundsundersøgelserne, at tolagsjordene er veldrænede, hvor flyvesandet dækker morænesand og smeltevandssand. Toppen af de underliggende glaciale lag er humusrige kulturlag, der udgjorde den dyrkede overflade inden sandflugten. Ligger de gamle kulturlag inden for trærøddernes rækkevidde, giver det et væsentlig friere valg af skovudviklingstype, end der hvor flyvesandet dominerer til stor dybde.

Jordbundsskema **SNS Vendsyssel**				**Vandforsyning**								
				Jorde med fri dræning i dybden 0-160 cm Tør → → → → → → → → → fugtig						**Jorde med begrænset dræning i dybden** Våd → → meget våd		
				Meget ringe	Ringe	Moderat ringe	Moderat god	God	Meget god	80-160 cm	40-80 cm	0-40 cm
				1	2	3	4	5	6	7	8	9
Næringsstof-niveau	Fattig	Meget fattig	1									
	↓	Fattig	2									
	↓	Moderat fattig	3									
	↓	Middel	4									
	↓	Rig	5									
	Rig	Meget rig	6									

Jordbundsskema efter hvilket man kan give en jordbundskode. Skemaet er vejledende for valg af skovudviklingstype i Katalog over skovudviklingstyper i Danmark 2005. En jordbund med god vandforsyning og middel næringsstofniveau får kode 54, idet vandforsyningen nævnes først.

Kajholm og skovrejsningsområdet ved Hjørring ligger på Yoldiasand og Yoldialer uden flyvesandsdække. Jordbundsundersøgelser i disse områder begrænser sig til et enkelt gravet jordbundshul ved Hjørring. Yoldiasandet er finsand med god vandholdende evne. Yoldialeret giver en tæt og kold jordbund med dårligt luftskifte og temporære vandstuvninger. I morænelandskabet ved Lunken og Sletningen findes podsoller men også brunjorde udviklet i smeltevandssand og brunjorde med lernedslemning i jordene udviklet i morænesand og moræneler.

I kataloget med skovudviklingstyper findes skemaer, der fortæller, hvilke jordbundstyper de forskellige skovudviklingstyper passer til. I ovenstående skema er de mest udbredte

jordbundstyper placeret i samme skema. Den røde cirkel er klitrimmer. Det er tørre jorde uden grundvand og fattig på næringsstoffer. Den blå cirkel er flyvesandsslette, hvor grundvandet findes omkring een meter under terræn. Den grønne cirkel angiver jorde, hvor flyvesandsdækket er mindre end én meter. Flyvesandet dækker i de fleste tilfælde Yoldiasand eller -ler og morænesand eller -ler.

En detaljeret gennemgang af jordartsfordelingen og jordbundsudvikling i alle skove og plantager hos SNS Vendsyssel findes i "Geologi og Jordbund, Nordjyllands Statsskovdistrikt, 2007".

1.3.5 Grundvand

Der er en tæt sammenhæng mellem landskabstyper og jordartsfordelingen på den ene side og hvilke typer grundvandsmagasiner, der findes i Vendsyssel. Under Skagens Odde og på Læsø, der begge er stenalderhavbund med klitter, findes grundvandet i sandmagasiner med frit ubeskyttet grundvandsspejl. Under Yoldiahavets lerede aflejringer findes artesiske sandmagasiner. Artesisk grund er grundvand er under tryk. Grundvandet er beskyttet af lerlag. Under morænelandskabet i de centrale dele af Vendsyssel findes grundvandet i komplekser af smeltevandssand og morænesand. Under de store flader i den sydvestlige del af Vendsyssel med Store Vildmose og Tranum Plantage findes tolags magasiner: Et øvre magasin i havaflejret sand og et nedre magasin i det underliggende skrivekridt.

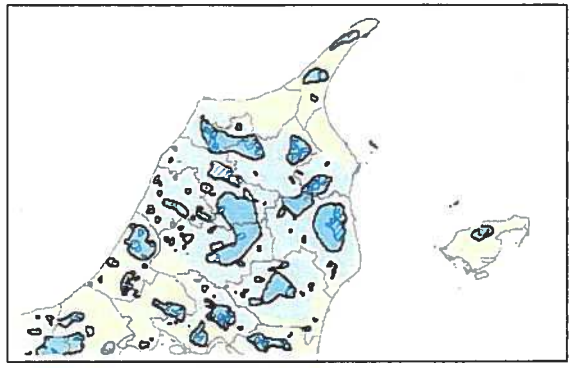

Kortet viser Nordjyllands Amt kortlægning af drikkevandsinteresser. Mørk blå er områder med særlige drikkevandsinteresser, lys blå er områder med drikkevandsinteresser. Skråskravering viser indvindingsområder, i hvilke der findes grundvandsboringer og vandværker. I områder med gult er der begrænsede drikkevandsinteresser.
Kortet viser, at indvindingsområder findes i Læsø, Skagen, Bunken, Ålbæk og Blokhus plantager. Kortudsnittet er fra Regionplan 2005 for Nordjyllands Amt.

Grundvandspotentialet er grundvandsspejlets topografi. Det vises med højdekurver. Højdekurver for grundvandsspejlet vises på potentialekortet i Kortmappen. Hvor der er højderygge på potentialekortet findes de underjordiske vandskel. Sletningen og Mosbjerg ligger tæt på underjordiske vandskel under Jyske Ås. Under Tversted Rimmer, Bunken og Skagen plantager findes de højeste potentialer på Skagens Odde. Den underjordiske strømning er væk fra toppunkterne mod lavere potentiale. Jo stejlere overfladen på grundvandsspejlet er, jo stærkere er grundvandsstrømningen. Potentialekurverne ligger tæt i Tornby og Rugbjerg plantager. Grundvandsspejlet er stejlere end terrænoverfladen, så grundvandet trænger frem i overfladen som kilder. Et anderledes fladt grundvandsspejl findes under Tranum og Ålbæk plantager. Her er strømningshastighederne små, og grundvandet udskiftes kun langsomt.

Omkring 100 vandindvindingsboringer er registreret på enhedens arealer i GEUS's Jupiter database (findes via www.geus.dk). Hovedparten findes i Læsø, Skagen, Bunken, Ålbæk, Blokhus

og Tranum plantager. Fra vandværkerne i Skagen, Bunken og Ålbæk plantager udvindes til sammen 3 millioner m^3 vand hvert år, som forsyner Skagen og Ålbæk med drikkevand. Drikkevandsforsyningen på Skagens Odde er ikke uproblematisk. Grundvandsspejlet ligger tæt ved overfladen og er uden beskyttende lerlag. Det betyder, at nedsivende humusforbindelser misfarver vandet. Nedefra trues grundvandet af det underliggende salte grundvand, som blander sig med det ferske, hvis der pumpes for meget.

Fra Ålbæk Plantage pumpes der hvert år 100.000 m3 fordelt på knap ti boringer ved Låddenhede.

Den overfladiske afvanding foregår effektivt i store vidt forgrenede åer. Store Vildmose afvandes mod syd til Limfjorden af Rye Å, og Hjørring-fladen mod nordvest til Skagerrak af Liver Å. En stor del af det centrale Vendsyssel afvandes af Uggerby Å, som udspringer i hjertet af landsdelen ved Vrejlev. Skagens Odde afvandes af mindre åer til Skagerrak, og af flere afvandingskanaler omkring Gårdbo Sø til Kattegat.

1.4 Klima

Klimaet i Vendsyssel og på Læsø, hvor SNS Vendsyssel ligger, er udpræget atlantisk og dermed stærkt præget af kystens nærhed. Det har stor betydning for naturgrundlaget og de skovdyrkningsmæssige muligheder.

Temperatur
Årsmiddeltemperaturen langs Vendsyssels vestkyst ligger mellem 7,6 og 7,9°C (klimanormal 1961-1990). På Læsø er den 8,1 °C. Temperaturerne er højere end Jylland generelt, men på niveau med Østdanmark. Det skyldes havets afkølende effekt sommer og efterår, og den varmebevarende effekt vinter og forår. Dermed bliver både temperaturudsvingene mellem årstiderne og svingningerne mellem nat og dag mindre end for landet som helhed. På østkysten er årsmiddeltemperaturen 7,5 til 7,8 °C. I indre Vendsyssel findes landets laveste årsmiddeltemperatur på 7,2 °C.

Skovdyrkningsmæssigt er det især de mindre udsving i nattetemperaturen og en mindre hyppighed af forårsnattefrost i de kystnære egne, der er vigtig. Begrænset forårsnattefrost betyder nemlig langt større frihed i træartsvalget til at vælge frostfølsomme træarter som bøg og ædelgran.

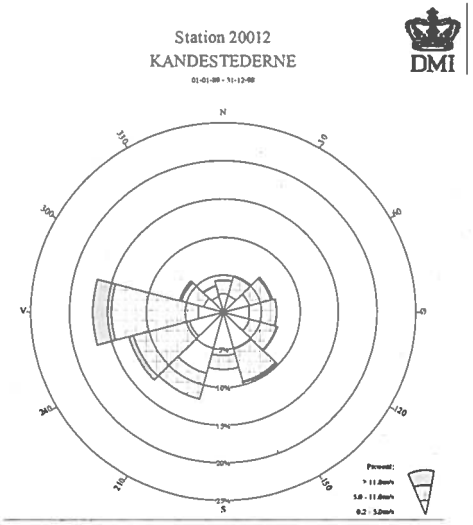

Nedbør
Årsnedbøren langs kysten af Vendsyssel og på Læsø ligger mellem 600 og 650 mm. Det er lavere end indlands Vestjylland, men på niveau med f.eks. Sjælland og Sydhavsøerne.

Vind
Kystnærheden har overordentlig stor betydning når det gælder vindklimaet. Vindrosen er baseret på målingerne fra DMI's målestation i Kandestederne.

Salt
En sidste væsentlig klimatisk faktor er havsalt, der afsættes på arealerne med vind og nedbør. Størstedelen af saltet bæres ind til natur- og skovarealer i kraftig blæst fra havsiden, men selv i svag vind tilføres der salt. Ved målinger i skovområder 15 til 20 km inde i landet tilføres der årligt i størrelsesordenen 50 til 75 kg salt (NaCl) i bevoksningerne pr. ha pr. år (data fra lonbalanceprojektet). Mængden dækker over meget store forskelle. Skovkantsnære arealer modtager langt mere end de centrale dele af skovene, ligesom nåletræerne typisk modtager væsentlig mere end løvtræerne.

Med SNS Vendsyssels kystnære beliggenhed, må det formodes, at der afsættes væsentlig mere salt end i ovenstående målinger. I de allermest kystnære klitheder regner man således med, at der afsættes nærved 1 kg salt pr. kvm. pr. år!

1.5 Kulturhistoriske forhold

SNS Vendsyssel er ganske vist ikke den lokale enhed, der er rigest på fortidsminder og kulturhistoriske spor. Til gengæld findes der nogle særdeles velbesøgte turistattraktioner blandt de fortidsminder der er, f. eks. "Den tilsandede Kirke" og "Mårup Kirke".
På Læsø formidles saltsydningens historie fortræffeligt af andre, men på SNS Vendsyssels arealer ligger de 2 største saltsyderier og endvidere 287 små spredt ud over vore parceller af Rønnerne. I alt er der hen ved 700.

På øens N-kyst skal skansen/ Storedalanlægget nævnes og sagnstenen "Lille Bansten". Ellers er det småt med fortidsminder på øen, som da også først dukkede op af havet sent i bronzealderen.
Hirsholmene er en kulturhistorisk perle med bl.a. sine utallige stendiger omkring husene. De 2 gamle båker på hhv. Græsholmen og Kølpen skal nævnes, og Tordenskjolds skanse på Deget er et vigtigt fortidsminde.

Slotved Skov er rig på fortidsminder. Her skal blot fremhæves de 2 store langhøje fra stenalderen, og de fine hulvejsspor, hvis oprindelse sikkert er fra samme periode, men under alle omstændigheder vidner om et meget gammelt færdselsstrøg der stadig fungerer, om end de spor vi benytter os af nu er asfalteret.

Mosbjerg er et eksempel på et pragtfuldt åbent kuperet bronzealderlandskab, men sine mange store høje, som modsætning til Grishøjgårds Krat i den flade vildmose, men sine små jernalderhøje.
Kajholm skal nævnes. Her findes en prydhøj og en række mindesten, der tilsammen fortæller historien om hvordan denne lille stump skov blev til.

Så ganske vidst er der ikke mange fortidsminder hos SNS Vendsyssel, men de der er vigtige, og fortæller gode historier.

Flere af de tidligere driftsplaner indeholder historiske redegørelser, som kan supplere nedenstående.

Fortidsminder og kulturhistoriske forhold
Som et led af driftsplanen, er SNS Vendsyssels fortidsminder og kulturhistoriske spor blevet gennemgået.

Resultatet er fastholdt på et sæt skovkort hvor alt er markeret, og i en liste, hvor samtlige markeringer på skovkortet er beskrevet.

På skovkortene er alle anlæg indtegnet med hhv. grøn eller rød farve, samt en identifikationsangivelse i form af hhv. et fredningsnummer, et sognebeskrivelsesnummer, et bogstav eller lidt tekst.

De grønne markeringer med numre angiver fredede fortidsminder.
Nummeret er et fredningsnummer - Fr. nr. – som er sammensat af det målebordsbladnummer (gammelt kortværk 1:20000), fortidsmindet ligger på, plus et løbenummer inden for kortbladet. F. eks. er de 2 store langhøje i Slotved Skov identificeret med fredningsnumrene 514:15 og 16. Slotved Skov ligger altså på målebordsblad 514 og langhøjene er det 15. og 16. fortidsminder på kortblader, der er blevet nummereret.

De fredede fortidsminder er omfattet af museumslovens § 29 e med flere. Museumsloven forvaltes af Kulturarvsstyrelsen.

Ud over de nævnte fredede fortidsminder og andre kulturhistoriske spor (de grønne markeringer), findes der en række lokaliteter fra "Det kulturhistoriske Centralregister" (tidligere benævnt Nationalmuseets Sognebeskrivelse, herfra forkortet til DKC.). Der er tale om fundsteder for arkæologiske genstande, overpløjede gravhøje, bopladser m.v.

Sb-lokaliteter - og i øvrigt alle andre arkæologiske fund, man måtte støde på ved jordarbejde - er beskyttet efter Museumslovens § 29 h. Skal der ske jordarbejde i et område med Sb-lokaliteter, skal det lokale museum kontaktes forinden, for at sikre at Skov- og Naturstyrelsen ikke medvirker til at ødelægge arkæologiske spor.

Stenkister under skovvejene er at betragte som fredede fortidsminder. Der er ikke registreret stenkister hos SNS Vendsyssel, men højst sandsynligt findes der flere. Måske findes der også ledstolpesten og gamle afdelingssten, som ligeledes er at betragte som fredede fortidsminder, men ej heller sådanne er der blevet fundet nogle af.

Såvel naturbeskyttelseslovens § 4 som museumslovens § 29 a handler om fredning af sten- og jorddiger. På statens ejendomme (og alle øvrige offentligt ejede ejendomme) gælder, at samtlige sten- og jorddiger er fredet og ikke må ændres, uanset deres størrelse og uanset om digerne endnu ikke er blevet registreret og indtegnet på noget kort. Alle de diger der er kendskab til,

fremgår af skovkortene. SNS Vendsyssel vil være særlig opmærksomme på små jorddiger i skovene, som endnu ikke er kendte. De vil blive registreret, når man støder på dem.

De overordnede retningslinier for pleje og forvaltning af fredede fortidsminder og kulturhistoriske spor findes i "Notat for varetagelse af de kulturhistoriske interesser på statsskovdistrikterne", udgivet i 1992. Listens bemærkninger vil være rettesnoren for SNS Vendsyssels omgang med de fredede fortidsminder og øvrige kulturhistoriske spor. Og med listen som grundlag er teksten til de skovvise beskrivelser udarbejdet.

Der er ved denne driftsplan registreret følgende kulturhistoriske anlæg hos SNS Vendsyssel:

44 gravhøje
11 mindesten
5 sagnsten
2 skanser
2 kirker
2 store saltkogerier og 287 små.
2 sømærker/varder - båke
2 stenkredse
2 stengrave
1 helligkilde
1 trædestensrække
1 skålsten
1 grenkast

I alt 76 fredede fortidsminder samt de 287 små saltkogerier, som også er fredede fortidsminder.

Lige udenfor SNS Vendsyssels arealer findes yderlig 6 sagnsten og 1 mindesten, som bør sikres bevaret.

Her ud over er der opregnet:

6 huse eller tomter.
"Hvide Fyr".
Adskillige bunkers fra 2. verdenskrig.
1 klokkestabel.
Anløbspladser for småbåde – kåser.
1 stort hulvejssystem.

Fra Det Kulturhistoriske Centralregister endvidere 81 anlæg.

Langt de fleste fortidsminder er markeret/afsat med en særlig fortidsmindesignatur på skovkortene, dog uden identifikationsangivelse. Den særlige fortidsmindesignatur dækker langdysser, runddysser, gravhøje, røser, stenkredse mv. Andre typer af fortidsminder er angivet med signaturen "benævnt genstand" – den lille cirkel + benævnelsen, f. eks: sagnsten, mindesten, vildtbanesten mv., og også her uden identifikationsangivelse. Alle disse signaturer ses på kortene i Map-info.

De anlæg som ikke kan angives med den særlige fortidsmindesignatur eller som "benævnte genstande" på skovkortene, anlæg som f. eks. en vifte af hulvejsspor, dæmninger, kanaler og omløb mv. kan ikke ses på Map-info, men, som nævnt, kun på det udarbejdede "fortidsmindeskovkort" af papir.

Listen med beskrivelser af de enkelte anlæg, findes som en WORD-tabel sammen med det øvrige driftsplanmateriale

1.6 Friluftslivet

Skov- og Naturstyrelsen har altid prioriteret friluftslivet højt og ser sig selv som et aktiv for landsdelen for både lokalbefolkningen og turismen.

Der er fra region Nordjylland stillet forslag om at der skal arbejdes for at fordoble turismen inden for en 10 års periode, hvilket der er funden en bred folkelig opbakning til. Yderligere er der kommet et forslag fra politisk side om at naturaktiviteter kan bruges som en mulig løsning på de stigende problemer med danskernes sundhed.

Skov-og Naturstyrelsen vil derfor også i den kommende planperiode lægge stor vægt på de friluftsmæssige tiltag.

1.6.1 Status for friluftsaktiviteterne

I Vendsyssel forvalter Skov-og Naturstyrelsen noget af Danmarks mest uforstyrrede natur. Her er der mulighed for at finde områder med fred og ro, opleve store vidder med højt til himlen, stille fredfyldte plantager, fritidsområder med sølandskab, nåle-og løvskove, vidtstrakte klitheder o.s.v.. Her er en bred vifte af muligheder for naturoplevelser og aktiviteter.

Publikum
Ifølge "Friluftsliv 98" kommer der i 25 af Skov-og Naturstyrelsens 53 områder i Vendsyssel ca. 1,4 mio. besøgende om året. Selvom det kun er ca. halvdelen af vore områder der er talt op dækker de et areal på 14.000 ha. af de mest besøgte områder, så tallet ligger ikke langt fra et total besøgstal for alle vore områder.

Antal besøgende i 25 udvalgte områder i 1997 og for nogle også i 1976.

Antal skov-/natur	Målinger fra 1976				Målinger fra 1997			
	besøg pr år		besøgstimer pr. år		besøg pr år		besøgstimer pr. år	
	I alt i 1000	I alt pr. ha	I alt i 1000'er	I alt pr. ha	I alt i 1000	I alt pr. ha	I alt i 1000'er	I alt pr. ha
Skiverbækken					12	184	16	235
Blokhus Plantage	13	22	31	51	21	34	30	49
Rødhus og Tranum Plantage	21	6	33	9	37	9	48	12
Mårup Kirke					32		43	
Rubjerg Knude					63	3931	97	6070
Læsø Plantage og Højsande	44	26	115	67	52	29	102	58
Vesterø Sønderland					15	66	36	162
Rønnerne					34		49	
Nordmarken					12	227	32	607
Danzigman og Bløden Hale					49	90	102	189
Skagen Plantage	398	278	533	372	391	278	568	404
Bunken Plantage og Råbjerg Mile					261	225	436	376
Råbjerg Plantage	10	28	22	60	7	17	11	28
Tversted Plantage	48	62	78	101	200	247	339	420
Ålbæk Plantage	6	9	10	14	43	595	52	71
Uggerby og Lilleheden Plantage	30	26	45	39	81	66	108	88
Tornby Plantage	21	41	35	67	41	74	63	113
Nejst Plantage					5	116	7	173
Slotved Skov					10	221	11	230
Mosbjerg					4	83	8	158
Lunken					18	556	28	864
Slettingen					3	66	4	99
Solsbæk Strand					6	171	10	268
Sulbæk					7	1730	9	2342
Kærsgård Strand					29	685	62	1435
I alt / gennemsnit	591	51	902	77	1433	102	2271	162

Som det fremgår af tabellen har der generelt været en fremgang i antal besøgende for de skove som blev målt i 1976 sammenlignet med 1997 målingerne. Denne stigning på ca. 45 % giver et andet billede i forhold til amtets estimat af et fald på ca. 7 % for turisme i perioden 1991-2001. Opfattelsen blandt vore medarbejdere stemmer dog fint overens med "Friluftsliv 98s" tal, om at der generelt har været en fremgang for skovbesøgende på trods af en tilbagegang for turismen i området.

Brug

Største delen af de besøgende kom for naturoplevelsen, for at gå en tur eller for strandene. De to første ligger fuldt på højde med landsgennemsnittet, mens der er en klart større del som benytter naturen for strandens skyld end hvad tallene indikerer for landsgennemsnittet.

Den gennemsnitlige aktivitetsfordelingen i % for 10 af skovene, målt i 1976 og 1997.

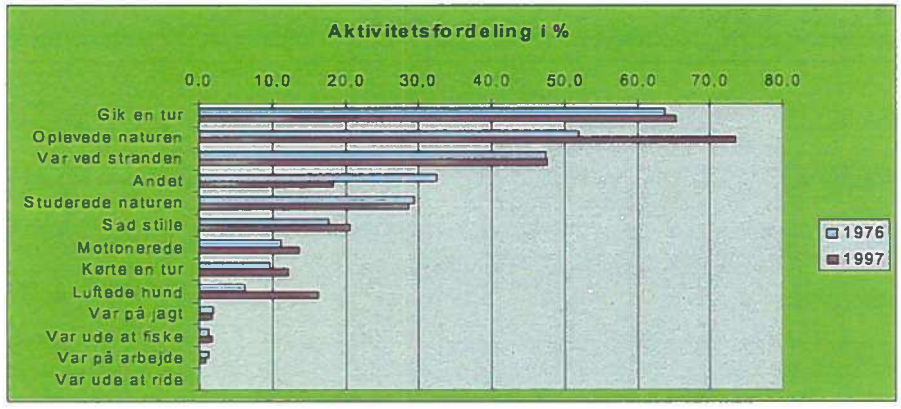

Når der ses på udviklingen af hvad skovene bliver anvendt til så er der markant fremgang for de folk der kommer for at opleve naturen og for at lufte hunden. De resterende aktiviteter har ikke haft nær så store udslag.

Undersøgelse "Friluftsliv 98", som de fleste af figurerne i afsnittet er lavet ud fra, er repræsentativ for **bilisters skov- og naturanvendelse**, og kan derfor afvige noget i forhold til et gennemsnit for alle skov- og naturbesøgende.

Faciliteter

En oversigt over områdernes publikumsfaciliteter kan ses i tabellen herunder. I de skovvise beskrivelser er der opgørelser over faciliteterne i de enkelte områder.

Facilitet	Antal
Affaldsstativ	106
Ardsporkasse	1
Bom	165
Bord / bænkesæt	192
Branddaskerkasse	2
Branddaskerstativ	9
Bro	40
Brændeskur med 4 branddaskere	1
Bålplads	1
Cykelrute	6
Cykelrute-pæl	57
Cykelstativ	1
Folderkasse	7
Grill	23
Hegnssluse	15
Hesteovernatning	1
Hundeskov	1
Hvilebænk	78
Højskilt	11
Infostander	40
Kommunebænk	7
Kædebom	19
Legeplads	3
Lejrplads	16
Parkeringsplads	75
Piktogramstander	295
Rasteplads	10
Rideindhegning	1
Ridenedgang	1
Ridesti	10
Ridesti-pæl	594
Shelter	12
Trappe	24
Tårn	18
Vandhane	5
Vandresti	57
Vandretur-pæl	919
Vejnavneskilt	509
	3332

Der er udlagt 3 skove til fri teltning (Tornby, Tversted og Ålbæk).

Attraktioner
I området er der en række nationale og internationale attraktioner, som f.eks. Rubjerg Knude, Mårup Kirke, Råbjerg mile, Den tilsandede Kirke, Tversted søerne, Flagbakken i Skagen klitplantage.

Naturvejledning
Hvert år arrangerer SNS Vendsyssel omkring 100 offentlige ture og aktiviteter, og bidrager til en række naturskoleaktiviteter og andre bestilte ture og aktiviteter.

I øjeblikket er der 3 uddannede naturvejledere og 7 andre medarbejdere, der deltager i områdets naturvejledning. En del naturundervisning forgår også på de 3 naturskoler, hvoraf én drives af Brønderslev kommune i Lunken, én af Hjørring kommune i Mosbjerg og én af SNS Vendsyssel i Tornby.

Se også afsnit om Naturvejledning.

Turisme
I Vendsyssel er Skov-og Naturstyrelsen en vigtig aktør i forbindelse med at trække turister til området. Undersøgelser viser, at 70 procent af de udenlandske turister, der holder ferie i Danmark, nævner naturen – og aktiviteter i naturen – som den vigtigste grund til besøget.
Derfor er der også et nært samarbejde med områdets lokale og regionale turistorganisationer og turisterhvervet.

1.6.2 Jagt- og Vildtforvaltning

Jagt- og Vildtforvaltning er lovområde som efter uddelegering og bemyndigelse varetages af Skov- og Naturstyrelsen og omfatter hele skovlovskredse. For SNS Vendsyssel er det pr. 1.1.2007 Hjørring Kommune, Frederikshavn Kommune, Læsø Kommune og del af Jammerbugt Kommune.

Jagt, vildtforvaltning og vildtpleje hos SNS Vendsyssel.
Jagt og vildtforvaltning på Skov- og Naturstyrelsens arealer administreres efter reglerne i lov om jagt- og vildtforvaltning, samt overordnede retningslinier fastsat i "jagtpapiret" fra 1994. SNS Vendsyssel har ikke arealer hvor Kongehuset har jagtretten.

Jagtudøvelsen på enhed Vendsyssels arealer – ca.16.000 ha. - er opdelt i 3 kategorier.
1. Arealer hvor jagten lejes ud.
2. Arealer hvor enheden selv administrerer jagten.
3. Arealer hvor der ikke drives jagt.

Jagten er pt. udlejet på 8.569 ha fordelt på 16 lejemål. Lejeaftaler indgås for en 5 års periode, og alle lejemål udbydes i offentlig licitation hvert tiende år.

Der er mulighed for at indgå 3 typer af lejeaftaler
A. Udleje til jagtkonsortium.
B. Udleje til jagtforening tilsluttet landsdækkende organisation.
C. Udleje til gruppe af jægere uden tilslutning til organisation.

Skov- og Naturstyrelsen Vendsyssel

Oversigt over arealer vedrørende jagtudøvelse

S nr.	Skovnavn	Ha.	Udlejet	Ha.	Ikke udlejet	Ha.	Særlige aftaler	Ha.	Ikke Jagt	Ha.
11	Læsø Plantage	1872,8	2 konsortier	1470	Randarealer	402,8				
12	Nordmarken	57,9							Naturareal	57,9
13	Danzigman b.h.	102,6					Reservat		Naturareal	102,6
14	Vesterø Sønderlind	331,1	Jagtforening	331,1						
15	Rønnerne	691,3			Strandenge	691,3				
16	Borfeld	0,3							Stenrev	0,3
21	Skagen Plantage	1396,6	1 konsortie	513	Skagen Ø.	883,6				
22	Bunken Plantage	1169,7	1 konsortie	636	Lille plt. Døde sk.	533,7				
23	Råbjerg Plantage	409,6	1 konsortie	409,6						
24	Hvide Fyr	0,5							Fredet	0,5
25	Byfogedskoven	10,4							Hundeskov	10,4
26	Spirbakken	80			Strand og klit	80				
31	Ålbæk Plantage	736,8	1 konsortie	695					Depot omr.	41,8
32	Tversted Plantage	812,8	1 konsortie	677	PUB og søerne	135,8				
33	Skiverbakken	69,5			Havklitter	69,5				
34	Skiveren Plantage	24,9			Sommerhusomr.	24,9				
35	Tversted Rimmer	160,9	1 konsortie	160,9						
36	Råbjerg Mose	90					Kronvildtforvalt.	90		
37	Videslet Engen	13,1							Naturareal	13,1
38	Hirsholmene	48,4							Reservat	48,4
39	Areal ved Hulsig	13,5					Naboaftale	13,5		
41	Tversted Klit	36,4							Naturareal	36,4
42	Uggerby Plantage	798,6	1 konsortie	798,6						
43	Lilleheden Plantage	385,9	Til Uggerby	27,4	Rest Lilleheden	358,5				
44	Nejst Plantage	40,8							Bynær	40,8
45	Tornby Plantage	560,4	1 konsortie	500					Omk. Bolig	60,4
46	Kærsgård Strand	45							Strand	45
47	Lien Skallerup	5,6							Naturareal	5,6
49	Areal ved Lønstrup	1,4							Bynær	1,4
50	Mårup Kirke	0,3							PUB	0,3
51	Rubjerg Knude fyr	2,6							PUB	2,6
52	Kajholm	91	1 konsortie	91						
53	Rubjerg Plantage	57,7					Nyjæger, jagtf.	57,7		
60	Hjørring Astrup S.R.	16,3			2 skovrejsning	16,3				
61	Slotved Skov	46,2	Enkelt jæger	12	Dyrehave	34,2				
62	Måstrup Mose	0,6		-			Naboaftale	0,6		
63	Mosbjerg	55,9							Museum	55,9
66	Areal ved Sulbæk	4,3							PUB	4,3
67	Sdsbæk Strand	34,2			Strand / Hede	34,2				
68	Lunken	31,1					Nyjæg naturskole	31,1		
69	Slettingen	40,6					Nyjæg naturskole	40,6		
71	Blokhus Plantage	1214,2			Pub sommerhuse	1214,2				
72	Tranum Plantage	4023,4	3 konsortier	2303	Kronvildtforvalt.	871,4	Skydeteræn	849		
73	Nybæk Plantage	115,8			Ny jæger m m	115,8				
74	Munkens Klit	56,2			Lejrskole	56,2				
75	Lille Norge	35,5			Sommerhuse	35,5				
76	Fårup Klit	53,2			Sti 100	53,2				
77	Pirups Hvarre	32,8			Strandareal	32,8				
78	Hune Plantage	65,3			Sommerhuse	65,3				
79	Grishøjgårds Krat	166,4			Fredet højmose	166,4				
80	Gjøl Bjerg	3,4							P plads	3,4
	Total:	16020,3		8624,5		5867,3		997,3		531,1

Administration af jagtudøvelse har ophæng i de overordnede retningslinier, og enhedens egen jagtud-velse er tilpasset de seneste års ændringer, hvor det prioriteres højt, at nye jægere og lokale jægere og jagtforeninger inddrages. Der afholder årligt et antal jagter hvor deltagerne er såvel interne som eksterne personer, med overvægt af eksterne deltagere. Jagterne afvikles med det klare formål, at deltagerne oplever jagt hvor sikkerhed, organisation og etik er kendetegnende, og hvor signalværdien vægter højt, herunder at de jagtetiske regler efterleves. Jagtudøvelse har ligeledes til formål at udvikle og afprøve jagtformer hvor vildtet stresses mindst muligt, og hvor anskydninger forebygges.

Det er en forudsætning for jagtudøvelse på Skov- og Naturstyrelsens arealer, især for arealer hvor styrelsen selv administrerer jagten, at aktivitetsniveauet er væsentlig lavere end jagtudøvelse på private skove, og jagten hviler på et bæredygtigt grundlag.

Vildtforvaltning

Er integreret med selve jagtudøvelse, men skal også ses i tæt sammenhæng med andre funktionsområder:

Skovdrift: *Ophold, dækning, vildtskader.*
Friluftsliv: *Forstyrrelser.*
Naturpleje: *Føde, ophold.*

Vildtforvaltning har til formål:

- *at beskytte vildtet.*
- *at sikre kvantitet og kvalitet af vildtets levesteder.*
- *at overvåge vildtets sundhedstilstand.*

Varieret natur vil altid være det bedste levested for vildtet. Søer og vandhuller tillægges stor værdi i den overordnede vildtforvaltning. Dels skaber søer og vandhuller lysåbne områder i skoven, dels udgør søer og vandhuller levesteder for en række insekter, padder, krybdyr, vandfugle og sangfugle, som ellers ikke ville være tilstede i skoven, samt udgør velegnede voksesteder for en varieret flora

Publikum, friluftsaktiviteter og oplevelse har i Skov- og Naturstyrelsens overordnede målsætning høj prioritet.

Ved undersøgelser er det flere gange konstateret, at oplevelsen af at se vildt i dets naturlige omgivelser tillægges stor betydning for den alm. skovgæst. Det er ligeledes en velkendt erfaring, at publikums færden på veje og stier ikke har den store forstyrrende effekt på vildtet.
Større arrangementer med mange deltagere, såsom o-løb og militærøvelser etc., kan være meget forstyrrende for vildtet. Såvel som overdreven jagtudøvelse vil være en væsentlig forstyrrelse.
Naturcentre, -skoler, lejrpladser, legepladser o.lgn. kan ligeledes påvirke vildtets levesteder og tilstedeværelse, - afhængig af placering, brug og aktivitetsniveau.

Naturpleje skal/kan også ses i sammenhæng med vildtforvaltning, idet større og omfattende tiltag/ændringer kan have stor indflydelse på vildtets levesteder og tilstedeværelse.

Rydning af f. eks bjergfyr over store arealer vil kortvarigt betyde at vildtet flytter fra området.
Den ny natur der etablerer sig i løbet af nogle år viser dog, at vildtet i nogen udstrækning vender tilbage og ikke mindst at områderne bliver egnede levesteder for nye arter.

Græsning er en velkendt og anerkendt metode til naturpleje. I projekt "Vildt og Landskab" der løber i perioden 2003 – 2008 viser foreløbige undersøgelser

- at græsning med kreaturer ikke har den store negative effekt på vildtet. Græsningen medfører øget og bedre fødegrundlag for især hjortevildt.
- at græsning med heste har vist sig at *kunne* være en begrænsende faktor.
- at græsning med får har en direkte negativ og begrænsende effekt på hjortevildt.

Naturpleje ved afbrænding har stor effekt på vildtet, idet både dækning og fødegrundlag fjernes på én gang, men effekten er relativ kortvarig, og efterfølgende bliver afbrændte arealer væsentligt forbedret – især mht. fødegrundlag.

Vildtpleje er tiltag rettet direkte mod enkelte arter eller faste bestande af jagtbart vildt. På skov- og Naturstyrelsens arealer må der ikke udsættes vildt (fasaner og ænder). Der må ikke fodres ænder i eller ved vandhuller. Enheden accepterer dog at publikum fodrer ænder med brød i Tverstedsøerne og enkelte andre bynære vandhuller.

Vildtpleje på Vendsyssels arealer består i det væsentligste i dyrkning af vildtagre. Der dyrkes udelukkende græsafgrøder med henblik på føde til hjortevildt og hare. Om nødvendigt gødes med binadan naturgødning – evt. økologisk. Afgrøder som fodermarvkål, majs, korn og andre (fremmede) vildtafgrøder dyrkes ikke. Dyrkningsreglerne for vildtagre er under revision.

Slåning af græsarealer, tidligere tjenestejorder, lysninger, sletter, skovspor og andre åbne arealer, med henblik på at skabe varieret fødegrundlag, er vigtigt for vildtplejen.

Som del af målrettet kronvildtforvaltning, og med henblik på at afværge væsentlige markskader på naboernes landbrugsafgrøder, udlægges der i vinterhalvåret sukkerroer og hele majs som supplerende foder til kronvildt/hjortevildt.

1.6.3 Fiskeri

SNS Vendsyssel varetager forvaltningen af fiskeriet i en række søer og vandløb. Hovedformålet med forvaltningen er at beskytte og bevare naturen i overensstemmelse med tilstand og målsætning for de pågældende vande, samt at give mulighed for rekreativ udnyttelse. Hertil kommer varetagelse af kulturhistoriske hensyn.

Der knytter sig store rekreative interesser til enhedens søer og vandløb, hvor ikke mindst lystfiskeriet har vundet stadigt stigende udbredelse.

Det er et centralt element i enhedens administration at kunne stille fiskevande til rådighed for den uorganiserede lystfisker, samtidig med at der tages fornødent hensyn til det øvrige publikum, samt til dyre- og plantelivet.

Enhedens søer og vandløb er inddelt i nedenstående tre kategorier:

A	*Vande, hvor der ikke udøves fiskeri.*
B	*Vande, hvor fiskeri udlejes.*
C	*Vande, hvor fiskeri er frit.*

A. Vande, hvor der ikke udøves fiskeri.
Der drives ikke fiskeri i kategori A-vande. Der kan foretages fiskepleje, dog som udgangspunkt kun ved indirekte plejeforanstaltninger. Nødvendig befiskning af fredfisk og udsætning af lokalt og naturligt forekommende arter af især rovfisk kan dog foretages med henblik på en genopretning af miljøtilstanden. Endvidere skal der være mulighed for opfiskning af moderfisk. Vande i denne kategori er af vidt forskellig karakter og som eksempler kan nævnes:

- Vande omfattet af særlige fredninger eller reservatbestemmelser.
- Vande med beskyttelseskrævende arter af planter og dyr eller beliggende i særligt følsomme områder.
- Smalle vandløb og små vandhuller, hvor fiskebestanden er meget følsom over for befiskning.
- Vande af særlig betydning som gyde- og opvækstområde.
- Vande uden fiskerimæssig interesse.

B. Vande, hvor fiskeri udlejes.
Kategori B omfatter vande, hvor der kan tillades fiskeri, men hvor det grundet forskellige hensyn, herunder væsentlige miljømæssige eller økonomiske interesser, ikke ønskes givet frit.

Fiskeriet udlejes således, hvor fiskevandet har en særlig værdi, eller hvor fiskeriet ønskes begrænset af forskellige årsager. Fiskeriet kan reguleres ved salg af et begrænset antal fiskekort eller gennem restriktive aftaler eller kontrakter.

C. Vande, hvor fiskeri er frit.
SNS Vendsyssel stiller en del af enhedens søer og vandløb til fri rådighed for alle lystfiskere med gyldigt lovpligtigt dansk fisketegn.

Formålet med ordningen er at give alle danske lystfiskere såvel som udenlandske turister bedre adgang til lystfiskeri. Det er i den forbindelse vigtigt, at man som lystfisker respekterer de regler og retningslinier, enheden har fastlagt. Det er en forudsætning for at det frie og ubegrænsede fiskeri kan opretholdes. Oplysninger om de frie fiskevande kan fås ved henvendelse til SNS Vendsyssel, i foldere og på hjemmesiden. Udpegningen af frit fiskevand er ikke definitivt, der kan løbende såvel fjernes som tilføjes lokaliteter.

Fordelingen til kategorierne A-C for enhedens vande fremgår af nedenstående tabel.

Skov- og Naturstyrelsen Vendsyssel

Søer, åer og vandhuller - pleje og fiskeri

Skov nr.	Skov og sønavne	Ha.	Å / Søer eller vandhul	Fiskeret	Størrelse / Længde
11	**Læsø Plantage**	1872,8			
	Horneks sø		Sten- og grusleje	Frit fiskeri 1997	Ca. 2,0 ha
	Kærerne		Naturligt vådområde	Uegnet - naturområde	5,0 ha åbent vand
	Søerne i Holtemmen		Strandsøer	Kan frigives	2,0 ha åbent vand
	Højre sø		Udgravet sø	Frigives efter renovering	0,2 ha.
	Snøppekærsøen		Udgravet sø	Frit fiskeri i 2008	0,18 ha.
	Birkesø		Udgravet sø	Frit fiskeri 2008	0,15 ha.
	Krikandesøen		Udgravet sø	Kan frigives	0,1 ha.
	Badesøen		Udgravet sø	Ingen fiskeri (PUB)	1,5 ha.
	Kærhus sø		Udgravet sø	Frit fiskeri 2007	0,1 ha.
12	Nordmarken	57,9	Ingen		
13	Danzigman b.h.	102,6	Ingen		
14	Vestre Sønderland	331,1	Naturlige lavninger	Uegnet - lavvandet	Kun vand om vinteren
15	Rønneme	691,3	Strandenge, floder/loer	Ingen fiskeri	Delvis tidevand. Saltholdige
16	Borfeld	0,3	Ingen		
21	**Skagen Plantage**	1398,6			
	Skøjteløbersøen		Udgravet sø	Frit fiskeri 2008	0,9 ha.
22	**Bunken Plantage**	1169,7			
	Birkesø		Opstemmet sø	Frit fiskeri 1997	0,2 ha.
	Tudsehavet		Opstemt/udgravet sø	Kan frigives	0,3 ha.
	Lillesø		Opstemmet sø	Frit fiskeri 1997	0,12 ha.
	Paddesø		Opstemmet sø	Frigives efter renovering	0,14 ha.
23	**Råbjerg Plantage**	409,6			
	Råbjerg sø		Større naturlig sø	Trænger til pleje	5,0 ha.
24	Hvide Fyr	0,5	Ingen		
25	Bylogedskoven	10,4	Ingen		
31	**Ålbæk Plantage**	736,8			
	Knæsborg Å		Lille å, (reguleret)	Udlejes i 2008	3,5 km. Bredzone
	Skovsøen		Naturlig/udgravet sø	Frit fiskeri 2007	0,2 ha.
	Å-slynger		Udgravet sø	Ikke egnet - renoveres	0,1 ha.
32	**Tversted Plantage**	812,8			
	Tversted Søerne		3 opstemmede søer	Di. Kun efter aftale	1,0 ha.
	Hjorts sø		Udgravet sø	Frit fiskeri 2008	0,2 ha.
	Dybe rende		Udgravet sø	Trænger til renovering	0,1 ha.
	Den lille sø		Udgravet vandhul	Ikke egnet - renoveres	0,04 ha.
33	**Skiverbakken**	69,5	Naturligt vådområde	Intet fiskeri	Ofte kun vinter vand
34	**Skiveren Plantage**	24,9	Del af vådområde	Ikke egnet	Ofte kun vinter vand
35	**Tversted Rimmer**	160,9	Dopper og naturlig sø	Friholdes - naturområde	Ca. 2,0 ha
36	**Råbjerg Mose**	90			
	Dopper og tørvegrave		Våd (høj)mose	Friholdes - naturområde	Ca. 60 ha. ?
37	Videslet Engen	13,1	Ingen		
38	Hirsholmene	48,4	Ingen		
41	Tversted Klit	36,4	Ingen		
42	**Uggerby Plantage**	798,6			
42	*Uggerby Å*		Stor ureguleret å	2 km bredzone udlejet	Ca. 4 km. Bredzone
42	*Skovsøerne*		2 opstemmede søer	Frigives efter renovering	0,35 ha.
42	*Bovsøen*		Udgravet sø	Kan frigives	0,3 ha.
43	**Lilleheden Plantage**	385,9			
43	*Tranedammen*		Udgravet sø	Frigives efter renovering	0,15 ha.
43	*Kjul Å*		Ureguleret å	Ingen fiskeri	Ca. 4 km. Bredzone
43	*Citronens sø*		Udgravet vandhul	frigives efter renovering	0,05 ha.
43	*Skovsøen*		Opstemmet sø	Frit fiskeri 1997	0,2 ha.
44	**Nejst Plantage**	40,8	Ingen		

Skov nr.	Skov og sønavne	Ha.	Å / Søer eller vandhul	Fiskeret	Størrelse / Længde
45	**Tomby Plantage**	560,4			
45	*Horsedammen*		Opstemmet sø	Frit fiskeri 1997	0,4 ha.
45	*Skidterisøen*		Udgravet sø	Frit fiskeri 2003	0,2 ha.
45	*Nordsøen*		Naturlig klitsøvning	Odderbiotop	0,3 ha. Hele året
45	*Det gamle løb*		Afsnøret løb	Odderbiotop	1,0 ha.
45	*Klitsøen*		Opstemmet sø	Frigives. Meget rørskov	1,0 ha. Vandflade
45	*Jægerhytte sø*		Opstemmet sø	Frigives efter oprensning	0,05 ha.
45	*Vintersøen*		Naturlig klitsøvning	Ingen fiskeri	Ca. 1,0 ha. Kun vinter
45	*Elledammen*		Overskygget ellemose	Ikke egnet	0,02 ha. Kun vinter
46	Kærsgård Strand	45	Ingen		
47	Lien Skellerup	5,6	Ingen		
49	Areal ved Lønstrup	1,4	Ingen		
50	Mårup Kirke	0,3	Ingen		
51	Rubjerg Knude fyr	2,6	Ingen		
52	Kajholm	91	Ingen		
53	**Rubjerg Plantage**	57,7			
	Lergraven		Gammel lergrav	Frit fiskeri 2008	0,05 ha.
60	Hjørring Astrup S.R.	16,3	Ingen		
61	**Slotved Skov**	46,2			
	Ellemosen		Opstemmet sø	Frigives efter oprensning	0,01 ha.
62	Mårstrup Mose	0,6	Ingen		
63	**Mosbjerg**	55,9			
66	Areal ved Sulbæk	4,3	Ingen	-	
67	Solsbæk Strand	34,2	Ingen		
68	**Lunken**	31,1			
	Skolesøen		Opstemmet sø	Frigives efter oprensning	0,12 ha.
	Skovmosen		Opstemmet sø	Frigives efter oprensning	0,06 ha.
	Bakkesøen		Opstemmet sø	Frit Fiskeri 2007	0,08 ha.
69	Slettingen	40,6	Ingen		
71	**Blokhus Plantage**	1214,2			
	Nørre sø		Udgravet sø	Frit fiskeri 2008	0,8 ha.
	Søndre sø		Udgravet sø	Frigives efter renovering	0,2 ha.
	Klitsøerne		Opstemmet vådområde	Lavvandet - ej egnet	2,0 ha. Vandflade
	Bjergfyr søen		Udgravet sø	Frigives efter renovering	0,1 ha.
	Stenmark sø		Udgravet sø	Frigives efter renovering	0,1 ha.
72	**Tranum Plantage**	4023,4			
	Overklitten sø		Naturlig sø (uddybet)	Biotop, odder og grågæs	2,0 ha. vandflade
	Store Vande		Naturlig sø.	Biotop, odder og grågæs	3,0 ha. Vandflade
	Skydeterrænn		3 gravede vandhuller	Adgang forbudt	1,0 ha. tilsammen
	Rødhus		Udgravet sø	Frigives efter renovering	0,12 ha.
	Lorenzsens grøft		2 udgravede søer	Distriktet	0,08 og 0,1 ha.
	Afd. 1105		Ringsø og branddam	Distriktet	0,1 og 0,12 ha.
	Gerdabakkegård		Gamle tørvegrave	Trænger til renovering	1500 m. X 20 m.
	Cellisens Vej		Udgravet sø	Frigives efter renovering	0,1 ha.
	Græsfenne søen		Udgravet sø	Frigives 2008	0,15 ha.
	Udholm tørvegrave		Oprensede tørvegrave	Frit fiskeri 2007	0,2 ha.
	Loppesøen		Udgravet sø	Frigives efter renovering	0,08 ha.
	Afd. 1165		Gravet vandhul	Distriktet	0,05 ha.
	Afd. 1113		Udgravet sø	Distriktet	0,1 ha.
	Ved Sandmoseskolen		Udgravet sø	DistriktetFrigives efter renover	0,1 ha.
73	**Nybæk Plantage**	115,8			
	Nordre sø		Udgravet sø	Frit fiskeri 2008	0,23 ha.
	Sønder sø		Udgravet sø	Frigives efter renovering	0,15 ha.
74	Munkens Klit	56,2	Ingen		
75	Lille Norge	35,5	Ingen		
76	Fårup Klit	53,2	Ingen		
77	Pirups Hvarre	32,8	Ingen		
78	**Hune Plantage**	65,3			
	Hune skovsø		Udgravet sø	Frigives efter renovering	0,05 ha.
79	**Grishøjgårds Krat**	166,4			
	Tørvesøerne		Delvis afgravet højmose	Uegnet - lavvandede	3,5 ha (6 områder åben vand)
80	**Gjøl Bjerg**	3,4	Gamle ler-/kridtgrave	Skal renoveres	0,5 ha.
Total		**16020**			

1.7 Landskab

Vendsyssel er landskabsmæssigt karakteristisk ved at det overvejende består af to typer landskaber. De højtliggende kuperede områder fra før stenalderhavet sænkede sig og efterlod den sandede havbund tørlagt. Sandet er gennem tiden blevet blæst sammen i klitformationer. Flere af plantagerne i Vendsyssel er plantet med det formål at stoppe sandflugten, og derfor findes der op langs Vestkysten en række af plantager. Hele Skagens Odde består af hævet havbund, og her finder vi derfor sandflugtsdæmpende plantager på begge sider af odden. På Læsø findes ligeledes sandflugtsdæmpende plantager. Derudover ejer staten enkelte skov- og naturområder inde i landet. Blandt andet skovrejsningsområdet ved Hjørring og to små skovområder på den jyske ås. Disse skovområder er meget anderledes end de sandflugtsdæmpende plantager langs kysten.

Fyrreskov i Læsø Plantage

Landskabets karakter

Landskabets karaktertræk og visuelle oplevelsesmuligheder er forskelligt fra landskab til landskab. Det varierer, alt efter hvilket område man er i. Til at beskrive landskabets karakterer anvendes en systematik, der inddeler landskabet i ensartede landskabskarakterområder. Inddelingen er i detaljeringsgrad meget forskellig afhængig af, hvor mange arealer SNS Vendsyssel har i et område. Afgræsningen mellem de enkelte områder er ligeledes forskellig i detaljeringsgrad afhængig af, hvor tæt på en grænse et statsejet areal ligger. Derfor afspejler landskabskarakterområdernes forskellighed både en forskellighed fra naboområdet, i naturgrundlaget (geologi, geomorfologi, hydrologi og terræn) og i arealanvendelsen eller en forskellig i andelen af statsejet areal.

Naturgrundlaget er gennemgået i afsnittet om geologi, og er på de kystnære dele af SNS Vendsyssel primært marine landskaber (hævet havbund) eller moræne landskaber (øer i Littorinahavet eller Stenalderhavet, som eksisterede for 6-8000 år siden). Oven på disse landskaber findes klitlandskaber dannet af flyvesand i varierende tykkelser. Længere inde i den centrale del af Vendsyssel findes forskellige morænelandskaber.

Arealanvendelsen på enheden er overvejende lukkede flader af klitplantage – enkelte med sommerhuse, der veksler med åbne flader med klithede. Der findes en stor del kystnære arealer som er meget forskellige, lige fra vestkystens høje sandskrænter ved Rubjerg Knude og Mårup Kirke, til østkystens flade strande. Og igen forskellige strande på den nordlige del af Læsø og den sydlige del, samt Hirsholmene.

SNS Vendsyssel er på denne måde inddelt i 15 landskabsområder med hver deres særlige landskabskarakter.

De 15 landskabskarakterområder er:

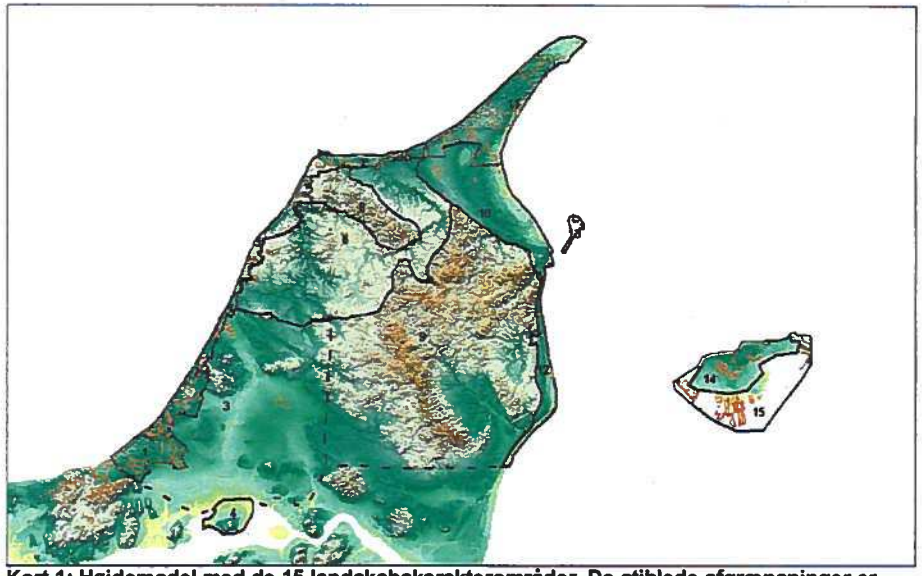

Kort 1: Højdemodel med de 15 landskabskarakterområder. De stiblede afgrænsninger er ikke nærmere fastlagt, fordi SNS, Vendsyssel ikke har arealer i disse områder.

1. Tranum Plantage: Kystnær, fladt skovkarakterområde på hævet havbund med flyvesand, som danner et klitlandskab med enkelte klitter og store afblæsningsflader. Der er flere vådområder både i det åbne klithedeområde mod vest og i det lukkede plantageområde mod øst. Plantagen består overvejende af plantede nåletræer. Storskalalandskab. Langt størstedelen af området er statsejet.

Storskalalandskab i Tranum

2. Fra Rødhus Plantage til Løkken by: Kystnær område med mange sommerhusområder, både i plantage og i klitområder. Sammensat område med flere små og mellemstore naturområder, der veksler med sommerhusområder. Hævet havbund med klitlandskab. Sommerhuse og naturområder grænser mod øst op til landbrugslandskabet. Kun en mindre del af området er statsejet. Den største skov i området er Blokhus Plantage med Rødhus Klit, mindre skove i området er Hune Plantage og Fårup Klit, de fredede naturområde Pirups Hvarre og Lille Norge samt åbne arealer Munkens Klit og ved Nybæk Plantage.

3. Store Vildmose med Grishøjgårds Krat: Landskabskarakterområde 3 dækker over et meget stort område, som kun indeholder to mindre statsejede arealer. Det ene Grishøjgårds Krat er beliggende midt i området inde i Store Vildmose. Det er et højmoseareal. Det andet er Nybæk Plantage som ligger i den nordvestlige kant ind mod Løkken. Det er en lille plantage på lavbund. Fælles karakter for hele området er at det er marint forland med xx jord, at der er få naturområder i karakterområdet, og at arealanvendelsen fortrinsvis er landbrug. Der findes to større byer.

4. Gjøl Bjerg: Gjøl har været en ø i Limfjorden men med effektiv grøftning og pumpning er den gjort landfast med Vendsyssel. Gjøl består af en højtliggende midte (Mølbakke 32 moh) med marker og spredte gårde og enkelte huse. På den vestlige kant findes endnu en markant lille knold på 16 moh. Det er Gjøl Bjerg. Der ud over består området af meget lavtliggende engområder. Kun en 1/3 af Gjøl Bjerg ejes af staten.

5. Fra Løkken by til Tornby Plantage: Kystnært istidslandskab, der på denne strækning hovedsagelig består af aflejringer fra Yoldiahavet med markante klinter som Lønstrup Klint og Rubjerg Knude, hvor sandet er i konstant bevægelse, samt de grønne klinter i og vest for Tornby Plantage. Storskala landskab med store områder med sommerhuse, med beskyttede naturtyper, overvejende klitheder, og mindre, ekstensive landbrugsarealer. Mod øst grænser området op til landbrugslandskabet. Staten ejer meget få og små arealer, bortset fra Tornby Plantage helt mod nord på den tidligere havskrænt, der er gennembrudt af talrige dybt nedskårne ådale. Neden for skrænten ligger den hævede stenalder-havbund.

Vinden former landskabet og træerne

6. Hjørring med Hjørring-Astrup skovrejsningsområde. Dette landskabskarakterområde er storbølget med tydelige ådale. Det er storskala landskab med landbrugsarealer, samt Hjørring by og andre mindre byområder. SNS ejer 3 små skovrejsningsområder på de opdyrkede hedeareal nordøst for Hjørring.

7. Nejst Plantage – Tversted Klit. Dette landskabskarakterområde ligger på den nordlige kyststrækning langs Tannis Bugten. Det er hævet havbund med flyvesand. Her ejer SNS en række plantageområder, som danner grænsen mellem havet og landbrugslandet mod syd. De er plantet, som så mange andre plantager langs kysten, for at dæmme op mod sandflugten. Der findes ret stejle skrænter ned til kysten nord for plantagerne. Hirtshals by ligger mellem Nejst og Lilleheden Plantager.

8. Randmorænebakkerne mellem Hirtshals og Sindal med Slotved Skov: Højtliggende randmorænestrøg, der var en stor ø i ishavet og i dag et kuperet (rand)morænelandskab. Arealanvendelsen er fortrinsvis landbrug, men med en del skov- og naturområder. Der findes flere højtliggende udsigtspunkter f.eks. Hellehøj på 88 moh og Tornby Bjerg på 84 moh. Der er flere markante herregårde karakteristisk placeret langs kanten af området. Det gælder Odden herregård ved Mygdal og Bøgsted Hovedgård i den sydlige del. SNS ejer en enkelt skov, Slotved Skov, som udgør en del af det gamle herregårds-skovlandskab ved Baggesvogn herregård mellem Astrup mod vest og Sindal mod øst.

9. Jyske Ås med Lunken og Slettingen centralt beliggende samt Tolne Bakker med Mosbjerg i den nordlige del: Kuperet morænelandskab fra sidste istid med markante landskabstræk. De områder som SNS ejer i området er alle mindre løvdominerede skov- og naturarealer og indgår som en del af et større skovlandskaber på de mest kuperede og stejle områder. Arealanvendelsen ud over de sammenhængende skovområder er landbrug på morænefladen.

10. Tversted Rimmer med Råbjerg Mose: Strandvoldssystem af rimmer og dobber med den inddæmmede Gårdbo Sø i midten mod nord. Der er et varierende lag flyvesand ovenpå. Arealanvendelsen er overvejende ekstensivt landbrug. Skalaen er lille til mellemskala med spredte bevoksninger/tilgroede og åbne moseområder, og levende hegn mellem markenhederne i et sirligt mønster, der følger landskabet.

11. Skagen Odde, Tversted Plantage – Ålbæk Plantage. Med Skagen Plantage, Bunken Plantage m.fl.: Verdens største odde med flyvesand på hævet havbund, store afblæsningsflader der veksler med kuperede klitrimmer og vandreklitter. Mod sydvest afgrænses karakterområdet ved Ålbæk Plantages afgrænsning mod syd, den tørlagte Gårdbo Sø og vest for Tversted Plantager. Denne afgrænsning er ikke tydelig i landskabet, men er valgt på grund af flyvesandets og klitternes udbredelse på odden. Middel til storskala landskab med åbne klithedeområder og lukkede nåletræsplantageområder. Langt de fleste plantageområder er ejet af staten.

Klitrimme og bjergfyr

12. Østkystlinjen syd for Frederikshavn med Åsted Ådal, Sulbæk og Solbæk Strand: Kystlinjen er her en lavtliggende bræmme mellem stenalderhavets ofte markante kystskrænt og Kattegat. Det består af flyvesand og havaflejret sand. Staten har tre små arealer, der er små dele at en større klithedestrækning. Ud over klithede er der plantager og åbne landbrugsarealer i området.

13. Hirsholmene: Lille øgruppe ud for kysten ved Frederikshavn, der består af en beboet ø – Hirsholm – og fire mindre ubeboede holme og et antal mindre holme. I den lille skala kan man opleve en kystkultur med et strejf af noget der minder om Sverige, på grund af en stor mængde sten og holme, og i den store skala – i godt vejr – kan man se ud til horisonten ud over Kattegat. Øgruppen ejes af staten.

14. Den nordlige og centrale del af Læsø med Læsø Plantage, Danzigmand og Bløden Hale: Hele Læsø er opbygget af marine aflejringer. Det giver et udbredt system med stranvolde i en trekantet form, hvor de højst beliggende områder er dér hvor Læsø Plantage ligger. Den trekantede form understreges af byernes placering i samme trekant, Byrum, Vesterø Havn og Østerby Havn. Arealanvendelsen er plantager, heder og strandenge, samt helårs og sommerhusbeboelser, samt overvejende ekstensivt landbrug.

15. Den sydlige del af Læsø med Rønnerne. Lavtliggende stranengsområder med og uden bevoksning med tilstødende fladvandsområder af international betydning som raste- og fourageringsområde. Stor skala især mod syd ud over Kattegat. Staten ejer ca. halvdelen af de smalle lodder. Det egnskarakteristiske Læsø saltsyderi ligger her.

Landskabets tilstand og sårbarhed

Landskabets tilstand kan i de åbne klitheder mange steder beskrives som middel eller ringe. De vigtigste trusler er: Tilgroning med nåletræer, manglende naturlig hydrologi, kvælstof fra luften og afvanding. Der er i de seneste år gennemført et større Life-projekt med EU-støtte til rydning og dermed genopretning af klithederne.

Tilgroningen medfører at levevilkårene ændres fundamentalt. Klithedens naturlige lave vegetation overskygges af træerne. Samtidig virker træernes kroner som et filter, hvorpå luftens indhold af kvælstof afsættes. Der er tale om en ond cirkel, fordi den øgede tilgang af kvælstof medfører at tilgroningen accelereres og klithedevegetationen udkonkurreres.

Plantagerne i Vendsyssels kystområder skjuler eller indeholder potentielle klithedearealer med karakteristiske klitparabler, landskaber, som måske med tiden fortjener at komme frem igen.

Den landskabelige tilstand er vurderet ud fra flere faktorer. De væsentligste i SNS, Vendsyssel er: 1) om arealanvendelsen (her ofte plantage eller en åbne naturtype) har en forstærkende eller slørende effekt på kyst- og klitlandskabet eller på morænelandskabet, 2) om plantagen lukker landskabet på et sted hvor åbenhed og synlighed ville være at foretrække, 3) om der er tale om grøftning/dræning og dermed manglende naturlig hydrologi (+ ofte også okkerproblemer), 4) om det er vurderet at der er lav eller ingen skovbrugsmæssig værdi.

Områder, som er vurderet til høj tilstand har en betydeligt landskabelig værdi, hvor de bærende landskabelige elementer og nøglekarakteristika er i en god tilstand.

Områder, som er vurderet til middel tilstand har et betydeligt naturmæssigt og landskabeligt potentiale, og kunne med en målrettet indsats overgå til områder med høj landskabelig tilstand.

Områder, som er vurderet til at have lav tilstand har et landskabeligt potentiale, men er i en tilstand i dag, hvor det kan være svært at få øje på potentialet. Det kan være fordi de bærende landskabelige elementer og nøglekarakteristika er meget forandret, meget sammensat, meget i kontrast til naturgrundlaget eller andet. Sådanne landskaber kan ved ændring eller tilførsel af nye landskabselementer bringes op på et højere tilstandsniveau.

Den oplevelsesmæssige værdi i plantageområderne er ofte sårbare overfor ensartede bevoksninger i ensartede flader, og overfor dræning af oprindelige små og store vådområder mellem klitterne, så forskellene i landskabet udviskes. De ca. 100 år gamle "tæpper" af bjergfyr, der blev plantet for at dæmme op imod sandflugten, er på en gang et bevaringsværdigt kulturminde, en forblæst plantage, der skjuler og udjævner de karakteristiske klitformationer og en rekreativ mulighed for læ og udfoldelse.

Græsning som naturpleje, her på den sydlige del af Læsø.

1.8 Skovtilstand, forrådsstatus og analyse

Grundlaget for beregning af hugst og den stående vedmasse er markregistrering og taksation.

1.8.1 Markregistrering

Ved markgennemgangen registreredes anvendelse og indblandingsprocenter. Som grundlag for bestemmelse af bevoksningskvotienten anvendtes luftfotos, og tvivlstilfælde blev verificeret i felten.

I den efterfølgende taksation er der foretaget en stikprøve blandt enhedens bevoksninger med henblik på effektivt at fastlægge vedmassen for træarterne sitkagran, ædelgran og skovfyr, der er hovedtræarterne på enheden.

1.8.2 Taksation

Til driftsplanformålet er lokaliseringen af hugstmængder til afdeling og litra ikke væsentlig, som det er i årsplanlægningen. Som grundlag for planberegningerne anvendes gennemsnitsbetragtninger til bestemmelse af tilvækst og fastsættelse af aktuel vedmasse. De bevoksninger hvori der gennem tiden har været foretaget måling af træhøjden, har dannet grundlag for bestemmelse af tilvæksten i planperioden. Desuden anvendes den gennemsnitlige sammenhæng mellem bevoksningshøjden og den stående vedmasse til at fastlægge vedmassen. Dette forhold bestemmes artsvis fra stikprøver fra et antal bevoksninger.

Hos SNS Vedndsyssel er taksationen udført i foråret 2005 inden vækstsæsonens start.

Da der tidligere er fastlagt højde-vedmassekurver for enheden er udgangspunktet for analysen af taksationen at konstatere om de eksisterende kurver fortsat er gyldige. På baggrund af taksation i 35 sitkagran-, 30 ædelgran- og 45 skovfyrbevoksninger kunne det konstateres, at der ikke er statistisk signifikante forskelle på de anvendte kurver og de kurver som de nye data ville give anledning til.

1.8.3 Beregnede vedmasser

Den beregnede vedmasse ved planperiodens start fremgår nedenfor for de enkelte skove.

Sum af Masse ialt		Driftsklasse								
Skov nr	Skov navn	1 Bøg	2 Eg	3 Ask og ær	4 Andet løvtræ	5 Picea-arter	6 Ædelgran	7 Bjergfyr	8 Andet nåletræ	Hovedtotal
11	Læsø Plantage	600	3.716	112	21.868	15.406	3.703	2.307	119.503	167.214
13	Danzigmand og Bløden Hale				254				144	398
14	Vestere Sønderland				15				479	494
15	Rønnerne				673				1.200	1.873
21	Skagen Plantage	91	652		986	14.266	746	53.753	23.811	94.305
22	Bunken Plantage	74	262		1.876	10.986	62	26.673	23.870	64.003
23	Råbjerg Plantage				14	3.622	115	2.110	2.538	8.399
25	Byfogedskoven	955	51		23	120			490	1.639
31	Albæk Plantage	241	1.467	18	1.044	13.940	2.951	9.867	47.171	76.699
32	Tversted Plantage	2.312	1.880	21	1.219	38.696	21.506	8.152	47.523	121.309
34	Skiveren Plantage					219		155	644	1.018
35	Tversted Rimmer	19	51		46	9.661	547	918	846	12.088
39	Areal ved Hulsig							231	41	272
41	Tversted Klit			25	70				24	119
42	Uggerby Plantage	600	539	111	1.295	13.713	5.072	4.160	27.540	53.030
43	Lilleheden Plantage	338	641	13	1.267	13.757	5.735	244	17.129	39.124
44	Nejst Plantage	302	19		304		3.833	850		5.308
45	Tornby Plantage	1.897	611		627	20.243	15.973	3.193	5.969	48.513
52	Kajholm	148	93	46	59	16	755		353	1.470
53	Rubjerg Plantage		53				1.863	60	1.724	3.700
60	Hjørring-Astrup skovrejsningsområde		61	33	55				30	179
61	Slotved Skov	3.965	9	136	33	1.157	2.228			7.528
63	Mosbjerg	1.099	3	107		912	160			2.281
64	Ørvadgård				27	162			37	226
67	Solsbæk Strand							177	235	412
68	Lunken	1.642	6		148	677	97			2.570
69	Slettingen	140				324			108	572
71	Blokhus Plantage	48	480		104	41.852	17.892	8.066	12.652	81.094
72	Tranum Plantage	703	3.132	144	3.709	111.880	14.771	11.205	71.738	217.282
73	Nybæk Plantage	17	124		162	7.383	73	330	3.154	11.243
75	Lille Norge	1	15		7	470			340	833
76	Fårup Klit	14	229		76	4.159		526	3.791	8.795
77	Pirups Hverre					818				818
78	Hune Plantage	10	63	1	10	5.423	1.058	225	588	7.378
79	Grishøjgårds Krat				214					214
Hovedtotal		15.216	14.157	767	36.185	329.861	99.140	133.402	413.672	1.042.400

Total vedmasse i kbm pr. skov pr. driftsklasse.

Vedmassen i alt fordeler sig således med 6 pct. til løvtræ, 32 pct. til picea arter med sitkagran som den væsentligste, 9,5 pct. til ædelgran arter, 13 pct. til bjergfyr og 40 pct. til andet nåletræ, navnlig skovfyr.

Den beregnede vedmasse pr. hektar fremgår nedenfor.

Sum af Arv areal		Driftsklasse								
Skov nr	Skov navn	1 Bøg	2 Eg	3 Ask og ær	4 Andet løvtræ	5 Picea-arter	6 Ædelgran	7 Bjergfyr	8 Andet nåletræ	Hovedtotal
11	Læsø Plantage	41	46	32	62	98	94	139	199	142
13	Danzigmand og Bløden Hale				79				180	100
14	Vestere Sønderland				75				184	176
15	Rønnerne				48				143	84
21	Skagen Plantage	76	51		69	156	129	156	84	125
22	Bunken Plantage	74	21		78	154	89	144	103	121
23	Råbjerg Plantage				70	124	144	146	113	125
25	Byfogedskoven	191	73		115	240			258	197
31	Albæk Plantage	161	36	14	68	148	214	164	132	131
32	Tversted Plantage	103	48	12	66	197	255	131	181	176
34	Skiveren Plantage					40		141	137	90
35	Tversted Rimmer	95	9		23	275	547	164	154	220
39	Areal ved Hulsig							165	137	160
41	Tversted Klit				100					170
42	Uggerby Plantage	57	15	18	55	96	105	148	123	102
43	Lilleheden Plantage	89	27	16	61	122	196	188	170	133
44	Nejst Plantage	79	11		89		165	121		132
45	Tornby Plantage	132	34		143	146	222	142	111	150
52	Kajholm	45	9	18	14	27	229		47	47
53	Rubjerg Plantage						582		166	272
60	Hjørring-Astrup skovrejsningsområde		10	14	14				11	12
61	Slotved Skov	242	15	124	330	156	204			206
63	Mosbjerg	239	6	214		570	320			296
64	Ørvadgård				90	324			185	226
67	Solsbæk Strand							111	112	111
68	Lunken	156	15		82	339				175
69	Slettingen	34				405			270	108
71	Blokhus Plantage	10	24		55	253	237	147	92	176
72	Tranum Plantage	36	22	58	74	143	182	180	135	130
73	Nybæk Plantage	85	28		58	206	146	206	153	170
75	Lille Norge	3	19		70	157			148	128
76	Fårup Klit	23	27		40	283		219	166	172
77	Pirups Hverre					234				234
78	Hune Plantage	11	42	10	25	169	106	161	44	124
79	Grishøjgårds Krat				54					54
Hovedtotal		106	31	34	75	155	197	152	142	138

Vedmasse i kbm pr. ha.

Den gennemsnitlige vedmasse pr. ha ligger med 138 kbm pr. ha under gennemsnittet for Skov- og Naturstyrelsens arealer som helhed. Løvtræernes vedmasser ligger meget lavt, hvilket først og fremmest skyldes aldersklassefordelingen med overvægt af helt unge bevoksninger samt at der indgår mindre sluttede bevoksninger af birk.

1.9 Regionplanlægning

Regionplanlægningen er indarbejdet i arealbeskrivelserne. For hvert enkelt areal fremgår det således hvilke udpegninger der er på de givne arealer, herunder blandt andet § 3 arealer efter Naturbeskyttelsesloven, vandmålsætninger, områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) mv.

Efter strukturreformen vil amternes regionsplanlægning delvist blive afløst af en Regional Udviklingsplan (RUV). Den regionale udviklingsplan skal være et redskab til at fremme regionernes vækst og bæredygtige udvikling. Udviklingsplanen udtrykker regionsrådets vision for den samlede fremtidige udvikling af regionen på tværs af sektorområder. Den regionale udviklingsplan skal give et samlet fremtidsbillede af regionen og dens territoriale struktur.

Den regionale udviklingsplan har nær sammenhæng med anden planlægning. En række regionale organer udarbejder planer og strategier på forskellige sektorområder. Det gælder f.eks. vækstfora på erhvervsområdet og de regionale beskæftigelsesråd på beskæftigelsesområdet.

Den regionale udviklingsplan binder disse planer og strategier sammen og tegner et fælles billede for regionens samlede udvikling, der også omfatter de øvrige udviklingsopgaver, regionsrådet får ansvar for, herunder natur og miljø, rekreative områder, uddannelse og kultur. Den regionale udviklingsplan skal give regionen og kommunerne mulighed for at skabe løsninger, som passer særligt til de forhold, som findes i de enkelte egne af landet.

Den regionale udviklingsplan skal på grundlag af en helhedsvurdering beskrive en ønskelig fremtidig udvikling for

- regionens byer
- landdistrikter
- udkantsområder
- samt for:
  1) natur og miljø, herunder rekreative formål,
  2) erhverv, inkl. turisme,
  3) beskæftigelse,
  4) uddannelse og
  5) kultur.

Natur og miljø, herunder rekreative formål:
De regionale udviklingsplaner skal beskrive den ønskelige fremtidige udvikling af natur og miljø i regionen. De skal særligt angive udviklingen af potentialerne i regionen for miljø og natur, herunder for landskab og friluftsliv. De grundlæggende forudsætninger for opstilling af ønsker vedrørende natur og miljø vil være planer udarbejdet i henhold til miljømålsloven og vandforsyningsloven, samt den beskyttelse og de hensyn, som de almindelige bestemmelser i bl.a. naturbeskyttelsesloven og skovloven tilsiger. Ønskerne kan f.eks. være at udvikle og forbedre naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser og sikre koordination og udvikling af økologiske forbindelser mellem naturområder, at udvikle og forbedre de landskabelige og rekreative værdier herunder adgangsmuligheder til bl.a. kyster, søer og i værdifulde landskabs- og naturområder, sammenhængende stinet og natur- og landskabsoplevelser af høj kvalitet, samt generelt at forbedre miljøtilstanden.

1.10 Internationale beskyttelsesområder

Natura 2000 er EU's netværk af beskyttede områder, bestående af Habitatområder udpeget efter bestemmelserne i EF-Habitatdirektivet (vedtaget 1992), fuglebeskyttelsesområder udpeget efter retningslinierne i EF-Fuglebeskyttelsesdirektivet (vedtaget 1979).
Ramsarområder udpeget efter retningslinierne i Ramsarkonventionen (tiltrådt 1977), udgør en del af fuglebeskyttelsesområderne.

Enhedens arealer omfatter 13 Natura 2000-områder, heraf 12 Habitatområder, 6 fuglebeskyttelsesområder og 4 Ramsarområde. Disse er oplistet i de følgende afsnit.

Ved udarbejdelsen af driftsplanen for SNS Vendsyssel er de nærmere rammer for planlægningen i Natura 2000 områderne ikke endeligt fastlagt. Der vil på et senere tidspunkt blive udarbejdet særskilte forvaltningsplaner for Natura 2000-områderne. Planerne vil tage udgangspunkt i udpegningsgrundlaget for det enkelte område og den bevaringstilstand arter og naturtyper

vurderes at være i. I indeværende plan er der udarbejdet forvaltningsplaner for alle enhedens naturområder, herunder Natura2000 områderne.

Alle de internationale beskyttelsesområder, deres afgrænsning, udpegningsgrundlag mv. er nærmere beskrevet i de respektive arealbeskrivelser.

1.10.1 EF-fuglebeskyttelsesområder og Ramsar-områder

I Danmark er udpeget 113 fuglebeskyttelsesområder, som også inkluderer alle 27 Ramsar-områder. I udpegningen af Fuglebeskyttelsesområderne er der lagt særlig vægt på de forhold der har betydning for trækfugle, både de der yngler i de enkelte medlemslande og de der passerer gennem landene på forårs- og efterårstræk.

Fuglebeskyttelsesområder hos SNS Vendsyssel:

Nummer	Navn	Areal (ha)	Bemærkninger
5	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	4.463	En stor del er statsejet.
6	Råbjerg og Tolshave Mose	2.326 ha	Kun ca. 90 ha i Råbjerg mose er statsejet.
9	Nordre Rønner	2.979	Kun 0,3 ha Borfeld er statsejet.
10	Læsø, Sydlige Del	102.714	Enhedens arealer ved Vesterø Sønderland, Rønnerne samt Danzigmand og Bløden Hale indgår.
11	Hirsholmene	3.697	Enhedens arealer på Hirsholmene indgår.

Ramsarområder hos SNS Vendsyssel:

Nummer	Navn	Areal (ha)	Bemærkninger
7	Ulvedybet og Nibe Bredning	18.496	Gjøl Bjerg 3,4 ha.
8	Hirsholmene	3.697	Enhedens arealer på Hirsholmene indgår.
9	Nordre Rønner	2.679	Kun Borfeld er statsejet.
10	Læsø	66.238	Enhedens arealer ved Vesterø Sønderland, Rønnerne samt Danzigmand og Bløden Hale indgår.

1.10.2 EF-habitatområder

Habitatområder er i EF-Habitatdirektivets forstand både naturtyper og levesteder for dyr og planter. Direktivet forpligter medlemslandene i EU til at beskytte og bevare de naturtyper og elvesteder for vilde dyr og planter der findes indenfor landets grænser, og udpege særlige EF-Habitatområder der skal sikre bevaring af bestemte beskyttelseskrævende dyre- og plantearter og deres levesteder. I Danmark er der udpeget 254 Habitatområder, og mange af disse omfatter fredede arealer og områder der er beskyttet efter Naturbeskyttelsesloven. SNS Vendsyssels arealer indgår i 12 Habitatområder, hvoraf udpegningsgrundlaget for en stor dels vedkommende er de omfattende klithedearealer, de næringsfattige vådområder og de sjældne dyre- og plantearter der lever der.

Habitatområder hos SNS Vendsyssel:

Nummer	Navn	Areal (ha)	Bemærkninger
2	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	4.463	En del er statsejet.
3	Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose	4.024	
4	Hirsholmene, havet vest herfor og Ellinge Å´s udløb	4.455	
5	Uggerby Klitplantage og Uggerby Å´s udløb	717	
6	Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å	442	
7	Rubjerg Knude og Lønstrup Klit	292	Her indgår Rubjerg Knude og Mårup Kirke.
9	Strandenge på Læsø og havet syd herfor	66238	
10	Holtemmen, Højsande og Nordmarken	713	
11	Solsbæk	33	
12	Store Vildmose	1.853	
193	Ejlstrup Klit og Egvands Bakker	1.295	
217	Nymølle Bæk	69	Kun P-plads.

1.11 Fredninger og vildtreservater

1.11.1 Fredninger

Skov- og Naturstyrelsen Vendsyssel administrerer ca. 3500 ha. fredet areal – ca. 22 % af det samlede areal på 16.000 ha. En stor del (ca. 1700 ha.) af de fredede arealer ligger på Læsø, men langt størstedelen af skovene (36 ud af 52 skove) er mere eller mindre fredede og ofte i sammenhæng med tilgrænsende private arealer. I nogle skove er der op til 3 forskellige fredninger. Hovedparten af fredningerne har til formål at sikre de landskabelige værdier og/eller publikums ret til færdsel på arealet. En del skal sikre af de naturvidenskabelige værdier og en mindre del skal sikre historiske og arkæologiske interesser eller udsigt.

Store arealer ved Tranum (Lien, Sandmosen) og ved Råbjerg Mile er under fredning. Ved Tranum får fredningen bl.a. indflydelse på driften af landbrugsarealer i området. Ved Råbjerg Mile er formålet at sikre milens fortsatte frie vandring og fredningen vil medføre at Skov- og Naturstyrelsen kommer til at overtage private arealer.

Samtlige fredningsbestemmelser er tinglyst på ejendommen, og alle fredninger findes samtidigt i det centrale fredningsregister, som administreres af By- og Landskabsstyrelsen.
Beskrivelser af fredningerne findes i de skovvise beskrivelser.

1.11.2 Vildtreservater

Vildtreservater er målrettet vildtforvaltning, og oprettes i henhold til lov om jagt og vildtforvaltning, med det formål at beskytte og ophjælpe bestande af vildt levende fugle og pattedyr. Vildtreservater varierer i størrelse som følge af de lokale topografiske forhold, samt hensynet til den/de arter der skal beskyttes.

Danmark er geografisk placeret som en flaskehals der forbinder trækfuglenes vinter- og sommeropholdssteder, og overflyves 2 gange om året af store mængder fugle.

Placeringen betyder, at vi som nation har internationale forpligtigelser til at sikre trækfuglene beskyttelse og raste- og fødemuligheder på den ofte lange færd fra nord til syd – eller omvendt.

Flere typer reservater
Vildtreservater kan opdeles i 3 typer – afhængig af hvilket formål reservatet skal opfylde.

1. *Yngle reservater* – ofte mindre øer der er oprettet af hensyn til en enkelt art eller arter med særligt behov for beskyttelse.
2. *Jagt- og forstyrelsesfrie reservater* – der har til formål at skaffe raste- og fødemuligheder for trækfugle. Ofte større geografiske områder, hvor væsentlige dele er lavvandede vandområder, og ofte meget kystnært beliggende
3. *Naturreservater* – der oprettes i henhold til naturbeskyttelsesloven – ofte på statsejede arealer og i danske farvande, med bl.a. det formål at beskytte vilde dyr, fugle og planter og deres levesteder, men har også til formål at beskytte særlige naturtyper samt fortidsminder og kulturspor.

Midt i 90'erne blev der oprettet en række nye reservater, der omfatter lokaliteter inden for en række kystnære EF-fuglebeskyttelsesområder. De nye reservater omfatter især hav- og fjordområder, hvor netop overgangen mellem land og vand er vigtig for mange arter af vandfugle.

Der er i dag over hundrede natur- og vildtreservater i Danmark omfattende ca. 330.000 hektar, hvoraf mere end 90 procent af arealerne er vådområder.

Natur- og Vildtreservater, Vendsyssel

Reservat	Oprettet	Ha. vandareal	Ha. landareal	Ialt
Hirsholmene	1932 / 1981	2397	45	2442
Bovet-Knotten - Læsø	1996	2961	39	3000
Voerså - Stensnæs	1998	415	242	657
Total:		*5773*	*326*	*6099*

<u>Øgruppen Hirsholmene og omliggende søterritorium</u> blev naturfredet som videnskabeligt område i 1932. Første bekendtgørelse, hvori også var regler for jagt, færdsel og ophold, kom i 1981. Nugældende bekendtgørelse, hvor regler for jagt, fiskeri, ophold, færdsel, adgang, sejlads m. m. er indeholdt er fra 1995. Bekendtgørelsens formålsparagraf lægger vægt på en nøje afvejning af benyttelse og beskyttelse. Siden Skov- og Naturstyrelsen overtog øgruppen 2003, skønnes det årlige besøgstal at være stigende! Efter voldsom debat om skarvens indvandring som ynglefugl, blev der i 2001 nedsat en lokal brugergruppe, hvor alle væsentlige problemstillinger og spørgsmål bliver forelagt.
Øgruppen er yngleområde for landet største koloni af Tejst – i 2007 ca. 800 par.
Tiltag til beskyttelse og forbedringer af yngleforholdene for Splitterne og Hættemåge blev indledt i 2007 og vil fortsat blive udført frem til 2011.
For at hindre tilgroning med buske og træagtig vegetation, gennemføres der løbende naturpleje på især hovedøen Hirsholm.

<u>Bovet – Knotten vildtreservat</u> på øst-spidsen af Læsø blev udlagt som jagt og forstyrrelsesfri kerneområde i 1996. Landarealer og ubeboede øer der ejes af staten indgår i reservatet, der ellers i det væsentligste består af den lavvande bugt "Bouet"
For Bovet – Knotten blev der nedsat en lokal brugergruppe, som via positiv aktiv indsats fik stor indflydelse på bekendtgørelsens udformning.
Det er besluttet, at Skarven ikke må etablere yngleaktivitet i reservatet.
Der registreres ynglefugle 1 gang årligt, og der gennemføres optælling af rastende fugle i månederne august – april.

Af hensyn til ynglende vandfugle udføres der efter behov naturpleje på landarealer og holme.

Voerså – Stensnæs vildtreservat ved Lyngså er ligeledes jagt og forstyrrelsesfri kerneområde, oprettet i 1998 efter svære forhandlinger i brugergruppen og lodsejere. Landarealer der indgår i reservatet er alle privat ejet. Jagtbegrænsninger angår kun vandfugle.
Landarealerne lider voldsomt under tilgroning med tagrør og vedplanter, og der skal tidligt i planperioden tages initiativ til naturpleje for at bevare de fugtige åbne strandenge.
På privat initiativ er der opført et udsigtstårn ved havnen i den sydlige begrænsning af reservatet.

1.12 Udpegninger efter naturskovsstrategien m.v.

Der er udpeget følgende arealer hos SNS Vendsyssel efter naturskovsstrategien og som egekrat.

Sum af Areal		Egenskabskode	Egenskab					
		39	61	62	63	64	65	Hovedtotal
Skov nr.	Skov	Egekrat	Urørt skov år 1994	Urørt skov år 2000	Urørt skov efter år 2000	Plukhugstdrift	Græsningsskov	
11	Læsø Plantage		40			162		202
31	Ålbæk Plantage	35	9					44
61	Slotved Skov		8	5	1		31	44
68	Lunken		5					5
69	Slettingen		18					18
Hovedtotal		35	79	5	1	162	31	313

1.13 Udpegninger efter genbevaringsstrategien

Skov- og Naturstyrelsen udarbejdede i 1994 Strategi for bevaring af træer og buske i Danmark. På baggrund af strategien har Statsskovenes Planteavlsstation lavet en samlet udpegning af genbevaringsbevoksninger på Skov- og Naturstyrelsens arealer. Udpegningen er baseret på feltregistreringer foretaget af Planteavlsstationen i 1999-2002.

Formålet med udpegningen er at sikre genetisk variation og særpræg i bestande af naturligt forekommende træer og buske. Det sker ved at

- opretholde en passende stor og selvforyngende bestandaf de prioriterede arter på arealet
- beskytte bestanden mod genetisk "forurening" ved at sikre isolation mod fremmede bestøvningningskilder

Hos SNS Vendsyssel er andelen af oprindelige gener i træer og buske grundet bevoksningshistorien begrænset. Der er udpeget to arealer til genbevaring:

Klitarealer i Tornby Plantage og krat ved Uggerby Å i Uggerby Plantage

For hvert areal er angivet de prioriterede arter. Prioritet 1 er hovedarterne på lokaliteten, mens prioritet 2 er givet til andre arter på lokaliteten.

I bilag 6 findes en samlet oversigt over udpegningerne og de arter der indgår.

Lokalitet	Udlagte arealer	Areal (ha)	Prioritet 1 arter	Prioritet 2 arter
Tornby Plantage	Afd 909 a,b;910a,b;932a ,b		Blågrøn rose	Havtorn
Krat på S- og Ø-vendt skåning ned mod Uggerby Å	775b;776e		Slåen	Almindelig hyld

Derudover findes der sandsynligvis enkelttræer af Skovfyr (Pinus silvestris) som stammer fra den oprindeligt naturlige bestand i Læsø Plantage. Disse træer vil enheden gerne have udpeget og evt. i samarbejde med Planteavlsstationen registreret med henblik på bevaring af artens gener.

1.14 Forsøgsarealer og frøavlsbevoksninger.

SNS Vendsyssel har nedenstående registrerede forsøgsarealer. Listen dækker forskellige typer af forsøg og aktørerne på er forskellige.

Lokalitet	Afdeling	Litra	Træart	Anlægsår	Ha.	Bemærkninger
Læsø Plantage	18	B	SKF	1941	4,6	1 parcel, SKF-prduktionsforsøg
	19	A	SKF	1939	6,0	2 parceller , SKF-prduktionsforsøg
Bunken Plantage	314	B	SKF	1981	1,2	Proveniens- og afkomsforsøg SKF, S&L
Aalbæk Plantage	481	A	SKF	1941	7,8	Naturnær demonstrationsprøveflade
Tversted Plantage	603	H	NGR	1997	1,7	Del af forsøgsserie. Afkom af F527, S&L
	615	E	SKF	1952	1,3	Proveniensforsøg SKF, S&L
	617	B	SKF	1951	5,9	Proveniensforsøg SKF, S&L
		C	FBF	1951	3,4	Afkomsforsøg FBF, ?
	623	B	SGR	1960	2,0	Proveniensforsøg SGR, ?
Lilleheden Plantage	841	A	SGR	1983	4,9	Proveniensforsøg nr. 1330 (del), SFF
Tranum Plantage	1078	B	FBF	1941	4,0	Træartsforsøg anlagt 1963, S&L
	1090	J	BIR	1964	0,3	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		K	COF	1964	0,4	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		L	SGR	1964	0,3	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		M	BØG	1965	0,4	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		N	EG	1965	0,3	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		O	RGR	1964	0,3	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		P	AGR	1964	0,3	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		Q	NOB	1964	0,3	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
	1092	D	ÆGR	1964	0,3	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		E	SKF	1964	0,3	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		F	OMO	1964	0,4	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		G	COF	1964	0,4	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		H	FBF	1964	0,4	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		J	CYP	1964	0,3	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		K	LÆR	1965	0,3	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
		L	DGR	1964	0,4	Træartsforsøg anlagt 1964-65, S&L
	1106	A	SGR	1930	4,2	Hugstforsøg, S&L
	1111	A	OMO	1977	17,1	Naturnær demonstrationsprøveflade
	1252	D	COF	1973	1,1	Prov.forsøg delvis brændt, SNS VSY

SNS Vendsyssel har nedenstående registrerede frøavlsbevoksninger. Frø forsyningen udnyttes ikke fuldt ud, da flere af træarterne på landsplan er dækket rigeligt ind.

Lokalitet	Afdeling	Litra	Træart	Anlægsår	Areal	Bemærkninger
Ålbæk Plantage	464	A	FBF	1896	3,8	Kårings- og bevaringsværdig
	507	A	FBF	1899	2,0	Kårings- og bevaringsværdig
	508	A	FBF	1899	1,9	Kårings- og bevaringsværdig
Tversted Plantage	596	F	ALØ	1996	3,4	2 par., hunderose og alm. tjørn
	599	D	NGR	1905	0,6	Kåret bevoksning, F.526
	623	C	NGR	1905	2,0	Kåret bevoksning, F.527
Lilleheden Plantage	852	B	NGR	1967	1,4	Potentiel frøbev. e.n.o fra PL
	852	D	NGR	1960	1,0	Potentiel frøbev. e.n.o fra PL
Tornby Plantage	940	A	ØSF	1919	6,5	Kåret bevoksning
Slotved Skov	889	A	BØG	1862	4,1	Landskabskåret

1.15 Forpagtningsaftaler og drift af markarealer

Status - Forpagtninger
Skov- og Naturstyrelsen Vendsyssel plejer ca. 1.400 ha åbne natur- og landbrugsarealer via forpagtningsaftaler. De 927 ha er natur og vedvarende græsarealer – eng, hede, overdrev, slette m.fl. der hverken må gødskes eller omlægges. I aftalerne stilles krav om plejen i form af græsningstryk, høslætstidspunkter mv.
De resterende 468 ha er agre i fri avl eller græs i omdrift. Disse arealer må omlægges og gødskes med indtil 80 % af kvælstofnormen. Arealer i omdrift er både anført som "AGE" og "SLE". Dog primært "AGE" Agrene er stort set alle beliggende som enklaver i skovbilledet, og er pålagt fredskovspligt.

Der er indgået ca. 55 forpagtningskontrakter og græsningsaftaler, inklusiv 3 aftaler om drift af tjenestejorde i Tversted-, Tornby- og Blokhus Klitplantager. Der er sammenlagt tale om 43 fremmede forpagtere – primært professionelle landmænd, men også en del hobbybrugere og hesteejere.

Den samlede forpagtningsindtægt (incl EU-hektar-tilskud til egen drift) i år 2006 var ca. 700.000 kr.

Der her været en tendens til at de bortforpagtede naturarealer ikke er blevet afgræsset med et tilpas højt græsningstryk, hvorfor nogle arealer er under begyndende tilgroning.

Status – "AGE"
Arealer med anvendelseskode "AGE" udgør i alt 548,5 ha fordelt på 64 litra. Knap 80 % af markarealerne - 434,6 ha - er beliggende i Jammerbugt Kommune, hovedsageligt Blokhus- og Tranum Klitplantager.

Langt størstedelen af markarealerne er fredskovspligtige arealer beliggende som enklaver eller indhak i klitplantagerne, og beliggende ude midt i de store klithede områder. Blot 64,7 ha er ikke pålagt fredskovspligt, hvoraf de vedvarende græsarealer i fredningen ved Munkens Klit udgør mere end halvdelen.

Ca. 85% af markarealerne - 472 ha - er forpagtet ud til eksterne samarbejdspartnere – dog incl. tjenestejordene på i alt 32,7 ha. De 390 ha drives som agre i fri avl eller græs i omdrift. Som følge

af fredning af Lien, Fosdalen og Sandmosen, er vilkårene for ca. 82 ha i Tranum Klitplantage, blevet ændret til drift uden omlæg og gødskning. Ændringen er sket mod et forholdsmæssigt afdrag i forpagtningsafgiften.

Af de ca. 76 ha "AGE" som er i egen drift, bliver de 13 ha drevet som vildtagre. De resterende 66 ha bliver brugt til høslæt eller drives med simpel brakpudsning. Hovedparten af disse arealer indgår i ansøgningen om EU-tilskud efter enkeltbetalingsordningen.

Der bliver ikke anvendt nogen form for spøjtemidler på markarealerne, og det er uanset om arealerne er bortforpagtet eller indgår i egen drift.

Natura2000
Følgende markarealer er beliggende i et Natura2000 område:

Uggerby Klitplantage – afd. 709a og 776c – i alt 6,1 ha.
Tranum Klitplantage – afd. 1103b, 1105b og 1234d – i alt 82,2 ha.

Såfremt driften af de pågældende arealer ikke er med til at sikre eller på anden vis understøtter de arter og naturtyper områderne er udpeget for, vil der i planperioden ske ændringer i arealernes anvendelse.

1.16 Campingpladser

SNS Vendsyssel har tre campingpladser, som alle er bortforpagtede. Desuden lejes et areal i Blokhus Klitplantage ud til en privatejet campingplads. Alle pladserne ligger kystnært som en integreret del af de omgivende skov- og naturarealer, og har med de bevoksede arealer som ydre afgrænsning og mellem de enkelte enheder skovkarakter. Skov- og Naturstyrelsens pladser ønskes opretholdt i en standard der svarer til Campingrådets tre stjerner, og henvender sig primært til turister der prioriterer områdernes naturkvaliteter.
Campingpladsernes beliggenhed gør dem velegnede til naturinformation og som udgangspunkt for naturvejledning.

Bunken Camping:
Campingpladsen ligger i Bunken Klitplantage afd. 337 a og er på ca. 20,7 ha. Campingpladsen ligger ud til Kattegat og er med ca. 750 campingenheder en af Nordjyllands største.
Pladsen indeholder flg. bygninger: Sanitetsbygninger – 4 stk., servicebygninger med opholds- og fjernsynsstue samt køkken og vaskeri, campinghytter – 9 stk. og reception sammenbygget med forpagterbolig. Desuden er der en større købmandsbutik og en grillkiosk som begge er særskilt bortforpagtede.
Antallet af overnatninger ligger omkring 75.000 og hænger i høj grad sammen med den betydende turisme i Skagen.

Rødhus Klit Camping:
Campingpladsen ligger i Blokhus Klitplantage afd. 1073 a og er på ca. 9,4 ha.
Campingpladsen ligger i det åbne klithedeareal sydøst for Rødhus Klit Ferieby ca. 1 km fra Vesterhavet og er på ca. 235 campingenheder.
Pladsen indeholder flg. bygninger: Sanitetsbygninger – 1 stk. suppleret med 3 containere med toiletter og familiebaderum, servicebygning med familierum, køkken og vaskeri, campinghytter – 15 stk., heraf 5 nye og større med køkken og reception sammenbygget med butik og forpagterbolig.
Campingpladsen har en aftale med feriebyen om at gæsterne kan benytte feriebyens badeland.
Antallet af overnatninger ligger mellem 25 og 30.000.

Tranum Klit Camping:
Campingpladsen ligger i Tranum Klitplantage afd. 1231 a og 1236 a og er i alt på ca. 9,5 ha inkl. arealet med forpagterboligen Gl. Hvarre.
Campingpladsen ligger på klitheden i plantagens sydvestlige del ca. 2 km fra Vesterhavet og er på ca. 230 campingenheder.
Pladsen indeholder flg. bygninger: Sanitetsbygninger – 2 stk., servicebygning med opholds- og fjernsynsstue, køkken og vaskeri, campinghytter – 12 stk., heraf 2 nye og større med køkken og reception sammenbygget med butik og forpagterbolig. I forpagtningen indgår endvidere fra 2007 Gl. Hvarre som kan benyttes som helårsbolig for forpagter. Pladsen har tilladelse til vinter-opbevaring af 50 campingvogne.
Antallet af overnatninger ligger omkring 20.000.

Areal til Blokhus Camping:
Arealet som er udlejet til campingplads ligger i Blokhus Klitplantage afd. 1030 b og er på ca. 2,8 ha. Det har i en årrække været udlejet til benyttelse som campingplads sammen med den af lejer tilhørende plads på matr.nr. 61 ab Hune By, Hune. På det lejede areal må der ikke opføres bygninger eller andre faste anlæg.

1. 17 Sommerhuse på lejet grund.

I 1920'erne påbegyndte klitvæsenet at udleje rettigheder til at bygge sommerhuse på en række klitarealer ved den jyske vestkyst. Lejerne fik udpeget, hvor huset kunne placeres, og der blev med tiden – i løbet af firserne - aftalt et grundareal på 1000, 1500, 2000, 2500 eller 3000 m2 som grundlag for en lejekontrakt, men grundene blev hverken matrikuleret eller markeret præcist i terrænet.

Et formål med udlejningen var at få flere mennesker ud i de smukke klitområder og herunder også mennesker med mere jævne indtægter end det traditionelle publikum for sommerhuse på den tid. Bl.a. Thorvald Stauning gik ind for tanken. Et andet formål var at skabe bedre balance mellem indtægter og udgifter i et omkostningstungt klitvæsen.

Hos SNS Vendsyssel er der i dag 283 sommerhuse på lejet grund i Blokhus Klitplantage, i Rødhus og mellem Ejstrup Strandvej og havklitten. Sommerhusene ligger alle i plantage og klitområder, der har store rekreative og naturmæssige værdier og som er klitfredet og/eller fredskovspligtige. Efter anmodning fra lejere har det flere gange været overvejet, om staten skulle udmatrikulere grundene og tilbyde lejerne at købe disse. Efter grundige overvejelser besluttede miljøminister Hans Christian Schmidt i 2004, at sommerhusgrunde, der er beskyttet af fredskovspligt og/eller klitfredning ikke kan sælges.

Klitvæsenet og senere Skov- og Naturstyrelsen har altid været meget restriktive med udnyttelsen af de lejede grunde. Udgangspunktet har været, at sommerhusene lidt diskret skal tilpasses naturen, så områderne fortsat fremtræder som naturområder med spredt sommerhusbebyggelse og ikke undervejs bliver til sommerhusområder med lidt natur mellem sommerhusene.

Bebyggelserne i Blokhus og Rødhus er i dag reguleret af Lokalplan Nr. 200 for et sommerhusområde i Blokhus Klitplantage syd for Blokhus By og Lokalplan Nr. 201 for et sommerhusområde i Rødhus Klitplantage. For begge lokalplaner gælder, at det samlede bebyggede areal – beboelsesbygning, garage/carport, udhuse, overdækkede terrasser og bændeskur ikke må overstige 100 m2. Arealet ved Ejstrup Strandvej er ikke lokalplanlagt, men området er klitfredet, og klitfredningen sætter meget snævre begrænsninger for ændringer i det bebyggede areal. For sommerhuse større end 50 m2 vil der her ikke blive givet dispensation fra

klitfredningsbestemmelserne til udvidelser overhovedet og for huse mindre end 50 m2 kan der gives dispensation for op til 5 m2, såfremt udvidelsen tjener til forbedring af forældede bad og toiletforhold. Byggesagsbehandlingen sker i alle tilfælde i et nært samarbejde med Pandrup og Brovst kommuner – fra 1. januar 2007 Jammerbugt kommune. SNS Vendsyssel står for vejvedligeholdelse og pasning og pleje af terræn – det gælder også al fældning af træer, som sker i dialog med lejerne.

Ved udlejningens begyndelse var lejeniveauet i overensstemmelse med baggrunden for udlejningen meget beskedent. Lejen blev holdt på et meget beskedent niveau helt frem til Finansudvalget i 1979 godkendte et aktstykke om vilkår for (dengang) Skovstyrelsens udleje af goder hvor det blev øget. Reguleringen af lejen følger nu nettoprisindekset.

1.18 Biproduktion

SNS Vendsyssel har en meget lille produktion af pyntegrønt og juletræer (nordmannsgran og nobilis), som på sigt udfases. De få arealer anlagt med pyntegrønt for øje udnyttes dels til arrangementer op til jul dels til salg til lokale kirkegårde. Lokale entreprenører køber den resterende del på roden.

Brændeoparbejdning og -salg fra Bunkenhus sker i mindre omfang. Det er primært nåletræ som omsættes. Desuden oparbejdes brænde til de lejr- og grillpladser, som enheden selv forsyner med brænde.

Flis til lokalsalg sker også i det omfang enheden har lokalt lager. Endvidere anvendes også flis til sandflugtsdæmpning, primært på stier ved klitter og strande.

Sandflugtsbekæmpelse på private arealer kræver en del klitris, hvilket primært laves af toppe i bjergfyr og contortafyr, samt kvas fra sitkagran. Længden varierer en del afhængig af hvor og hvordan de skal anvendes. Disse klitris produceres i plantagerne og transporteres derefter i klitten hvor de anvendes til dæmpningsarbejdet.

Opstilling af bistader er et område som for nuværende er i vækst. De arealer, som ønskes kontrakt på, er primært de større åbne arealer med hedelyng. Der er for nuværende aftale om opstilling af ca. 900 bistader.

Salg af porse på roden er et område, der de senere år er kommet en stigende efterspørgsel på. Det sker typisk fra de lavere liggende områder af de større hede- og klitarealer.

Til salg til offentlige og private kunder rykkes hjelme på arealer, hvor tilvæksten er størst og dækket ved klitterne hurtigt retableres. Større ordre (Amager Strandpark, Fredning på Skagens Gren m.fl.) har de senere år medført at sådanne ordre løses i samarbejde med andre lokale enheder.

2 Retningslinier for SNS Vendsyssel 2
2.1 Formålet med driften af SNS Vendsyssel 2
2.2 Naturnær skovdrift. 3
2.3 Landskabelige mål 4
2.4 Skovudviklingstyper og træartsvalg. 6
2.5 Konvertering mod Naturnær skovdrift. 6
2.6 Genbevaring. 10
2.7 Frøkilder og frøhøst 10
2.8 Naturpleje hos SNS Vendsyssel 2006 – 2021 10
2.9 Natura2000 områder 13
2.10 Nøglebiotoper 15
2.11 Friluftslivet 15
1.12 Forpagtningsaftaler og drift af markarealer 19
2.13 Planer for fremtidige erhvervelser og afhændelser 19

2 Retningslinier for SNS Vendsyssel

2.1 Formålet med driften af SNS Vendsyssel.

SNS Vendsyssel er ikke en typisk enhed i Skov- og Naturstyrelsen. Den træbevoksede del af arealet udgør kun 47 %. Endvidere er de ikke-træbevoksede arealer på mange måder nok så interessante og værdifulde som de træbevoksede arealer. De fleste af arealerne blev erhvervet og tilplantet i perioden 1855 til 1935. Det var i den periode, hvor der blev trukket et "bjergfyrtæppe" over det nordlige og vestlige Jylland for at sætte en varig stoppe for århundreders altødelæggende sandflugt. Projektet lykkedes. Sandflugten er i dag under kontrol i det omfang, samfundet ønsker at have den under kontrol. Ved gradvis konvertering af bjergfyrbevoksningerne på de bedste jorder til andre træarter, opstod der igennem det 20. århundrede ambitioner om med tiden også at kunne drive et produktivt skovbrug og måske oven i købet et økonomisk bæredygtigt skovbrug på de bedste jorder. Samfundsudviklingen de seneste årtier har medført store ændringer i holdningen til formålet med driften.

I dag har hensynet til pleje og forbedring af naturværdierne samt mulighederne for befolkningens friluftsliv højeste prioritering. Men under hensyn hertil skal de produktionsmæssige og økonomiske muligheder i træproduktionen og den øvrige forvaltning af store skov- og naturarealer, bygninger og andre anlæg naturligvis udnyttes optimalt.

Det geologiske grundlag for SNS Vendsyssel er først og fremmest klitnaturen. På de ikke-træbevoksede arealer ligger de markante havklitter helt ude ved kysten, og den atlantiske klithede med sin mosaik af småbiotoper bag havklitten. På europæisk plan er den atlantiske klithede en truet naturtype, der har været i voldsom tilbagegang de sidste 100 år. Udover at være truet af det moderne samfunds bymæssige udvikling er klitheden truet af eutrofiering gennem kvælstofnedfald. På de store sammenhængende klitheder kan man opleve, at der i Vendsyssel er højt til himlen, og det skal man kunne blive ved med – også gerne i endnu højere grad end i dag. Det er et vigtigt formål med driften, at klitheden plejes, så den kan udvikle sig optimalt. Flere undersøgelser tyder på, at klithederne i det allernordligste Jylland er udsat for mindre eutrofiering og har det bedre, end klithederne i det meste af Europa, og det vil være et vigtigt mål gennem nøjere undersøgelser at få dokumenteret denne påstand, og dermed være bedre i stand til at fastlægge den optimale forvaltning.

SNS Vendsyssel er spredt på mange halvstore og mindre arealer med et enkelt større sammenhængende areal ved Tranum Klitplantage og Tranum Skydeterræn. Kronvildtet er til stede i hele SNS Vendsyssels område (på nær Læsø), men det er kun i det store Tranum-område, der har etableret sig en større og stærk bestand. De andre områder er for små til selvstændigt at kunne bære større bestande. Derfor vil en større udbredelse af kronvildtet i området forudsætte et forvaltningsmæssigt samarbejde med jægere uden for statens arealer, som SNS Vendsyssel tidligere har arbejdet for og fortsat vil arbejde for.

Kystegnene omkring Vendsyssel er nogle af de mest eftertragtede friluftsområder i Danmark. Lokalt er der stor opbakning om en målsætning om at fordoble turismen i Nordjylland i løbet af 10 år. Skal denne ambition blive til virkelighed, skal SNS Vendsyssel kunne tilbyde flere publikumstilbud, da adgangen til og muligheden for oplevelser i naturen er en væsentlig forudsætning for, at turisterne vælger at tage til Vendsyssel. Tilgængeligheden til naturen og faciliteter for publikum må forøges samtidig med at publikums færdsel i højere grad må kanaliseres bort fra de steder, hvor vi i allerede i dag har så stort publikumsslid, at vegetation og natur ikke kan

holde. Det skal overvejes, om der skal etableres nye publikumstrækplastre, og hvor de skal være, og hvordan de skal indrettes. Der skal informeres og arbejdes med holdninger, så publikumsbenyttelsen kan afvikles, så hverken naturen eller andre brugere lider overlast. Af hensyn til den natur, der er meget følsom for menneskelige forstyrrelser, skal publikumsbenyttelsen også tilrettelæggelse således, at der også bliver plads til at den følsomme natur også kan trives og udvikle sig.

Skovdriften skal omlægges så den understøtter, at skovene først og fremmest skal tjene til at fremme naturværdier og give mulighed for et rigt friluftsliv. Gennemførelse af principperne for naturnær skovdrift er nøglen til denne omlægning. Omlægningen vil på lang sigt – som betyder mere end 100 år - betyde, at de ensaldrende bevoksninger af én træart vil blive erstattet af en skov, der overalt bliver en skønsom blanding af træarter og aldre med holme og enkelte større partier med mere homogene bevoksninger, som vi kender det i dag. Løvtræerne vil komme til at fylde mere, renafdrifterne vil gradvist blive mindre og færre, plantning af ny skov vil reduceres til de steder, hvor man ønsker at introducere nye arter. En væsentlig opgave i overgangsfasen bliver gennem hugstindgreb at sikre, at selvsået sitkagran og contortafyr ikke kommer til at blive for dominerende i den fremtidige skov. Også i den fremtidige skov vil der være grundlag for en økonomisk rentabel produktion af tømmer, træflis og brænde, som skal udnyttes optimalt. Hertil kommer, at et andet væsentligt formål med omlægningen til naturnær skovdrift er at sikre, at skovene bedre bliver i stand til at modstå voldsomme storme og i tilfælde af stormfald bedre bliver i stand til at regenerere.

Visionen for statens arealer hos SNS Vendsyssel er således kort sagt:

- En storslået **natur** med store vidder og et rigt dyre- og planteliv domineret af hjemmehørende arter.
- Plads og muligheder for et rigt og varieret **friluftsliv** samtidig med at der også fortsat vil være arealer med stor grad af ufortyrrethed.
- Få fart i omlægningen af skovdriften til **naturnær skovdrift.**

Statsskovene er certificeret efter PEFC- og FSC ordningerne. Driften af SNS Vendsyssel skal til stadighed leve op til indholdet af standarderne for disse to certificeringsordninger.

2.2 Naturnær skovdrift.

Skove og klitplantager hos SNS Vendsyssel vil fremover blive drevet efter principperne i naturnær skovdrift. Principperne er nærmere beskrevet i Handlingsplan for naturnær skovdrift i statsskovene (2005). Det er målet at konverteringen mod den naturnære drift igangsættes på hovedparten af de skovbevoksede arealer indenfor denne planperiode.

Et helt grundlæggende princip i den naturnære skovdrift er at lade naturen gøre en så stor del af arbejdet som muligt, og kun gribe ind med målrettede indgreb for at sikre, at skoven kan opfylde de mål, der er stillet til driften. En række af de overordnede naturnære skovdyrkningsprincipper, som har haft størst indflydelse på denne driftplan er:

- Fokus på anvendelse af lokalitetstilpassede og hjemmehørende træarter
- Foryngelse primært gennem naturlig foryngelse
- En bevoksningsstruktur med flere træarter og forskellige aldre
- Sikring af kontinuert skovdække
- Anvende renafdriften i mindst mulige omfang
- Anvendelse af måldiameterhugst
- Genetablering af naturlige hydrologiske forhold

For en nærmere gennemgang af principperne som helhed henvises til Handlingsplanen. I det følgende er valgt at fokusere på de af principperne, der er i spil i forbindelse med selve konverteringen/overgangen til naturnær drift, og som derfor er aktuelle i denne planperiode.

I relation til konverteringen til naturnær skovdrift, er det centralt for Skov- og Naturstyrelsen, at der arbejdes med skovudviklingstyper, der sikrer en væsentlig større risikospredning end i dag, hvor langt hovedparten af plantagerne hos SNS Vendsyssel består af ensaldrende bestande af én ofte indført træart. Det søges i denne plan at anvende et væsentlig større antal træarter og samtidig opnå en strukturelt varieret skov. Konkret betyder det, at det er en langsigtet målsætning at der er hjemmehørende og lokalitetstilpassede løvtræarter – fortrinsvis eg og birk – i alle bevoksninger. For at fastholde den indre dynamik og biodiversitet i skoven bevares dødt ved for eksempel vindfælder, knækkede stående træer og udgåede træer på alle arealer. De indgår i naturens nedbrydende kredsløb, og dødt ved er derved med til at sikre en del af skovens biodiversitet.

Grundlaget for en naturnær skovdrift i form af for eksempel stabile skovstrukturer er kun i begrænset omfang til stede i skove og klitplantager hos SNS Vendsyssel. Derfor vil skovdriften endnu i en årrække afvige fra de overordnede naturnære principper.

2.3 Landskabelige mål

Målsætninger og retningslinjer for arealerne opererer med både en lang tidshorisont på 2-300 år og en kort tidshorisont, nemlig den kommende planperiode på 15 år. De planlagte tiltag kan ses i afsnit 4.5

Først og fremmest skal den gode tilstand i de mest værdifulde, uforstyrrede og sårbare områder – blandt andet klithederne, bevares og beskyttes. I mere robuste og stabile områder – heriblandt mange af de store plantageområder skal landskabskarakteren vedligeholdes og om nødvendigt styrkes. Hvor det er muligt skal belastede landskaber genoprettes – blandt andet områder, der er drænet eller som er vokset til. I områder, hvor landskabskarakteren er svækket for eksempel af tilgroning, tilplantning eller dræning og hvor det landskabelige potentiale er stort, kan der sættes ind for at sikre en ny positiv landskabskarakter. Her er der ikke tale om en egentlig genopretning, fordi der skabes en ny tilstand, og ikke en tilbagevenden til en historisk tilstand.

Bevaring

Dette gælder for områder, som er de vigtigste for at bevare landskabernes karakter og særlige oplevelsesmuligheder. Disse områder er særligt karakteristiske eller kontrast skabende og i god tilstand. De er samtidig særligt sårbare overfor f.eks. stormfald, invasion af uønskede arter, tilgroning eller tilplantning. Dette gælder især for SNS Vendsyssels klithede områder, men også for særligt værdifulde skovlandskaber og kulturspor.

Karakteristiske og værdigfulde skovlandskaber skal bevares.

Målet er her aktivt at bevare de eksisterende landskabers specifikke karakter og visuelle oplevelsesmuligheder ved at beskytte dem mod forandringer.

Genopretning

Dette omfatter de områder, hvor særligt karakteristiske landskabstræk og særlige visuelle oplevelsesmuligheder er påvirkede ved en middel/dårlig tilstand og eventuel fravær af vigtige karakteristika. Det gælder eksempelvis for oprindelige vådområder, der er drænet og tilplantet, og for klithedearealer, som er groet til eller tilplantet.

Genopretning af den åbne klithede. Her på Læsø er en værdifuld udsigt genskabt.

Målet er her at genoprette landskabets specifikke karakter og visuelle oplevelsesmuligheder ved at tilføre mistede landskabselementer, eksempelvis åbent vandspejl, og/eller ved at forbedre tilstanden for områdets nøglekarakteristika (bærende elementer).

Genopretning skal ske i en takt der svarer til de ressourcemæssige muligheder og skal altid overvejes ved ændringer eksempelvis stormfald, renafdrift eller brand.

Vedligeholdelse

Målet er at fastholde et vedvarende skovdække, der er stormstabilt, varieret og hvor skovtypen er tilpasset naturgrundlaget. Nogle steder betyder det, at der vil ske store ændringer fra det skovbillede vi har i dag til det vi sigter mod om 200 år.

Dette omfatter de områder, hvor landskabets karakterer og visuelle oplevelsesmuligheder er vigtige at fastholde. Områderne er karakteristiske for SNS Vendsyssels landskaber og de er i relativ god tilstand. Områderne er sårbare overfor stormfald, større områder med renafdrift, råstofindvinding og tilplantning/invadering af arter, der ikke tager hensyn til landskabets karakter og oplevelsesmuligheder. Mange af enhedens skovområder hører under denne kategori.

SNS Vendsyssels mål er her at fastholde landskabets (skov)karakter, som beskrevet i afsnittet om naturnær skovdrift, og at fastholde eventuelle særlige visuelle oplevelsesmuligheder.

Ændring af landskabet

Ændringer af landskabet er primært relevante i de zoner, som er præget af at være karaktersvage, uden visuelle oplevelsesmuligheder og i mindre god tilstand. Det er f.eks. arealer, der er tilplantet ud fra et ønske om produktionsskov, men hvor det har vist sig, at jordbundsforholdene er så ringe, at det intet nævneværdigt udbytte giver.

Denne kategori af arealer har et landskabeligt potentiale, og målet er at give mulighed for at de kan ændres eller helt nyskabes. Der kan ændres driftsform og eller tilføjes nye landskabselementer, der kan give området en ny og stærkere landskabsidentitet og visuelle oplevelsesmuligheder. Retningslinjerne er her, at skabe de nye landskaber over en kortere eller længere periode. Dette er beskrevet for hver skov- eller naturareal i de arealvise beskrivelser.

2.4 Skovudviklingstyper og træartsvalg.

For at gøre den langsigtede udvikling af de lokale enheder mere målrettet, og for at opnå et langsigtet styrings- og formidlingsværktøj, har Skov- og Naturstyrelsen i samarbejde med KVL udarbejdet et katalog over skovudviklingstyper i Danmark. Skovudviklingstypen er en beskrivelse af den på langt sigt ønskede bevoksningstype for en given lokalitet.

Der er beskrevet i alt 19 forskellige skovudviklingstyper, som hver for sig er relevante i bestemte dele af landet og under bestemte jordbundsforhold. I den langsigtede planlægning for SNS Vendsyssel indgår i alt 12 forskellige skovudviklingstyper. Blandt de skovudviklingstyper, som på langt sigt vil få størst arealmæssig betydning er Eg med skovfyr og lærk (23), Sitkagran med fyr og løvtræ (52), Ædelgran med bøg (71) samt Skovfyr med birk og gran (81). Nummeret i parentes referer til skovudviklingstypens nummer i Skovudviklingstypekataloget.

Eg, skovfyr og birk vurderes at være hjemmehørende arter set i relation til eventuel historisk skovdække i Nordjylland. Skovudviklingstyper domineret af disse arter (23) Eg med skovfyr og lærk, (41) Birk med skovfyr og gran og (81) Skovfyr med birk og gran vurderes således i højere at kunne understøtte den naturlige vegetation (ikke mindst klithedens arter) end de mere lukkede skovudviklingstyper. Skovudviklingstyper, som er domineret af lystræarter, vil også i højere grad synliggøre landskabet end de mere lukkede skovudviklingstyper.

For alle skovarealer, som på langt sigt tænkes skovdækkede, er der udpeget en skovudviklingstype. I mange tilfælde kan flere forskellige skovudviklingstyper være relevante på det enkelte areal. Ved det konkrete valg lægges der vægt på blandt andet stabilitet i skoven/plantagen, en fremtidig vedproduktion samt hensyn til de rekreative og naturmæssige interesser i skove og klitplantager. Alt sammen vægtet i forhold til det overordnede formål for den enkelte lokalitet. Udpegningen fremgår af kort i bilag 1.6 Skovudviklingstypeplan og tabeller sidst i de skovvise beskrivelser.

Ved udpegningen af skovudviklingstype for de enkelte arealer er der valgt en detaljeringsgrad, som ikke tager hensyn til de mindre, lysåbne naturtyper eller andre arealanvendelser. Det betyder ikke at disse arealer fremover tænkes bevokset med den pågældende skovudviklingstype. Den naturnære skovdrift betyder ikke i sig selv en ændring af arealanvendelsen i forhold til åbne og skovbevoksede arealer. Af hensyn til biodiversiteten skabes der yderligere åbne naturarealer i skovområderne. Der vil også indgå mindre skovbevoksede lokaliteter der reelt dyrkes og behandles i relation til anden skovudviklingstype end den udpegede, som f.eks. ellesumpe og askemoser. Desuden udlægges der arealer med urørt skov og græsningsskov.

2.5 Konvertering mod Naturnær skovdrift.

Hjemmehørende og lokalitetstilpassede træarter.

Den naturnære skovdrift skal sikre en større anvendelse af hjemmehørende træarter. Det er målet, at hjemmehørende arter på længere sigt skal udgøre mindst 20 % af de skovbevoksede arealer.

I de mere magre dele af klitplantagerne hos SNS Vendsyssel vil det især være arter som eg, birk og skovfyr, der vil præge skovbilledet. I de lidt bedre dele af klitplantagerne vil især andelen af bøg øges. I mange tilfælde vil der blive tale om en gradvis ændring af træartssammensætningen, hvor den naturlige foryngelse fra den eksisterende bevoksning udnyttes, og der sås eller indplantes løvtræ, der på langt sigt fungere som frøtræer. På alle arealer skal der sikres sådanne frøtræer.

Mange andre træarter end de hjemmehørende vil dog også præge skovbilledet på enheden. Der vil dog i højere grad end tidligere blive fokuseret på træarternes evne til at indgå i langsigtede stabile og selvforyngende skovsystemer. Det betyder, at arter som bøg, birk, ædelgran og skovfyr kommer til at spille en endnu større rolle end hidtil. Men også at egen, som kun i mindre grad forynger sig selv, har en vigtig plads i det varige skovdække. Omvendt vil træarter som omorika, fransk bjergfyr og ikke mindst contortafyr få væsentlig mindre udbredelse end hidtil. Ligeledes vil arealet med sitkagran udgøre en mindre og mindre del af det skovbevoksede areal. Bjergfyrtæppet vil blive bevaret på de arealer, hvor træarten er grundlag for udpegningen af skovudviklingstype (SUT 82). På øvrige arealer vil bjergfyrren forsvinde på sigt.

Foryngelse
Et led i at bruge naturens egne metoder er at udnytte den foryngelse af træarter, der kommer af sig selv i bevoksningerne. Herved spares udgifter til plantning og såning af nye kulturer. For at anvende naturlig foryngelse skal der være et godt skovklima i skovbevoksningerne. I den naturnære skovdrift er man derfor særligt opmærksom på at skabe en bevoksningsstruktur, jordbundstilstand og træartssammensætning, som fremmer skovens mulighed for at forynge sig naturligt. Derfor undgår man så vidt muligt at fælde større sammenhængende arealer – foretage renafdrifter.

Som et led i planarbejdet er der beskrevet en række konverteringsmodeller. Modellerne beskriver hvordan konverteringen af en konkret bevoksningstype – for eksempel ældre sitkagran eller fransk bjergfyr – skal foregå hos SNS VEndsyssel i planperioden. Konverteringsmodellerne beskriver endvidere kulturmåden (såning, plantning, tæthed mv.) og anslår de omtrentlige omkostninger pr. ha. Til brug for et samlet kulturbudget. Konverteringsmodellerne findes i bilag 5.

Hos SNS Vendsyssel betyder træartssammensætningen, herunder den store andel af træarter, med begrænset langsigtet stabilitet, at renafdrifter i den kommende planperiode ikke kan undgås.

Erfaringerne med egentlige skærmstillinger er ikke gode, og generelt vurderes de ældre sitkagranbevoksningers stabilitet som ringe. Egentlig større renafdrifter vil dog, så vidt det overhovedet kan lade sig gøre, blive begrænset til et minimum. Afdrifter vil således ske i modificeret form, som nord- og østrandsforyngelser og små afdrifter på 1-2 ha. Nord- og østrandsforyngelser vil typisk blive anvendt ved foryngelse de ældre sitkagranbevoksninger, mens renafdrifter typisk vil blive anvendt i contortabevoksningerne.

Den typiske foryngelsesmetode i denne planperiode vil være plantning eller såning i grupper på ca. 0,1-0,2 ha – enten under den eksisterende bevoksning, i kulisser eller i mindre rydninger. Pionértræarter som eg, skovfyr, lærk, birk m.fl. vil typisk blive brugt i store åbninger eller mindre afdrifter. Træarter som bøg, der kræver mindre lys, og som er følsomme overfor frost vil typisk blive brugt i plantninger og såninger under eksisterende bevoksninger, samt i kulisser.

Når de nye kulturer etableres i grupper opnår man flere fordele frem for de mere traditionelle fladeforyngelser. Først og fremmest har man således allerede lagt grunden til en vertikal

strukturvariation i bevoksningen. Plantes kun én træart i hver gruppe, vil kulturtræarten ikke skulle konkurrere mod andre arter, og derved mindskes behovet for udrensninger, med mindre at selvforyngelsen af de i forvejen på arealet værende træarter er for massiv. Ved at koncentrere de træarter, der er mest attraktive for vildtet, bliver behovet for hegninger mindre og mere fokuseret. I en del af de plantninger, der laves hos SNS Vendsyssel i den kommende planperiode vil selvforyngelse af især sitkagran kunne være en trussel mod udviklingen af de indplantede træarter. I de gruppevise plantninger vil man kunne fokusere udrensningen af sitkagranforyngelsen, og samtidig udnytte foryngelsen udenfor grupperne, hvor den vil være en væsentlig del af den kommende bevoksning.

I denne planperiode vil selvforyngelse af bevoksningerne blive udnyttet bedst muligt. Eftersom skovudviklingstyperne på langt sigt indeholder en række træarter, som ikke findes, eller som kun findes i meget begrænset omfang på arealerne i dag, vil det dog være nødvendigt at introducere disse arter.

Udrensninger
Foryngelserne i den naturnære drift kommer ideelt set spontant, når der efter hugst opstår huller i kronetaget. Derfor vil foryngelsen ofte udvikle sig over flere år, bestå af flere arter og variere over arealet. Denne areal-, arts- og aldersvariation er et godt udgangspunkt for at begrænse anvendelsen af dyre udtyndinger, fordi den naturlige konkurrence mellem træerne i foryngelsen sikrer, at nogle individer får lov at udvikle sig på bekostning af andre træer, der skygges bort. Denne dynamik forudsætter dog nogle konkurrenceforhold, som endnu ikke er til stede i tilstrækkeligt omfang ret mange steder hos SNS Vendsyssel. Derfor vil det en række år frem endnu være nødvendigt at sikre kulturtræerne gennem udrensninger. Behovet for udrensninger forventes dog at aftage i takt med at foryngelserne i højere grad vil ske i mere eller mindre sluttede bevoksninger frem for i rydninger.

I denne planperiode, vil der i stort omfang blive plantet og sået træarter som eg, lærk og bøg ind i områder, hvor der vil komme megen selvforyngelse af særligt sitkagran og contortafyr. Her vil der være behov for at lave udrensninger af de selvsåede træarter, for at sikre det gradvise træartsskifte. På længere sigt er det forventningen, at behovet for denne type udrensninger vil falde.

Hugstprincipper
Der bliver ikke ved denne driftsplanlægning gennemført en lokaliseret hugstplanlægning for de kommende 15 år, men til gengæld opstilles mere overordnede, langsigtede mål. Følgende forhold vil blive efterlevet i den konkrete hugstplanlægning.

Måldiameterhugsten i den naturnære drift bygger på en hugst blandt de største træer i bevoksningerne, i modsætning til den klassiske hugst i det traditionelle skovbrug. I det traditionelle skovbrug hugges der således gennem hele bevoksningens liv blandt de mindste træer, for at opnå en ensartet bevoksning (lige store og ligge gode træer på lige stor afstand) til renafdrift på et givent tidspunkt. I den naturnære drift hugges der omvendt hele tiden for træerne med den bedste kvalitet uanset hvordan de er fordelt i bevoksningen.

En egentlig måldiameterhugst forudsætter således bevoksninger med en stor spredning af diametre. I langt størsteparten af bevoksningerne hos SNS Vendsyssel er det nuværende udgangspunkt imidlertid bevoksninger, som er hugget efter de traditionelle principper, og som derfor har en begrænset diameterspredning. Hugstbehandlingen af de yngre bevoksninger vil med en ændret hugstpraksis gøre en del af bevoksningerne mere egnede til måldiameterhugst.

Især i de senere år har der på grund af afsætningssituationen været foretaget en relativ svag tyndingshugst i de ældre sitkagranbevoksninger. Muligheden for at lave skærmstillinger eller overgå til måldiameterhugst er derfor dårlig. Derfor er det valgt om muligt at afvikle disse bevoksninger ved nord- og østrandsforyngelser, hvor bevoksningerne afvikles i brede bælter (30-60 m.) fra øst eller nord. Derved fordeles afviklingen over en række år, og foryngelsen får mulighed for at udvikle sig i de første år med beskyttelse fra den stående bevoksning. Alternativt må anvendes renafdrift i meget ustabile bevoksninger.

Ved tyndingshugst i yngre og mellemaldrende bevoksninger tilstræbes det at hugge bevoksningen på en måde, der sikrer så stor en diameterspredning i bevoksningen som muligt, samtidigt med at der hugges for kvalitet og sundhed. Det er således ikke et mål i sig selv som tidligere at sikre en ensartet fordeling af træerne i bevoksningen.

Der bliver ikke fastlagt en måldiameter for SNS Vendsyssel. Dette anses for urealistisk af flere årsager. Dels, som nævnt ovenfor, på grunde af bevoksningernes nuværende ringe egnethed til måldiameterhugst, dels på grund af måldiameterens nøje afhængighed af afsætningsmulighederne. I de senere år har afsætningen af sitkagrantømmer været forholdsvis dårlig for de større diametre, og bedst for de mellemste diameterklasser. Fastsatte man derfor alene måldiameteren herudfra ville man næppe nå skovsystemer, som kunne baseres på selvforyngelse.

Ved hugst i bevoksningerne skal det tilstræbes, at så mange indblandingsarter som muligt bevares. Det vil i praksis betyde, at der i visse tilfælde hugges sitka- og ædelgran af god kvalitet for bøg, eg eller andet af mindre god kvalitet for at sikre frøtræer på arealet. Contortafyr, fransk bjergfyr og omorikagran ønskes ikke opretholdt på arealerne og beskyttes ikke som frøtræer.

Ved hugst i bevoksningerne skal det sikres, at der til enhver tid er mindst 5 stående træer pr. ha. Som efterlades til forfald. Ligeledes skal det sikres at disse træer, når de bryder sammen, ikke fjernes fra arealet.

Vildt og hegning
I det naturnære skovbrug er hjortevildtet et særligt problem i konverteringsfasen. Her vil de relativt få nyplantede planter være særligt udsat for bid. I det etablerede naturnære system forventes problemer forårsaget af vildtet imidlertid at være mindre betydende. Her er føden i form af selvsåede småplanter mv. rigelig på langt større arealer end i højskovsystemet. Endvidere forventes, at ny foryngelse overalt kan og vil erstatte den foryngelse, der ædes.

Der er grundlæggende to muligheder for at begrænse vildtets skader i konverteringsfasen. Den ene er at reducere vildtbestanden væsentligt, og den anden er at hegne bevoksninger med naturlig foryngelse/såning/plantning af attraktive planter. Ingen af løsningerne er speciel attraktive. Den første fordi vildtet er en naturlig del af faunaen, som naboer og skovgæster af forskellige årsager meget gerne vil have er til stede i skove og klitplantager. Den anden fordi den er ekstraordinær dyr, og fordi det hverken for publikum eller den frie faunas bevægelse er særlig hensigtsmæssigt med mange hegninger.

I den kommende planperiode vil der ved plantninger og såninger blive hegnet, hvor det anses for strengt nødvendigt af hensyn til skovkulturen. Hegningerne vil typisk være i størrelse 01-0,2 ha.

2.6 Genbevaring.

På baggrund af Strategi for bevaring af træer og buske i Danmark har Planteavlsstationen foretaget en samlet udpegning af genbevaringsbevoksninger på Skov- og Naturstyrelsens arealer. Udpegningen hos SNS Vendsyssel fremgår af bilag 6.

Udpegningen omfatter for Skov- og Naturstyrelsen som helhed omkring 60 busk- og træarter.

Om bevaringsbestandene gælder at de
- ☐ skønnes at være spontane og naturligt forekommende
- ☐ har en vis størrelse, der sikrer levedygtighed fremover
- ☐ er isoleret bedst muligt mod fremmedbestøvning af ikke oprindelige forekomster af samme art.

I udpegningen indgår en række af SNS Vendsyssels arealer som genbevaringsbevoksninger (kernearealer). I udpegningen er for hver bevoksning en kort bevoksningsbeskrivelse samt en liste over de arter, der er interessante i genbevaringsøjemed. Arterne er prioriteret, så arter under **1)** er de arter der på kernearealet vurderes "egnede" til genbevaring, mens arter under **2)** er arter, som forekommer på kernearealet, og som mht. genbevaring er "interessante" på lokaliteten - men hvor der eventuelt kræves en revurdering af oprindelse, bestandsstørrelse og isolation.

Der er udarbejdet en meget generel/overordnet genbevaringsdriftsforskrift for såvel kernearealer som isolationszoner. I vedlagte udpegningsforslag står eventuelle særlige driftsforskrifter under punktet "Drift af hensyn til genbevaring". Der bliver ikke herudover udarbejdet detaljerede driftsforskrifter for de enkelte kernearealer.

En stor del (50-75%) af kerneområderne for genbevaring ligger i habitatområder og på naturskovsarealer. Driftsforskriften for genbevaring skal indarbejdes i forvaltningsplaner og driftsplaner efterhånden som de udarbejdes eller revideres.

Foruden de kernearealer, der udpeges til genbevaring, kommer en isolationszone. Det er en zone, hvor træartsvalget i større eller mindre grad vil påvirkes af genbevaringen. Isolationszonen strækker sig som udgangspunkt i en radius på ca. 500 m omkring kernebevoksningen. Isolationszonen omfatter ind til videre kun Skov- og Naturstyrelsens arealer.

Planteavlsstationen forventer, at genbevaringsnetværket jævnligt gennemgås, for at sikre at det fortsat opfylder sin målsætning. Eventuelle ændringer aftales mellem enheden, Natur- og Friluftsområdet og Planteavlsstationen.

2.7 Frøkilder og frøhøst

Udover de "nye" udpegede genbevaringsarealer (*in situ*–bevoksninger) indgår også enhedernes frøkilder i genbevaringen. Disse bevoksninger er medtaget på en liste sidst i forslaget. Udpegning af disse arealer forventes ikke at give anledning til nogen ændring af den nuværende drift af arealerne.

2.8 Naturpleje hos SNS Vendsyssel 2006 – 2021

Med udgangspunkt i Skov- og Naturstyrelsens generelle naturplejestrategi, udarbejdet i 1999 redegøres her for hvilke strategiske overvejelser, beslutninger og prioriteringer der vil ligge til grund for naturplejen hos SNS Vendsyssel.

En markant forskel på SNS' generelle naturplejestrategi og den her definerede er at arealafgrænsningen for naturplejens interessesfære ikke er begrænset til åbne allerede eksisterende naturområder, men også bevæger sig ind på f.eks. skovbevoksede arealer, hvor der er naturinteresser at varetage. Det kan f.eks. dreje sig om være orkide-bestande i gammel nåleskov, småbiotoper under 0,25 ha, eller andre naturværdier, der ikke er beskyttet af anvendelsesdefinition eller øvrige fredninger.

Desuden erkendes det at ambitionsniveauet for specielt øgning af naturarealerne skal stå mål med ressourcerne på en realistisk måde. Da mange af enhedens naturarealer reelt er under kraftig tilgroning giver areal oversigten et for optimistisk indtryk af naturtilstanden her og nu. Der ligger en stor opgave i forbindelse med naturgenopretning bare på de eksisterende arealer – og det er oven i købet muligt at visse af disse må opgives og henlægges til naturlig tilgroning i krat og skov.
Dette er bl.a. en direkte konsekvens af at det i stigende grad bliver vanskeligt at tiltrække egnede kreaturracer til at afgræsse vores arealer og i tilstrækkelig mængde.

Arealmæssig afgrænsning.
Følgende Standard arealtyper er omfattet af naturplejestrategien:

Arealtype	Anvendelseskode	Areal 2005 (Ha)	Bemærkninger
Hede	HED	3628	Inkl. Klithede
Sø	SØ, SØB	90	
Vandløb	VLB	7	
Mose	MOS	585	
Fersk eng	ENG	228	
Strandbred	STB	459	
Slette	SLE	618	Ikke omfattet af §3
Klit	KLI	668	Kun åbne klitter
Strandeng og marsk	STG, STS, MAR	574	
Overdrev	ORE	86	
Skrænt	SKR	7	
Krat	KRT	83	Ikke omfattet af §3
I alt Naturarealer		7033	

Herudover omfattes alle andre arealer i den udstrækning de huser pleje- eller beskyttelseskrævende foranstaltninger i forbindelse med forekomster af botaniske, zoologiske eller landskabelige værdier.

Overordnede mål
- Bibeholde og konsolidere naturarealerne i forhold til andre arealtyper på enheden samt at øge biodiversiteten i det hele taget med udgangspunkt i stedfæstede forskrifter for beskyttelse og pleje.
- Udføre den nødvendige naturpleje i praksis så skånsomt, effektivt og rationelt som muligt.
- Oparbejde en viden der kan forbedre beslutningsgrundlaget ved valg af konkrete plejemetoder
- Udarbejde konkrete plejeplaner med udgangspunkt i en stedfæstet prioritering af plejebehov på de enkelte arealer
- Udvikle og vedligeholde værktøjer og administrative rutiner til hjælp for strategiens øvrige formål.

- Samarbejde med kommuner og andre pleje aktører om pleje på tværs af administrative skel, særligt i forbindelse med bekæmpelse af invasive arter og i forbindelse med fredninger og natura2000 områder.
-

Konkrete mål
Enhedens overordnede mål konkretiseres først og fremmest via:
- Etablering af netværk med udvalgte medarbejdere og eksterne samarbejdsparter.
- Udvikle geografisk baseret database (Mapinfo/Access).
- Indsamling af areal data (naturtyper, flora, fauna, landskab, jordbund, fredninger, forpagtninger).
- Plejebehovsanalyse.
- Detaljerede, stedfæstede plejeplaner.
- Indarbejde plejeplaner i budget for 2006 og fremover.
- Reducering af afvanding, ved afbrydning af grøfter og lignende foretages løbende på arealer, hvor der ikke er egentlige skovdyrkningsinteresser.

I perioden 2006 – 2021 forsøges det at leve op til SNS's generelle Naturplejestrategi f.s.v. angår arealforskydning af de forskellige naturtyper, men prioriteringen og indsatsen vil ligge på eksisterende arealer som defineret i Proteus pr. 2007.

Arealet af heder, ferske enge og strandenge, moser, søer og overdrev konsolideres og øges hvis muligt. Klitarealet nedbringes til reelt kun at omfatte hvid klit. Andre klittyper omdøbes til hede, overdrev eller slette. Dette afspejles i enhedens kortrevision.

Gødskning samt anvendelse af pesticider finder ikke sted på arealer omfattet af naturplejestrategien. Heller ikke til bekæmpelse af invasive arter,

Kæmpe bjørneklo, rynket rose og andre invasive arter bekæmpes mekanisk, manuelt eller ved afgræsning.

Anvendelsen af gødning søges desuden nedbragt på alle andre af enhednes arealer hvis de ikke er defineret som landbrugsarealer f.eks. til økologisk produktion af foder til dyreholdet på Læsø.
Hvor gødning benyttes skal denne være økologisk (f.eks. husdyrgødning fra eget dyrehold eller binodan)

Brug af tunge entreprenørmaskiner begrænses i videst muligt omfang på arealer omfattet af naturplejestrategien. Enheden anskaffer i den forbindelse bedre tilpasset naturpleje grej til udførelse af opgaver der ikke kan løses manuelt.

Dyreholdet konsolideres og sikres til fortsat naturpleje. Det bør overvejes om en udvidelse er hensigtsmæssig efter omlægningen af de offentlige landbrugsstøtte ordninger i 2005.

Der udarbejdes rutiner som skal sikre en effektiv beskyttelse af statsarealernes naturværdier. Dette gøres konkret ved at udarbejde "Pas på-kort" tilgængelige for alle enhedens medarbejdere.

Særligt følsomme naturområder eller enkeltarter underlægges en intern overvågning, som bør fremgå af de konkrete plejeplaner. Overvågning koordineres desuden med Miljøcenter Aalborg (NOVANA, DAVANO, undersøgelsesovervågning), ATLAS projekter mm.

Tilgrænsende funktionsområder

Enkelte funktionsområder er stærkt overlappende med naturplejen. Det drejer sig specielt om:

- Jagt og vildtpleje
- Friluftsliv
- Naturnær skovdrift

Det tilstræbes at de funktions ansvarlige for disse områder holder en tæt dialog i forbindelse med de tiltag der træffes beslutning om at foretage indenfor naturplejen.

2.9 Natura2000 områder

Natura 2000 områderne omfatter arealer udpeget efter bestemmelserne i EF-Habitatdirektivet og EF-Fuglebeskyttelsesdirektivet. Flere af fuglebeskyttelsesområderne er desuden Ramsarområder.

SNS Vendsyssel har flere arealer der er beskyttet efter Natura2000 ordningen. Dette betyder at enheden har en særlig forpligtelse til at beskytte og pleje disse i henhold til fastsatte internationale krav. EF habitatområderne er gennemgået i 2006 – 2007 med henblik på at kunne lave specifikke Natura2000 planer inden udgangen af 2009. De forskellige habitattyper er registreret og indtegnet dels af det tidligere amt på de åbne arealer dels af Skov- og Naturstyresens Natura2000 hold på de skovbevoksede (fredskovspligige) arealer.

I denne driftsplan er der udarbejdet pleje- og forvaltningsplaner for alle enhedens åbne naturarealer (findes i bilag 2). Når rammerne for den fremtidige forvaltning af Natura2000 områderne ligger fast, vil planerne for enhedens arealer blive revideret og tilpasset, så de opfylder gældende krav. Der vil desuden blive udarbejdet forslag til detaljerede plejeplaner på Natura2000 arealer på Læsø.

EF Habitatområder:

Skovnavn	Habitatnavn	Habnr	Areal
Areal ved Hulsig	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	2	1,4
Areal ved Lønstrup	Rubjerg Knude og Lønstrup Klint	7	0,9
Borfeld	Havet omkring Nordre Rønner	176	0,3
Bunken Plantage	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	2	593,3
Danzigmand og Bløden Hale	Strandenge på Læsø og havet syd herfor	9	101,6
Gjøl Bjerg	Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal	15	1,0
Grishøjgårds Krat	Store Vildmose	12	163,7
Hirsholmene	Hirsholmene, havet vest herfor og Ellinge Å's udløb	4	47,5
Kærsgård Strand	Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å	6	44,2
Lunken	Nymølle Bæk og Nejsum Hede	217	0,2
Læsø Plantage	Holtemmen, Højsande og Nordmarken	10	613,7
Mårup Kirke	Rubjerg Knude og Lønstrup Klint	7	0,3
Nordmarken	Holtemmen, Højsande og Nordmarken	10	55,7
Rubjerg Knude Fyr	Rubjerg Knude og Lønstrup Klint	7	2,6
Rubjerg Plantage	Rubjerg Knude og Lønstrup Klint	7	11,9
Rønnerne	Strandenge på Læsø og havet syd herfor	9	688,1
Råbjerg Mose	Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose	3	13,6
Råbjerg Plantage Nj	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	2	306,3
Skagen Plantage	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	2	420,5
Skiverbakken	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	2	64,3
Solsbæk Strand	Solsbæk	11	30,1
Tornby Plantage	Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å	6	106,1
Tranum Plantage	Ejstrup klit og Egvands Bakker	193	1287,2
Tversted Klit	Uggerby Klitplantage og Uggerby Å's udløb	5	35,4
Uggerby Plantage	Uggerby Klitplantage og Uggerby Å's udløb	5	482,8
Vesterø Sønderland	Strandenge på Læsø og havet syd herfor	9	342,4
Videslet Engen	Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose	3	12,8
Ialt			5427,8

EF Fuglebeskyttelsesområder:

Skovnavn	EU Fugleb.område navn	EU Fugleb. område nr.	Areal
Areal ved Hulsig	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	DK00FX005	1,4
Borfeld	Nordre Rønner	DK00FX009	0,3
Bunken Plantage	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	DK00FX005	593,3
Danzigmand og Bløden Hale	Læsø, sydlige del	DK00FX345	101,6
Gjøl Bjerg	Ulvedybet og Nibe Bredning	DK00FX001	3,4
Hirsholmene	Hirsholmene	DK00FX011	47,5
Rønnerne	Læsø, sydlige del	DK00FX345	688,1
Råbjerg Mose	Råbjerg og Tolshave Mose	DK00FX006	13,6
Råbjerg Plantage Nj	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	DK00FX005	306,3
Skagen Plantage	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	DK00FX005	420,5
Skiverbakken	Råbjerg Mile og Hulsig Hede	DK00FX005	64,3
Vesterø Sønderland	Læsø, sydlige del	DK00FX345	342,4
			2582,6

Ramsar områder:

Skovnavn	Ramsar navn	Ramsar nr.	Areal
Borfeld	Nordre Rønner	EF9	0,3
Danzigmand og Bløden Hale	Læsø	EF10	101,6
Gjøl Bjerg	Ulvedybet og Nibe Bredning	EF1	3,4
Hirsholmene	Hirsholmener	EF11	47,5
Rønnerne	Læsø	EF10	688,1
Vesterø Sønderland	Læsø	EF10	342,2
			1183,1

2.10 Nøglebiotoper

Forvaltningen af nøglebiotoperne hos SNS Vendsyssel er overordnet fastlagt i naturplejeplanerne for de enkelte områder. For de nøglebiotoper og -elementer, der ikke er omfattet af konkrete plejeplaner, især de skovbevoksede nøglebiotoper, gælder dels de generelle reguleringer gennem Skovloven og Naturbeskyttelsesloven (og til dels Museumsloven) dels Skov- og Naturstyrelsens generelle retningslinjer. Af de generelle retningslinjer er især Handlingsplan for naturnær skovdrift i statsskovene (2005) og De økologiske Retningslinjer (1982) relevante. De økologiske retningslinjer er under revision (primo 2007), og vil i en opdateret udgave omfatte alle nøglebiotoper. Endelig henvises til enhedens naturplejestrategi, der grundlæggende udtrykker enhedens ambitioner m.h.t. naturværdierne.

I løbet af planperioden vil alle naturarealer samt nøglebiotoper og –elementer blive genstand for en mere detaljeret plejeplanlægning. I forbindelse med dette arbejde vil enhedens Pas-på kort løbende blive udbygget med relevante registreringer. Dette værktøj er indtil videre udarbejdet i MapInfo og bygger på en tabel (Biologi.tab) hvor alle relevante biologiske elementer registreres både kvalitativt og geografisk.

2.11 Friluftslivet

Ved at fastholde og udvikle skov-og naturområderne i Vendsyssel som et velfærdsgode vil vi give fastboende og turister gode muligheder for friluftsliv og naturoplevelser i disse områder.

Fra punktindsats til helhedsorienterede løsninger i nordjysk friluftsliv
Der skal satses på helhedsorienterede løsninger, hvor friluftsliv ses i et bredere perspektiv sammen med sundhed, kulturarv, natur og velfærd og i sammenhænge med skov-og naturområdernes omgivelser.
Det er et mål at få flere nordjyder til at deltage aktivt i friluftslivet. Der skal derfor være adgang til gode friluftsmuligheder i hverdagen. Ved siden af hverdagens friluftsliv er der brug for oplevelser af "vild" natur og natur, hvor man kan være aktiv og søge udfordringer. Skov-og Naturstyrelsen vil derfor arbejde på at skabe større friluftsområder i Nordjylland, der kædes sammen af stier og grønne korridorer.

Sundhed
Skov- og Naturstyrelsen har erfaret den positive sundhedseffekt, der er ved aktiv brug af naturen - ikke kun i form af den fysiske aktivitet, vi får, når vi bevæger os ude i naturen, men også i form af den mentale afstresning, vi får, som en ekstra gevinst, samtidig med at vi bevæger os i naturen.
Vi vil derfor motivere fastboende og turister til øget anvendelse af vore skov-og naturarealer til motionsformål og afstresning.
Vi vil arbejde for at medvirke i det sundhedsfremmende arbejde gennem samordning af statslig, kommunal, regional samt frivillige organisationers indsats.

Turismen
Skov- og Naturstyrelsen samarbejder med myndigheder og organisationer i forbindelse med udviklingen af en "grøn turisme" profil. Samarbejdet tager bl.a. udgangspunkt i Den Regionale Udviklingsplan.
Et vækstområde for nordjysk turisme – og dermed for hele regionen – er at koble de nordjyske natur- og kulturværdier tættere sammen med turisme- og oplevelsesøkonomi. Dette vil samtidig

understøtte regionens bosætningsværdi og skabe nye jobs. Derfor vil vi deltage i partnerskaber og samarbejder, der bygger bro mellem turisme og oplevelsesøkonomi.

Vildmarken
Vi vil arbejde for at etablere "vildmarksområder", hvor man kan opleve områder, hvor man i høj grad skal "klare sig selv" og har muligheder for at fornemme at der er langt til civilisationens faciliteter. Det kan derfor i særlige områder blive nødvendigt at bryde den meget træproduktionsorganiserede struktur op og genskabe områdernes naturlige hydrologi.
Der kan også blive behov for at ændre på nogle områders infrastruktur i takt med etablering af mere vild natur, hvorfor der nogle steder vil blive lettere at komme rundt til fods og til hest end på cykel og i bil. På særligt udvalgte steder vil det blive gjort muligt for kørestolsbrugere at komme helt tæt på "vildmarken". Forholdene for dyrelivet forvaltes derfor med henblik på at kunne indgå i sådanne vildmarksprægede" oplevelser.

Natursport
Vi vil også arbejde for at etablere naturområder, hvor der lægges vægt på særlige sundhedsfremmende faciliteter, der gør det tiltrækkende at motionere. Måske skal der etableres omklædningsrum, bruserum og tørrerum i tilknytning til toiletter og parkeringspladser og måske skal disse faciliteter placeres i sammenhæng med offentlige transportmuligheder.
I natursportsområdene etableres en række sundhedsstier, der også omfatter en række aktivitetstilbud rundt omkring på stierne, som folkesundhedspladser, hvor folk selv skal være aktive på de forskellige opstillede redskaber. Disse kan bidrage til, at der hele året rundt er et tilbud om at komme ud og bruge naturen aktivt.
Områderne kobles sammen med og indgår i en de større sammenhængende stinet for gående, cyklende og ridende.

Eventyrnaturen
Vi vil også arbejde for, at der er områder, hvor man kan opleve eventyr i naturen, hvor man selv kan deltage i og være med til at udvikle historier, som gør en klogere på sig selv og sine omgivelser. Hvor man på tværs af aldre kan skabe steder og rum i naturen for leg og læring. Det kan også være steder for naturteater, dans og musik.
Sådanne områder kan måske også indgå som støttepunkter for andre naturbrugere.

Den dyrkede natur
Vi vil også arbejde for, at det er en oplevelse at se og gerne deltage i dyrkning af skov. Det må gerne for publikum og medarbejdere være et fælles mål at have dyb indsigt og forståelse for opelskning af skov. På denne måde vil oplevelsesskoven kunne imødekomme tiden krav om oplevelse, samtidig med at vi også vedligeholder skovdyrkerens know how, som er oparbejdet igennem flere generationer af forstfolk. Denne forstlige natur skal modsvare den nordiske idé om skønvirke.

Maskinerne i skoven
De gode rammer for friluftsfolket vil være i fokus i den daglige drift. F.eks. vil det blive tilstræbt at undgå arbejde med de tunge maskiner på og omkring tur stier og tur områder.
Yderligere vil det blive tilstræbt fremover at lave en blokvis behandling af skovene. På den måde lader man større dele af skoven få fred i f.eks. en 6 års periode, før man kommer igen for at lave pleje - eller hugstindgreb.

Hundeskove
Vi vil arbejde for, at der inden for den næste planperiode udpeges et område i alle større skove hvor man må lufte sin hund uden brug af snor.

Ridning
Vi vil arbejde for, at regulere og eksponere ridesti tilbudene, så flere folk bliver opmærksomme på den mulighed der ligger i at opleve naturen til hest.

Overnatning
Vi vil arbejde for, at der gives adgang til fri teltning i de skovområder, hvor det er muligt. Vi vil også arbejde for at etablere en vifte af forskellige overnatningsfaciliteter.

Besøgscentre
Vi vil arbejde for at etablere gode adgange til skov-og naturområderne. Adgangene vil som minimum bestå af en parkeringsplads med passende information og vejvisning til en eller flere vandreruter.
Ved at etablere sådanne "besøgscentre" kan vi koncentrere større aktiviteter i nærheden af disse områder, og således på den måde gøre det lettere for den stille vandre at opsøge de områder hvor der er mere fred.
De aktivitetsområder som især retter sig mod unge uden bil, vil blive udpeget hvor det er muligt at nå dem med det offentlige transportnet.

Strandene
Vi vil arbejde for at det skal være muligt at opleve strande, som ligger frit hen uden kommercielle elle urbaniserede aktiviteter.

2.11 Jagt- og Vildtforvaltning

Jagt
I planperioden peger udviklingen i retning af ændringer og nytænkning, hvor traditionel udlejning i nogen udstrækning forventes afløst af alternativ jagtudlejning, hvor det er den lokale enhed der administrerer og afvikler jagterne – f.eks. dagjagter og afskydning af sommerbukke. Denne udvikling skal ses i sammenhæng med det stigende aktivitetsniveau og friluftsliv. Sammenlægning af landbrugsejendomme, og dermed færre enheder til jagt, er stærkt stigende, og flere og flere jægere uden jagtterræn efterlyser jagtmuligheder.

Flere af Skov- og Naturstyrelsens lokale skove har efterhånden et stort aktivitetsniveau, og med stigende interesse for friluftsliv og oplevelser, kan der i planperioden blive behov for at konvertere til alternativ jagtudlejning, hvor den lokale enhed helt eller delvis forestår planlægning og afvikling, og hvor der lægges vægt på oplevelse og uddannelse af jægere – især nye jægere.

Målsætning for planperioden
- At leve op til egne og omgivelsernes krav om bæredygtig jagtudøvelse.
- Tilpasse udlejet areal contra egen jagtadministration efter intern og ekstern udvikling.
- Udøve jagt som tilgodeser tilstedeværelse af naturligt forekommende vildtarter.
- Tilstræbe såvel alders- som kønsmæssigt bredt sammensatte bestande i god kondition.
- Medvirke aktivt ved udvikling og gennemførelse af kronvildtforvaltningsplan/er.

Vildtforvaltning
Ved overgang til naturnær skovdrift vil der være fokus på vildtskader på nye kulturer. Det vil især være i planperiodens første tredjedel, hvor mængden af konverterede arealer vil være begrænset set i forhold det samlede areal, og derfor være attraktive for især hjortevildtet. For at begrænse skadevirkninger kan der anvendes to løsninger. Hegning af kulturer og øget afskydning. Ingen af metoderne anses for ønskelige gennemført i fuld konsekvens.

I konverteringsfasens begyndelse kan det dog blive nødvendigt at hegne særligt sårbare kulturer, og evt. i en jagtsæson eller to at foretage øget afskydning i begrænsede områder. Der bør skeles til forsøg i St. Hjøllund Plantage, hvor der afprøves vildtvenlige hjælpearter og afgrøder i forbindelse med etablering af hegningsfri kulturer.

På sigt vil problemet løses, når en væsentlig andel af de vildtmæssigt golde og ensartede arealer med højskov (85 % af bevoksede arealer er nål) er konverteret til mere lysåben og naturnærer drift med rigelig mængde af forskellige fødeemner.

I planperioden vil der være målrettet fokus på pleje, genopretning og nyetablering af søer og vandhuller.

Publikum, friluftsaktiviteter og oplevelse har i Skov- og Naturstyrelsens overordnede målsætning høj prioritet.

Ved undersøgelser er det flere gange konstateret, at oplevelsen af at se vildt i dets naturlige omgivelser tillægges stor betydning for den alm. skovgæst. Det er ligeledes en velkendt erfaring, at publikums færden på veje og stier ikke har den store forstyrrende effekt på vildtet.
Større arrangementer med mange deltagere, såsom o-løb og militærøvelser etc., kan være meget forstyrrende for vildtet. Såvel som overdreven jagtudøvelse vil være en væsentlig forstyrrelse.
Naturcentre, -skoler, lejrpladser, legepladser og lignende kan ligeledes påvirke vildtets levesteder og tilstedeværelse, - afhængig af placering, brug og aktivitetsniveau. En langsigtet planlægning, hvor balancen mellem benyttelse og beskyttelse vægtes meget nøje, anses at være nødvendig for planperioden.

Naturpleje
Området lider voldsomt under tilgroning med tagrør og vedplanter, og der skal tidligt i planperioden tages initiativ til naturpleje, for at bevare de fugtige åbne strandenge – evt. i form af afgræsning ved et lokalt græsningslaug. For Voerså-Stensnæs er der også oprettet en lokal brugegruppe.

Vildtpleje
Målsætning for planperioden
- Dyrkning af nuværende vildtagre og fortsat slåning af græsarealer bibeholdes som minimum i planperiodens første halvdel.
- Udlægning af supplerende foder til kronvildt i forvaltningsområderne opretholdes.
- Dyrkning af vildtagre og udlægning af supplerende foder forventes udfaset i planperiodens sidste halvdel – forudsat væsentlige arealer er konverteret til naturnær skovdrift.

Trafikdræbt vildt bliver oftere og oftere registreret, og målsætning for planperioden er,
- at der gennemføres rydning/opstamning af 3 – 10 m. brede zoner langs alle offentlige veje gennem og langs med skovene, såvel som tilsvarende zoner etableres langs alle større bilveje inde i skovene.

Zonerne kan evt. tilplantes med hjemmehørende buske, der tåler på rod sætning. Oversigtszonen kan også henligge i græs og vilde planter, der slås én gang årligt efter blomstring.

1.12 Forpagtningsaftaler og drift af markarealer

Udfasning af den intensiv landbrugsdrift
I forbindelse med udarbejdelsen af denne driftsplan har SNS Vendsyssel overvejet den fremtidige anvendelse af landbrugsarealerne. Da enheden har en målsætning om at øge naturværdien og sikre en gunstig bevaringsstatus for den flora og fauna, der er knytter sig til de åbne naturarealer, udfases traditionel landbrugsdrift og åbne arealer skal som hovedregel drives med det sigte at bidrage til en sikring af naturværdierne, og samtidig skabe yderligere mulighed for naturoplevelser.

Natura2000
Følgende markarealer er beliggende i et Natura2000 område:

Uggerby Klitplantage – afd. 709a og 776c – i alt 6,1 ha.
Tranum Klitplantage – afd. 1103b, 1105b og 1234d – i alt 82,2 ha.

Såfremt driften af de pågældende arealer ikke er med til at sikre eller på anden vis understøtter de arter og naturtyper områderne er udpeget for, vil der i planperioden ske ændringer i arealernes anvendelse.

2.13 Planer for fremtidige erhvervelser og afhændelser

Geografisk er SNS Vendsyssel inddelt i 54 områder – såkaldte "skove". Som oftest er der tale om større områder, hvor enheden har løbende aktiviteter vedrørende drift, pleje eller publikums-faciliteter.

Blandt skovene er der dog også mindre eller lidt større områder, som enheden ikke i samme grad løbende har opgaver på, og som ligger langt fra kerneområderne. Efter 1. januar 2007 vil de nye kommuner være ansvarlige for den offentlige naturpleje på privatejede arealer, og Skov- og Naturstyrelsen vil dermed omkring naturforvaltningen få nogle mere lokale samarbejdspartnere, der må forventes i højere grad at kunne løfte naturforvaltnings-opgaverne. Set i det lys bør det overvejes og drøftes med kommunerne, om sådanne arealer mere hensigtsmæssigt for det offentlige bør sælges/overføres til kommunerne. I enkelte tilfælde kan det også blive aktuelt at sælge til private.

Det drejer sig om følgende områder:

Ny Frederikshavn kommune:
- Areal ved Det Hvide Fyr.
- P-plads ved Åsted Å-dal.
- Areal ved Sulbæk.

Ny Hjørring kommune:
- Areal ved Lien, Skallerup.
- P-plads ved Skallerup indlandsklit.

- P-plads ved Kodal.
- Afd. 875 ved Hjørring-Astrup skovrejsningsområde – (øst for motorvejen).
- Areal i Måstrup Mose såfremt den nuværende anvendelse i forbindelse med VHM's museumsdrift måtte ophøre uden at blive afløst af anden anvendelse.

Jammerbugt kommune:

Ny Aalborg kommune:
- Areal ved Gjøl Bjerg.

Brønderslev-Dronninglund kommune:
- Rasteplads nord for Lunken – afd. 981.
- Rasteplads og krat sydøst for Slettingen – afd. 986.
- Rasteplads øst for Slettingen – afd. 988.

I den forløbne planperiode har SNS Vendsyssel udført skovrejsning i 2 områder – et område ved Hjørring-Astrup og et område ved Kajholm. Begge skovrejsningsområder har været gået i stå nogle år for så vidt angår arealerhvervelser. Hjørring-Astrup området øst for Hirtshalsmotorvejen er helt opgivet, mens de andre områder kan overvejes genoptaget, såfremt der skulle vise sig nogle muligheder.

For øjeblikket arbejder enheden med muligheden for et naturforvaltningsprojekt, der gennem arealerhvervelser i Råbjerg Mose skal bidrage til en god pleje af mosen i overensstemmelse med fredning og plejeplan og herunder bidrage til fastholdelse og udvikling af en passende og stærk kronvildtbestand. Forslaget støttes af den lokale jagtforening og enhedens jægerforum.

Flere af enhedens kærneområder, bl.a. Tranum Plantage og Læsø Klitplantage, er præget af en uhensigtsmæssig arrondering med små private enklaver langt inde i de statslige arealer. Sådanne enklaver vil blive søgt erhvervet i muligt omfang.

4 Enhedens udvikling - planens konsekvenser 1
4.1 Arealfordeling 2
4.2 Hugst og forråd 2
4.3 Naturområdernes udvikling 3
4.4 Publikumsfaciliteter 4
4.5 Landskabet – plan og konsekvens ..... **Fejl! Bogmærke er ikke defineret.**
4.6 Fortidsminder og kulturhistoriske spor 11
4.7 Fremtidig anvendelse af SNS Vendsyssels bygninger 11
4.9 Driftsplanens forhold til skovloven 13

4 Enhedens udvikling - planens konsekvenser

De overordnede driftsformål indebærer en flersidig og bæredygtig drift af enhedens arealer til friluftsaktiviteter, naturbeskyttelse, sikring af kulturhistoriske og landskabelige værdier og træproduktion.

Som led i handlingsplanen for naturnær skovdrift er der fastlagt en langsigtet arealfordeling ved udlæg af skovudviklingstyper. Fordelingen fremgår af kapitel 4.1.

Den beregnede vedmasse i 2007, tilvækst og hugst i planperioden samt beregnet vedmasse ved planens udløb i 2021 fremgår af kapitel 4.2.

Udviklingen af naturområderne er beskrevet i kapitel 4.3.

I overensstemmelse med Skov- og Naturstyrelsens vision om at alle kender Styrelsen som dem, der tilbyder naturoplevelser og passer på naturen, vil der i den nye planperiode blive skabt flere og bedre natur- og frilufts-tilbud for enhedens brugere. Der skal være plads og muligheder for et rigt og varieret friluftsliv samtidig med at der også fortsat vil være arealer med stor grad af uforstyrrethed. De tiltag, der foreløbigt er planlagt fremgår af kapitel 4.4.

Planer og konsekvenser for landskabet er beskrevet i kapitel 4.5.

Den fremtidige anvendelse af SNS Vendsyssels boliger er beskrevet i kapitel 4.7.

I kapitel 4.8 er forslag om udfasning af den intensive landbrugsdrift.

Driftsplanens forhold til skovloven fremgår af kapitel 4.9.

4.1 Arealfordeling

I skovplanlægningen er ændringer i arealanvendelsen et vigtigt målepunkt. I den naturnære skovdrift sker ændringerne mere glidende da træartsskiftet sker gradvist over en eller flere trægenerationer. I tabellen nedenfor er vist nuværende træarter (driftsklasser) og de udlagte skovudviklingstyper.

De skovudviklingstyper der på langt sigt vil få størst arealmæssig betydning er Eg med skovfyr og lærk, Sitkagran med fyr og løvtræ, Ædelgran med bøg samt Skovfyr med birk og gran.

Sum af Areal	SUT kode												
Hektar	11	14	22	23	41	51	52	71	81	82	92	94	Ialt
Driftsklasse	Bøg	Bøg og gran	Eg med lind og bøg	Eg med skov-fyr og lærk	Birk med skov-fyr og gran	Gran med bøg og ær	Sitka-gran og fyr med løvtræ	Ædel-gran og bøg	Skov-fyr, birk og rød-gran	Bjerg-fyr	Græs-nings-skov	Urørt skov	
1 Bøg	17	6		6	0		19	54	11		12	8	133
2 Eg	0	17	3	129	8	7	140	100	61	2	0	20	487
3 Ask og ær			3				4	6	2		0		15
4 Andet løvtræ	2	9	3	42	145	1	62	42	49	1	4	8	368
5 Picea-arter	2	54		218	25	35	982	361	325	5	8	161	2.176
6 Ædelgran		48		21		1	68	300	26		12	45	521
7 Bjergfyr		2		169	2	7	41	5	60	280		53	620
8 Andet nåletræ		40	2	543	34	5	857	277	750	54		50	2.611
9 Ubevokset	9	16	0	230	100	10	236	137	95	26	49	45	953
#I/T		2		1			3	11	16				33
Ialt	30	193	11	1.359	315	65	2.412	1.292	1.395	368	86	391	7.917

4.2 Hugst og forråd

Den beregnede mængde af træ i bevoksningerne pr. plandato 1. januar 2007 samt den beregnede hugst fremgår af nedenstående tabel. Planhugsten er den beregnede hugst i den 15 årige planperiode. Udgangspunktet er den beregnede mængde træ ved planperiodens start, den beregnede tilvækst og hugstpolitikken.

			Ændringer					
	Status 2007		Tilvækst		Hugst		Status 2021	
Driftsklasse	m3 i alt	m3/ha	m3 i alt	m3/ha	m3 i alt	m3/ha	m3 i alt	m3/ha
Bøg	14.900	106	9.200	66	4.100	29	20.200	144
Eg	13.600	30	17.800	39	7.600	17	24.000	52
Ask og ær	700	32	1.200	55	600	27	1.300	59
Andet løvtræ	34.800	72	28.500	59	5.200	11	58.400	121
Picea-arter	329.400	154	329.700	154	201.300	94	458.300	214
Ædelgran	96.600	192	68.400	136	42.600	85	122.500	243
Bjergfyr	132.300	151	11.800	14	3.100	4	141.200	162
Andet nåletræ	406.900	141	161.300	56	121.500	42	447.500	155
I alt	1.029.200	118	627.900	72	386.000	44	1.273.400	146

Den gennemsnitlige fordeling af hugsten på sortimenter fremgår nedenfor. Der er anvendt det generelle sortimentsforhold for Skov- og Naturstyrelsens driftsregioner, der ikke er tilpasset de særlige forhold der gælder for enkeltdistrikter.

	Løvtræ					Nåletræ					
Sortiment	Bøg	Eg	Ask og ÆR	Andet løvtræ	I alt	Gran	Ædelgran	Bjergfyr	Andet nåletræ	Løvtræ	I alt
Langtømmer	0	0	0	0	0	8.600	1.300	0	4.300	14.300	14.300
Korttømmer	0	0	0	0	0	35.900	7.600	0	27.800	71.300	71.300
Brænde	3.500	5.400	400	4.600	14.000	0	0	0	0	0	14.000
Emballagetræ	0	0	0	0	0	19.000	4.200	0	15.200	38.500	38.500
Energitræ	0	0	0	0	0	103.900	16.400	0	39.900	160.200	160.200
Skovflis	0	0	0	0	0	10.600	7.900	2.800	21.500	42.700	42.700
I alt	3.500	5.400	400	4.600	14.000	178.100	37.500	2.800	108.800	327.100	341.100
Ikke udnyttet vedmasse	500	2.200	200	500	3.400	23.000	5.100	300	12.700	41.000	44.400
I alt	4.100	7.600	600	5.100	17.400	201.000	42.600	3.100	121.500	368.100	385.500

4.3 Naturområdernes udvikling

Ud fra erkendelsen af at mange af SNS Vendsyssels naturarealer reelt har været, og stadig er under kraftig tilgroning består den umiddelbare opgave som egentlig naturgenopretning af de eksisterende arealer – det bør desuden overvejes om visse af disse må opgives og henlægges til naturlig tilgroning i krat og skov. Ambitionsniveauet for størrelse og plejetilstand af de åbne arealer afhænger af de bevillinger, der stilles til rådighed, og det er vigtigt, at det opstillede ambitionsniveau kan nås ved det faktiske bevillingsniveau. Hvis enhedens samlede naturareal skal øges kan det blive nødvendigt at acceptere at ikke alle naturarealer skal være "åbne". Det betyder at naturtyper som krat og urørt naturskov kan indgå i enhedens naturarealpulje på lige fod med de åbne typer. Desuden vil en identificering af nøglebiotoper også indgå således at hele eller dele af bevoksninger som før opfattedes som skov fremover vil få status af naturareal.

Reel konvertering af eksisterende skov hen imod en af de åbne naturtyper kan ske, hvor den opnåede naturmæssige gevinst er så stor, at det kan betinge bevillingsmæssig dækning til at afholde de nødvendige omkostninger. Det vil imidlertid være dyrt og uhensigtsmæssigt at vælge tidligere forholdsvis produktive arealer med kraftigt regenererende skovtræarter som sitkagran og contortafyr end f.eks. bjergfyr og østrigsk fyr på mager bund. Rydninger af sådanne arealer vil nemt kunne resultere i dannelse af klithede. Problemet vil dog være, at disse arealer vil være små og omgivet af frøkilder så en efterfølgende pleje er nødvendig. Fordelen vil være, at bevoksningsmonotonien opbrydes til en mosaik med en efterfølgende større mulighed for bedre artsdiversitet både med hensyn til planter og dyr.

Steder hvor det er muligt at tilstoppe grøftesystemer skal identificeres og vil i første omgang kunne føre til en hævning af vandstanden og senere opløsning af skovbevoksningerne. Denne type

naturgenopretning vil først på længere sigt føre til plejekrævende foranstaltninger – og måske slet ikke.

I perioden 2006 – 2021 forsøges det at leve op til SNS's generelle Naturplejestrategi f.s.v. angår arealforskydning af de forskellige naturtyper, men prioriteringen og hovedindsatsen vil ligge på de eksisterende arealer som defineret i Proteus pr. 1. januar 2007.

Arealet af heder, ferske enge og strandenge, moser, søer og overdrev konsolideres og øges hvor dette er muligt. Tidligere blev en række hede og slettearealer registreret som klit. Dette er nu ændret så kun den hvide klit, som ikke er § 3 beskyttet er registreret som klit.
Arealer – mærket "KLI" – nedbringes således til reelt kun at omfatte hvid klit. Andre klittyper registreres som hede (klithede) eller overdrev. Alene dette vil betyde en øgning af arealtyper der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, der ikke omfatter "KLI" arealer. Denne konvertering er foretaget i forbindelse med kort og arealrevisionen 2006.

Dyreholdet konsolideres og sikres til fortsat naturpleje. Der udarbejdes forslag til hvordan SNS Vendsyssel evt. kan etablere et permanent dyrehold på fastlandet til sikring af en varig og stabil naturpleje, i lighed med den der er praktiseret på Læsø igennem mange år. Udvidelsen af naturarealer som beskrevet ovenfor bør ske i takt med dette dyrehold eller kun ske hvor forpagtnings- eller græsningsaftaler på forhånd kan etableres kontraktligt. Til støtte for udviklingen af dyrehold skal der iværksættes foranstaltninger med henblik på at markedsføre og afsætte økologisk kød fra enhedens egne dyr såvel som forpagteres.

4.4 Publikumsfaciliteter

Plan (konsekvens)

Vi vil arbejde for

- at der udvikles sunde og bæredygtige rekreative aktiviteter.
- at understøtte de internationale og nationale vandre, cykel- og ridestier med faciliteter.
- at forbedre mulighederne for nye friluftsaktiviteter for befolkningen på statens arealer.
- forbedre de almindelige adgangs - og opholdsmuligheder på statens arealer.
- at der udvikles nærrekreative naturområder for større byer, som Aalborg, Skagen, Frederikshavn, Brønderslev og Hjørring.
- at inddrage borgere, lokale foreninger og myndigheder m.fl. mere direkte i driften af og samarbejdet om statens arealer.
- at udvikle forståelsen for naturen hos befolkningen gennem gode oplevelser og aktiviteter på statens arealer.
- forbedre adgangen til informationen om natur- og friluftstilbud.
- at etablere naturområder for friluftslivet efter tidssvarende temaer, som f.eks. "Vildmarken", "Natursport", "Eventyrnaturen" og "Den dyrkede natur".
- at etablere hundeskove i de større skove.
- at der etableres fri teltning i de skove, hvor det er muligt.
- at der anlægges flere nye shelters og primitive overnatningspladser.

- at der er organiserede lejrpladser i alle de større skovområder.
- at der etableres gode adgangsforhold (besøgscentre) til skov-og naturområderne.
- at skovdriften foregår i passende blokke med et passende antal år imellem hvert indgreb.
- at strandene friholdes for kommercielle og urbane aktiviteter.

	bookbinder	bilfjeder	Bøkkener	forstningscenter	havlaupsl	rifbikkr	rifdude	fjejdeb	radjulvskov	jfdjegrejede	pjdeb	pinlikvandringsjdeb	sæbejdeb	rideb	ifeller	ifeel	tdeb	tdeb	tfen	ialt
AsfvdHdig																				0
AsfvdUrdsp																				0
AsfvdSdbk																				0
BdhuRdsp								1							2					3
Bdkl																				0
BrierRdsp							1								1					2
BjdegBoen																				0
DrdgnendgBdrHdb											1									1
FdupHl														1						1
GdBjeg																				0
GdrdgedrHd																				0
Hdrdnere						1	1	1												3
HdrdgAtepSovejdrg									1						2					3
HrnRdsp																1				1
HdbFy																				0
Hjdrn							1								1					2
HjegjdSted																	1			1
LerSdbup																				0
LdhedrRdsp																1				1
LdeHdp						1								1						2
Lurten															4					4
LosRdsp											1				2	1			1	5
Mdjeg												1								1
MdrendHl										3					1	1				5
MdupHle																				0
MdupMse																				0
NjdRdsp		2													2	1				5
Ndhalen												1								1
NjedRdsp												1	1			1				3
RjupHave																1				1
PjedbvdKdd																				0
PjedbvdSdbupindrdHl																				0
PjedbvdVedHd																				0
RjjegHdbFy							1				1									2
RjjegRdsp																				0
Rimere						1										1				2
RjjegMse																				0
RjjegRdsp																1		1		2
SegnRdsp						1						1				1			1	4
Skubhlen	1																			1
SkerRdsp																				0
Sdbrgn															2					2
SdedSkv							1													1
StdbdkSted																				0
TdrbyRdsp									1					1	2					4
TdrurRdsp						1		1						1						3
TededHl	2						1									1				4
TededRdsp				1																1
TededRimer		1									1				2	1				5
UgdbyRdsp						1														1
VdrSedted		1									1					1				3
VdedEgen																				0
AbdkRdsp			1												1	1				3
Ialt	3	4	1	1	1	5	6	3	2	3	5	4	1	4	22	14	1	1	2	83

4.5 Landskabet – plan og konsekvens

Skov- og Naturstyrelsen har en særlig forpligtigelse til at varetage landskabelige hensyn i forvaltningen af arealerne. I denne driftsplanrevision er samspillet mellem lukket skov/plantage og åbne arealer vurderet. Både i den store skala, hvordan afgrænses skoven i forhold til det omgivne landskab og i den mindre skala, med hensyn til landskabselementer, udsigter, sigtelinjer og landskabelige sammenhænge inde i skoven. Mange af de plantager, der er i kystbæltet langs Jammerbugten og Tannisbugten og på Skagens Odde og på Læsø er plantet på klithedearealer på grund af sandflugten. I dag er problemet i langt højere grad tilgroning. Derfor er der i denne driftsplan gennemgået muligheden for at genoprette disse landskaber eller om nødvendigt, at ændre eksisterende landskaber ved at tilføre dem noget nyt.

Klithederne i Vendsyssel er mange steder dækket af nåletræsplantager. Senere sker der naturlig tilgroning på de omkringliggende klithedearealer. De åbne sammenhængende klithedearealer er både af lokal, national og international værdi og skal bevares eller genoprettes, hvor det er muligt og realistisk. Billedet her er fra Tranum.

Skematisk oversigt over de arealer, hvor de konkrete tiltag består af genopretning og ændring.
Flere af SNS, Vendsyssels arealerne indgår ikke i denne oversigt, da der for disse arealer gælder, at landskabskarakteren skal bevares og/eller vedligeholdes. Nærmere beskrivelse og placering kan findes i de arealvise beskrivelser samt på kortbilag.

Landskabs-karakterområde/Areal	Lang sigt	Kort sigt (15 år)
1/ Tranum Klitplantage	Rydning af ca. 260 ha i den vestlige del og sydlige del.	De sydlige arealer i Sandmosen kan ryddes i denne planperiode. Den vestlige del mellem Store Vande og Overklitten Sø vil ryddes i forhold til naturlig hugstfølge og hugstmodenhed. Det skønnes at 1/3 af arealet ryddes i planperioden.
2/ Blokhus Plantage	Genopretning af 94 ha – rydning til 50 % skov og 50 % åben klithede med søer.	I planperioden forventes at kunne gennemføre rydning til 75 % bevokset – primært i den østlige og centrale del af arealets flade partier.
3/ Nybæk Plantage	Den østlige del af plantagen ryddes og genoprettes til åben eng/mark evt. med bevaring af markskel.	Gennemføres i planperioden
4/		
5/ Tornby Plantage	I den sydvestlige del ændres landskabet til en mere åben græsningsskov, hvor ca. 25 % af skoven bevares i holme.	Rydning og etablering af græsning på 71 ha. Der ryddes i forhold til naturlig hugstfølge og hugstmodenhed. Det skønnes at 50 % af arealet ryddes i planperioden.
6/ Kajholm	Udsigten bevares, men afgrænsningen af skoven ud til udsigtslinjen gøres mindre rette.	Opvækst inden for kilen bevares, hvis de ikke skærmer for udsigten.
7/ Lilleheden Klitplantage	Den nordligste del af skoven ryddes for selvsåede og plantede træer. Langs de to åer fjernes nåletræer, mens enkeltstående løvtræer og grupper af løvtræer bevares. Adgangsmæssige sammenhænge med Nejst Plantage	Der udarbejdes en helhedsplan for sammenhænge mellem Lilleheden - og Nejst Plantager, sammen med kommunens arealer. Planen realiseres i denne planperiode.

	etableres.	
7/ Uggerby Klitplantage	Skovområdet op til og langs med Uggerby å frilægges. De gamle nordmansgran bevares. Klitområdet, som forløber mod vest herfor, gøres mere åbent ved at rydde ca. 50 %, og ved at bevare solitære træer og mindre trægrupper. Skovens nordlige grænse trækkes væk fra kysten. Den gamle egebevoksning bevares.	Landskabsplanen realiseres i takt med naturlig hugstfølge og hugstmodenhed. Realisering vil for 50 % vedkommende ske i planperioden.
8/		
9/		
10/		
11/ Tversted Klitplantage	I et større klitområde øst for den nordlige del af vejen til rastepladsen ved Tversted Søerne skabes der større variation ved at rydde ca. 50 % svarende til ca. 70 ha. Gamle ege gøres mere synlige.	25 % af arealet ryddes/tyndes kraftigt i planperioden. Der ryddes/tyndes i forhold til naturlig hugstfølge og hugstmodenhed.
11/ Råbjerg Plantage	Ryddes helt og arealet genoprettes som klithede med spredt bevoksning.	I planperioden traditionel hugst og naturlig foryngelse byggende på nuværende træarter
11/ Ålbæk Klitlantage	Ryddes så stensletterne får et landskabelig sammenhæng og den maximale udbredelse. Højspændingslinjer lægges i jord. Ådalen med Knasborg Å ryddes til 25 %, primært for nåletræer, så der skabes en landskabelig sammenhæng mellem ådalen og stensletterne. Åen genslynges, evt. i de gamle slyngninger.	Landskabsplanen for Stensletterne med arronderende arealer realiseres i planperioden. Ådalen med Knasborg Å realiseres 50 % i planperioden afhængig af hugstmodenhed og hugstfølge. Tilbageførsel af til åens oprindelige løb afhænger af et naturgenopretningsprojekt på Gårdbo Sø. Sandsynligvis ikke i

		denne planperiode.
11/ Bunken Klitplantage	Det 160 ha store område mod vest, mellem de åbne klitheder, ryddes og genoprettes til klithede. Arealet øst for cyklestien ryddes og genoprettes som åben klithede. Der ryddes til udsigtskile i Døde Skov, så Kattegat vil kunne ses fra vejen. Dræn nedlægges på det våde område nord for campingpladsen, der ryddes til ca. 75 % i den nordlige del og til ca. 50 % i den sydlige. Tudsehavet friholdes for tilgroning.	I den vestlige del af Bunken Klitplantage syd for Råbjerg Mile påbegyndes ikke rydning i denne planperiode. Rydning af areal øst for cykelsti sker i planperioden. Der ryddes til udsigtskile i Døde Skov, ca. 52 ha i alt. Realiseres 50 % i planperioden afhængig af hugstmodenhed og hugstfølge i den nordlige del og 25 % i den sydlige del. Dræn nedlægges og arealet gøres til vådområde i det nordlige område i planperioden og delvis i det sydlige område. Tudsehavet friholdes for tilgroning i planperioden.
11/ Skagen Klitplantage	Rødsten klit ryddes til åbent areal Arealet langs Stokrenden ryddes til 75 %, mest langs vandløbet og mod øst.	Rydningen ved Stokrenden realiseres i planperioden.
11/ Areal ved Hulsig	Lille skovområde ryddes helt og klithede genoprettes	Rydning i planperioden
12/Solsbæk	Hele arealet ryddes, bortset fra enkelte skovfyr	Rydning i planperioden
13/Hirsholmene		
14/Læsø Plantage	Nordøstlige arealer ryddes. Arealerne ved flypladsen ryddes og genskabes som åbne arealer	Nordøstlige arealer ryddes.
15/Rønnerne,	Arealerne ryddes for opvækst	

4.6 Fortidsminder og kulturhistoriske spor

Som beskrevet i statusafsnittet om historiske forhold m.v. (afsnit 1.5) er fortidsminderne hos SNS Vendsyssel som helhed i meget fin plejetilstand i henhold til plejeforskrifterne i bilag. Det er et mål at fastholde dette i planperioden. De konkrete mål, planer og konsekvenser er beskrevet i arealbeskrivelserne.

4.7 Fremtidig anvendelse af SNS Vendsyssels bygninger

Da der rådes over en forholdsvis stor bygningsmasse ønsker enheden at reducere mængden af især boliger. Reduktionen kan ske enten ved nedrivning, salg eller ændret anvendelse. Der er igennem længere tid sket en kraftig reduktion i skovfogedtjenestesteder. Boligerne er overgået til skovløbertjenestesteder, hvorved nogle skovløbertjenestesteder er blevet frigjort til salg eller er blevet udlejet til anden side. Den proces er ikke helt færdiggjort og det vurderes at yderligere to skovløbertjenestesteder vil kunne sælges, hvoraf det ene salg ligger lige for. De huse, der ønskes nedrevet, kan ikke sælges pga. skovlovsmæssige forhold eller ønskes nedrevet pga. landskabelige forhold.

SNS Vendsyssel ønsker følgende huse bevaret som tjenestesteder:

Tranum	Hjelmen Myrensgård
Blokhus	Blokhusgård
Tornby	Russerbakkehus
Lilleheden	Langagerhus
Uggerby	Kysthus
Tversted	Hvarrebakkehus
Aalbæk	Aalbækhus
Bunken	Bunkenhus
Skagen	Byfogedgården V. Opsyn
Læsø	Skovgård Kærhus

SNS Vendsyssel forestiller sig at følgende kan iværksættes i denne planperiode:

Garvergården	Sælges snarest
Gl. Hvarre	Overgår til forpagterbolig for Tranum Klit camping snarest
Rødhusminde	Overgår til forpagterbolig for Rødhus Klit camping når den nuværende medarbejder flytter og forpagtningskontrakt for campingpladsen fornys
Sandgården	Nedrives når forpagtningskontrakt ophører og nedrivningstilladelse kan opnås
Kræmmerens hus	Overgår til anden anvendelse, hvis ikke boligen kan lejes ud til en medarbejder

SNS Vendsyssel forestiller sig at følgende kan iværksættes i denne eller en efterfølgende planperiode:

Østre Opsyn i Tranum	Nedrives på sigt
Smedens hus	Nedrives på sigt
Sulbækhus	Sælges, når de nuværende lejere flytter
Ll. Norge	Sælges, når de nuværende lejere flytter ?
Tversted Opsyn	Sælges, hvis der ikke er en skovløber til boligen
Klitten	Sælges, hvis der ikke er en medarbejder til boligen
Klitgården	Hvis forsvaret opsiger kontrakten, bør hele ejendomsmassen nedrives
Mårup Kirke	Der er udarbejdet handlingsplan for nedtagning
Rubjerg Knude Fyr	Kan også styrte i havet hvis kystnedbrydningen på stedet fortsætter

4.8 Udfasning af den intensive landbrugsdrift

I planperioden udfases forpagtningsaftaler med fri avl eller græs i omdrift. Da landbrugsjorderne er forpagtet ud på 5-årige og fra bortforpagters side uopsigelige kontrakter, vil beslutningen resultere i en gradvis udfasning. De fremtidige forpagtningskontrakter vil bliver udformet som egentlige naturpleje kontrakter med græsning og/eller høslæt. Det vil herefter ikke længere være tilladt at omlægge eller gødske jorderne.

Beslutningen er truffet i lyset af, at de fleste af vores landbrugsarealer ligger på meget mager jord og som naboer til naturarealer, der er sårbare overfor eutrofiering. Med udfasning af den intensive landbrugsdrift vil mængden af naturarealer øges, men også kvaliteten af de tilstødende naturarealer forventes forbedret. Det forventes endvidere at driftsændringen kan være med til at bremse den forringelse af naturværdierne, der generelt sker i det åbne land.

Beslutningen skal også ses i lyset af de økonomiske perspektiver, hvor ophør med intensiv landbrugsdrift forventes at være en meget billig og hurtig måde at øge naturindholdet og sikre den sårbare flora- og fauna der knytter sig til enhedens næringsfattige og lysåbne naturtyper.

Udfasningen vil samtidig betyde en væsentlig øgning i offentlighedens adgang til arealerne, idet der er fri adgang på naturarealer mod meget begrænset adgang på dyrkede arealer.

Det forventes at de fleste af vores ca. 15 egentlige landbrugsforpagtere ikke ønsker at gentegne kontrakterne under de markant anderledes vilkår. Dette åbner op for en udvidelse af de eksisterende hegninger med tilstødende markarealer. Nogle arealer vil således kunne forpagtes ud til nogle af vores eksisterende forpagtere. Det kan heller ikke afvises at andre landmænd eller hobbyavlere i lokalområdet kan have interesse i ekstensiv græsning eller høslæt. Da arealerne er flade og homogene kan driften med fordel bestå i slåning, og vi er derfor ikke afhængige af at indgå kontrakter med dyreholdere. Egen drift med simpel brakpudsning eller sent høslæt er økonomisk

fordelagtig set i lyset af de eksisterende tilskudsmuligheder, ligesom en række truede og sjældne dyr og planter såsom engsnarre, djævelsbid og hedepletvinge vil drage nytte heraf.

4.9 Driftsplanens forhold til skovloven

Kapitlet her beskriver denne driftsplans forhold til skovlovens bestemmelser. For alle projekter omhandlet af driftsplanen gælder dog, at SNS Vendsyssel også må sikre sig, at evt. fornødne tilladelser og dispensationer efter andre lovbestemmelser er indhentet før igangsættelse. Det samme gælder andre arealmæssige bindinger der selvfølgelig også skal være afklaret. Endelig kræver visse foranstaltninger i Natura 2000-områderne anmeldelse i henhold til naturbeskyttelsesloven.

De aktiviteter i fredskov, som kræver en behandling efter skovloven, kan opdeles i to kategorier: tiltag, som forudsætter en dispensation fra skovlovens bestemmelser, og tiltag, der forudsætter en anmeldelse som følge af de særlige bestemmelser for skov beliggende indenfor Natura 2000-områderne.

Foruden de aktiviteter der en nævnt ovenfor, indgår der i denne driftsplan en række aktiviteter, hvor forholdet til skovloven konkret er vurderet:

Der udlægges i forbindelse med denne driftsplan urørt skov hos SNS Vendsyssel. Udlæggene omfatter såvel små (1-5 ha) som større arealer (>100 ha). Disse udlæg vurderes ikke at kræve tilladelse efter skovloven. Arealerne ingen steder over 10 % af den enkelte skovs bevoksede areal. Der er tale om aktiviteter, der er led i den overordnet planlægning for distriktet.

Som et led i den overordnede landskabsplan for distriktet, er der fokuseret på en række arealer, hvor *rydning af skoven* til fordel for åbne naturarealer vil have betydelig positiv effekt på både natur, landskab og friluftsmæssige værdier. Der er ingen steder tale om, at de arealer der ryddes, overstiger skovlovens 10 % regel.

Som et led i opfølgningen på Handlingsplan for naturnær skovdrift, vil skovenes naturlige hydrologiske forhold blive genoprettet. Det vil først og fremmest ske ved at grøftesystemerne ikke længere vedligeholdes. En række steder, hvor det skønnes at have særlig værdi (blandt andet i forbindelse med udlæg af urørt skov), vil der dog ske aktive lukninger af grøftesystemerne. Ud fra vurderinger af de konkrete arealer er der ikke fundet behov for skovlovstilladelser.

Kapitlet vedrører kun forholdet til skovloven. Det er til enhver tid distriktets ansvar at sikre sig, at projekter lever op til skovlovens krav, og at der er indhentet de fornødne tilladelser forud for igangsættelsen. Også andre foranstaltninger end de her nævnte - eller overhovedet i nærværende driftsplan fastlagte - kan kræve behandling efter skovloven.

Anmeldelsespligtige aktiviteter i fredskov
Ingen

Forudsete fremtidige behov for anmeldelser
Lukning af grøfter/tilbageførsel til naturlige hydrologiske forhold i forbindelse med udlæg af urørt skov.

Anlæg i øvrigt, der er nødvendige for skovdriften
Endvidere er i planen beskrevet en række vandstandshævninger. Disse indgreb har til formål at pleje / berige naturen og er for de flestes vedkommende så små og med en sådan lokalisering, at de skønnes ikke at kræve skovlovstilladelse.

5 Naturvejledning

Vision:
Skov-og Naturstyrelsens vision for naturvejledning er:
"Gennem et landsdækkende netværk af naturvejledere at give borgerne direkte oplevelser i naturen med det formål at øge deres kendskab til naturen og medvirke til en bæredygtig udvikling, en sundere livsstil og en demokratisk proces gennem borgerinddragelse i forvaltningen af natur og kulturmiljø".

Naturvejledning
Naturvejledning giver deltagerne direkte oplevelser i naturen
Naturvejledning formidler helheder, hvor natur og kulturmiljø formidles som produkter af naturgrundlag, naturlige processer samt menneskets påvirkning af naturen.
Naturvejledning giver muligheder for at opnå erfaringer og viden om naturgrundlag samt samfundets forvaltning af natur, miljø og kulturmiljø.

Målet med naturvejledning er
• At styrke befolkningens forståelse for natur, herunder biologisk mangfoldighed, samt miljø og kulturmiljø.
• At styrke befolkningens rekreative muligheder og friluftsmæssige aktiviteter.
• At fremme befolkningens direkte inddragelse og indflydelse i natur- og kulturmiljøforvaltning.
• At inspirere til en sundere og mere bæredygtig livsstil.

Direkte formidling
Herved forstås, at en eller flere af enhedens medarbejdere medvirker i arrangementet. I rollen som naturvejleder eller som repræsentant for sit fag. Der kan være tale om egentlig undervisning, foredrag, turledelse, demonstration af arbejdsmetoder m.v.

Målgrupper for den direkte formidling
Da naturvejledning er en langsigtet strategi, har enheden og skal enheden fortsat prioritere børn og børnefamilier højt i formidlingen. Det betyder ikke at andre grupper ikke skal serviceres, men hovedvægten skal forsat være på børnefamilier, voksne med børn, skoler, fritidsordninger, børnehaver spejdergrupper o.lign.

Naturvejledningens niveau mht. deltagere.
SNS Vendsyssel har i øjeblikket 4 uddannede naturvejledere, hvoraf de 3 er aktive. Hertil kommer ca. 10 af enhedens øvrige medarbejdere udfører naturvejledning i større eller mindre grad. Endvidere har enheden tilknyttet en række frivillige, som også bidrager til naturvejledningen indenfor enhedens områder.

Status
Omfanget af Naturvejledning hos SNS Vendsyssel var i 2006 6361 deltagere fordelt på 153 arrangementer. Tallene gælder sammenlagt offentlige arrangementer, skoler, grønne foreninger, andre foreninger, familiegrupper og kurser. Skovens Dag og Kartoffelferiedag i Mosbjerg som begge er meget store arrangementer er ikke talt med. Hertil kommer en række indslag i henholdsvis radio og TV.

Mål
Enheden har et forholdsvis højt deltagerantal. Det er ikke nødvendigvis enhedens mål at øge andelen af deltagere, men at øge kvaliteten af den leverede naturvejledning. Det gøres mest ved at personalet til stadighed følger med i udviklingen på området, deltager i erfa-dage og kurser og anden efteruddannelse, samt bruger tid på udvikling af nye former for formidling.

Børn via naturskoler og økobaser
Status
Enheden har i øjeblikket følgende naturskoleaktiviteter:

- Skoletjenesten på Landskabs-og Landbrugsmuseet i Mosbjerg som forestås af Hjørring kommune.
- Samarbejde med Vendsyssel Hiastoriske Museum om naturvejledning i Rubjerg området
- Samarbejde med Brønderslev kommune om naturskolen i Lunken.

- Samarbejde med Hjørring kommune om skoletjeneste.
- Økobase i Tornby klitplantage i samarbejde med Hirtshals skole.
- Økobase i Skagen klitplantage i samarbejde med Skagen skolevæsen.
- Ubemandet naturskole i Tornby klitplantage.

Mål

Enheden udvider naturvejledningen. Skovhuset i Tranum indrettes som støttepunkt for naturvejledning i Tranum klitplantage. Enhedens naturvejledere indgår i samarbejde med områdernes øvrige naturvejledere.

Naturvejledningen vil også have fokus på lejrslagning, overnatning i det fri og bevægelse i et vildsomt terræn. Det er hér man som nybegynder i praksis kan lære vildmarkslivet fra grunden. I samarbejde med områdets andre naturvejledere vil området også være for "jakkesættet og spadserердragten" der aldrig har været i naturen men gerne vil, men på en mere tryg måde.

Udvikling af samarbejde med kommunerne om at indgå i yderligere naturskole/økobase samarbejde fortsættes. Enheden lægger areal til og hjælper med opbygningen og de faciliteter, der måtte behøves f.eks. bålplads og shelters eller anden form for overdække.

Kurser (Børn via voksne)

Status

Enheden har ikke afholdt mange kurser for lærere og pædagoger. For at øge anvendelsen af eksisterende økobaser og etablering af nye skal mulighederne herfor undersøges.

Andre målgrupper

Status

Enheden servicerer også i mindre grad videregående skoler, organisationer, institutioner og øvrige organiserede grupper og besøgende kolleger i branchen.

Mål

At servicere denne målgruppe, når de henvender sig, men det er ikke en målgruppe vi lægger kræfter i at opsøge.

Offentligheden

Status

Målgruppen omfatter alle dem, som ikke selv henvender sig, men som enheden ønsker at få i tale. Det skal koordineres med SNS´s overordnede politik og kampagner.
Ture og arrangementer udbydes via annoncering i pressen og/eller en folder i samarbejde med lokalområdernes øvrige naturvejlederaktiviteter, som er traditionelle naturvejlederture, og større åbent hus arrangementer f.eks. Skovens Dag , tema- eller værkstedsdage.
Enheden udarbejder hvert år et varieret turprogram, både hvad angår emner og målgrupper og geografi. En del af de offentlige ture laves i samarbejde med eksterne parter.
Hovedmålgrupperne er børn og deres forældre, og i særdeleshed lokalbefolkningen og i turistsæsonen turisterne.

Mål

Antallet af offentlige arrangementer er omkring 90. Med udvidelsen af naturvejledningen i Jammerbugt kommune vil niveauet blive forøget.
Enheden vil udvikle de turtyper, der også kan trække nye ansigter til.
Det er mere vigtigt at tilbyde ture i områder, der er nemt tilgængelige, frem for at vise alle dele af SNS Vendsyssel frem.
Ture lavet i samarbejde med eksterne parter skal fortsat prioriteres højt.

Skovens Dag (åbent hus arr.)

Status
Skovens dag har været gennemført gennem en årrække. De sidste par år har det været et stort og velbesøgt arrangement. Skovens dag inddrager ofte mange brugergrupper, og enheden tilstræber at programmet er forskelligt fra år til år.

Mål
Samarbejdet med med Skov- og Naturstyrelsen Thy bør undersøges. Ligeledes bør samarbejdet med brugergrupper fortsætte.

Sund og bæredygtig livsstil
I planperioden lægges der vægt på at fremme naturvejlederaktiviteter, der inspirerer deltagerne til en sund og bæredygtig livsstil. Der arbejdes endvidere med udvikling af metoder til aktiv borgerinddragelse i forvaltningen af natur og kulturmiljøer.

Sundhed og livskvalitet.
Visionen er, at naturvejlederne udvikler målrettede og synlige tilbud, der bidrager til at øge sundhed og livskvalitet til glæde for den enkelte og for samfundet.
Enheden søger at indgå i tværfaglige samarbejder med sundhedssektoren, organisationer og andre der kan bidrage til sundhedsfremme med henblik på at optimere de samfundsmæssige sundhedsfremmende aktiviteter.

Udvikling af naturvejledning
Erfaringer fra samarbejde med performere i naturen vil kunne danne grundlag for en videreudvikling af naturvejledningen, hvor der lægges vægt på en musisk tilgang til formidling af naturen, og der bygges videre på arbejdet med sanse-oplevelser og de umiddelbare og kropslige oplevelser af naturen.

Målsætninger
At give befolkningen erfaringer om naturen som en umiddelbar del af os selv, ved at åbne publikums sanser for øjeblikket og naturen og at rette opmærksomheden mod det, der opstår imellem betragteren og det betragtede og det der opstår som en oplevelse af at være en del af det natur og kultur rum man er placeret i. Igennem denne nære måde at opfatte naturen på at inspirere til eftertanke om forholdet mellem menneske og natur og ansvar, som inddrager det sansende menneskes intelligens.

At introducere bevægelse, kropsbevidsthed og anden performance for publikum for at skabe en førsproglig oplevelse af menneskets omgivende natur.

Det skal undersøges om udvikling af rollespil til et bredere koncept forankret i den lokale natur og kultur kan medvirke til en bredere forståelse for og bæredygtig omgang med naturen.

Udstyr og faciliteter

Status

Enheden råder over feltudstyr på de 2 økobaser baser, og hos naturvejlederne.

Mål
Der skal indgås samarbejde om en række nye økobaser.

Samarbejdspartnere
Status
Enheden samarbejder med Frederikshavn og Hjørring kommuner om at drive 2 økobaser på enhedenet.

I samarbejde med en lokalgruppe under Dansk Handikap Forbund udvikler enheden adgangsforholdene til naturområderne for gangbesværede og kørestolsbrugere.

Enheden vil etablere en blindesti i samarbejde med Dansk blindesamfund.

Enheden har i flere år samarbejdet med Turistforeningerne i Vendsyssel omudvikling af den nordjyske turisme.

I en årrække har enheden samarbejdet med en række frivillige om forskellige aktiviteter. Det drejer sig om Østerklit Møllelaug, som sørger for hvert år i sommersæsonen at holde åben dag i enhedens mølle i Tversted klitplantage. Ligeledes har enheden et veletableret samarbejde med Vendsyssel Vand-og Pumpelaug om drift af vandpumpe og stødhævert i Bjørnager, samt om formidlingen af denne side af vandets historie. På Landskabs- og landbrugsmuseet i Mosbjerg har enheden i flere år samarbejdet med Vendsyssel historiske Museum om udviklingen af et stort lav af frivillige, som er med til at levendegøre området med historiske aktiviteter.

Enheden samarbejder også med f.eks. "Dance and Performance Research Center" om udvikling af nye formidlingsformer.

Mål

Enheden vil søge at indgå forpligtende partnerskaber, hvor det kan medvirke til en optimal udvikling af naturvejledningen. Som eksempel kan nævnes, at det skal afprøves, om der kan etableres et samarbejde med turistsektoren om udvikling og implementering af naturvejledningen som en del af den lokale og regionale oplevelsesøkonomi.

Adgang for alle

Enheden har i en årrække samarbejde med en lokal gruppe mennesker med nedsat funktionsevne. Det drejer sig specielt om kørestolsbrugere, som er en gruppe som stiller vidt forskellige krav til tilgængelighed.

Mål

Adgang for alle vil indgå i planlægningen af nye rekreative områder. Ikke alle steder kan gøre tilgængelige for alle, men det vil i hvert enkelt tilfælde blive overvejet, om og hvordan tilgængeligheden kan udføres.

Det skal overvejes hvordan forholdene for blinde kan forbedres ved hjælp af ny teknik.

Indirekte formidling

Forstås som formidling, hvor formidleren ikke personligt er tilstede ved brugen af formidlingen som ofte skriftlige materialer. Denne formidlingsform henvender sig mere til voksne end til børn. Formidlingen af Østerklit har dog i en årrække været foretaget med lyd og lys.

Tryksager, foldere

Status

Vandretursfoldere:

Der er i øjeblikket 7 foldere for enhedens arealer. De dækker Skagen klitplantage, Råbjerg Mile med Bunken klitplantage, Ålbæk klitplantage, Tversted klitplantage, Tornby klitplantage og Blokhus klitplantage. Råbjerg Mile og Ålbæk klitplantage er nye, de øvrige trænger meget til renovering.

Temafoldere:

Ridestier: Enheden har 1 ridestifoldere, med kort over stierne og regler for hensynsfuld ridning i skoven og den øvrige natur. Folderen er efterhånden ikke tidssvarende, og skal afløses af et nyt sæt foldere eller anden kortformidling i samarbejde med den Regionale Riderute.

Folder over Rubjerg Knude området er lavet i samarbejde med Vendsyssel historiske Museum.

Folder om Byfogedskoven i Skagen.

Folder om Østerklit.

Folder om Mårup kirke.

Cykelrutekort for Blokhus klitplantage er udarbejdet i samarbejde med en lokal cykeludlejer.

Mål

Fortidsminder: Der fremstilles information om enhedens fortidsminder.

Ridestier: Der fremstilles information om den regionale riderute og om enhedens ridestier.

Handicapegnede ruteforløb: Der fremstilles information om kørestolsegnede ruteforløb evt. i en netversion.

Naturvejledning: Der fremstilles information der samlet fortæller om de faste formidlingssteder enheden har.

Hjemmeside

Status

Enheden har opbygget sin hjemmeside over år og arbejder fortsat med at gøre flere oplysninger tilgængelige for publikum.

Mål

Enheden udbygger til stadighed sin hjemmeside for at gøre flere oplysninger tilgængelige for publikum.

Med udgangspunkt i enhedens driftsplan informeres der om de enkelte arbejdsområder.

Hjemmesiden søges udviklet til den hjemmeside man besøger, når man vil vide noget om klitnaturen i Vendsyssel.

Informationsskilte
Status
Enheden har implementeret Skov-og Naturstyrelsens skilteprogram.

Mål

En revurdering af de enkelte skoves velkomstprofil udarbejdes og gennemføres.

Velkomstskiltene bør stå der, hvor P-pladser ligger i tilknytning til vandreruter, og ikke andre steder. Det gør skiltningen rimelig overskuelig. Informationen på skiltet er primært inspiration til at opleve udvalgte emner.

Det bør overvejes om der skal sættes velkomtsskilte op ved de p-pladser, hvor en kørestolsegnet skovvej krydser eller udgår fra. Det skal i så tilfælde koordineres med en folder om ruterne. Evt. hjemmesiden.

Grill-, lejrplads og primitive overnatningsskilte

Status

Der er ikke information ved pladserne.

Mål

Der skal udarbejdes information på alle pladser for at vejlede om brug og skille aktiviteterne ad og undgå dårlige oplevelser for brugerne pga. af forkert brug fra andre brugergrupper.

Fortidsmindeskilte m.m.:

Status

Enheden har ved flere udvalgte fortidsminder opsat oplysningsskilte.

Mål

Det skal undersøges, hvordan fortidsminderne evt. i samarbejde med kommunerne kan formidles som en del af et større sammenhængende kulturmiljø.

Formidlingen af Rønnerne

Enheden har opsat et fugletårn ved indgangen til Rønnerne, men formidler ikke de mange fortidsminder og den særprægede natur i området.

Mål

Det undersøges om formidlingen i området skal udbygges.

Mål –generelt
Enheden mener principielt ikke, at der skal flere skilte op i skoven. Vi vil hellere fortælle de gode historier i foldere, via ny teknik og på hjemmesiden, hvor det kan printes ud og tages med i skoven.

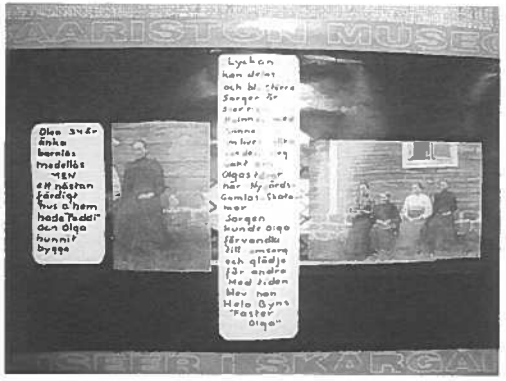

Udstillinger
Status
Enheden har en række udstillingsbygninger: Den tilsandede Kirke, Østerklit Stokmølle, Landskabs-og landbrugsmuseet i Mosbjerg, som drives af Vendsyssel Historiske museum, Natur-alrummet i Tomby, Redningshuset på Læsø, Stenhuset på Læsø og Bihuset på Læsø.

Mål
Stuehuset til Østerklit søges reetableret. Der etableres et samarbejde med Vendsyssel Historiske Museum om formidlingen af Østerklit og om formidlingsarbejdet i Rubjerg Knude området. F.eks. vil det her være oplagt at afprøve audioguider i området.

Det skal undersøges om driften af Østerklit Stokmølle kan overgå til Vendsyssel Historiske Museum.

Naturstier og andre formidlingsformer

Status

Der er afmærkede stier i de klitplantager, hvortil der er udarbejdet vandretursfoldere. Ligeledes er der i samarbejde med Nordjyllands amt udarbejdet internationale vandrerstier og cykelruter.

Mål

Udbygning af stierne og deres sammenhænge med den lokale infrastruktur og erhverv fortsættes, og enhedenet deltager i de nødvendige partnerskaber.

Markedsføring
Turprogram
Status

Enheden har deltaget i et fælles turprogram sammen med Skov- og Naturstyrelsen Himmerland og Thy samt Nordjyllands amt. Efter kommunalreformen er der et afklaringsarbejde i gang, som skal sikre et samarbejde om fælles markedsføring.

Mål
Den fremtidige markedsføring bør foregå i samarbejde med lokalområdet, og det undersøges, hvorvidt det kan foregå indenfor VisitNordjyllands regi.

Prispolitik

Status
Enheden udbyder både gratis arrangementer og brugerbetalte arrangementer.

Mål
Enheden vil fortsat have begge former for arrangementer. Priserne justeres i samarbejde med nabo – enhederne i Skov- og Naturtyrelsen.

Omfang og ressourceforbrug

Status

Enheden har 4 medarbejdere, som har efteruddannet sig til naturvejledere. 3 arbejder fuldtids med naturvejledning og publikum. Derudover foretager en flere af enhedens øvrige medarbejdere naturvejledning i mindre omfang - herunder som medvirkende i større arrangementer som Skovens Dag.

Mål

Da naturvejledningen har ligget på et ret lavt niveau på det gamle Hanherred skovdistrikt, skal der gøres en indsats i det område, hvilket sker ved uddannelse af en naturvejleder i området og ved etableringen af en naturvejlederbase i Skovhuset i Tranum klitplantage. Det skal overvejes, hvordan udviklingen skal foregå i Blokhus området.

Herudover tilpasses naturvejlederindsatsen til Skov- og Naturstyrelsens politik.

Uddannelse

Status

Enheden har 4 medarbejdere med uddannelse som Naturvejleder.

Mål

Det skal sikres, at enheden til hver en tid har uddannede naturvejledere. Herudover skal de medarbejdere der har interesse for formidling og som udfører formidling have mulighed for at supplere deres kunnen med kurser i naturvejledning og anden relevant uddannelse.

3 Skovvise beskrivelser

Skov nr	Skov navn
11	Læsø Plantage
12	Nordmarken
13	Danzigmand og Bløden Hale
14	Vesterø Sønderland
15	Rønnerne
16	Borfeld
21	Skagen Plantage
22	Bunken Plantage
23	Råbjerg Plantage
24	Hvide Fyr
25	Byfogedskoven
31	Ålbæk Plantage
32	Tversted Plantage
33	Skiverbakken
34	Skiveren Plantage
35	Tversted Rimmer
36	Råbjerg Mose
37	Videslet Engen
38	Hirsholmene
39	Areal ved Hulsig
41	Tversted Klit
42	Uggerby Plantage
43	Lilleheden Plantage
44	Nejst Plantage
45	Tornby Plantage
46	Kærsgård Strand
47	Lien Skallerup

Skov nr	Skov navn
48	P-plads ved Skallerup indlandsklit
49	Areal ved Lønstrup
50	Mårup Kirke
51	Rubjerg Knude Fyr
52	Kajholm
53	Rubjerg Plantage
54	P-plads ved Kodal
60	Hjørring-Astrup skovrejsningsområde
61	Slotved Skov
62	Måstrup Mose
63	Mosbjerg
65	P-plads ved Åsted Ådal
66	Areal ved Sulbæk
67	Solsbæk Strand
68	Lunken
69	Slettingen
71	Blokhus Plantage
72	Tranum Plantage
73	Nybæk Plantage
74	Munkens Klit
75	Lille Norge
76	Fårup Klit
77	Pirups Hvarre
78	Hune Plantage
79	Grishøjgårds Krat
80	Gjøl Bjerg

SNS VENDSYSSEL

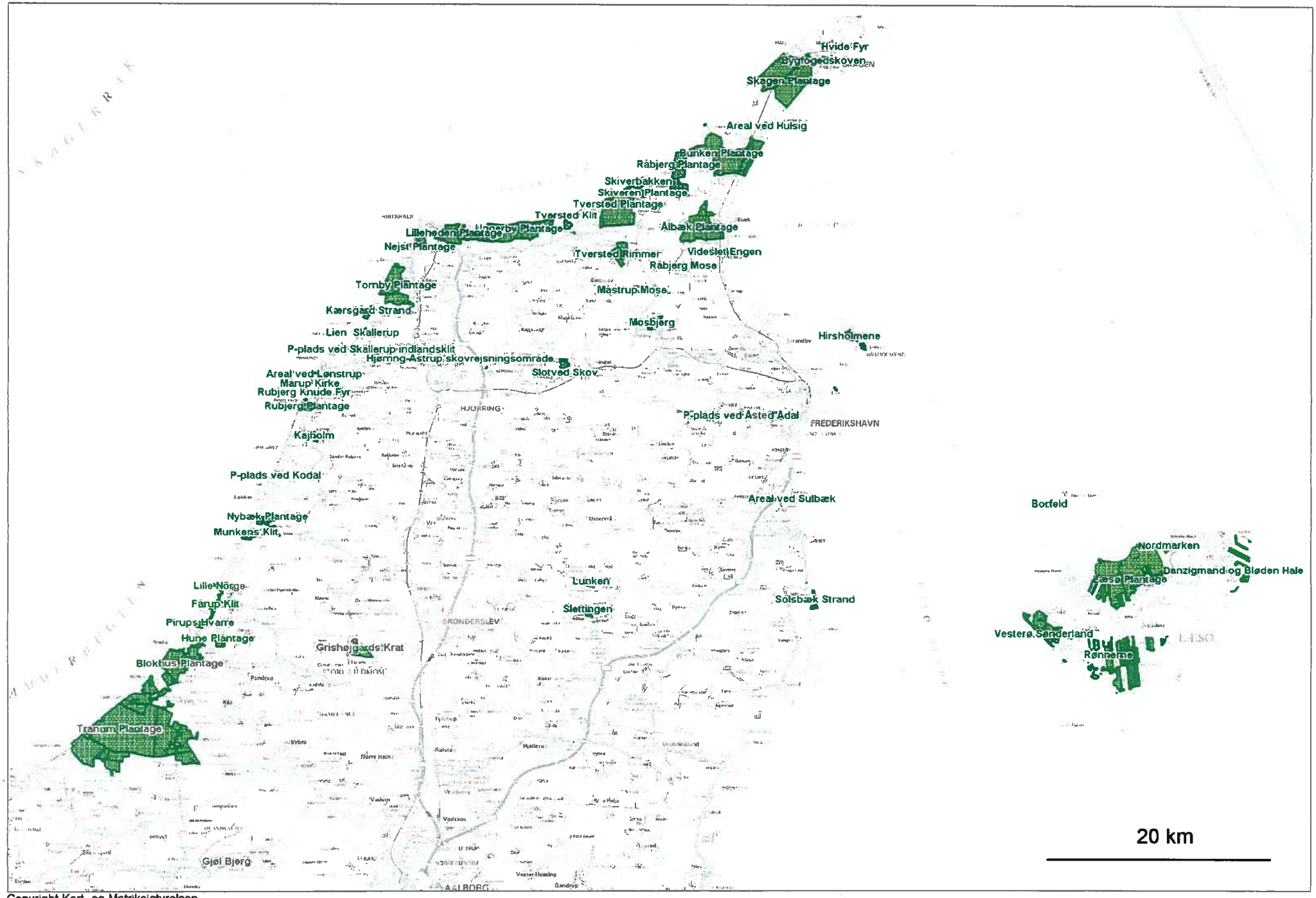

Copyright Kort- og Matrikelstyrelsen

Læsø Plantage (skov nr. 11)

Beskrivelse

Generelt

Klitplantage anlagt som del af den genetablering der blev iværksat umiddelbart efter sandfygningen sidst i 1800-tallet. Højsande Plantage i den østlige del blev påbegyndt anlagt af private i samarbejde med Hedeselskabet i 1902. Ret hurtigt i starten af 1930'erne blev resten opkøbt af staten, som også fik afsluttet tilplantningsindsatsen i Højsande. Læsø Plantage er det største sammenhængende skovområde på Læsø

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	17,3	Hede	374,7	Slette	13,2
Eg	85,4	Søer m.v.	27,9	Ager	30,9
Ask og ær	3,6	Klit	30,5	Vej	18,4
Andet løvtræ	264,6	Strandbred	20,9	Andet	9,8
Gran	169,1	Mose	155,3		
Ædelgran	35,8	Strandeng m.v.	4,6		
Bjergfyr	15,1	Overdrev	2,4		
Andet nåletræ	593,9	Krat	0,5		
I alt	1184,8		616,8		72,3
					1874,0

DDO 2006 c Cowi

Geologi og jordbund

Arealet med Læsø Plantage består udover selve den skovdækkede plantagedel af nordkystens havdannede landskaber, Kærene i sydvest og Højsande mod nordøst. Fælles for de ellers meget forskelligartede arealer er, at de er dannet af havet og vinden enten hver for sig eller ved fælles virke. I forbindelse med driftsplanlægningen er der udarbejdet et Særkort, som viser udbredelsen af de forskellige terrænelementer i området.

Læsø Vandværk på Doktorvejen blev etableret i midten af 1970'erne. Knap omkring 30 vandindvindingsboringer findes fordelt i den centrale del af Læsø plantage med størst koncentration ved Højsanden. Fra Læsø Vandværk indvindes et sted mellem 150.000 og 500.000 m^3 vand hvert år.

Den skovdækkede Læsø Plantage ligger på øens højeste dele, nemlig de fire ældste strandterrasser, som er hævet over havniveau fra omkring Yngre Stenalder og op til Vikingetiden. De nordlige kystskrænter ligger ca. 11 m over havets overflade og topografien flader ud mod syd, hvor gennemsnitskoten i sydkanten ved Linjevej er ca. 4 m. Store arealer er overføgen med flyvesand efter skovrydningen fra middelalderen helt op til sidst i 1600-tallet. Plantagen er derfor karakteriseret ved en stor topografisk variation med meget store lokale forskelle i bonitet og fugtighedsforhold. Dog dominerer grundvandsnære og svagt podsolerede sandjorde.

Egentlige naturlige søer forekommer næsten ikke i plantagen, men en del søer er etableret kunstigt i gennem de sidste 25 år. Disse søer er næringsfattige og klarvandede og enkelte huser sjældne plante- og dyrearter.

Højsande udgør plantagens østlige del, og består af områderne Vester Foldgård og Øster Foldgård. Området er kuperet lynghede. I plantagens centrale del findes to parabelklitter. Parabelklitterne er orienteret i en nordøstlig retning og deres vandring er sandsynligvis begyndt i området omkring Vesterø Havn, for til sidst at stabiliseres i deres nuværende position. I den østligste parabelklit ligger Foldgårdsøen, som er et fint eksempel på, hvordan parabelklitter lokalt kan hæve grundvandsspejlet.

Kærene udgør det største hedemoseareal i Danmark og dækker området mellem Vesterø Havn i vest, Byrum i syd og afgrænses mod nord af Læsø Plantage.
Området ligger på en strandterrasse, som er dannet i perioden mellem yngste bronzealder og ældste jernalder over en periode på 500-1000 år. Området var på dette tidspunkt præget af krumoddevækst og barriere-ø dannelse. I dag kan disse *fossile krumodder* stadig erkendes i terrænet som lyngbeklædte højderygge i et ellers vådt og sumpet område. De mange søer i området blev dannet som salte strandsøer og/eller laguner, men da søerne med tiden mistede kontakten med havets salte vand fremstår de i dag som ferskvandssøer.

Horneks Odde, Flaget og Holtemmen er de eneste steder på nordkysten, hvor der sker en kysttilvækst. Horneks Odde ligger beskyttet bag et stenrev. Sediment tilført fra begge side aflejres i det mere rolige område bagved revet. Horneks Odde er begyndelsen til *et tvesidigt opbygget vinkelforland*, idet materialetilførsel kommer fra to retninger. Flaget er et 8 km langt *drag* (kaldes også tombolo), som forbinder Nordre Rønner til Holtemmen. Flaget dannes fordi, sediment aflejres i læ af Nordre Rønner, hvor bølgepåvirkningen er mindst. Holtemmen har oplevet en hastig tilvækst igennem de sidste hundrede år. Materialetransporten sker fra øst mod vest. Ved Holtemmen ser man derfor en serie af strandvolde ligge for foden af den ældre stenalderskrænt. Det er et *rimme-doppe landskab* med fugtige kær og lagunesøer skiftende med tørre toppe af små strandoverdrev.

Landskab
Plantagen rummer store landskabelige værdier, der i disse år afdækkes og genopstår i forbindelse med bl.a. LIFE klithedeprojektet, der har til formål at genskabe den gamle klithede. Et meget stort areal midt i Plantagen er således blevet ryddet for både plantede og selvsåede fyrretræer. Topografien er derfor kommet til syne og er meget varieret specielt i og omkring parabelklitterne. Store dele af tilgroede lyngheder er også ved at blive ryddet for trævækst så landskabet yderligere vil træde i karakter i årene fremover.

Skoven
Hovedsagelig nåleskov overvejende med Skovfyr som bestandstræ. Sitkagran har været plantet siden 40'erne, men blev sidst i 80'erne udsat for massive angreb af Micans. Afvikling af disse bevoksninger betyder at aldersfordelingen i denne træart er meget skæv.
Flere af nåletræarterne sår sig selv endog særdeles villigt ikke mindst sitkagranen. Men også contorta, kæmpegran og rødgran er villige selvforyngende træarter, som desværre også forhindrer andre alternative arter at komme til.

Plantagens hovedløvtræart er birk, som forekommer naturligt overalt på øen. I Læsø Plantage tjener den i høj grad som landskabstræ i forbindelse med lyngarealerne i den centrale og nordlige del.

Friluftsliv
Klitplantagen er med 52.000 årlige besøg meget velbesøgt af publikum. Både øens egne beboere samt de mange turister der hvert år besøger stedet benytter plantagen i mange sammenhænge. Som det fremgår af understående figur kommer der betydeligt flere for stranden, end hvad der er gennemsnit for distriktet.

Naturtyper besøgt i Læsø Klitplantage og Højsande i forhold til distriktsgennemsnit

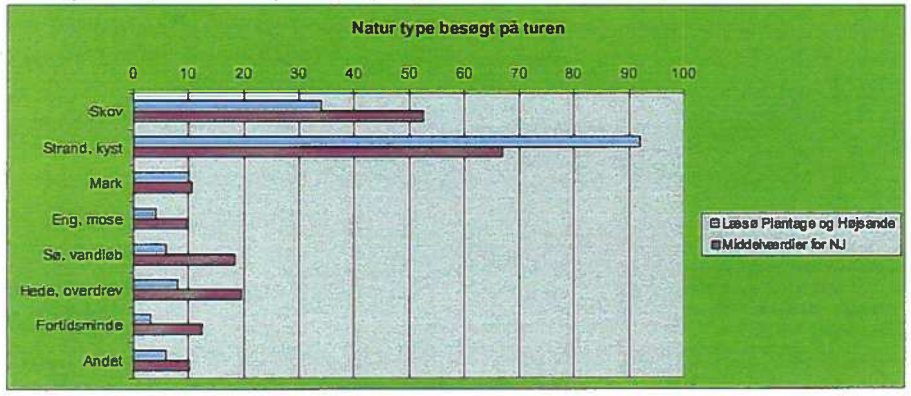

Der er de senere år etableret en del faciliteter til fri afbenyttelse på arealerne. Grillkasser, borde og bænke er sat op. Shelter til overnatning, kondirute, natursti samt en del handicapvenlige anlæg i forbindelse med strand og sø samt et varigt blåt flag ved badestranden ved Storedal er en del af plantagens aktiver.

Faciliteter for Læsø klitplantage

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Affaldsstativ		7	
Bom			23
Bord / bænkesæt		23	
Bro			10
Cykelrute			1
Grill		4	
Infostander	7		
Piktogramstander	54		
Ridesti			1
Trappe			3
Tårn		1	
Vandresti			6
Vejnavneskilt	87		

Et samarbejde med Læsø skole om etablering af en kombineret økobase samt udstilling til formidling af specielt den brune bi er etableret og under opførelse. Byrum Børnehave benytter fast faciliteterne ved Badesøen til deres udendørsarrangementer. Der er udgivet en vandretursfolder for området, med 4 afmærkede vandreruter på tilsammen 5,2 km. Der er yderligere 1 kørestolsegnet sti til havet på 200 m, 1 cykelsti og 1 ridesti i området.

Natur
Naturen er meget varieret og optræder i mosaik over hele plantagen. I den nordvestlige del ligger Holtemmen, som er en af landets fineste kærlokaliteter. Her trives fattigkærsarter som soldug, hvid næbfrø og kæruld sammen med rigkærsarter som vibefedt, trævlekrone og leverurt.

Holtemmen er dækket af kæruld om foråret

Fuglelivet er både indenfor og udfor Holtemmen meget rigt. Regnspove, vibe, dobbeltbekkasin og endog en lille bestand af agerhøns kan man være heldig at se, og i det lave vand udfor nordkysten ses f.eks. gravand, strandskade og rødben.

Selve plantagen rummer flere arter af Vintergrøn (Liden-, Klokke-, Mose-, og Ensidig vintergrøn) samt et enkelt sted under skovfyr Linnaea. Flere steder findes under kronedækket Femradet-, og Alm. Ulvefod og et enkelt sted Farvevisse.
Mosser og laver er meget velrepræsenterede med arter som f.eks. Etagemos, Skæglav, Islandsk kruslav og Snekruslav.

Alle søer i plantagen – undtagen Foldgårdssøen - er kunstigt anlagte, men flere af disse rummer plantearter, der er meget sjældne og som knytter sig til næringsfattige rene vandmiljøer. Pilledrager,

Strandbo, Tvepibet Lobelie samt Flydende Kogleaks er blot nogle. Omkring flere af søerne findes mange siv arter samt Fin Bunke. Det ofte meget rene vand giver mulighed for vandsalamander og Spidssnudet frø og Hugorm lever mere og mere almindelig både her omkring søerne og på hedeområder forskellige steder i plantagen

Kærene hører administrativt til Læsø Plantage, men er adskilt fra denne via Plantagevej og Lundebækken. Den centrale del af Kærene er ryddet indenfor fredningslinjen i 2004 og 2005 og de to østligste parceller ejet af staten er i den nordlige del åbne, hegnede og plejes med fast græsning af SNS Vendsyssels egne Galloway. Kærene er en mosaik af gamle strandvoldsystemer, tørvegrave og dværgbuskklædte tørre bakker og huser mindst to par ynglende Traner samt en lang række sjældne plantearter . Læsø-gøgeurt har her sit eneste danske voksested og her findes nogle af landets største bestande af Brun Næbfrø. Flere arter af Soldug og Blærerod samt Vibefedt vokser sammen med Klokkelyng og Klokkeensian.

Rundbladet Soldug fanger insekter med honningdug

Højsande er et meget stort sammenhængende flyvesandsområde i den centrale del af plantagen. Her ligger to meget fint udviklede parabelklitter, som i forbindelse med et netop afsluttet LIFE klithedeprojekt er blotlagt så den dramatiske topografi nu kan erkendes. Naturen er speciel og tilpasset det meget tørre og soleksponerede sted. Man finder således myreløve, sandspringer og sandrandøje i de forblæste vindbrud og sandskæg vokser side om side med mange forskellige lavarter.
Natravnen kan i stille sommeraftener ses og høres her og musvågen raster ofte i flere af de solitærtræer, der er ladt tilbage på klitheden netop af samme årsag.

To rådyr leder efter føde i vinterlandskabet

Læsø har en meget stor bestand af både rådyr og harer og Læsø Plantage er hjemsted for en meget stor del af dem. De trives og ernærer sig godt på de mange lyngarealer som findes her og sætter deres umiskendelige præg på al den opvækst, der måtte være af løvtræ.

Rådyr er ikke kommet hertil af sig selv, men indført i 1950-erne. De findes nu næsten alle steder på øen

Kulturmiljø

Her findes "Storedalanlægget", som anses for at være en skanse, mindesten fra den første tilplantning i Højsande, "Læsøstenen", til minde om hvor Læsø rejste sig af havet, Redningshus, som er indrettet til informationshus, stenhus (Magisterens hus), som er informationshus, 3 hummerhytter, hvoraf den midterste ligger i ruin samt adskillige fund og optegnelser fra Det Kulturhistoriske Centralregister.

Bygninger

Skovgården, der fungerer som skovfogedbolig, ligger sydligst i plantagen tættest på Byrum. I tilknytning hertil ligger savværk, maskinhus, mødelokale og mandskabsrum.
Kærhus ligger i plantagens vestlige del. Huset benyttes i dag som skovløberbolig.
Huset "Klitten" ligger i plantagens østlige del og er lejet ud til en medarbejder.

Shelter ved Badesøen.

Formidlingshus ved Horneks Odde (eksisterende Stenhus renoveret 2005) + toiletbygning.
Redningshuset i Store Dal med formidling af klitheden og redningsvæsenet.
Handicaptilpasset Toilethus ved Storedal.
Toilethus ved Hvide Bakker.
Nyt formidlingshus i afd 103 b (under opførelse).
(2 shelters i afd. 22 f under opførelse).

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Naturområde og regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde. Særlige drikkevandsinteresser. Nitratfølsomt indvindingsområde.

Værdifulde kulturmiljøer: Nr. 130 Horneks Odde Hummerhytter. Nr. 131 Højsande Bosætningsmønster, sandflugt.

Internationale beskyttelsesområder

EF habitatområde 10 (Holtemmen, Højsande og Nordmarken).
Natura 2000 kode: DKFX00118.

669 ha langs nordkysten ligger i Natura2000 område nr. 10 (Holtemmen, Højsande og Nordmarken), der består af habitatområde nr. 10.

Habitatområdet er især udpeget for at beskytte en række af kystklitternes naturtyper: 2130 gråklit, 2140 klithede, 4010 våd hede og mosetyper: 7140 hængesæk, 7150 tørvelavninger, 7230 rigkær samt 91D0 sumpskov på tørvebund. Den gråklit der rummes her en af landets vigtigste lavheder. Klitheden i habitatområdet udgør 5,3 % af klithederne i habitatområderne i den kontinentale biogeografiske region i Danmark og tørvelavningerne næsten 12 %, det hele i Holtemmen.

Med baggrund i det rige fugleliv er store dele af Læsø – især den sydlige del – udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde.

Fredninger og vildtreservater

Vigtigste fredning er "Højsandefredningen" Deklaration af 16. januar 1961 (Reg. nr. 2639010)
Desuden mindre fredning ved Horneks Odde. Overenskomst af 22. juli 1938 (Reg. 0609010)

Læsø plantage indeholder arealer i 3 fredninger.
Den største "Højsandefredningen" er i sin helhed fredet ved Deklaration af 16. januar 1961. Arealet er 515 ha. Fredningens formål er at sikre og bevare de forskellige biotoper.
Arealerne skal med visse forbehold henligge i naturtilstand. Arealerne må ikke opdyrkes, bebygges eller drænes. Bevoksninger overlades i videst muligt omfang til naturlig udvikling.
Dele af arealet skal udgøre en naturhistorisk og forstbiologisk "urskov". Bestemmelser om naturpleje.

En mindre fredning ligger ved "Horneks Odde". Arealet er sammen med omkringliggende arealer fredet ved Overenskomst af 26. februar 1940. Arealet er ca. 9 ha. Fredningens formål
Højsandefredningen betyder at åbne arealer springer i skov

er at sikre det landskabelige helhedsindtryk. Arealerne skal henligge i naturtilstand og må ikke opdyrkes, beplantes eller indhegnes. Specielle bestemmelser om bebyggelse.
En tredje fredning ligger i "Kærene". Arealet er sammen med omkringliggende arealer fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 17. december 1986. Arealet er ca. 60 ha. Fredningens formål er dels at sikre og bevare de forskellige biotoper, at sikre det landskabelige helhedsindtryk og at sikre naturplejen.
Der skal udarbejdes en samlet plejeplan. Førstegangsplejen skal være gennemført inden udgangen af 1991. Nogle arealer skal ryddes efter 1997.

Naturskov

Findes i Højsandeområdet. Dels urørt dels plukhugstskov.

Forsøg

Pyntegrønt

Jagt

På 1470 ha. er jagten udlejet i 2 lejemål. På de resterende godt 400 ha., som ligger omkring flyvepladsen, ud mod Kærene, og øst for Himmerigvejen, administrerer distriktet selv jagten, der primært anvendes til repræsentationsjagt og jagt for nye jægere.
Plantagen huser en antalsmæssig stor bestand af rådyr, og Læsø er kendt for store/stærke opsatser. Ræv og hare er almindeligt forekommende. Agerhøns er sjældne og fasanbestanden svingende afhængig af succes i yngletiden. Læsø er "berømt" for sit store sneppefald – såvel forår som efterår.

Fiskeri

Der har ikke tidligere været tradition for fiskeri i plantagens kunstigt anlagte vandhuller, og Foldgårdssøen kan være tørlagt i perioder. Via *Grønne projekter* medio 90-erne blev der udført omfattende forbedringer på flere af vandhullerne, såvel som der blev anlagt nye søer – bl.a. *Badesøen.* Horneks sø, hvor der graves grus og sten, er udlagt til frit fiskeri, og på sigt kan de forbedrede og nyanlagte søer også frigives til fiskeri. Det er udelukkende skaller og lignende fredfisk der kan fanges, evt. også ål. I planperioden kunne det overvejes at udsætte aborre og gedde!

Målsætninger

Friluftsliv

Læsø Plantage besøges af en lang række interessegrupper og tjener et meget stort rekreativt formål. Der skal fortsat være fokus på friluftslivets muligheder, og det tætte samarbejde med det lokale interessegrupper styrkes.

Natur

De eksisterende naturområder skal sikres via distriktets naturplejeplan.

De arealer der er registreret som §3-arealer genoprettes til deres oprindelige status for så vidt det er muligt. Dette arbejde er påbegyndt i flere afdelinger.

Højsandefredningen ønskes revideret og tilpasset med en naturplejeplan, der sikrer at hele arealet kan holdes som lysåben birkeskov med mosaik af heder og kær.

Holtemmen bibeholdes som åben kærvegetation, med spredte krat og birkeskov rundt om søen i midten af området. Området holdes indhegnet og plejes fortrinsvis med distriktets Galloway.

De dele af Kærene som er ryddede holdes fortsat i denne tilstand – dels med vedvarende græsning på de indhegnede arealer dels ved periodevis motormanuel eller maskinel rydning.
De to vestligste parceller samt den sydlige del af alle parceller ryddes i den næste planperiode. Herefter overgår disse til samme behandling som de øvrige arealer. Kærenes vegetation kortlægges og registreres i forbindelse med naturplejeplanen.

De ubeboede holme i Bovet-Knotten vildtreservat søges plejet med henblik på egnet ynglelokalitet for et bredt udsnit af vandfugle – evt. ved afbrænding af gammel grov vegetation.

Kulturmiljø

"Storedalanlægget" skal have sin egen henvisning i vandretursfolderen – en henvisning der ikke bliver blandet med "Treklit". Tilstanden bevares, men information om stedet er ønskeligt.
De 2 mindestenen holdes synlig og tilgængelig og informationen ved "Læsøstenens" holdes ved lige. SNS Vendsyssel overtager den daglige drift af Redningshuset og Stenhuset (Magisterens hus).
De 3 hummerhytter bevares.

Landskabsplan

De åbne og de genoprettede åbne arealer holdes åben, for at bevare landskabernes karakterer og særlige oplevelsesmuligheder. I den nordøstlige del af plantagen ryddes et areal ud mod naboarealet, som er en åbne klithede, for at undgå uønsket tilgroning af klithedearealet fra plantagen. På længere sigt ryddes og genskabes de sydlige, fugtige områder ved flyvepladsen.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Målsætningen for de bevoksede arealer på Læsø er blandt andet at bevare og udbygge de karakteristiske områder med birk og skovfyr. Mod nord fremmes en overgangszone mellem plantage og hede primært bestående af eg i blanding med andre løvtræer og skovfyr. Denne skovudviklingstype fremmes også i de områder hvor faciliteter til publikum etableres og udbygges. Skovfyr, sitkagran og birk vil fortsat være de dominerende arter og indgå i blandinger som fremmer såvel produktion og som rekreation i naturnære skovdyrkningssystemer.

Køb og salg

De private lodder i Kærene – især de to østligste, idet de to vestligste evt. kan indgå i mageskifte. Arealerne nord for Linievejen, herunder ikke mindst de smalle lodder op til Duevejen.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Der oprettes en lejrplads med shelters.
- Handicapegnet sti etableres.
- P-plads i Sydvesten renoveres.
- Stisystemet i Højsandes tilpasses områdets nye åbne status.
- Højsandetårnet tages ned og evt. flyttes til en landskabeligt set mere passende plads.

Natur

En detaljeret naturplejeplan udarbejdes for alle naturarealer i plantagen samtidig udbygges og forbedres registreringen af det biologiske tema her som alle andre steder på distriktet.
Højsande som dækker en stor del af Læsø Plantages naturareal forvaltes efter en opdateret og tidssvarende naturplejeplan der er afhandlet i forhold til den nuværende fredningsdeklaration samt Natura2000 planlægningen.
Alle hegn der nu er underlagt græsning fortsætter sådan dog med evt. justering af græsningstryk ved egne Galloway.
Plan for rydning af de to vestlige parceller i Kærene er udarbejdet og operativ.
Lilleknot afbrændes og vegetationsudviklingen på Knogen følges nøje m.h.p. evt. afbrænding i planperioden.

Kulturmiljø

SNS Vendsyssel overtager den daglige drift af Redningshus som er indrettet som informationshus.
SNS Vendsyssel overtager den daglige drift af Stenbygget hus ved Horneks (Magisterens hus) som er informationshus. Bevaring af Hummerhytte ved Horneks sikres. Treklit, som er et gammelt skanseanlæg afventer plejeplan. Læsøstenens omgivelser og informations vedligeholdes

Landskab

På længere sigt genskabes det åbne areal ved flypladsen. Der ryddes og holdes et åbent stykke i den nordøstlige del ud mod naboarealet, som er åben klithede. På de åbne arealer ryddes for uønsket opvækst.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper i plantagen.

	Skovudviklingstype					
	23	41	52	71	81	I alt
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	Birk med skovfyr og gran	Sitkagran og fyr med løvtræ	Ædelgran og bøg	Skovfyr, birk og sitkagran	
1 Bøg	1,7	0,1	0,3	2,0	10,4	14,5
2 Eg	34,3	6,2	17,7	10,0	15,2	83,4
3 Ask og ær			1,4		2,1	3,6
4 Andet løvtræ	32,9	145,2	26,0	9,2	24,1	237,5
5 Picea-arter	21,7	17,1	31,9	19,2	76,4	166,4
6 Ædelgran	1,7		8,8	10,7	12,5	33,7
7 Bjergfyr	1,2	2,4			9,2	12,9
8 Andet nåletræ	114,4	28,8	148,6	21,6	269,1	582,5
Hovedtotal	207,9	199,7	234,9	72,8	419,0	1.134,4

Den mest udbredte skovudviklingstype i Læsø Klitplantage er SUT 81, som er udlagt på godt en 1/3-del af det bevoksede areal, og primært placeret på de mere tørre arealer i plantagens øst- og vestlige del. Skovudviklingstypen vil fremmes ved indplantning af hovedsagelig skovfyr. De fugtige arealer ud mod kærene omlægges i mere naturnær tilstand primært bestående af birk. Birk vil også indgå som hovedtræart i overgangszonen mellem de ryddede og åbne arealer ved Højsande og plantagen.

SUT 23 er udlagt på knapt 20% af det bevoksede areal. Dels som værnskov i plantagens nordlige del, dels i de publikumsnære arealer i plantagens sydlige del mellem Linievejen og Doktorvejen samt øst for Stenbrovejen. Disse arealer vil primært blive konverteret vha. plantning/såning af bl.a. eg.

SUT 52 er som en samlet blok i den centrale og lidt fugtige del af plantagen. Den udgør 20% af det bevoksede areal. Denne skovudviklingstype vil primært blive suppleret med løvtræ.
Den skovdyrkningsmæssigt bedste del af plantagen mellem Vestre skråvej og Lundbækken og mellem Ravns Brandlinie og Plantagevejen er udlagt til SUT 71, hvor bl.a. bøg og ædelgran vil blive plantet/sået som supplement til de nuværende træarter.

Nordmarken (skov nr. 12)

Beskrivelse

Generelt

Nordmarken ligger øst for Læsø Plantage som en selvstændig administrativ enhed. Navnet Nordmarken dækker over et større sammenhængende område beliggende mellem Læsø Plantage og Østerby Havn. De statsejede arealer er i dag indhegnede og plejes med græsning af distriktets Galloway. Der er ingen produktive bevoksninger og arealanvendelsen er overvejende hede-, mose- og klit med spredte krat. Kridemandsdalen er en fugtig lavning der løber fra sydvest til nordøst. Mod Kattegat afgrænses Nordmarken af stejle skrænter. Stedet er meget yndet som udflugtsmål for de mange sommerhusgæster der bebor sommerhusområdet umiddelbart syd herfor.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Hede	39,1	Andet	0,2
		Strandbred	4,5		
		Mose	13,1		
I alt			56,7		0,2
					56,9

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

De stejle, blottede skrænter ud mod Kattegat viser nogle af Læsøs fineste lagprofiler. Nederst ler fra Yoldiahavet, dernæst et sten og gruslag fra Stenalderen, derefter 6 meter fint havsand fra sen Bronzealder og øverst i klinten findes igen sten, grus og groft sand fra Jernalderen. Lagene i klinten ved Bansten Bakke fortæller Læsø tidlige dannelseshistorie. Selve arealet er hævet havbund med pålejrede flyvesands formationer. Kridemands Dal er en ca. 1 kilometer lang *vindrende*, hvis bund er brolagt med flade, svagt vindpolerede sten. Man må forestille sig, at det fine havsand mellem de ældre stranddannelser er blevet eroderet bort af vinden indtil brolægning med sten har standset sandflugten og vegetationen kunne indvandre.

Landskab

Overvejende åbent med spredte bevoksninger og krat og dværgbuske. Meget fine udsigtsmuligheder både over hav og land.

Skoven

Egentlig skovbevoksning er ryddet i 2001. Hele området holdes (bortset fra spredte holme og krat) skovfrit og åbent.

Friluftsliv

Nordmarken er med sine 12.000 besøg om året noget mindre besøgt end Læsø Plantage. Dette tal har formentligt ændret sig noget efter at der er anlagt en sti fra sommerhusområdet syd for Nordmarken og ud til Banstens Bakke. Herfra leder en trappe ned til stranden. For enden af Banstensvejen er der anlagt en P-plads. Der findes speciel handicapparkering og en handicaptilpasset sti fører ud til et udsigtspunkt helt ude ved skrænten, hvor der også er en trappe. Der er tilfredshed med områdets standard, kun et lille ønske om en primitiv overnatningsplads. Folk kommer især for at nyde stranden, men en stor del har også overdrevet som en af hovedårsagerne til at besøge Nordmarken (se figur nedenfor).

Naturtype besøgt i Nordmarken i forhold til gennemsnit for SNS Vendsyssel.

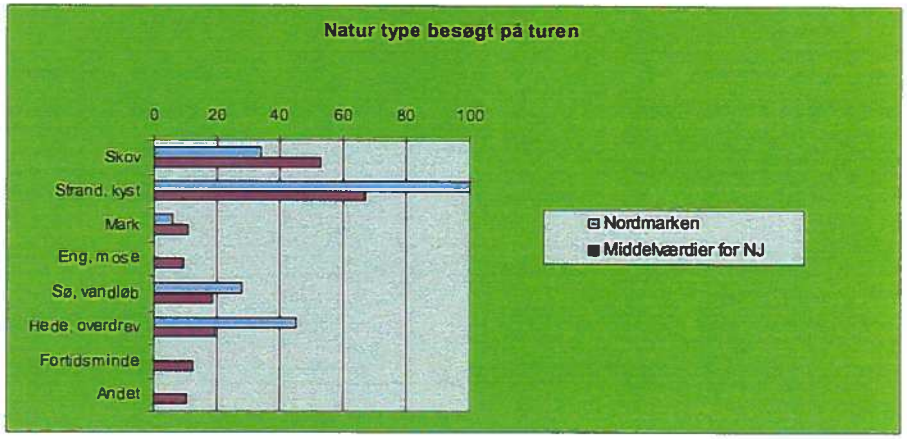

Natur

Skrænten giver mulighed for et utroligt udsyn over både stranden, havet og den bagvedliggende hede, som afgræsses af Galloway kreaturer. Vegetationen på hedearealerne består hovedsageligt af Hedelyng og revling på de tørre steder og klokkelyng, mosebølle, porse samt indslag af klokkeensian i de fugtige lavninger.

Sandhveps er knyttet til de tørre lavhedearealer

Lavhede med mange sjældne arter, bl.a. Sne-Kruslav.

Kulturmiljø

Her findes sagnstenen "Lille Bansten" lige i havstokken og i vandet, et stykke fra kysten, altså uden for distriktets areal, ligger "Bansten", ligeledes en sagnsten. Et enkelt fund i Det Kulturhistoriske Centralregister.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

Hele arealet ca. 57 ha ligger i Natura2000 område nr. 10 (Holtemmen, Højsande og Nordmarken), der består af habitatområde nr. 10. (Natura2000 kode: DK00FX118). Habitatområdet er især udpeget for at beskytte en række af kystklitternes naturtyper, i denne del især 2130 gråklit og 2140 klithede. Klitheden i habitatområdet udgør 5,5 % af klithederne i habitatområderne i den kontinentale biogeografiske region i Danmark. Gråklitten rummer en meget artsrig lavvegetation.

Fredninger og vildtreservater

Den nordlige del langs kysten er sammen med omkringliggende arealer fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 27. maj 1963 (Reg. 287000). Arealet er ca. 17 ha. Fredningens formål er dels at sikre og bevare de forskellige biotoper og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Tilstanden på fredningstidspunktet søges bevaret. Arealerne må ikke beplantes, opdyrkes, afvandes, planeres eller bebygges. Ingen hegn ud over alm. landbrugshegn. Bestemmelser om naturpleje.

Jagt

Der udøves ikke jagt på arealerne.

Fiskeri

Der er intet fiskeri på arealet (med undtagelse af lystfiskeri fra kysten).

Målsætninger

Friluftsliv

Arealet skal fortsat give rekreative muligheder for både fastboende, sommerhusejere og turister. De eksisterende anlæg (to trapper, P-plads samt handicaptilpasset sti ud til klinten) vedligeholdes og udbygges evt. i samråd med de lokale sommerhusejere. Det overvejes om der skal anlægges en primitiv overnatningsplads.

Natur

Plejes fremover som åben natur, med mulighed for de store udsigter intakt. Dette gøres primært med fast afgræsning af distriktets Galloway, samt periodevise supplerende motormanuelle rydninger. Enkelte krat og spredte holme af bl.a. skovfyr bibeholdes af hensyn til dyreholdet.

Kulturmiljø

Information om de to sagnsten.

Landskabsplan

Støttes af formålet for Naturen ved at holdes åbent så udsyn mod nord over Kattegat bevares.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

Der er planlagt vedligeholdelse af de nyanlagte handicapvenlige anlæg, og der vil efter vurdering evt. anlægges en primitiv overnatningsplads.

De store åbne flader er bibeholdt intakte og evt. forbedret med hensyn til naturværdier og landskab

Uønsket opvækst fjernes.

Danzigmand og Bløden Hale (skov nr. 13)

Beskrivelse

Generelt

Flere adskilte arealer beliggende øst og sydøst for Østerby Havn.
5 landfaste delarealer samt flere øer heraf de tre største Store Knot, Lille Knot og Knogen.
De landfaste arealer indgår i et større fugtigt strandengsområde, der strækker sig fra den østlige kant af Gl. Østerby i øst til Kattegat i vest samt fra Danzigmand i nord til Kattegat i syd. Danzigmand består af store hav klitter, der glider over i hede- og strandengsarealer mod syd. Dele af de statsejede arealer indgår i fællesgræsningshegn med bl.a. får.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Andet løvtræ	4,0	Hede	24,2		
		Klit	7,2		
		Strandbred	23,3		
		Mose	3,4		
		Strandeng m.v.	40,0		
I alt	4,0		98,1		0,0
					102,1

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Nøglen til at forstå landskabsudviklingen omkring Danzigmand og Bløden Hale er Syrodde, Læsøs østligste punkt. Syrodde er et *ensidigt opbygget vinkelforland*. Sedimentet bliver tilført fra den generelle nedbrydning af Læsøs nordkyst og ført mod øst. En stor del af sedimentet, påvirkes igen af indgående bølger og strøm fra en nordlig retning, og fortsætter derfor rundt om Syrodde mod syd, hvor det endeligt aflejres. Det går hurtigt. De sydligste 2 km af odden mellem Bløden Hale og Løbet er dannet på 100 år.
Danzigmand præges af høje kystklitter. Bløden Hale er et *fed*, som blev dannet for ca. 150 år siden Et fed er en odde, hvis vækst i længden begrænses af et strømløb, hvilket resulterer i en nærmest kølleformet landskabsform. Knotten syd for Bløden Hale er begyndelsen til endnu et fed, hvor oddetilvæksten mod syd begrænses af strømrenden Løbet.

Landskab

Åbent hede-, strandengs- og strandlandskab med meget store lavvandede kystområder mod syd.

Skoven

Der findes ingen skov på arealerne

Friluftsliv

Området er med sine ca. 49.000 årlige besøg meget besøgt af turister og sommerhusfolk på øen. Der er anlagt flere P-pladser, som vedligeholdes af distriktet. Dette niveau er der tilfredshed med, dog er der et ønske om opsætning af flere affaldsstativer.
Langt den overvejende del af de besøgende kommer for strandens skyld. Der er tendens til at de øvrige stille aktiviteter som at studere/opleve naturen og gåturen har lidt mindre vægt her end for SNS Vendsyssel som helhed (se nedenstående figur).

Aktivitetsfordeling for Danzigman og Bløden Hale i forhold til gennemsnit.

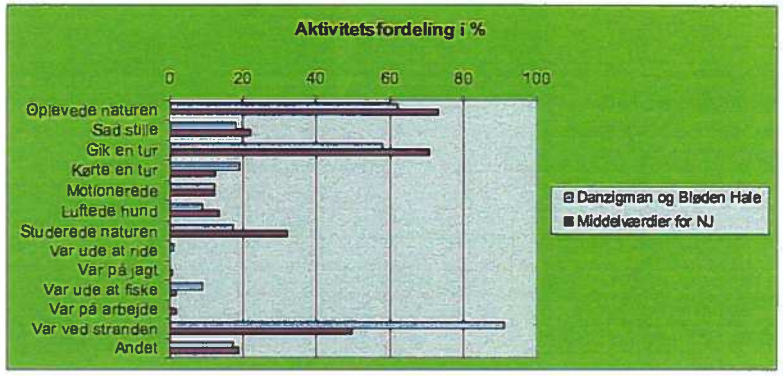

Natur

Syrsig.
Det vidtstrakte Syrsig rummer ugræsset kærområde, der ud mod Bløden glider over i saltpåvirkede enge. De fugtigere dele af området er uden nævneværdig indvækst af træer, mens rydninger af selvsået opvækst foretages på de tørrere. Mod nord og øst

omkranses Syrsig af klitter og mod vest af strandvolde med hedevegetation (se lok. 3/9-1 Jegens Odde). Jordbunden er opbygget af marine aflejringer. På grund af høj grundvandsstand og stort næringsindhold karakteriseres de tidvis vanddækkede lavninger af rigkærsvegetation. På tørrere steder optræder dværgbuskhede.
Rødrygget tornskade yngler.
Sjældnere planter: Klit-Siv, Sand-Siv, Loppe-Star.

Danzigmand.
Mellem Syrbugt og Syrsig (lok. 3/10-1) ligger en markant, smal klitrække, der ved Danzigmand når højder af 12 m. Klitrækken er tilplantet med Sand-Hjælme. Neden for klitterne ligger forstrand opbygget af sand.

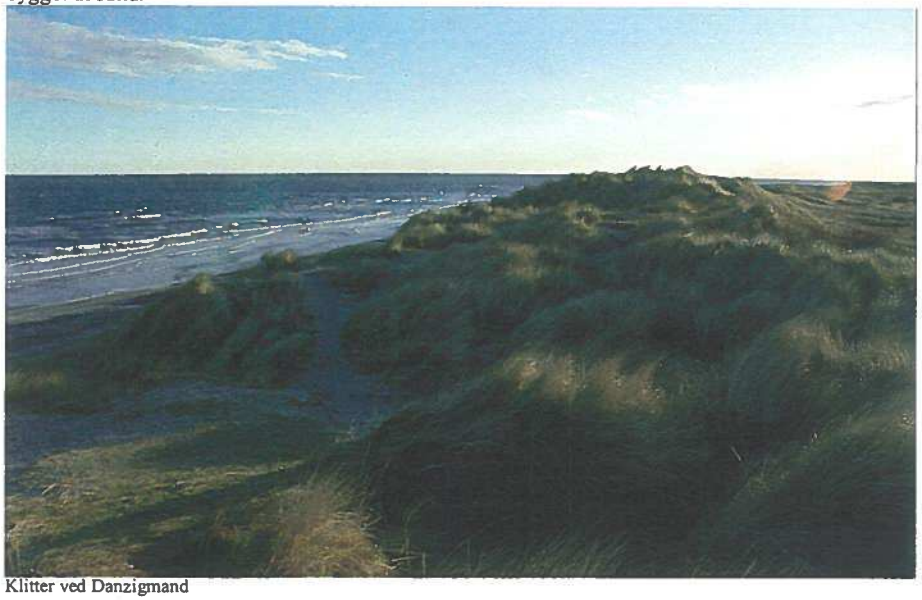
Klitter ved Danzigmand

Sjældnere planter: Klit-Siv

Syrodde.

Syrodde er Læsø's nordøstligste punkt. Området er dækket af lave klitter og rummer forstrand af vekslende bredde ud mod Kattegat. Bag klitrækkerne ligger ugræsset hede domineret af Revling med indslag af meget Sand-Hjælme og Smalbladet Høgeurt. Jordbunden består af flyvesand.

Bløden Hale.
Den langstrakte Bløden Hale (delvis statsejet) forlænges fortsat mod syd som følge af materialepålejringer. Langs den eksponerede østside rejser klitrækken sig markant over forstranden mod Kattegat, mens der på den beskyttede side mod Bløden er udviklet strandeng. Jordbunden består af flyvesand og marine aflejringer.

Knotten.
Den ubeboede ø, Knotten, er af marin oprindelse og adskilles fra Bløden Hale af den dybe rende Slusen.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

Ramsarområde, EF fuglebeskyttelsesområde Nr. 10 samt EU habitatområde nr. 9 "Strandenge på Læsø og havet syd herfor". Natura 2000 kode: DK 00FX010.
De ca. 102 ha ligger i Natura2000 område nr. 9 (Strandengene på Læsø og havet syd herfor), der består af fuglebeskyttelsesområde nr. 10 og habitatområde nr. 9. Fuglebeskyttelsesområde nr. 10 er desuden Ramsarområde nr. 10.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet i denne del er især 1330 strandeng, 2130 gråklit og 2140 klithede, men også rigkær forekommer. Klitheden i hele habitatområdet udgør 5,3 % af klithederne i habitatområderne i den kontinentale biogeografiske region i Danmark.
Af udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet kan der i denne del forekommen ynglende Havterne og Klyde, samt rastende Klyde, Almindelig Ryle, Lille Kobbersneppe og Mørkbuget Knortegås.

Fredninger og vildtreservater

Arealet er sammen med omkringliggende arealer fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 27. august 1963. Reg. Nr. 2641010. Arealet er ca. 92 ha. Fredningens formål er dels at sikre og bevare de forskellige biotoper, sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk. Arealerne skal bevares i deres naturlige tilstand. Arealerne må ikke beplantes, opdyrkes, afvandes, planeres eller bebygges. Bestemmelser om landskabspleje.

Knotterne blev i 1940 udlagt som videnskabeligt reservat for at beskytte en mindre bestand af ynglende Svartbag.

Med virkning fra 1. september 1996 blev Bovet-Knotten udlagt som vildtreservat, hvor der blev indført jagtforbud og færdselsreguleringer i Bovet Bugt og på den statsligt ejede del af Bløden Hale og Knotterne. Det regulerede område er vigtigt yngleområde for et stort antal vandfugle, og Bovet Bugt er et vigtigt hvile- og fourageringsområde for trækfugle.
Reservatet omfatter 2961 ha. maritimt areal og 40 ha. strandeng
I de senere år er der foretaget regulering af skarver på Knogen. Dette er sket i form af smøring af æg med parafin og udføres af distriktets personale

Knotten er udlagt til naturvidenskabeligt reservat 1940. (TBU nr. 9)

Jagt

Der udøves ikke jagt på arealerne

Fiskeri

Der udøves en del fiskeri i vildtreservatet, og fra kysten yderst på Bløden Hale

Målsætninger

Friluftsliv

Udover en udvidelse af de eksisterende P-muligheder, udbygges området ikke med yderligere faciliteter.

Natur

Danzigmand plejes fremover som åben natur, med mulighed for at bevare de store udsigter intakt. De sydlige parceller indgår i fælleshegn, der fortsat søges afgræsset med får.
Periodevis motormanuel rydning kan blive aktuel.
Bløden Hale plejes fremover som åben kystnatur. Motormanuel rydning på den sydlige del af det landfaste Bløden Hale kan blive nødvendig. Lille Knot er afbrændt 2005, Store Knot bør afbrændes snarest og udviklingen på Knogen følges nøje.

Landskabsplan

Åbent område.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Ingen skovbevoksning.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

Der er planlagt en moderat udvidelse af de eksisterende p-muligheder.

Natur

Naturplejeforanstaltninger i form af fåregræsning samt periodevise rydninger.
De små øer og holme er afbrændt med henblik på at få regenereret en naturlig vegetation.

Landskab

Se naturafsnittet.

Vesterø Sønderland (skov nr. 14)

Beskrivelse

Generelt

Samlebetegnelse for arealer Vester Nyland, Stokken, Sønder Nyland beliggende sydøst for Vesterø Havn.
Åbne kystarealer uden egentlig produktionsskov, men med meget store natur- og friluftsmæssige værdier

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Andet nåletræ	2,9	Hede	145,1	Vej	1,8
		Søer m.v.	4,7	Andet	0,3
		Klit	11,3		
		Strandbred	54,0		
		Mose	4,9		
		Strandeng m.v.	119,8		
		Krat	4,6		
I alt	2,9		344,4		2,1
					349,5

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Stokken er en såkaldt *barriere-ø*, hvis oprindelse kun strækker sig ca. 60 år tilbage. Stokken er muligvis den største barriere-ø i de indre danske farvande. Barriere-øer opstår, hvor der er lavvandet fjernt fra kystlinien, og bølgerne aflejrer sandede rygformer et stykke væk fra kysten. Stokken bevæger sig ind mod land, fordi sand skylles rundtom og blæses henover til lagunen mellem Stokke og "fastlandet". En tilsvarende historie gælder Vester Nyland på nordvestkysten. Der er en ældre barriere-øer i dag helt er smeltet sammen med "fastlandet". Kirkefloden, der er lagunen, der lå bag Vester Nyland, har tidligere haft forbindelse med havet, men fremstår i dag som en brakvandssø der kun lejlighedsvist får tilført saltvand ved større overskyl.

Sønder Nyland på sydkysten er derimod en *holm*. Holme er akkumulationsformer, der hovedsageligt dannes ved tilgroning og landhævning mere end ved pålejring af sand. Vegetationen langs holmens kanter fanger opslemmet sediment, når havet til tider oversvømmer holmen. Holmens tilvækst sker derfor hovedsageligt langs kanterne og i mindre grad i højden, hvilket giver holmen et karakteristisk muslingeskals-udseende set fra luften.

Skoven

Skov findes på arealerne som spredte holme. De tjener som landskabselementer og læ mulighed for det græssende Galloway kvæg.

Friluftsliv

De ca. 15.000 årlige besøg ved Vesterø Sønderland er hovedsagligt rettet mod Stokken som rummer nogle af øens fineste badestrande. Området er meget besøgt af både fastboende, sommerhusejere og turister.
I forbindelse med stranden er der anlagt en p-plads for enden af Strandvejen. Her er publikumspresset med biler og busser så stort, at en der fra lokalbefolkningens side er ønsket en udvidelse af P-pladsen.

Figur over naturtyper besøgt ved Vesterø Sønderland i forhold til gennemsnit.

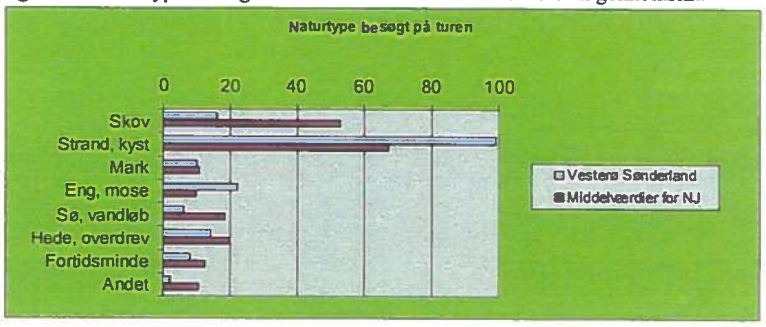

Ud over ovenfor nævnte p-udvidelse, er der efterspørgsel efter en overnatningsplads med bål og toilet forhold.
Der er en sti i områdets vestlige del. I forbindelse med Fannemandens kanal er der i sommertiden en pontonflåde til rådighed så gående kan komme tørskoet over kanalen.

Natur

Vester Nyland.

Den tidligere ø, Vester Nyland (ca. 270 ha.), er marin forlandsdannelse bestående af mere eller mindre parallelt forløbende strandvolde med mellemliggende lavninger. Området er under stadig opbygning med pålejringer af nye strandvolde. De yngste områder tilføres kalkholdige materialer af havet, mens der på ældre dele opbygges tørvelag, der virker forsurende. På eksponerede dele er dannet lave klitter. Strandvoldenes vegetation består af dværgbuskhede domineret af Revling samt i mindre grad Hedelyng og artsfattig græs- og urtevegetation. Under dette vegetationsdække optræder især på lysåbne steder rigeligt med mosser og laver.Vester Nyland er som helhed stort set uden træer. Beskyttede dele af de mod nord og syd voksende krumoddesystemer rummer udbredte strandenge med strandrørskove og den fladvandede lagune, Kirkeflod. Landværts optræder vældområder, hvor der på græssede dele udvikles knoldstruktur som følge af tramp. Disse vældområder rummer typisk strandengs- og rigkærsvegetation, der især på græssede steder er artsrig.
Vester Nyland er henført til kategori I på grund af 20 biotopstypiske arter.
Sjældnere planter: Stilket Kilebæger, Børste-Kogleaks, Sølv-Mælde, Smalbladet Pindsvineknop, Tæppegræs.

Stokken.

Det lange, 65 ha. store rev, Stokken, er opbygget af sand, der ved materialevandring fra nordsiden af Læsø er pålejret og består således af marine aflejringer.
Sjældnere planter: Stilket Kilebæger.
Sjældne fugle: Ynglende dværgterne.

Sønder Nyland.
Den 31 ha. store ø, Sønder Nyland, rummer strand og strandeng. Jordbunden opbygges af marine aflejringer.
Sjældnere planter: Stilket Kilebæger.
Sjældne fugle: Ynglende brushane.
Alle landfaste arealer er hegnede og afgræsses med distriktets Galloway.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

Ramsarområde, EU fuglebeskyttelsesområde Nr. 10 samt EU habitatområde nr. 9 "Strandenge på Læsø og havet syd herfor".
Natura 2000 kode: DK00FX010.
Ca. 342 ha ligger i Natura2000 område nr. 9 (Strandengene på Læsø og havet syd herfor), der består af fuglebeskyttelsesområde nr. 10 og habitatområde nr. 9. Fuglebeskyttelsesområde nr. 10 er desuden Ramsarområde nr. 10.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet i denne del er især 1330 strandeng, 2130 gråklit, 4010 våd hede, 4030 tør hede, 6230 artsrigt surt overdrev. Den våde hede med klokkelyng udgør i hele habitatområdet ikke mindre end 18,3 % af arealet i danske habitatområder i den kontinentale biogeografiske region. Spættet Sæl forekommer også.

Af udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet kan der i denne del forekommen ynglende Dværgterne, Havterne og Klyde, samt raste Klyde, Almindelig Ryle og Lille Kobbersneppe. Brushane blev fundet ynglende i 2007 på Sønder Nyland, men er pt. ikke på udpegningsgrundlaget, men omfattet af engfuglehandlingsplanen.

Fredninger og vildtreservater

OFN-kendelse af 10. november 1966. Reg. 60900.
Vesterø Sønderland indeholder arealer i 3 fredninger.
Arealerne inden for fredningen "Kyststrækning syd for Vesterø" er fredet ved Kulturministeriel Erhvervelse 1961-62. Arealet er ca. 122 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel. De øvrige arealer i fredningen er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 20. november 1966 og har ud over de rekreative formål også til formål at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
En anden mindre del af Vesterø Sønderland - "Nyland" er fredet ved Kulturministeriel Erhvervelse af 23. maj 1962. Arealet er ca. 16 ha. Fredningens formål er dels at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Tilstanden på fredningstidspunktet søges bevaret. Arealet må ikke bebygges og beplantes. Der må ikke græsse tyre og vilde kvier i klitten.
Den sidste del af Vesterø Sønderland – "Sønder–Nyland" er fredet ved Kulturministeriel Erhvervelse af 23. maj 1972. Arealet er ca. 31 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel.

Jagt

Med baggrund i særlige ø-forhold er jagten udlejet på 331 ha af arealerne til Læsø Jagtforening

- især med henblik på at tilbyde jagtmulighed for den del af øens jægere der ikke er jordbesiddere.

Fiskeri

Der er intet fiskeri på landarealerne, men der foregår en del fiskeri fra kysten.

Målsætninger

Friluftsliv

P-plads renoveres til også at kunne tage bustrafik. I samarbejde med Læsø kommune etableres en vandrerute fra området til Vesterby, denne vandrerute placeres oppe på det lille dige, for på den måde at give den bedste oplevelse af området.
Det skal vurderes om der i området skal placeres shelter og grill-pladser.

Natur

Hele området holdes lysåbent med evt. bekæmpelse af træopvækst. Dette er specielt aktuelt m.h.t. birk og fyr, der i stor udstrækning selvsås primært på de landfaste arealer. Stokken bør overlades til naturens kræfter, som hvert år udsætter arealerne for en voldsom dynamik. Der bør holdes øje med udviklingen af rynket rose i hele området.

Landskabsplan

Åbent kystområde

Køb og salg

For at sikre en ensartet pleje bør de private enklaver og mellemliggende lodder erhverves hvis de bliver tilbudt.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Opsætning af grill/bålplads.
- Udvidelse af p-plads.
- Etablering af vandrerute.

Natur

Hele området underlagt detaljeret naturplejeplan. Rynket rose moniteret og evt. bekæmpet. Den åbne natur bibeholdt og evt. retableret i den østlige del.

Landskab

Se naturafsnittet.

Rønnerne (skov nr. 15)

Beskrivelse

Generelt

Rønnerne. 1496 ha er fredet, 693 ha i statseje. Udstrakte strandenge på øens sydkyst, til dels adskilt fra selve øen af en smal vandstrøm. Færøn, Kringelrøn og Langerøn var tidligere på samme måde adskilt, men udgør i stigende grad et hele. Kun den sydligste, Hornfiskerøn, har stadig økarakter.

Rønnerne har været afgræsset i store fælleshegn i generationer.

Rønnerne har i århundreder henligget som naturlige græsarealer. Opdyrkningen i den østlige del af Rønnerne blev stoppet ved fredningen. Rønnernes varierede og uberørte natur er et eldorado for ynglende strandengsfugle, vadere og kolonirugende kystfugle. Bestanden tæller flere sjældne arter. Stedet er udflugtsmål for øens gæster og fastboende. I fuglenes yngletid er al færdsel på arealerne vest for turistvejen fra Byrum til Hornfiskerøn forbudt.

Skovaraler		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Andet løvtræ	13,9	Hede	57,4		
Andet nåletræ	8,4	Søer m.v.	0,7		
		Strandbred	58,5		
		Mose	185,9		
		Strandeng m.v.	375,1		
I alt	22,3		677,6		0,0
					700,0

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

For knap 800 år siden begyndte Rønnerne at blive dannet. Færøn samt den vestlige del af både Kringelrøn og Hornfiskrøn er opstået som en mængde småholme, der efterhånden er vokset sammen. Langerøn, den østlige del af Kringelrøn samt det meste af Hornfiskrøn er derimod opstået som tre selvstændige holme. Holmedannelsen skyldes landhævning og tilvækst langs kanterne, når sediment fanges af vegetationen. Specielt viser Hornfiskrøns koncentriske og meget regelmæssige strandlinier et mønster, der ligner tilvækstlinierne i en muslingeskal. Mellem holmene ligger *fjærene*, som er havbund, der om sommeren kan tørre helt ud.

Rønnerne præges af store sten. Der er typisk tale om hundredvis af tonstunge kampesten pr. kvadratkilometer og langt flere sten i hundred kilos klassen og derunder. Stenene stammer fra Yoldialeret og er oprindelig bragt til området med isbjerge. Der er mange kæmper imellem. Pigestenen, Doktorstenen, Marens sten, Blåstenen, Topstenen, Saltstenen og Engelskmandens Grav hører alle til blandt Danmarks halvanden hundrede største sten.

Saltberiget grundvand findes under store dele af Rønnerne. Det dannes, fordi Rønnerne til tider oversvømmes af havet. Det salte havvand kan ikke trænge ned gennem yoldialeret, som ligger få spadestik under overfladen. I stedet fordamper vandet, og saltet opkoncentreres. Det hypersaline vand var råstoffet til Danmarks første storindustri, idet mere end 1000 saltsyderier har været i drift langs Læsøs sydøstkyst siden Middelalderen.

Skoven

Skov findes på det meste af Rønnerne kun som spredte holme. På Hornfiskrøn er der dog tidligere plantet egentlig skov med træarter som f.eks. skovfyr og eg. Denne skov, samt senere selvsåning dækker i dag den østligste halvdel af øen.

Friluftsliv

Der kommer ca. 34.000 besøg til Rønnerne om året. De kommer mere for selve naturoplevelsen end for at benytte stranden.

Aktivitetsfordeling for Rønnerne i forhold til gennemsnit.

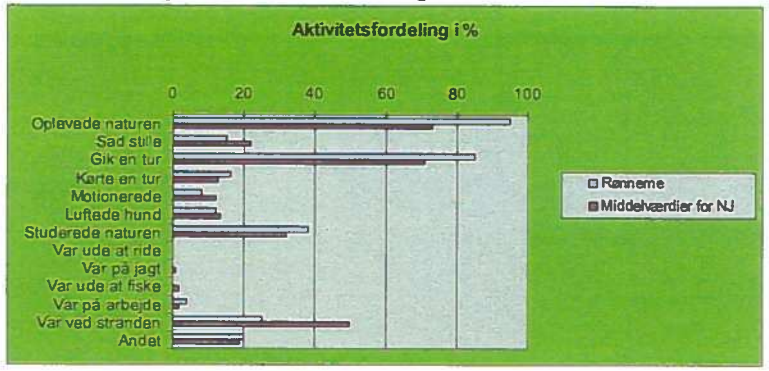

Der er opsat et solidt udkigstårn med kikkert ved Saltsydehytterne. Rideture foretages fra ride etablissementer nord for Rønnerne. (Krogbækgaard og Rønnergården). Der er et iflg. "Friluftsliv 98" et ønske om flere afmærkede ruter i området.

Natur

Rønnerne (434 ha. statsejet) på sydsiden af Læsø omtales i litteraturen ofte under et. De betydeligste er Færøn, Kringelrøn, Langerøn og Hornfiskrøn.

Færøn, Kringelrøn og Langerøn er adskilt af dybe tidevandsrender, hvoraf Floden er den mest markante. Den isolerede Hornfiskrøn er adskilt ved et bredt, lavvandet bælt, der kan være tørlagt ved ebbe. Jordbunden består af marine aflejringer. Udnyttelsen af Rønnerne er ringe. De har formodentlig aldrig været under plov og har sandsynligvis gennem flere århundrede i stort omfang været anvendt til græsning, og det uden udspredning af kunstgødning og uden indplantning af kulturgræsser. Dog er den østlige del af Langerøn opdyrket. Nogle områder på Rønnerne anvendes fortsat til ekstensiv græsning, mens enkelte er tilplantet med nåleskov, som det ses på Langerøn. Størstedelen er uden anvendelse. Terrænet er let kuperet. Lavningerne er som følge af høj grundvandsstand tidvis vanddækkede eller vældprægede. I flere af disse lavninger optræder ganske artsrig rigkærsvegetation, mens de tørre flader dækkes af græsrig, lavtvoksende overdrevsvegetation eller mager hedevegetation. Mod renderne og havet afløses denne mosaik af lavtvoksende strandengsvegetation.

Klokke-ensian er værtsplante for Ensian-Blåfuglen

Rønnerne rummer Danmarks største ynglebestand af stenvender og af de største af Havternerne. Alm. Ryle har en vigtig yngleplads her.

Ensian-Blåfugl har her den vigtigste lokalitet i landet.

Kringelrøn

Bevaring: Det er af botanisk stor betydning, at den artsrige, lysåbne mosaik af strandengs-, overdrevs- og rigkærsvegetation på Kringelrøn bevares. Det er derfor ønskeligt, at den ekstensive udnyttelse af arealerne fortsat finder sted, at gødskning og afvanding undgås, samt at pleje i form af fjernelse af uønsket opvækst af træer finder sted.

Botanisk vurdering: Kringelrøn er henført til kategori I på grund af over 20 biotopstypiske arter og på grund af de store, uberørte strandengs-, overdrevs- og rigkærsarealer.

Sjældnere planter: Syl-Firling, Smalbladet Hareøre, Klit-Siv, Loppe-Star.
Hede- og overdrevsindikatorer: Ene, Forskelligfarvet Forglemmigej, Bakke-Gøgelilje, Hjertegræs, Lancetbladet Høgeurt, Kattefod, Lav Skorzoner.

Langerøn.

Langerøn beskrives i litteraturen oftest sammen med de øvrige Rønner, hvorfor her henvises til den samlede beskrivelse af Rønnerne under lok. 3/20-1 Kringelrøn.

Bevaring: Det er af botanisk stor betydning, at den artsrige, lysåbne mosaik af strandengs-, overdrevs- og rigkærsvegetation på Langerøn bevares. Det er derfor ønskeligt, at den ekstensive udnyttelse af arealerne fortsat finder sted, at gødskning og afvanding undgås, samt at pleje i form af fjernelse af uønsket opvækst af træer finder sted.

Botanisk vurdering: Langerøn er henført til kategori I på grund af over 20 biotopstypiske arter og på grund af de store, uberørte strandengs-, overdrevs- og rigkærsarealer.

Sjældnere planter: Fin Bunke, Eng-Klaseskærm, Sand-Siv, Loppe-Star.
Hede- og overdrevsindikatorer: Bakke-Gøgelilje, Hjertegræs, Kattefod, Lav Skorzoner.

Hornfiskrøn.

Hornfiskrøn er opbygget af koncentriske strandvolde omkring det 3 m høje kernepunkt på øens sydvestlige del. Den centrale og østlige del er således udformet i bølger skarpt og stejlt afskåret med vest og syd af havet. Mod vest strækker sig lavt marint forland gennemskåret i den nordlige del af to loer. Frem til 1920 var Hornfiskrøn træløs. I 20'erne blev plantet træer især Eg og Skovfyr, mens andre træer og buske selv har indfundet sig. Det drejer sig primært om Bævreasp, Pors og Tørst. Træerne forekommer i første række på de gamle strandvolde og undgår de mellemliggende lavninger, hvor tørv er dannet. Øen anvendes primært til sommergræsning af kreaturer. To mindre marker er først anlagt i nyere tid.

Bevaring: Det er af botanisk stor betydning, at den artsrige, lysåbne mosaik af strandengs-, overdrevs- og rigkærsvegetation på Hornfiskrøn bevares. Det er derfor ønskeligt, at den ekstensive udnyttelse af arealerne fortsat finder sted, at gødskning og afvanding undgås, samt at pleje i form af fjernelse af uønsket opvækst af træer finder sted.

Botanisk vurdering: Hornfiskrøn er henført til kategori I på grund af de store, uberørte strandengs-, overdrevs- og rigkærsarealer.

Sjældnere planter: Skotsk Lostilk.

Kulturmiljø

På Rønnerne som helhed findes ruinerne efter 625 små saltsyderier. Af dem ligger de 2 største, nemlig "Kaptajn Mathiesen" og "Doktor Bister" på statens arealer på hhv. Færøn og Kringelrøn foruden 287 små saltsyderier. Uden for statens areal desuden 5 sagnsten.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

Ramsarområde nr. 10, EF fuglebeskyttelsesområde nr. 10 samt EF habitatområde nr. 9 "Strandenge på Læsø og havet syd herfor". Natura 2000 kode: DK00FX010.

Ca. 688 ha ligger i Natura2000 område nr. 9 (Strandengene på Læsø og havet syd herfor), der består af fuglebeskyttelsesområde nr. 10 og habitatområde nr. 9. Fuglebeskyttelsesområde nr. 10 er desuden Ramsarområde nr. 10.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet i denne del er især 1330 strandeng, 4010 våd hede og 4030 tør hede. Den våde hede med klokkelyng udgør i hele habitatområdet ikke mindre end 18,3 % af arealet i danske habitatområder i den kontinentale biogeografiske region, strandeng udgør 6,9 % og tør hede 5,9 %. Spættet Sæl og Gråsæl forekommer på de sydligste holme.

Af udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet kan der i denne del forekommen ynglende Trane, Klyde, Almindelig Ryle, Tinksmed (nok forsvundet), Splitterne, Dværgterne og Havterne, samt raste Klyde, Almindelig Ryle, Lille Kobbersneppe og Mørkbuget Knortegås.

Der er særligt fokus på ynglende Almindelig Ryle i forbindelse med engfuglehandlingsplanen.

Fredninger og vildtreservater

OFN-kendelse af 27. november 1977. Reg. Nr.: 277705.
Skov- og Naturstyrelsens arealer på Rønnerne er sammen med de omkringliggende arealer fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 20. september 1989. Arealet er ca. 700 ha. Fredningens formål er dels at sikre og bevare de forskellige biotoper, sikre det landskabelige helhedsindtryk og at beskytte de historiske/arkæologiske interesser.
Arealet må ikke tilplantes eller dyrkes, dog med visse undtagelser. Terrænændringer og byggeri ikke tilladt.

Jagt

Der udøves ikke jagt på statens del af strandengene og de ubeboede holme.
På Hornfiskrøn er der tradition for trækjagt på de private arealer.
De senere år har udviklet sig en del aktivitet, hvor der udøves regulær drivjagt på råvildt og snepper, herunder også sommerjagt på råbuk.

Fiskeri

Intet

Målsætninger

Friluftsliv

Området er godt eksponeret, og en del kender området fra foldere og andet materiale. Det vil blive vurderet hvordan der bedst anlægges ruter i området og hvordan disse bedst afmærkes, samt hvordan formidling af fortidsminderne (resterne af saltsyderierne) kan inddrages heri.

SNS Vendsyssel bør sikre at der ikke udvikles organiseret jagt på statens strandenge og Hornfiskrøn.
Afmærkning af statens arealer på Hornfiskrøn bør overvejes.

Natur

SNS-arealerne på Rønnerne er flettet ind imellem private arealer og har hidtil været plejet i samarbejde med Nordjyllands Amt. Mange arealer er omfattet af store fælleshegn, der afgræsses af lokale landmænds forskellige kreaturracer.
Det er endnu ikke afklaret hvordan den fremtidige forvaltning og styring af disse fælleshegn skal foregå- Dette gør det svært at definere konkrete mål og midler for det samlede område.
For SNS arealer er det dog i første omgang et spørgsmål om at leve op til EF-habitatdirektivets ordlyd hvilket indebærer at arealerne skal holdes fri for uønsket opvækst – først og fremmest i form af birke- og nåletræ. Vedligeholdelsen bør ske af hensyn til fugle, insekt og plantelivet og ved hjælp af græsning da maskinafslåning de fleste steder umuliggøres af store forekomster af gul engmyre. En fremtidig kombination af heste- og kreaturafgræsning (evt. også gæs og får!) bør tilstræbes men en effektiv naturpleje fordrer at et styrende organ oprettes.

Landskabsplan

Se naturafsnittet som beskriver, at området skal holdes åbent.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Naturlig træopvækst begrænses/ryddes.

Køb og salg

SNS vil ikke aktive søge at erhverve yderligere arealer.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

Der vil blive anlagt nye vandrestier i området og formidlet om saltsyderierne.

Natur

Nordjylland Statsskovdistrikt indgår i et samarbejde med f.eks. Læsø Kommune om en fælles naturplejeindsats i fælleshegn.

Hele området holdes fri for uønsket opvækst i det omfang det er kortlagt som åbne arealer ved planens start (2006).

Kulturmiljø

På "Kaptajn Mathisen" er der skader efter kreaturtramp, mellem plateauet med stenene på og den sydlige dam. Her skal gribes ind, inden stenene begynder at skride ned. Der skal tilføres jord eller græstørv, og området bør evt. kunne hegnes fra, indtil vegetationen har fået fat igen.
På "Doktor Bister" går der et par steder hegn hen over jordvoldene, som derved har taget lidt skade. Jordvoldene bør repareres, og hegnet sættes op, så jordvoldene ikke berøres. Undlad at banke hegnspæle i selve jordvoldene. Information opsættes.

Distriktet udarbejder plejeplan for saltsyderierne og opsætter information.

Landskab

Arealerne skal holdes fri for uønsket opvækst – først og fremmest i form af birke- og nåletræ

Borfeld (skov nr. 16)

Beskrivelse

Generelt

Borfeld stenrev ca. 6,5 km nord for Vesterø og ca. 1,5 km sydvest for fyret på Nordre Rønner.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Strandbred	0,3	Slette	
I alt	0,0		0,3		0,0
					0,3

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Borfeld er et stenrev, der i lighed med Nordre Rønner er koncentrationer af store sten skyllet ud af yoldialeret.

Friluftsliv

De friluftsmæssige interesser der knytter sig til stenrevet, er hovedsagligt knyttet til sælsafari som udgår fra Vesterø havn.

Natur

Rastende sæler.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Værdifulde kulturmiljøer: Nr. 128. Nordre Rønner. Fyranlæg, pejlemærker.

Internationale beskyttelsesområder

0,3 ha ligger i Natura2000 område nr. 20 (farvandet omkring Nordre Rønner), der består af Fuglebeskyttelsesområde nr. 9 og habitatområde nr. 176. Fuglebeskyttelsesområde nr. 9 er desuden Ramsarområde nr. 9.

Spættet Sæl ,der er en del af udpegningsgrundleget for habitatområder, forekommer på Borfeld. Borfeld kan desuden have betydning for som rasteområde for de terner i udpegningsgrundlaget der yngler på Nordre Rønner.

Fredninger og vildtreservater

Der er adgangsforbud i fuglenes yngletid 15. april til 31. juli.

Jagt

Der udøves ikke jagt fra stenrevet.
Havjagt fra flydende båd tæt på revet forekommer.

Målsætninger

Friluftsliv

Der holdes øje med at aktiviteterne omkring safarien ikke bliver til skade for dyrelivet på stenrevet, men med det nuværende niveau ses der ikke grund til konflikt mellem frilufts- og dyrelivsinteresser.

Landskabsplan

Åbent areal.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

Ingen aktive tiltag er planlagt i planperioden.

Skagen Klitplantage (skov nr. 21)

Beskrivelse

Generelt

Skagen klitplantage ligger umiddelbart syd for Skagen by og spærrer for byens udviklingsmuligheder mod syd. Plantagens areal strækker sig fra Kattegat til Skagerrak og grænser mod syd til den fredede Hulsig Hede. Skovens sammensætning pr 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort:

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	0,3	Hede	542,3	Slette	58,0
Eg	13,6	Søer m.v.	0,9	Vej	14,8
Andet løvtræ	5,6	Klit	51,3	Andet	32,6
Gran	90,1	Eng	2,1		
Ædelgran	5,6	Strandbred	25,7		
Andet nåletræ	278,5	Mose	2,4		
I alt	743,8		624,7		105,4
					1474,5

© Kort & Matrikelstyrelsen

I 1880'erne opstod i Skagen et ønske om at få etableret jernbane til byen. Den ustyrlige sandflugt gjorde imidlertid anlæg af bane umulig, og på Sandflugtskommissionens foranledning blev der sat penge af til ekstraordinære dæmpningsarbejder, så sandflugten kom under kontrol. Denne indsats var i 1887 kommet så vidt, at klitinspektøren kunne indberette til Indenrigsministeriet, at klitternes tilstand på grund af den ekstraordinære tilstand nu ikke længere var til hinder for et baneanlæg. Samme år tilbød Skagen Byrådet at overlade klitvæsenet et 2000 td. land stort areal syd for Skagen Vesterby og Højen. Skagboerne regnede dermed at spare udgifterne til dæmpning på arealet. Året efter fik klitvæsenet arealet overdraget og tilplantningen med bjergfyr begyndte samme år.

Geologi og jordbund

Klitplantagen er i hele sin udstrækning beliggende på flyvesandsdækket hævet stenalderhavbund på Skagens Odde. Skagen Klitplantage rækker fra kyst til kyst, hvorfor en række havklitter langs Skagerrakkysten afslutter området mod vest. Området er dækket af talrige store parabelklitter, hvoraf de østligste er forsvundet i Kattegat. Sandmilen er en delvis udæmpet vandreklit, der dog som Råbjerg Mile er berøvet mulighed for sandtilførsel bagfra. Højden af klitterne når max. 24 m oh. i Rødstenklit og Flagbakken.

Under og bag havklitterne er grusede/stenede strandvoldsdannelser almindelige. Ofte må disse formodes at fortsætte ind under tilliggende klitter som større eller mindre stensletter. I klitlavninger ses ofte op til ½ m tykke horisontale lag af martørv. Martørv er mosetørv dannet i dopper (lavninger) mellem rimmer (strandvolde), der senere er blevet dækket af flyvesand, hvorved tørven er presset sammen til en fast masse. Martørven ses tydeligt på havsiden af den erosionsblottede havklit. Jordbunden er i resten af plantagen helt domineret af magert grågult flyvesand, til flere meters dybde. Podsoleringen af sandet er svag eller helt manglende. Til støtte for driftsplanlægningen er der udarbejdet et Særkort over vandreklitternes og de grundvandsprægede jordes beliggenhed.

En overfladisk grundvandstand har nødvendiggjort omfattende vandregulering ved grøftning. Særlig plantagens sydlige del har tendens til at blive vandlidende.

Skagen by får sit drikkevand fra Skagen plantage. Grundvandet er ubeskyttet og ligger meget nær terrænoverfladen. Et humusindhold misfarver drikkevandet, og i håb om at finde klarere vand er boringerne gennem årene flyttet længere og længere mod sydvest. Der findes omkring 30 vandforsyningsboringer i Skagen Plantage. Indvindingen overstiger 1 million m^3 drikkevand, og plantagen leverer 85 % af forbruget af vand i den tidligere Skagen Kommune.

Landskab

Skagen Klitplantage er et karaktergivende landskabselement mellem byen og klitheden. Den lukkede, lave skov er en kontrast til det åbne, kuperede klitlandskab mod syd og de meget åbne vidder over Kattegat og Skagerrak. Samtidig strækker plantagen sig helt op ad Skagen og giver visuel og fysisk læ til byen. Plantagen gennemskæres af landevej og togbane (SV-NØ), som både danner en barriere for færdsel på tværs og som giver en vis støj til plantagen. Områderne langs kysterne er fri for visuel påvirkning af tekniske anlæg og fremstår rolig og uforstyrret overvejende med 100 årig gammel bjergfyr. Ind i mellem bjergfyrrene er der anden generationsskov overvejende bestående af skovfyr, contortafyr, sitkagran og omorika. I disse områder er der flere steder mange grøfter. Siderne langs Stokrende er tilgroede med bl.a. rynket rose og slører landskabet.

Skoven

Formålet med den første skovtilplantning var at sætte en varig stoppe for sandflugten, og det var først og fremmest bjergfyr, der blev plantet. I dag er der stadig ca. 310 ha 100 årig bjergfyr tilbage af et skovbevokset areal på i alt ca. 740 ha. Øvrige hovedtræarter er skovfyr, sitkagran, fransk fyr og contortafyr. Der er 23 ha løvtræ i plantagen.

Før skovtilplantningen har Skagen Klitplantages areal i århundreder givet plads til kæmpemæssige miler, der har vandret fra Skagerrak til Kattegat. Ved skovrejsningen "fastfrøs" man klitterne, som de så ud på det tidspunkt. Det er på de større klitter, bjergfyrren stadig er bevaret, og her finder vi 100-årig bjergfyr med højder på 4-5 m som udtryk for særdeles ringe vækstvilkår. På de lavere lidt

frodigere arealer i plantagen findes de andre træarter, men vækstbetingelserne er så ringe, at det er svært at forestille sig, at der i klitplantagen fremover vil kunne produceres andre træprodukter end brænde og træflis. Det vil således være naturværdier og friluftsliv, der i Skagen Klitplantage skal gives højeste prioritet og ikke produktion af træprodukter.

Friluftsliv

Med sin placering tæt ved Skagen By har Skagen Klitplantage stor betydning for skagboernes og de mange turisters friluftsliv. Ifølge undersøgelsen Friluftsliv "98" er Skagen klitplantage et intensivt anvendt skovområde med ca. 400.000 besøgende om året. Den tilsandede Kirke tiltrækker mange besøgende. Ca. ¼ gav udtryk for at det var hovedattraktionen for deres tur, mens henholdsvis 1/3 kom for skoven og en ¼ kom for stranden. Kirketårnet kan besøges i sommerperioden, og ved parkeringspladsen findes kiosk med toiletter.

Hulsigstien, som er en del af den internationale cykelrute: "Nordsøruten", fører igennem plantagen. Den er om sommeren og de tilstødende måneder tæt befærdet af først og fremmest danske, svenske og norske cyklister. I plantagen er der et omfattende ridestinet i sit egen tracé, så konflikter med andre brugere kan undgås. Ridestinettet har forbindelse til det regionale ridestinet. Der er en lejrplads ved Vester Opsyn og en primitiv overnatningsplads i tilknytning til Hulsigstien. Der er anlagt en naturlegeplads i området nær Skagen vandværk. En vandretursfolder med 4 afmærkede ruter er udgivet for plantagen.

Skagen Orienteringsklub bruger næsten daglig plantagen og arrangerer 3. søndag i august det traditionelle Skagensløb. Der er anlagt motionsstier på 6 og 12 km ruter. MC Scavenius holder MC-træf en weekend i juli som i 2007 samlede mere end 6000 motorcykler først og fremmest fra Danmark og de andre nordiske lande.

Faciliteter i Skagen Plantage.

	Skagen Plantage
Affaldsstativ	19
Bom	22
Bord / bænkesæt	33
Hvilebænk	11
Højskilt	2
Infostander	6
Kædebom	6
Legeplads	1
Lejrplads	3
Parkeringsplads	11
Piktogramstander	42
Ridesti-pæl	64
Shelter	1
Toilet	2
Tårn	2
Vandretur-pæl	55
Vejnavneskilt	48
I alt	328

Natur

Geomorfologisk ligger klitterrænet, som det så ud ved den første tilplantning, stadig under træbevoksningerne. Tidligere rydninger af plantet og selvsået nåletræ har vist, at den naturlige vegetation efter rydninger igen kan vandre ind på sådanne arealer fra små lommer af oprindelig vegetation og fra naboarealer. Således vil vi kunne få den oprindelige klitnatur til at fylde mere ønsker det. Men det haster ikke nødvendigvis – det kan også ske på et senere tidspunkt. Allerede i dag fylder naturen meget, idet ca. 650 ha ud af knap 1400 ha ikke er bevokset med træer. 480 ha er klithede, 54 ha er slette, 32 ha er hvid klit, 26 ha er strandbred.
Sandmilen i den sydøstlige del af plantagen er en mile, der er ved at have afsluttet sin vandring fra Skagerrak tværs over Skagen Odde og er ved at blæse i Kattegat.
De naturmæssige interesser knytter sig først og fremmest til de store, åbne klitområder langs hhv. Skagerrak- og Kattegatkysten. De adskillige små, åbne områder inde i plantagen er dog også betydningsfulde ved at give landskabelig variation og levesteder for lyskrævende planter og dyr.
De sydlige dele af Skagen Plantage indgår i Natura 2000-område nr. 2, Råbjerg Mile og Hulsig Hede, som i alt er på 4.483 hektar. Det drejer sig om en mindre del af lokalitet 1 og hele lokalitet 2, i alt ca. 295 hektar.
Plantagen er ynglelokalitet for natravne.
Sandmilen var indtil for nyligt et af de to vigtigste yngleområder for Markpiber.

Kulturmiljø

Den tilsandede Kirke i Skagen er *symbolet* på sandflugten i Danmark og kendes af alle danskere, og alle danskere, der kommer til Skagen skal se det hvide tårn, som hver sommer nykalket rejser sig af sandet i den nordlige del af Skagen Klitplantage. Mange har været fascineret af placeringen af Sct. Laurentii Kirke på dette sted, hvor der ikke er fundet spor af menneskelig beboelse. Et kvalificeret bud går ud på, at kirkens placering ved byggeriet i sidste halvdel af det 14. århundrede var centralt for bebyggelser ved Reven (nær det Hvide Fyr), ved Højen og ved herregården Lunholm, som ingen siden har kunnet finde, men som måske skal finde i Skagen Klitplantages sydlige del.

Bygninger

Østre Opsyn ligger i plantagens nordlige del. Huset er tegnet af arkitekt Bang og bygget i 1898. Huset benyttes i dag som forstfuldmægtigbolig.
Vestre Opsyn ligger i plantagens sydlige del. Huset benyttes i dag som skovløberbolig.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

I Regionplanforslag 2005 er hele skoven omfattet af regionalt kystlandskab- og naturområde. Det betyder at naturinteresserne er særligt tungtvejende, og at der ikke må foretages dispositioner, der hindre eller begrænser varetagelsen heraf. Skoven er også udpeget som økologisk forbindelse, dvs. at arealerne skal administreres så levesteder og spredningsmuligheder forbedres for de dyr og planter, som forbindelsen skal sikre. Den østlige del er udpeget som særligt værdifuldt landskab.
På nær de mest kystnære arealer ligger skoven i område med særlige drikkevandsinteresser, og hele den centrale del er udpeget som indvindingsopland. Området er klassificeret som nitratfølsomt indvindingsområde med lille sårbarhed. De mere end 30 indvindingsboringer i skoven er af hensyn til vandkvaliteten under flytning fra skovens nordøstlige del til den vestlige del længere væk fra byen.
Stokrende er som det eneste registrerede vandløb i skoven målsat som æstetisk tilfredsstillende.
Den eneste skovsø – Skøjteløbersøen - er uden målsætning for sommersigtdybde.

Internationale beskyttelsesområder

420,5 ha i og omkring Sandmilen og sydvest for Rødstensvej ligger i Natura2000 område nr. 2 (Råbjerg Mile og Hulsig Hede), der består af fuglebeskyttelsesområde nr. 5 og habitatområde nr. 2.

De naturtyper i udpegningsgrundlaget der forekommer i denne del af habitatområdet er især 2120 hvidklit og vandremile, 2130 gråklit, 2140 klithede, 2170 kystklit med gråris og 2190 fugtig klitlavning. Hele habitatområdet rummer 32,7 % af arealet med fugtige klitlavninger i danske habitatområder i den kontinentale biogeografiske region og tilsvarende 26,1 % af gråklit og 20,6 % af klithede, og er således et meget vigtigt klitområde.

Af udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet træffes Hedehøg, Natravn, Rødrygget Tornskade, Hedelærke og Markpiber ynglende. Området er et af de væsentligste i landet for alle arter, undtaget Hedehøg.

Fredninger og vildtreservater

Skoven er ikke fredet men grænser mod nordøst op til Damsted Klit fredningen (OFN-kendelse af 14. september 1935) og langs hele sydskellet mod fredningen af Hulsig Hede (OFN-kendelse af 21. december 1988).

Vestkysten er klitfredet indtil 300 meter fra klitfoden. Det klitfredede areal er ca. 115 ha

Naturskov

Ingen.

Forsøg

Ingen.

Pyntegrønt

Ingen.

Jagt

Vest for landevejen er jagten på 513 ha. lejet ud efter offentlig udbud.
Øst for landevejen, hvor der er mange turister og publikum, administreres jagten af SNS Vendsyssel, og der udøves begrænset jagt i form af repræsentationsjagt og jagt for ny jægere.
Almindelige vildtarter er råvildt, ræv og hare. Strejfere af kronvildt og dåvildt forekommer.

Fiskeri

Der er ikke fiskeri i plantagen.
Skøjteløbersøen øst for landevejen er eneste vandhul, og er egnet til frit fiskeri, forudsat der etableres en passende bestand af fredfisk - skaller, aborre, ål, suder.

Målsætninger

Friluftsliv

Skagen Plantage er et attraktivt friluftsområde for Skagen by og for områdets turister. Der vil blive fokuseret på friluftslivet og udviklingen af dette i plantagen. Der vil blive etableret og vedligeholdt velfungerende stisystemer, der retter sig mod forskellige brugeres behov. Det betyder gangstier, stier for kørestolsbrugere, blinde og stier for turcyklister, evt. stier for mountainbikes og ridestier. Muligheder for hundeskov og yderligere overnatningsfaciliteter i skoven vil blive overvejet.

Hulsigstien er et vigtigt element i det rekreative liv i skoven, og det er et mål at få standset al knallertkørsel på stien, når cykelstien langs landevejen er etableret.

Skagen er et af Europas vigtigste observations steder for fugletræk. Der skal skabes gode formidlingsforhold for både fuglekiggere og andre, som gerne vil opleve det store trækfuglesceneri.

Skagens Odde rummer så store naturområder, som ejes af både private og det offentlige. Det skal undersøges, om ikke der kan skabes en større formidlingsmæssig sammenhæng til hjælp for både lokale og besøgende.

Natur

I Skagen plantage findes stadig omfattende klitarealer dækket af det "bjergfyrtæppe", der blev etableret i 1890'ere. Skovudviklingstypen bjergfyr kommer til at fylde meget i plantagen. Det har været overvejet i stedet at udlægge arealerne som urørt skov. I forventning om at store bjergfyrarealer, hvis de blev udlagt som urørt skov, over tid vil blive invaderet af contortafyr og sitkagran er det valgt at udlægge arealerne som skovudviklingstypen bjergfyr, hvor vi kan fjerne uønsket opvækst.

Der er målet at sikre og udvikle naturværdierne på de åbne arealer i plantagen, og herunder er det vigtigt at holde selvsået nåletræ væk fra arealerne. Der iværksættes en indsats mod rynket rose.
På grund af den sandede jordbund, vandindvinding til Skagen By og afvanding ved grøfter er plantagen meget fattig på vådområder. Det vil derfor blive forsøgt at genskabe det afvandede areal Kirkesig (lok. 4).

Kulturmiljø

Sct. Laurentii Kirke og den tilsandede kirke vedligeholdes i samarbejde med Nationalmuseet. Formidlingen i området udvikles med flere indirekte formidlingsformer, som f.eks. anvendelse af audioguide. Der laves information om Skagensmalernes tilknytning til naturen i og omkring Skagen.

Landskabsplan

Målet er, at bevare den landskabelige overgang mellem Hulsig Hede (mod syd) og Skagen by (mod nord), som især opleves fra den gennemgående landevej og togbane. Dette opnås ved at bevare plantagen som et sammenhængende skovmassiv, der på en gang er en kontrast til det omgivende åbne klitlandskab og en skalamæssig ligevægt til byen. (Byen ligger beskyttet bag plantagen og opleves derfor ikke så barsk og øde placeret ude på Skagens Odde, som den må have oplevedes før tilplantningen). At bevare den karaktergivende, lave fyrreskov på toppe af klitter, især hvor disse klitrimmer danner overgange/bryn mod klitheden. Mod Kattegat og Skagerrak er dette især vigtige mål, således at plantagens ydre form understreger klitternes bugtede form. Indre klitrimmer kan med fordel for landskabsoplevelsen ryddes for tæt bjergfyrreskov og i stedet enten være åbne områder i plantagen eller være bevokset med skovfyr, som i højere grad lader landskabet være synligt under sig. På lavtliggende, vandlidende arealer er målet at gendanne den naturlige hydrologi.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Målet er at skabe en varieret klitplantage på meget mager bund, hvor de rekreative muligheder tilgodeses, og hvor det gamle bjergfyrtæppe i vid udstrækning bevares. Løvtræ, primært eg, skal være dominerende i de meget publikumsbesøgte områder, mens nåletræ, primært fyrarterne, vil dominere i de centrale og sydlige dele af klitplantagen. Sitkagran vil indgå på de bedre lokaliteter.

Køb og salg

Et mageskifte af ridehuset og tilhørende arealer (afd. 227) kan overvejes.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- P-pladsen ved Den tilsandede Kirke gøres til besøgscenter med veludbygget information og faciliteter, der matcher de krav, der stilles af tidens publikum.
- P-pladsen ved Gyvelstien og eller P-pladsen ved Rødstensvejen gøres til besøgscenter som skal give den første information om, hvad man kan på SNS´s arealer i Skagen. Det overvejes om der i samarbejde med interessenter i lokalområdet skal være fælles information.
- Det skal undersøges om rideskolen kan overgå til selveje.
- Der er anlagt en international vandrerute Nordsøstien igennem området. I tilknytning hertil vil der blive etableret en primitiv overnatningsplads.

- Der etableres forbedrede faciliteter for fuglekiggere ved Flagbakken.
- Flagbakken gøres tilgængelig for kørestolsbrugere.
- Der etableres oplevelsessti for blinde i plantagen.
- Der er planlagt at etablerer en cykelsti langs landevejen. Når den er færdig skal knallerter holdes væk fra Hulsigstien.
- Det skal afklares om en ny vandretursfolder i samarbejde med kommune og andre kan komme til at dække området ned til Bunken plantage, således at der laves en sammenhængende formidling af Skagen Klitplantage, Hulsig hede og Tornbakke Rimme.
- Besøgscentre: P-pladsen ved Den tilsandede Kirke skal være besøgscenter i kategori 1 og P-pladsen ved Gyvelstien besøgscenter kategori 2. Rødstensvejens P-plads informationscenter.
- Der anlægges "strække-ben stier" ved henholdsvis Rødstenvejens P-plads og Gyvelstiens P-plads.
- Der tillades fri teltning i området.

Natur

Tidligere tjenestejorde, sletter, vildtagre og andre åbne arealer bevares og plejes.
Fugtige områder ryddes og udlægges som slette/eng. Et mindre fugtigt område i afd. 253c tæt på Hulsigstien i plantagens sydlige del kan evt. udgraves til en mindre sø/vandhul.
Kirkesig genoprettes som vådområde.

Sandmilen som er ryddet for opvækst i 2005 og 2006 samt andre ryddede arealer er underlagt detaljeret plejeplan med forskrifter for periodevis pleje. Øvrige rydninger er planlagt og foretaget

Jagt

Øges brugen af plantagen i forbindelse med friluftsliv, bør det overvejes at også jagten vest for landevejen overgår til SNS Vendsyssels administration.

Fiskeri

Der indføres frit fiskeri i Skøjteløbersøen.

Kulturmiljø

I samarbejde med Skagen Museum laves der information om Skagensmalernes brug af naturen i Skagen og omegn.

Landskab

Rydning ved Stokrenden realiseres i planperioden.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper i klitplantagen.

	Skovudviklingstype				
	23	52	81	82	Ialt
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	Sitkagran og fyr med løvtræ	Skovfyr, birk og rødgran	Bjergfyr	
Bøg	0,3				0,3
Eg	7,2	3,6	1,2	1,6	13,5
Andet løvtræ	0,9	1,1	2,2	1,3	5,6
Picea-arter	10,9	52,7	10,5	5,1	79,2
Ædelgran		4,1	1,6		5,6
Bjergfyr	25,6	2,2	8,0	280,2	316,0
Andet nåletræ	35,6	92,6	72,5	53,8	254,5
Ubevokset	37,3	25,3	7,2	25,6	95,3
Ialt	117,7	181,5	103,2	367,6	770,0

SUT 82 Bjergfyr er fordelt på 5 områder og udgør samlet knapt 50% af det bevoksede areal. Bjergfyr vil være den dominerende træart i klitplantagen, og de udlagte arealer friholdes for selvsåning fra andre nåletræarter, primært contortafyr og sitkagran. Arealet med SUT 23, som er udlagt i den nordlige del omkring sletten, vil primært blive konverteret ved hjælp af indplantning af hovedsagelig eg. Det produktionsmæssigt bedste areal er udlagt med SUT 52 og strækker sig i et øst-vest gående bælte i den centrale og sydlige del af klitplantagen. Mod nordvest er udlagt et område på 100 ha med SUT 81, som vil blive domineret af skovfyr. Dette sker ved hjælp af såvel selvforyngelse som indplantning. Generelt vil løvtræ blive indbragt i holme ved plantning eller såning fordelt til forskellige skovudviklingstyper med undtagelse af SUT 82 Bjergfyr.

Bunken Klitplantage (skov nr. 22)

Beskrivelse

Generelt

Bunken klitplantage ligger mellem Skagerak og Kattegats kyst ca. 10 km syd for Skagen.
Det meste af arealet blev fra 1888-1900 overdraget klitvæsenet af Skagen Kommune for at sikre den nyanlagte jernbane mod tilsanding, og for at aflaste kommunen, som tidligere afholdt omkostningerne til sandflugtsdæmpning. Flere arealer er opkøbt bl.a. Råbjerg Mile, som blev erhvervet i 1900. For at sikre at milen fortsat kan udvikle sig frit er der senere opkøbt yderligere arealer i vandremilens bevægelsesretning mod nordøst. Desuden er større arealer mod syd bl.a. Hvideklit erhvervet senere.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	0,4	Hede	343,7	Slette	39,8
Eg	13,7	Søer m.v.	10,8	Ager	21,3
Andet løvtræ	22,3	Klit	62,5	Vej	8,0
Gran	74,2	Eng	3,5	Andet	27,4
Bjergfyr	182,1	Strandbred	11,2		
Andet nåletræ	238,6	Mose	107,2		
		Krat	4,8		
I alt	531,3		543,7		96,5
					1171,6

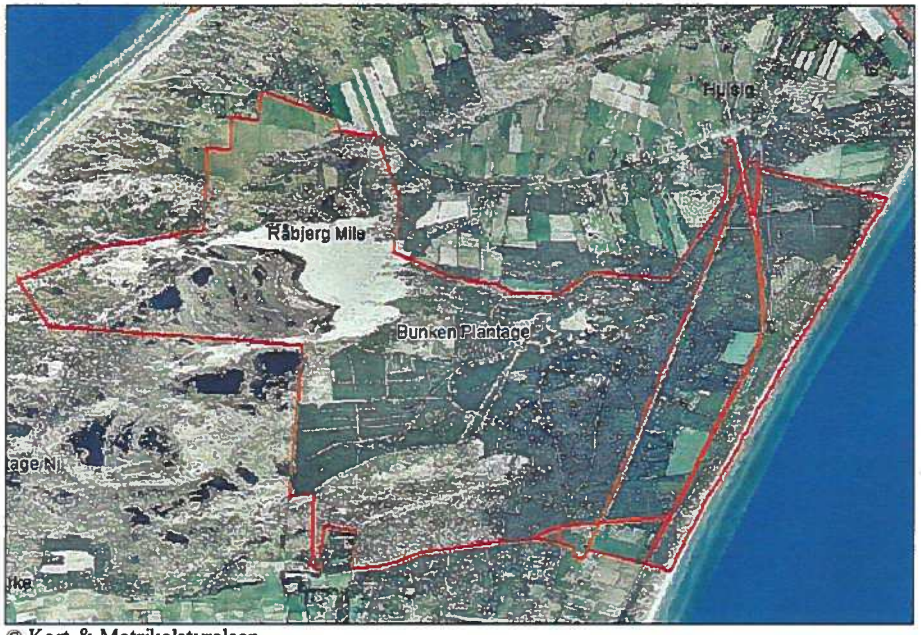

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Bunken Klitplantage ligger på flyvesandsdækket hævet stenalderhavbund på Skagens Odde. Området er en flad klitslette, hvorpå der navnlig i den vestlige del findes talrige veludviklede parabelklitter, her i blandt Danmarks eneste aktive og mest prominente - Råbjerg Mile. Terrænhøjden er på klitsletten 10-15 m oh. og op til 30 m oh. i klitterne (Råbjerg Mile).

Råbjerg Mile er en smukt parabelformet vandreklit, omend fronter og sider er noget ujævne ved sammenvoksninger med andre klitter. Tidligere vandrede milen ca. 8 m om året i østlig retning, men strækningen er i dag næppe mere end 4 m om året. Årsagen hertil er, at de områder, som normalt forsyner vandreklitten med sand, er blevet tilplantede, således at det nødvendige flyvesand til vandringen aftager i mængde. Da vegetationen endvidere binder sandet foran milen, berøves klitten en normal udvikling, og vandringen må efterhånden antages at gå mere eller mindre i stå.

I Bunken klitplantage er underlaget af postglaciale strand- og ferskvandsaflejringer helt skjult af et tykt lag magert flyvesand, der således afgørende dominerer jordbunden. Podsoleringen af sandet er yderst svag eller fraværende. Til støtte for driftsplanlægningen er der udarbejdet et Særkort over vandreklitternes og de grundvandsprægede jordes beliggenhed.

Grundvandet ligger tæt under overfladen. Grøfter sørger for vandreguleringen, som særlig har været nødvendig i klitplantagens østlige dele samt på flade partier mellem klitterne. Mellem Råbjerg Miles ben findes Milesøerne, der er nogle af Vendsyssels største søer. Det er klitsøer, betinget af højtstående overfladisk grundvand. I tørke perioder kan søerne tørre delvis ud og således forsyne milen med sand.

Skagen Kommune nu Frederikshavn Kommune ejer Bunken Vandværk. Grundvandets kvalitet i Bunken Klitplantage er generelt det bedste i Skagen Kommune. Det er et ubeskyttet magasin, som viser tegn på påvirkning fra overfladen. Dybest er magasinet påvirket af saltvand. Otte vandindvindingsboringer findes centralt i klitplantagen og forsyner vandværket fra lag i 15 til 20 meters dybde. En niende boring findes ved campingpladsen i klitplantagens nordlige del. Vandindvindingen fra Bunken Klitplantage dækker 15 % af Skagens kommunes vandforbrug.

Landskab

Bunken Klitplantage ligger som den midterste af tre klitplantager på Skagens oddes østlige side. Den grænser mod nord op til det noget lavere liggende (11 m.) og meget mere sammensatte Starholm og Hulsig. Vejen krydser over jernbanen på en bro i den nordlige udkant, og her har man mulighed for at opleve overgangen fra klitlandskabet til det marine forland. Det marine forland markeres især af den tværgående Tornbakkerimme (17 m.) mod nord. Fra broen er der mod øst udsyn ud over Døde Skov, en ensartet nåleklitplantage, som skjuler udsynet til Kattegat, der ligger kun ca. 1

km mod øst. Mod syd afgrænses klitplantagen af landevejen og af Bunken sommerhusområde. Gennem klitplantagen løber ud over landevejen og jernbanen fra Frederikshavn til Skagen også to parallelle højspændingsledninger. Den østlige del af klitplantagen er domineret af vej og jernbane, samt en campingplads. Den centrale del af klitplantagen er karakteriseret ved at indeholde et mønster af bunkers og asfalterede veje. Den vestlige del er overvejende lav bjergfyr og andet nåleskov, der slører klitlandskabet. Både vest og syd for denne lave del af klitplantagen findes åbne klithedearealer, og Råbjerg Mile ligger umiddelbart nord for. Klitplantagen er på en gang med til at skjule milen set fra syd, men også med til at forstærke oplevelsen af milen, når man kommer ud af klitplantagen, og den pludselig er der, stor og anderledes.

Skoven

Skoven er anlagt som værnskov. I klitplantagens beskyttede dele mod øst blev forsøgsvis plantet mere produktive træarter som skovfyr og sitkagran.
Klitplantagen udgør mindre en halvdelen af skovens areal, idet omkring halvdelen er åbne naturarealer, hvor sandmilen Råbjerg Mile, øvrige klitter og klithederne i den vestlige del er helt dominerende.
Skovfyr udgør med ca. 41 % af det bevoksede areal klitplantagens dominerende træart, bjergfyr er fortsat med ca. 34 % i klitplantagens vestligste dele og på de højeste og tørreste klitpartier en betydende træart, mens den senere introducerede sitkagran nu udgør ca. 14%. Løvtræandelen på ca. 7% fortrinsvis birk og eg, er lav og ligger på knap halvdelen af SNS Vendsyssels gennemsnitlige løvtræprocent.
Produktionen er tilsvarende lav - i gennemsnit for alle træarter under PK 4 (produktionsklasse i m^3/ha/år), og selv når man ser bort fra bjergfyr under PK 5. Kun sitkagran, som fortrinsvis er plantet på de lave og mest beskyttede arealer, kan med en gns. PK på 9 betegnes som en egentlig produktionstræart.

Stort set alle bjergfyrbevoksninger er registreret til at være omkring 100 år, men kun omkring 20% af de øvrige træart er ældre end 60 år.
Vækstvilkår, træartssammensætning og en skæv aldersklassefordeling betyder også, at den stående vedmasse er relativ lav - i gns. ca. 130 KFM/ha bevokset areal.

Friluftsliv

Af de 261.000 besøgende til Bunken Klitplantage og til milen overnatter iflg. "Friluftsliv 98" over ¼ af disse på campingplads. Normalt overnatter ca. 5 % af de besøgende til resten af SNS Vendsyssel på campingplads. Dette virker rigtigt da Bunken Camping ligger i klitplantagens nordøstlige del mellem hovedlandevejen og Kattegat. Campingpladsen er på ca. 21 ha med ca. 750 overnatningsenheder, og hører med ca. 80.000 overnatninger pr. sæson til blandt Skov- og Naturstyrelsens 3 største campingpladser. Endvidere ligger den private Råbjerg Mile Camping helt op til Bunken Klitplantage.

Aktivitets niveauet ligger iflg. "Friluftsliv 98" som for resten af SNS Vendsyssel, og de naturtyper der besøges er også næsten de samme, dog adskiller kategorien anden naturtype sig, med et besøgstal på 33 % i forhold til et gennemsnit på 10 %. For Bunken Klitplantage dækker anden naturtype med stor sandsynlighed over at folk har besøgt milen, som må siges at være den største attraktion for klitplantagen.

Besøgende til milen oplever at der er noget mere trængsel end for det øvrige SNS arealer i Vendsyssel.

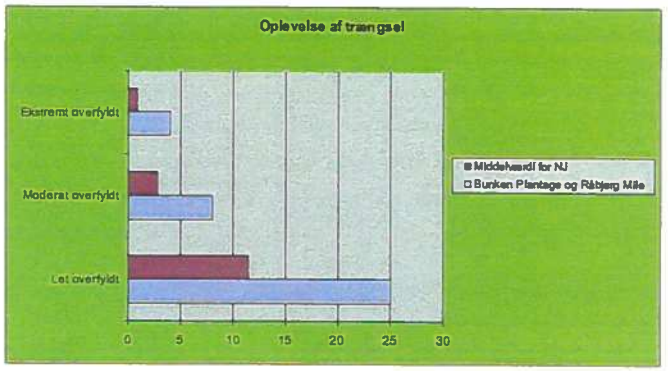

Bunken Klitplantage er som det fremgår af tabellen velforsynet med faciliteter, og der viser sig da også en fin tilfredshed med disse iflg. "Friluftsliv 98".

Faciliteter i Bunken klitplantage.

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Affaldsstativ		9	
Bom			14
Bord / bænkesæt		23	
Bro			4
Cykelrute			1
Grill		4	
Hvilebænk			27
Højskilt	2		
Infostander	2		
Kædebom			3
Lejrplads		3	
Parkeringsplads		7	
Piktogramstander	24		
Ridesti			1
Ridesti-pæl			60
Shelter		2	
Trappe			3
Tårn		4	
Vandresti			5
Vandresti-pæl			113
Vejnavneskilt	39		

Vandreturspælene i ovenstående tabel dækker over 4 lokale vandreruter, 1 kørestolsegnede sti og 1 international vandresti (Nordsøstien). Ridestipælene dækker over en regional riderute og yderligere går 1 international cykelrute gennem klitplantage.

Natur

Bunken Klitplantage rummer 540 hektar med beskyttede naturtyper, hvilket svarer til ca. 39 % af dens samlede areal. Naturarealet er fordelt på ca. 344 hektar klithede, 111 hektar mose, 63 hektar klit og vandreklit, 11 hektar strandbred og 11 hektar søer.
Naturarealerne under Bunken Klitplantage omfatter først og fremmest den statsejede del af Råbjerg Mile, som er en af landets mest besøgte naturseværdigheder. Der er desuden betydningsfulde natur-

arealer langs Kattegatkysten og i den store klithede Hvideklit. Spredt i klitplantagen ligger et antal mindre søer og hedestykker mm.
Råbjerg Mile og Hvideklit indgår sammen med en del af klitplantagen i Natura 2000-område nr. 2, Råbjerg Mile og Hulsig Hede.

Kulturmiljø

Klitplantagen rummer rester af kanontårne og mandskabsrum m.v. fra "Marinebatteri Ålbæk", anlagt under anden verdenskrig.

Bygninger

Afd.	Husnavn	Anvendelse
300k	Toilet	Ny toiletbygning på Råbjerg Mile parkeringsplads.
324a	Bunkenhus	Skovløberbolig med brændeplads.
337a	Bunken Camping	Campingplads indeholdende lejrchefbolig med reception, 4 toiletbygninger, servicebygning med opholdsrum, købmandsbutik- og grillkiosk.

Klitplantagen rummer desuden depotbygninger og magasiner tilhørende Forsvarsministeriet og et vandværk tilhørende Skagen Kommune.
I klitplantagen er der et tysk spærrebatteri, Skovbatteriet, der siden 1944 har ligget gemt i klitklitplantagen. Her kan man opleve, hvordan naturen på smukkeste vis har søgt at skjule de grimme ar i landskabet, som krigen efterlod. Der knytter sig flere interessante beretninger til fæstningen og den nu helt forsvundne barakby, der dannede rammer om flere hundrede soldaters dagligdag. I fæstningens koncertsal har den berømte svenske skuespillerinde og sangerinde Zarah Leander sunget for soldaterne.

Klitplantagen er i øvrigt præget af en række tekniske anlæg. Den tjener som korridor for hovedlandevejen, jernbanen, naturgasledning samt 3 højpændingsledninger til Skagen, og der er et antal boringer med tilhørende rå- og drikkevandsledninger i klitplantagens centrale del. Klitplantagen passeres endvidere af rekreative cykelruter, Nordsøstien (Nortrail) og en regional riderute.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

I Regionplan 2005 er hele skoven omfattet af regionalt kystlandskab- og naturområde. Det betyder at naturinteresserne er særligt tungtvejende, og at der ikke må foretages dispositioner, der hindre eller begrænser varetagelsen heraf. På nær nogle mindre enklaver øst for landevejen er skoven også udpeget som økologisk forbindelse, dvs. at arealerne skal administreres så levesteder og spredningsmuligheder forbedres for de dyr og planter, som forbindelsen skal sikre.
Et større areal vest for jernbanen ligger i område med særlige drikkevandsinteresser, og området omkring vandværket er udpeget som indvindingsopland. Områderne er klassificeret som nitratfølsomme indvindingsområder med lille sårbarhed. Den vestlige del er udpeget som geologisk interesseområde.

Bovrende er som det eneste registrerede vandløb i skoven målsat til forureningsgrad II – dvs. svagt forurenet tilstand. Skovens søer – Milesøerne og Tudsehav samt Lillesø og Birkesøen - er uden målsætning for sommersigtdybde.

Internationale beskyttelsesområder

Råbjerg Mile ligger i større internationale naturbeskyttelsesområder, hhv. EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 5 og EF-habitatområde nr. 2. De to områder er sammenfaldende i skoven og omfatter ca. 594 ha vest for Militærvej/Milevej.

Her forekommer følgende af de naturtyper og arter, som udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. 2120- Hvide klitter og vandremiler, 2130-Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværsklit), 2140-Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede), 2170-kystklitter med gråris, 2180- skovbevokset klit, 2190-Fugtige klitlavninger, 3130-Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden. Helt habitatområdet rummer 32,7 % af arealet med fugtige klitlavninger i danske habitatområder i den kontinentale biogeografiske region og tilsvarende 26,1 % af gråklit og 20,6 % af klithede, og er således et meget vigtigt klitområde.

Af udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet træffes Rørdrum, Hedehøg, Tinksmed, Natravn, Rødrygget Tornskade, Hedelærke og Markpiber.

Fredninger og vildtreservater

Den sydvestlige del af Råbjerg Mile og dens omgivelser mod vest og syd er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 5. december 1962. Reg. nr. 02748.000. Fredningen er senere udvidet mod øst og nord ved Overfredningsnævnets kendelse af 24. marts 1976. Reg. nr. 05593.010. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel, at sikre det landskabelige helhedsindtryk samt at beskytte de historiske/arkæologiske interesser.
Arealet tættest ved Kandestederne er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 8. juli 1988. Reg. nr. 05593.030. Fredningens formål er at sikre det landskabelige helhedsindtryk og udsigten til Råbjerg Mile.
Milen skal beskyttes på alle måder. Arealerne skal henligge som på fredningstidspunktet. De udyrkede områder skal bevares i naturtilstand. Der må ikke foretages planering, afgravning, opfyldning, dræning, udgrøftning eller bortpumpning af vand. Arealerne må ikke yderligere bebygges, opdyrkes eller tilplantes. Der må ikke gødskes eller sprøjtes eller på anden måde behandles til skade for det vilde dyre- og planteliv. Selvsåede træer kan fjernes efter fredningsnævnets bestemmelse.
Ved FN-kendelse af 18. august 2004 er ca. 115 ha af skoven fredet med det formål at sikre Råbjerg Miles fortsatte naturlige vandring uden indgreb, der kan hæmme eller fremme vandringen. En del af de tidligere fredede arealer indgår i den nye fredning, med yderligere ca. 70 ha. Fredningen er påklaget af de berørte lodsejere nord for skoven.
I alt er ca. 563 ha eller omtrent halvdelen af Bunken fredet.

Naturskov

Der er ikke naturskov eller egekrat i klitplantagen.

Forsøg

Ingen.

Pyntegrønt

Intet.

Jagt

Jagten på 636 ha., primært i den skovbevoksede del af klitplantagen, er udlejet efter offentligt udbud. Arealer omkring milen og øst for landevejen administreres af SNS Vendsyssel, hvor der afholdes repræsentationsjagt. Almindelige vildtarter er råvildt, ræv, hare. Der er en mindre bestand af dåvildt, og strejfere af kronvildt forekommer.

Fiskeri

Der er 2 naturlige søer på den afblæste flade i milen, og 4 vandhuller i klitplantagen - alle kunstigt anlagt enten ved udgravning og/eller opstemning af mindre grøfter. Der forekommer udelukkende fredfisk - ål, skaller etc. Der er frit fiskeri i Lillesø og Birkesøen.

Målsætninger

Friluftsliv

Formidlingen af Råbjerg mile skal fortsat være en af hjørnestenene i formidlingen af området.
Der vil være en forsat fokus på at bibeholde den fine standard for Bunken Klitplantage. Der vil ligeledes blive set på mulighederne for at optimere stiforløbet til milen, så følelsen af trængsel bliver mindsket mest muligt. På den primitive overnatningsplads ved Lillesø opstilles shelters.
Forholdene for ryttere i området forbedres.
Skovvejenes gøres cykelvenlige. Der etableres kørestolsegnede veje og stier. I tilknytning til campingpladsen etableres der oplevelsesfaciliteter. Campingpladsen skal holdes som en trestjernet campingplads, som har licens til at bære EU's miljømærke Blomsten.
Det skal undersøges om en af de militære depotbunker kan overgå til friluftsformål.
Fri teltning gøres tilladt i klitplantagen.

Fiskeplatform i Bunken klitplantage.

Natur

Målsætningen for Råbjerg Mile, hvideklit og arealerne langs Ålbæk bugt er at bevare de åbne naturtyper ved at fjerne opvækst og pleje de åbne arealer. Målsætningen for Tudsehav mm., Lillesø, Birkesø og Paddesø er at bevare søerne og sikre lystilgang.

Kulturmiljø

Bunkersområdet "Marinebatteri Ålbæk" fra anden verdenskrig gøres tilgængeligt for publikum. Der udarbejdes information om området.

Landskabsplan

Målsætningen for Bunken Klitplantage er at bevare skovens centrale og det meste af den østlige del, så den også fortsat kan rumme vej, jernbane, campingplads og bunkers. Området nord for campingpladsen – Døde Skov – genskabes som et mere vådt område, samtidig med at der skabes udsigt fra vejen ud over området og Kattegat. Målet for den vestlige del er – på lang sigt – at få et sammenhængende åbent klithedelandskab. Dermed vil det være en oplevelsesmæssig forbedring, hvis højspændingsledningerne blev lagt i jorden.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Klitplantagens produktionspotentiale ligger i den lave ende og derfor vil fokus fortsat være på at skabe gode rammer for friluftslivet i klitplantagen. Det sker primært ved at øge løvtræandelen i klitplantagens østlige del ved hjælp af indplantning, samt øge den naturlige foryngelse af nåletræarterne. På langt sigt ryddes den vestlige del af klitplantagen for at genskabe den oprindelige klithede.

Køb og salg

De resterende privatejede arealer umiddelbart øst for milen søges erhvervet. Staten har ved fredning (NKN afgørelse af 17. januar 2008) erhvervet 48,5 ha, heraf ca. 33 ha i den fredede del syd for Kandestedvejen.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsysselt vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Ved P-pladsen ved Råbjergvej overfor Bunkenhus etableres besøgscenter af kategori 1. Området skal betjene togpassagerer fra Bunken trinbræt.
- Råbjerg Miles parkeringsplads skal være besøgscenter af kategori 1.
- Den store P-plads syd for Bunken Camping skal være informationsplads evt. i samarbejde med lokalområdets interessenter.
- Der etableres fri teltning i området.
- Der indrettes hesteparkering i tilknytning til den regionale riderute.
- Der anlægges et passende antal veje og stier som er velegnet for kørestolsbrugere.
- Der opsættes information på toiletbygningen på P-pladsen ved Råbjerg Mile.
- Rastepladsen syd for Råbjerg Mile fornys og der indrettes evt. en bålhytte hér eller ved den nærliggende shelterplads. Der indrettes et stjernestøvseksperimentarium i tilknytning til området.
- Opsætning af shelters ved Lillesø.
- Der indføres frit fiskeri i Paddesø.
- Der anlægges en "strække-ben sti" i tilknytning til "Amtets P-plads" ved hovedvejen til Skagen.
- Det undersøges om en af forsvarets depotbunkers kan indgå i formidling af området.
- Udsigtstårnet i kanten af milens sydøstlige hjørne bevares.

Natur

Det er planen at bevare og pleje tidligere tjenestejorde, sletter og vildtagre. At rydde fugtige områder og udlægges dem som slette/eng. At oprense og lysstille Lillesø. At oprenses og fjerne øerne i Paddesø samt etablere bestand af skaller, aborre og suder. At udvide Birkesø ved udgravning til en væsentlig større vandflade.
Alle åbne områder underlagt detaljeret plejeplan.
Rynket rose omfattet af og behandlet efter plan for invasive arter.

Kulturmiljø

I samarbejde med lokale interesserede udarbejdes der og opsættes der information om og ved det tyske spærrebatteri, Skovbatteriet.

Landskab

I Døde Skov startes der på en rydning til en udsigtskile ud mod Kattegat, ca. 52 ha i alt. Det skønnes, at omkring 50% vil kunne ryddes i planperioden i den nordlige del af Døde Skov, og 25% i den sydlige del – afhængig af hugstmodenhed og hugstfølge. I planperioden nedlægges dræn helt i det nordlige område, delvis i det sydlige, og arealet gøres til vådområde.
Inden for planperioden vil arealet øst for cykelsti blive ryddet.
Tudsehavet friholdes for tilgroning i planperioden.
På lang sigt skal det store skovområde mod vest, mellem de åbne klitheder, ryddes og genoprettes til klithede.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper i klitklitplantagen.

	Skovudviklingstyper				
	23	52	81	94	Ialt
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	Sitkagran og fyr med løvtræ	Skovfyr, birk og sitkagran	Urørt skov	
Bøg	0,0	0,4			0,4
Eg	10,8	1,6	0,0		12,4
Andet løvtræ	1,7	1,3	17,2	0,0	20,2
Picea-arter	3,7	37,6	23,4	0,0	64,7
Bjergfyr	2,8	10,5	5,3	36,7	55,3
Andet nåletræ	35,2	79,5	88,1	18,9	221,7
Ubevokset	20,4	19,0	15,6	16,3	71,2
Ialt	74,7	149,8	149,6	71,8	446,0

Skovudviklingstyperne i klitplantagen er enkeltvis samlet. I klitplantagens østlige og sydlige del er udlagt SUT 23, og den lysåbne skov understøttes yderligere fremover ved øget løvtræandel i form af indplantning eller såning. Især i området syd for campingpladsen og omkring P-pladsen på hovedvejens østside. Den nordøstlige del er udlagt SUT 81, som primært vil fremme skovfyr, sitkagran og birk. Især i de fugtige områder øst for Birkesø vil birkens udbredelse blive fremmet. I den centrale del af klitplantagen, som produktionsmæssigt er den bedste del, er udlagt SUT 52, som primært vil bygge på skovfyr og sitkagran suppleret med løvtræ i holme. Generelt i SUT 52 og 81 søges contortafyrandelen så vidt muligt holdt på nuværende niveau eller lavere. Det nordvestlige område er udlagt til urørt skov og er omfattet af Råbjerg Mile-fredningen. Området vil sandsynligvis på sigt blive berørt af milens vandring. I den vestlige del, som ikke er pålagt en skovudviklingstype, da den ryddes på sigt, vil foryngelse ske naturligt med de nuværende træarter.

Råbjerg Plantage (skov nr. 23)

Beskrivelse

Generelt

Råbjerg Plantage er et klit- og klithedeareal erhvervet i 1911 nord og syd for Råbjergvej ca. 3,5 km øst for Skiveren. Arealets nordvestlige hjørne når ud til Skagerak. I 1995 er erhvervet yderligere et hede- og græsareal på ca. 31 ha mod syd omkring Gårdbovej. Plantagen er anlagt i 2 dele - ca. 35 ha omkring Råbjergvej og ca. 65 ha på arealets sydligste del. De to plantagestykker var adskilt af Råbjerg Sø og klithede. Stykket nord for Råbjergvej blev ryddet i forbindelse med LIFE-klithedeprojektet i 2005. Skovens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Gran	34,1	Hede	317,5	Vej	0,3
Ædelgran	1,0	Søer m.v.	7,1	Andet	0,7
Bjergfyr	12,1	Eng	7,7		
Andet nåletræ	20,1	Mose	7,6		
		Krat	0,5		
I alt	67,3		340,4		1,0
					408,5

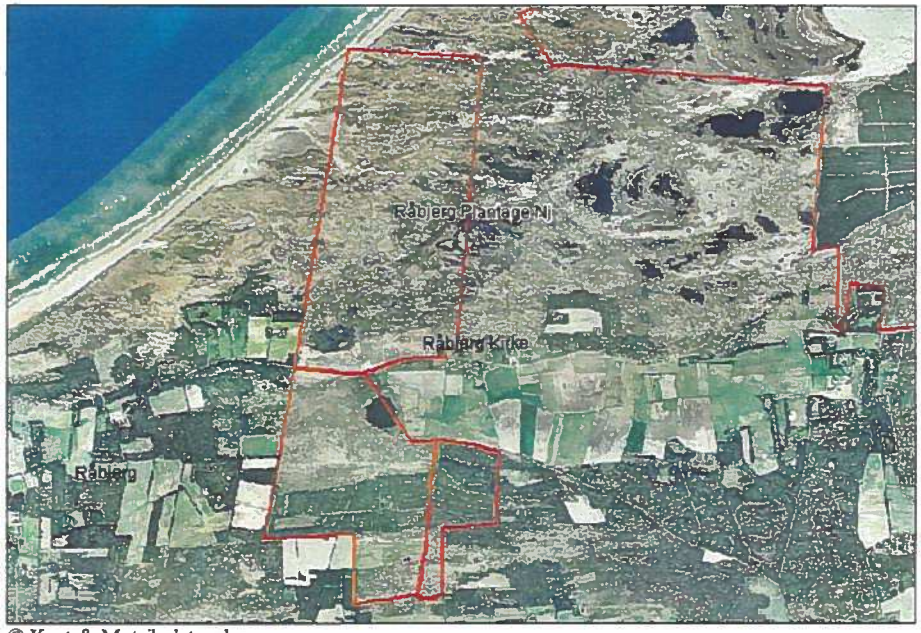

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

De naturhistoriske forhold minder om Tversted Klitplantage med hævede stranddannelser overføget af flyvesand. Jordbunden er domineret af magert sand. Øst til vest gående lavninger mellem klitterne er i den nordlige del opfyldt med sandet tørv. I nordvest ses et hjørne af stensletten Råbjerg Stene. I havstokken mellem Kandestederne og Skiveren sker det undertiden (efter storme), at den yngre Yoldialer, der som en banke var kernen i dannelsen af Skagens odde, blottes for sit normale dække af strandsand.

Der er ikke foretaget jordbundsundersøgelser i Råbjerg Plantage. Ifølge det geologiske jordartskort domineres plantagen af flyvesand. En bræmme af ferskvandstørv findes rundt om Præstesø. På afblæsningsfladen Råbjerg Stene findes havaflejret grus blottet, og øst herfor findes pletter med havaflejret sand.

Landskab

Den nordlige åbne del (udgør 7/8 af arealet) er en mindre del af den meget store og sammenhængende klithedeflade med Hulsig Hede og Råbjerg Mile. Afgrænsningen af statens areal er på ingen måder tydelig i landskabet og løber f.eks. gennem Råbjerg Sø. Mod syd afgrænses det åbne areal af Råbjerg Plantage, en granplantage, der med sine rette linjer danner en kontrastfyldt afslutning på det øde og åbne klithedeområde. Statens areal afgrænses i plantagens grænse, bortset fra et mindre stykke klithede, som ligger op til plantagen syd for, på det midterste stykke. Dette stykke åbne klithede er ikke synlig afgrænset, men grænser op til anden klithede.

Oplevelsesværdierne i det åbne landskab er den storslåede natur, klitterne, ikke mindst Råbjerg Mile og det uspolerede og øde. Der findes ingen bebyggelse, ingen asfaltveje, men kun en enkelt snoet grusvejsti, der går nordpå fra Råbjerg Kirke og ender i en sti helt ud til havet ved Råbjerg Stene. Hele området er vurderet til at være i god landskabelig tilstand, især efter de seneste rydninger omkring Råbjerg Kirke. Området er samtidigt sårbart overfor tilgroning og fremmedelementer af enhver art. Området gennemskæres fra øst til vest – ved kirken – af Råbjergvej. Herfra går ligeledes en offentlig vej sydpå, uden for statens areal, gennem et lavbundsareal, Troldkær, og derefter igen ind på statens areal gennem Råbjerg Plantage for derefter at gå gennem et mindre klithedearealet med Mølklitten. Umiddelbart herefter når man ned til landevejen fra Tversted til Ålbæk, og her kommer man ud i endnu et nyt landskab, en stor og åben landbrugsflade, præget af frilandsgrise på den tørlagte Gårdbo Sø.

I den store skala er plantagen en kontrast til det åbne landskab. Plantagen er et af flere bevoksede områder, der ligger som et øst-vestgående bånd, her på den sydlige del af Skagens Odde. Dog er Råbjerg Plantage anderledes end de andre bevoksede områder, ved at være større, mere massiv og med lige linjer, at være afgrænset ud mod klitheden. Inde i plantagen findes en klitrimme, som er bevokset og derfor temmelig skjult. Dette er grunden til, at den er vurderet til at have middel landskabelig værdi.

Skoven

Skoven er som Bunken Plantage anlagt som værnskov.
Det nordlige plantagestykke skulle ifølge 1989-driftsplanen på længere sigt overgå til klit, hede, slette og vådområder. Dette er på nær ca. 2,5 ha sitkagran nord for Råbjerg Sø realiseret, idet alle øvrige bevoksninger er ryddet – de sidste omkring årsskiftet 2004/05 i forbindelse med det igangværende LIFE-klithedeprojekt.
Den sydlige plantagestykke på ca. 65 ha bevokset areal bevares og udgør ca. 16 % af det samlede areal. Det består hovedsageligt af sitkagran, skovfyr og bjergfyr, men er ud over indblanding af birk og eg enkelte steder stort set uden løvtræ. Der er i øvrigt to små nordmannsgranbevoksninger i plantagen på i alt ca. 1 ha med en høj registreret PK på 12 m^3/ha/år. Produktionen er på grund af den store granandel på knap halvdelen af det bevoksede areal med en gns. PK på ca. 6 højere end i Bunken Plantage. Til gengæld betyder aldersklassefordelingen i den noget yngre plantage, at den stående vedmasse er lavere - i gns. ca. 113 KFM/ha bevokset areal.

Friluftsliv

Der kommer ca. 7.000 årlige besøgende til området, hvilket er en tilbagegang på 30 % i forhold til 1976 opgørelsen. De folk der kommer, kender da også kun til området fra tidligere besøg og ikke fra nogen form for formidling.

De friluftsmæssige attraktioner ved området er de store åbne vidder og udsigten til Råbjerg Mile. De faciliteter som fremgår af understående tabel, er placeret ved P-plads v. Råbjerg Kirke eller ved den skovbevoksede del af området.

Faciliteter i Råbjerg klitplantage

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Affaldsstativ		1	
Bom			4
Bord / bænkesæt		4	
Højskilt	1		
Parkeringsplads		1	
Piktogramstander	15		
Vandresti			1
Vandresti-pæl			6
Vejnavneskilt	2		

Fugletårn ved Råbjerg sø

Natur

Råbjerg Plantage består for størstedelen af åbne naturarealer. Der er gennemført omfattende rydninger i de senere år, hvorved der er genoprettet klithede.

Råbjeg hede består af oprindelig, åben klithede m.m., der er udvidet ved rydning af den nordlige del af Råbjerg Plantage som led i et EU-støttet LIFE-projekt til bevaring og genopretning af de atlantiske klitheder. Mod nord er den lille del af Råbjerg Miles ældste afblæsningsflade. Råbjerg Sø (også kaldet Præstesø) indgår i amtets søovervågning og er B-målsat som sø med naturligt og alsidigt plante- og dyreliv. Målsætningen er ikke opfyldt. Der er desuden hede og enge i den sydlige del af plantagen

Kulturmiljø

Ingen fortidsminder.

Bygninger

Ingen.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

I Regionplan 2005 er hele skoven omfattet af regionalt kystlandskab- og naturområde. Det betyder at naturinteresserne er særligt tungtvejende, og at der ikke må foretages dispositioner, der hindrer eller begrænser varetagelsen heraf. På en mindre del af arealet syd for plantagestykket er skoven udpeget som økologisk forbindelse, dvs. at arealerne skal administreres så levesteder og spredningsmuligheder forbedres for de dyr og planter, som forbindelsen skal sikre.
Et stort areal nord for Råbjerg Sø ligger i det område med særlige drikkevandsinteresser, der også omfatter det meste af Bunken Plantage.
Råbjerg Sø er målsat til en sommersigtdybde større end 1 meter.

Internationale beskyttelsesområder

Hele skoven nord for det sydlige plantagestykke ligger sammen med Råbjerg Mile Natura2000 område nr. 2, der består af fuglebeskyttelses-område nr. 5 og habitatområde nr. 2. De to områder er sammenfaldende i skoven og omfatter ca. 306,3 ha.

Her forekommer følgende af de naturtyper, som udgør udpegningsgrundlaget for habitatområdet. 2110 Forstrand og begyndende klitdannelser, 2120 Hvide klitter og vandremiler, 2130 Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværsklit), 2140 Kystklitter med dværgbuskevegetation (klithede), 2170 kystklitter med gråris, 2190 Fugtige klitlavninger, 3130 Ret nærigsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden, 3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller stor vandaks og 3260 Vandløb med vandplanter.

Af udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet træffes Rørdrum, Trane, Tinksmed, Hjejle, Natravn, Rødrygget Tornskade, Hedelærke og Markpiber.

Fredninger og vildtreservater

Hele arealet på nær det i 2002 tilkøbte areal mod syd er sammen med omkringliggende arealer ved Råbjerg mile fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 5. december 1962. Reg. nr. 02748.000. Arealet er ca. 378 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel, at sikre det landskabelige helhedsindtryk samt at beskytte de historiske/arkæologiske interesser. Arealerne skal henligge som på fredningstidspunktet. De udyrkede områder skal bevares i naturtilstand. Der må ikke foretages planering, afgravning, opfyldning, dræning, udgrøftning eller bortpumpning af vand. Arealerne må ikke yderligere bebygges, opdyrkes eller tilplantes. Der må ikke gødskes eller sprøjtes eller på anden måde behandles til skade for det vilde dyre- og planteliv. Selvsåede træer kan fjernes efter fredningsnævnets bestemmelse.

Naturskov

Der er ikke naturskov i plantagen.

Forsøg

Ingen.

Pyntegrønt

Intet.

Jagt

Jagten i hele Råbjerg plantage 409 ha. er udlejet til konsortie. Almindeligt forekommende vildtarter er råvildt, ræv og hare. Der er fast bestand af dåvildt, og kronvildt er hyppigt forekommende. Ifølge "jagtpapiret" må der ikke udøves andejagt i Råbjerg sø, men i den nordlige del forekommer der ofte vand i klitlavningerne, hvor der kan drives andejagt.

Fiskeri

Der er intet fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv

P-pladsen ved Råbjerg kirke skal være besøgscenter for området.
Der er en fin tilfredshed med faciliteterne i området. Det overvejes at opstille et toilet ved P-pladsen, da dette er efterspurgt. Oplevelsen af den vilde natur vil kunne forstyrres med et øget besøgstal, men med en god stiføring vil man kunne styre de besøgende, og dermed undgå at der kommer for mange ekstra spor som følge at et øget besøgstryk. Et øget besøgstal kunne opnås ved at inddrage området i vandretursfolderen Råbjerg Mile.
Der etableres ridesti fra P-pladsen ved Råbjerg kirke og nord på, således at der skabes rideadgang til vestkysten i forbindelse med den Regionale riderute.

Den sydlige bevoksede del af plantagen er en del af et øst-vest gående bevoksningsbælte, som giver en god skærm mod de bagved stående møller, og dermed er med til at bidrage til følelsen af at være i den "vilde" natur.

Natur

Målsætningen er bevaring af åben klithede ved rydning af opvækst af især bjergfyr og pleje af engene ved fortsat græsning uden gødskning og omlægning.

For Råbjerg sø er det målet at oprense for slam og uønsket tagrør for at opfylde den målsatte sigtdybde på 1 meter.

Landskabsplan

Målet for arealer er, at det forbliver åben klithede og at granplantagen mod syd på længere sigt ryddes og genoprettes som klithede, med enkelte spredte grupper af ege- og fyrretræer. Det er især de nordlige og østlige områder, som bør ryddes. Derved får man genskabt sammenhænge mellem de store klitheder mod nord og de mindre klitheder mod syd og øst. Det vil være en landskabelig og oplevelsesmæssig forbedring, hvis klitrimmen blev pakket ud af plantagen. Afhængig af, om der gennemføres et naturgenopretningsprojekt på Gårdbo Sø, vil det være en landskabelig forbedring, at rydde hele plantagen, så der kan komme en landskabelig og biologisk sammenhæng mellem søen og klitheden.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

På langt sigt ryddes den resterende del af Råbjerg Plantage med henblik på at genskabe klitheden.

Køb og salg

Arealerne nord og øst for Råbjerg Sø bør søges erhvervet.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at:
- Der etableres et toilet i tilknytning til P- pladsen ved Råbjerg kirke. Etableringen foretages evt. i samarbejde med Råbjerg kirkes menighedsråd.
- Der etableres en nye stiforløb i området og de eksisterende holdes ved lige.
- Der etableres ridesti fra P-plads ved Råbjerg kirke og nord på til Vesterhavet.

Natur

Naturværdierne fastholdes og forbedres ved naturpleje med rydning af opvækst på hede og mosearealer og græsning af engarealer. Naturgenopretning for Råbjerg Sø. Nuværende vildtagre bevares og plejes med henblik på græsning for hjortevildt. Alle åbne områder underlagt detaljeret plejeplan.

Landskab

I planperioden holdes de åbne arealer fortsat åben og klitrimmen i Råbjerg Plantage ryddes så meget, at den i højere grad en nu vil kunne opleves fra landevejen.

Skov

Der er ikke udlagt skovudviklingstyper i plantagen, da den på sigt skal ryddes. De nuværende bevoksninger drives fortsat med henblik på produktion og rekreation. Fremover sker foryngelsen ved naturlig foryngelse af de nuværende træarter på arealet.

Areal ved Det Hvide Fyr (skov nr. 24)

Beskrivelse

Generelt

Et græsareal på 0,4 ha. omkring Det Hvide Fyr i Skagen. Arealet er fredet i henhold til senest FN's kendelse af 17. maj 2005.

Målsætninger

Kulturhistorie

Tilstanden opretholdes.

Køb og salg

Det areal selve fyrtårnet står på ejes af Skagen kommune, og SNS's areal bør søges mageskiftet med kommunen ved lejlighed.

Byfogedskoven (skov nr. 25)

Beskrivelse

Generelt
Byfogedskoven er i dag på 10,4 ha og ligger i dag helt omsluttet af den vestlige del af Skagen By. Skovens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort:

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	5,2			Slette	1,5
Andet nåletræ	3,3			Hus	0,4
I alt	8,5		0,0		1,9
					10,4

© Kort & Matrikelstyrelsen

Plantagen blev anlagt i årene 1813-20 af byfoged Ole Christian Lund, som ejede det areal plantagen lå på, og som havde bolig og byfogedkontor på arealet. Ifølge overleveringen blev der stort set plantet alle de træarter, der kunne opdrives. Der er ingen af disse træer tilbage. De ældste træer er grupper af østrigsk fyr fra 1870'eren, der står på mange høje klitter samt en lille bøgebevoksning lige nord for boligen fra 1876.

Geologi og jordbund
Byfogedskoven er anlagt på flyvesand lige som størstedelen af de øvrige plantager på Skagens Odde. På trods af det er jordbunden i byplantagen væsentlig mere frugtbar end i resten af området. Det skyldes tilstedeværelsen af et betydeligt kulturlag (sandmuld) og kunstvanding – se nedenstående.

Landskab
Skoven er klart afgrænset af veje samt dyrehegn mod nord, syd og vest. Mod øst er grænsen mere flydende og går over i et andet, meget mindre skovområde hvor sygehuset og Drachmanns hus ligger. Skoven har karakter af en bypark med et relativt stort åbent område i midten. Det er en skov, der byder på varierede oplevelsesmuligheder, alene det, at den ene indgang går forbi Krøyers smukke gamle hus. Skoven er – i helhed – vurderet til at have god landskabelig værdi, dog er der nogle områder med sitkagran og contortafyr, som har mindre god værdi, dels fordi de nogle steder skjuler klitterne, dels fordi de andre steder er væltet i stormen.

Skoven
Skoven består overvejende af løvtræ i blanding – bøg, eg, ask, spidsløn, elm, ær m.m. Der er også en del østrigsk fyr og sitkagran på de mest klittede arealer. Endelig er der en lidt mindre contortafyrbevoksning, som helt gik i opløsning ved stormen i januar 2005 samt lidt spredt contortafyr. De østrigske fyr får lov at stå til henfald mens sitkagran og contortafyr gradvist reduceres gennem de regelmæssige beskedne udtag af brænde.
Byudviklingen omkring skoven i midten af det 20. århundrede medførte en intensiv kloakering omkring skoven. Dette bevirkede sammen med en omfattende grundvandsindvinding en sænkning af grundvandsstanden i skoven.
Efter de meget varme og tørre somre i 1970'erne, som man frygtede ville tage livet af skoven, blev der påbegyndt vanding af skoven om foråret og sommeren. Dette hørte op i 1997 og i 2005 blev vandingsanlægget sløjfet.

Friluftsliv

Byfogedskoven er nærrekreativt område for mange skagboer, som har deres daglige gang i skoven – ofte med hund. Skoven er hundeskov.
Desuden giver skoven plads til større sammenkomster og arrangementer, f.eks. børnenes sidste skoledag, 1. maj fest, 1-dags musikarrangementer, afslutning af fakkeltog i anledning af Krøyers 150 års dag.

Faciliteter i Byfogedskoven

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Affaldsstativ		22	
Bom			1
Bord / bænkesæt		2	
Hvilebænk			14
Piktogramstander	1		

Som det fremgår af ovenstående tabel er her forholdsvis mange faciliteter i forhold til skovens størrelse, især affaldsstativer. Hovedstisystemet er egnet for kørestolsbrugere, men indgangene til området er ikke særlig kørestolsvenlige.

Kulturmiljø

Der er i byfogedskoven rejst et mindesmærke tegnet af P. S. Krøyer for byfoged Lund, "fordi han plantede". Krøyers hus, som i en periode var fast sommerbolig for maleren P.S. Krøyer, er i dag bygningsfredet.

Bygninger

I skoven ligger den gamle Byfogedgård. I dag ligger der 3 bygninger på ejendommen.
1) Krøyers Hus, som blev bygget af Ole Christian Lund i 1809, og som fungerede, som byfogedkontor til 1895. I 1895 blev det af klitvæsenet istandsat som sommerbolig og udlejet til maleren P. S. Krøyer til hans død i 1909. Fra 1909 til 1941 var huset udlejet til Skagen Museum og fra 1941 til 1958 som sommerbolig for maleren Victor Haagen Müller til 1958 og frem til 1995 til hans enke Marie Haagen Müller. I 1995 blev huset renoveret og indrettet som distriktskontor for Nordjyllands Statsskovdistrikt.
2) Byfogedgården som blev bygget som tjenestebolig for byfogeden i 1832-33, efter at staten havde overtaget ejendommen fra boet efter Ole Christian Lund, er i dag tjenestebolig for SNS Vendsyssels skovrider.
3) Udhus, som i dag benyttes som udhus, kontor og garage.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Skoven ligger i byzone.

Internationale beskyttelsesområder

Ingen

Fredninger og vildtreservater

Byfogedskoven er fredet i henhold til kendelse fra 1921 med senere ændringer. Skoven skal vedligeholdes som skov med overvejende løvtræ, der er tilgængelig for publikum.

Jagt

Der holdes ikke jagt i skoven, men når råvildt slår sig ned i skoven, bortskydes det i jagtsæsonen, da skoven som hundeskov skønnes at være for lille til at huse en råvildtbestand.

Målsætninger

Friluftsliv

Det vil også fremover blive holdt et højt facilitetsniveau for Byfogedskoven. Skoven skal fortsat være ramme for en række forskellige friluftsarrangementer. Der etableres et opholds-og legeområde for mindre børn med forældre. Mulighed for forbedring af adgangen for kørestolsbrugere bør forbedres. Skoven bør være et bynært motionsområde.

Kulturmiljø

Mindestenen med omgivelser for byfoged Lund vedligeholdes, og formidlingen af Krøyers hus søges afpasset efter besøgendes behov og stedets funktion som arbejdsplads.

Landskabsplan

Målet er, at bevare den bynære skov, som en bøgedomineret blandingsskov med de landskabelige værdier, der er der i dag.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Byfogedskoven drives udelukkende med henblik på den rekreative værdi, som plantagen besidder. De nåletræarter som i dag forefindes i plantagen vil på sigt forsvinde. Dels ved hugst og dels ved naturligt henfald.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for, at der etableres et opholds- og legeområde for forældre med små børn, og at adgangsforholdene for kørestolsbrugere forbedres. Det undersøges, om der kan etableres en motionssti i området og om området kan åbnes mere i forhold til ældrecenter, gigtbehandlingen og lægehuset.

Kulturmiljø

Mindesten holdes ved lige.

Landskab

I planperioden skal sitkagran og contortafyr reduceres og klitterne "pakkes ud".

Skov

Der er udpeget følgende skovudviklingstyper:

	Skovudviklingstype	
	14	I alt
Driftsklasse	Bøg og gran	
Bøg	5,1	5,1
Andet nåletræ	3,3	3,3
Ubevokset	1,9	1,9
Ialt	10,3	10,3

Sitkagran og contortafyr hugges til fordel for naturlig foryngelse af bøg suppleret med enkelte små holme af de løv- og de nåletræarter som indgår i SUT 14.

Ålbæk Plantage (skov nr. 31)

Beskrivelse

Generelt

Ålbæk Plantage er beliggende umiddelbart sydvest for Ålbæk by, ca. 20 km nordvest for Frederikshavn. Plantagens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort:

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	1,6	Hede	95,5	Slette	16,3
Eg	43,1	Søer m.v.	3,2	Vej	10,3
Ask og ær	1,3	Krat	4,7	Andet	8,2
Andet løvtræ	14,0				
Gran	102,3				
Ædelgran	14,0				
Bjergfyr	54,6				
Andet nåletræ	368,7				
I alt	599,6		103,4		34,8
					737,7

© Kort & Matrikelstyrelsen

Anlæggelsen af Ålbæk Plantage blev påbegyndt i 1891, hovedparten af plantagen blev dog først erhvervet til tilplantning i 1893. Plantagen blev udvidet mod syd og sydvest i årene 1896-97 og et mindre areal blev erhvervet i 1964-70. Plantagen blev anlagt med hjemmel i Sandflugtsloven af 1867, som gav ret til at ekspropriere både de egentlige klitter og de mellemliggende arealer mellem klitterne med træplantning for øje.

Knasborg å som løber øst vest gennem plantagen blev allerede i midten af 1800-tallet gravet dybere ved den første afvanding af Gaardbo sø. Den sidste afvanding af Gaardbo sø foretoges i 1881 hvorved åen fik sit nuværende udseende

I den sydlige del af plantagen ligger et ca. 30 ha stort indhegnet område som militæret lejer sig ind på.

Geologi og jordbund

Plantagens jordbund er domineret af magert flyvesand i 1-2 m dybde. I den sydvestlige del består jordbunden af postglacialt strandsand mellem "benene" af parabelklitten Jennet klit. Strandsand antages i øvrigt at udgøre underlaget i hele plantagen. Lokalt er der rapporteret om dynd under flyvesandet. Podsolering af sandet er svag. Sandmuld er stedvis udviklet i de vestlige dele især nær Gårdbo Søen.

Som et særlig markant landskabeligt træk kan her fremhæves Nørre og Søndre Stenslette, der er dannet som en afblæsningsflade af et strandvoldskompleks. Sammen med en lignende dannelse ved Råbjerg udgør disse de største af slagsen i Danmark.

Ålbæk Vandværk er privat. Vandværket får sit vand fra Låddenhede, hvor der findes ni vandforsyningsboringer. Tilsammen indvindes 100.000 m^3 vand pr. år til Ålbæk By.

Landskab

Ålbæk Plantage markerer i den store skala overgangen fra det store strandvoldslandskab på Måstrup-Jerup-Fladen med bl.a. Råbjerg Mose syd for plantagen til Skagens Odde mod nord. Vest for plantagen findes den nu tørlagte Gaardbo Sø. Ålbæk Plantages afgrænsning er i den mindre skala, til det omkringliggende landskab, de fleste steder utydelig og med en afgrænsning, der overvejende går over i andre natur- og skovarealer. Dog langs Jerupvej mod øst og Gårdbovej mod vest er plantagen tydelig afgrænset af vejen. Mod øst strækker plantagen sig et enkelt sted helt ind til den bymæssige bebyggelse i Ålbæk.

Landskabet er et sandoverføgent oddedannelseslandskab med rimmer og dobber. De særlige oplevelsesværdier der knytter sig til plantagen er de store stensletter, hvoraf den nordlige er delvis til-

plantet med nåleskov. Der ud over er der gode oplevelsesværdier langs den markante Knasborg Å, og der findes flere klitpartier, der giver mulighed for variation og forskellige oplevelsesmuligheder. Store dele af plantagen består af ensartede nåleskovsbevoksninger. Der løber 2 parallelle højspændingsledninger gennem og lige uden for plantagens vestlige del. De opleves især fra stensletterne som markante og fremmede elementer i plantagen. Helt ude i den østlige del af plantagen, parallelt med Jerupvej løber jernbanen fra Frederikshavn til Skagen.

Den vestlige del af plantagen er vurderet til at være særlig sårbart over for tilgroning og påvirkning af fremmede elementer, som eksempelvis højspændingsmaster er. Den nordlige åbne del, er ligeledes vurderet til at være særlig sårbar overfor tilgroning. Området langs højspændingsledningerne er vurderet til at have middel landskabelig værdi, fordi masterne er ret dominerende i landskabet. Andre områder, som er vurderet til at have middel værdi er området langs Knasborg Å, dels fordi åen er meget dyb og rettet ud, dels fordi granplantningerne langs åen skjuler den. Den sydvestlige del med klitlandskabet er vurderet til at have middel værdi, fordi de ensartede beplantninger med fyr og gran skjuler landskabet. Her findes også et gammelt egekrat, der er vurderet til særligt sårbart.

Skoven

Det skovbevoksede areal af klitplantagen er domineret af fyr, med overvejende andel af skovfyr. Ud over skovfyr er her også ca. 100 ha sitkagran, og contortafyr dækker knapt et tilsvarende areal. Der findes ca. 50 ha gammel egekrat som er rester af den oprindelige skov på egnen, fra før sandflugten i 1600 tallet. Fra tilplantningen i 1896 findes stadigt 15 ha bjergfyr i den sydlige del af plantagen. Ligeledes rummer plantagen landets største bevoksning af fransk bjergfyr over 100 år.

Produktionen i plantagen er for driftsklassen andet nål på pk 4. Det bør dog nævnes at driftsklassen bl.a. står på den ringeste jord omkring stensletterne, hvilket er medvirkende til den ringe tilvækst. Sitkagranen klare sig noget bedre med pk 9, men generelt set frembyder plantagen ikke det store produktionspotentiale.

Friluftsliv

De 43.000 som årligt vælger at besøge Ålbæk klitplantage kommer iflg. "Friluftsliv 98" hovedsageligt fra nærområdet. De har en gennemsnitlig transportafstand på ca. 8 km imod et gennemsnit på 24 km. Aktivitetsfordelingen ligger generelt set som for resten af SNS Vendsyssel, dog med lidt flere hundeluftere.

Aktivitetsfordeling for Ålbæk klitplantage i forhold til SNS Vendsyssel som helhed.

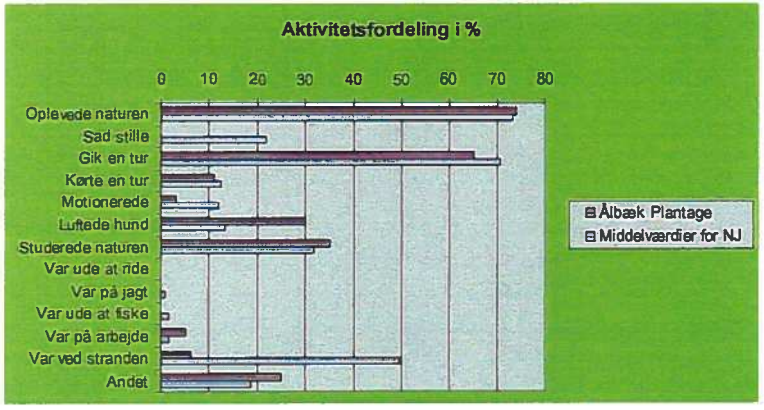

Der er en fin tilfredshed med de fleste faciliteter, dog mangler der brochure i brochurekasserne, og der et ønske om flere (fyldte) brochurekasser og borde/ bænkesæt med tilhørende affaldsstativer.

Faciliteter i Ålbæk klitplantage

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Affaldsstativ		4	
Bom			9
Bord / bænkesæt		9	
Bro			2
Folderkasse	4		
Grill		2	
Hesteovernatning		1	
Højskilt	1		
Infostander	3		
Kædebom			2
Parkeringsplads		7	
Piktogramstander	12		
Rideindhegning		1	
Ridesti			2
Ridesti-pæl			141
Shelter		1	
Trappe			4
Tårn		3	
Vandhane		2	
Vandresti			6
Vandresti-pæl			148
Vejnavneskilt	35		

Den regionale riderute går gennem plantagen og den nationale cykelrute "Østkystruten" går langs plantagens østrand og den internationale vandrerute "Nordsøstien" går igennem plantagen.

Natur

Af særligt beskyttede naturarealer rummer Ålbæk Plantage ca. 130 hektar hede, ca. 8 hektar fredet egekrat og 2 små søer på tilsammen 0.6 hektar, hvilket svarer til ca. 19 % af plantagens areal. Plantagen gennemstrømmes endvidere af ca. 3,8 km af det beskyttede vandløb Knasborg Å.

Nordre og Søndre Stenslette m.m. er en del af den oprindelige Loddenhede, der er Danmarks næststørste stenslette efter Råbjerg Stene. Der er en meget mager vegetation med mosaik af lyng, sandskæg og rensdyrlav, nøgne sandpartier og enkelte, markante klitpartier med hjælme.

Gårdbo Egekrat (5,6 ha) er et næsten sammenhængende, fredet krat på gammel vandreklit. Krattet rummer mange større ege, der stadig bærer spor efter stævning. Der er indplantet bøg og nåletræ samt naturligt forekommende ene, bævreasp, birk og tørst.

Jennet Egekrat (2,8 ha) er to fredede egekrat med ene som har været fritliggende, men nu er omsluttet af plantage. Krattet ligger på klitterræn og rummer lave, krogede og meget langsomtvoksende eg. Krattet er et af landets nordligste.

Der er desuden en række mindre hedestykker i plantagen.

Knasborg Å afvander området vest for plantagen, hvor engang Gårdbo Sø lå. Åen blev rettet ud og uddybet ved tørlægningen af Gårdbo Sø.

Plantagen rummer et af Danmarks største yngleområder for natravn. Nogle af højspændingsmasterne fungerer som sangposter for natravnen.
Der er iagttaget vagtler (muligvis ynglende) i den sydvestlige del af plantagen.

Kulturmiljø

Mindesten på Gaardboe Birks Tingbakke.
To tomter efter hhv. "Gamle Gaardboe" og "Sdr. Gaardboe".

Bygninger

I plantagen ligger skovløberstedet "Ålbækhus" med tilhørende driftsbygninger.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Regionalt naturområde. Økologiske forbindelser.
Delvist i kystzoneområde- A område Regionalt Kystlandskab
Område med drikkevandsinteresser. Nitratfølsomt indvindingsområde

Internationale beskyttelsesområder

Fredninger og vildtreservater

Naturskov

afd.	litra	art	areal (ha)	årgang	naturskovsudpegninger
464	a	FBF	3,82	1896	adm. fredet fra distrikt
467	c	EG	5,6	1900	urørt, egekrat
487	e	HED	0,45		urørt, egekrat
508	f	EG	0,49	1900	urørt, egekrat
509	c	EG	1,28	1900	urørt, egekrat
	i alt		11,64		

Forsøg

Der forekommer ingen.

Pyntegrønt

Der forekommer ingen.

Jagt

Jagten på 695 ha. er lejet ud til konsortium efter offentlig udbud. Et indhegnet depotområde midt i plantagen er uden jagt. Alm. vildtarter er råvildt, ræv og hare. Der står fast bestand af dåvildt og kronvildt.

Fiskeri

Knasborg å, der afvender Gårdbo sø og derfor er reguleret gennemløber plantagen fra vest mod øst.
Der er 2 mindre søer i plantagen, begge udgravet.
Fiskeret i Knasborg å forventes udlejet til lokal lystfiskerforening i 2007, og i "skovsøen" indføres ligeledes frit fiskeri i 2007.

Målsætninger

Friluftsliv

Den del af plantagen der er nærmest Ålbæk by skal i højere grad udbygges med nærrekreative tilbud for lokalbefolkningen. Området nord for Gårdbovej med Skovsøen kan gøres til udflugtsområde og hundelufteområde. Det skal undersøges om det vil være en idé at lade plantagens vandrestier indgår som en del af en vandrerute fra Ørnereservatet i vest og til Kattegat i øst.
Da plantagen i specielt den sydvestlige del rummer en af Danmarks største natravnelokaliteter, skal der tages hensyn hertil og samtidig være et af stederne, hvor natravnen formidles. Ligeledes skal stensletterne beskyttes og formidles. Forsøgene med lukning af indkørsler til plantagen bør følges op med sløjfning af veje, specielt Stenslettevej, der deler Nordre Stenslette.

Natur

Den største plejeopgave i planperioden består i færdigrydning og udvidelse af landets næststørste stenslette (lok. 1), således at den kan genopstå i sit fulde, oprindelige omfang. Endvidere skal der ske frilægning af Jennet Egekrat, som er overvokset af selvsået fyrreskov (lok. 3). Afhængigt af en evt. genopretning af Gårdbo Sø kan en genopretning af den kanaliserede og dybt nedgravede Knasborg Å komme på tale (lok. 7).
Ynglelokaliteter for natravne sikres.

Kulturmiljø

- Der etableres vejvisning og information ved Sdr. Gaardboe og Gl. Gaardboe og til og om Tingstedet.
- Tingstedet renoveres.

Landskabsplan

Målet er, at bevare skoven i landskabet, som en bynær skov, der udnytter de særlige landskabsformer- og typer, der findes i plantagen til at få en mere særpræget, varieret og mere åben skov fremover.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Aalbæk klitplantage skal fremstå mere åben og varieret end tilfældet er i dag. De skovudviklingstyper som er udpeget kan være med til at skabe større variation både træartsmæssigt og produktionsmæssigt på sigt til fordel for såvel publikum som landskab og produktion.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

Distriktet vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- P-pladsen ved Skovsøen skal være besøgscentre.
- Skovområdet nord for Gårdbovej gøres til hundeskov.
- Det skal undersøges om plantagens vandrestier skal indgå som en del af en vandrerute fra Ørnereservatet i vest og til Kattegat i øst.
- Der opstilles shelters i tilknytning til den internationale vandresti "Nordsøstien".
- Stenslettevej sløjfes.
- Der opsættes shelters og bålhytte på lejrpladsen.
- Der laves en "strække ben sti" et passende sted ved hovedvejen.
- Ved evt. nedlægning af højspændingslinien igennem plantages reserveres nogle af masterne til natravneposter.

Natur

Stensletterne er ryddet og underlagt en detaljeret plejeplan. Jennet Egekrat er ryddet for nåletræ og fritlagt. Evt. genopretning af Knasborg Å.
Ynglelokaliteter for natravn sikres.

Kulturmiljø

- Der etableres vejvisning og information ved Sdr. Gaardboe og Gl. Gaardboe og til og om Tingstedet.
- Tingstedet renoveres.

Landskab

Der skal ryddes så stensletterne får et landskabelig sammenhæng med hinanden og den maximale udbredelse. Højspændingslinjer bør lægges i jord. Ådalen med Knasborg Å ryddes til 25 %, primært for nåletræer, så der skabes en landskabelig sammenhæng mellem ådalen og stensletterne. Åen genslynges, evt. i de gamle slyngninger. Landskabsplanen for Stensletterne med arronderende arealer realiseres i planperioden. Ådalen med Knasborg Å realiseres 50 % i planperioden afhængig af hugstmodenhed og hugstfølge. Tilbageførsel af Knasborg Å til åens oprindelige løb afhænger af et naturgenopretningsprojekt på Gårdbo Sø. Det vil sandsynligvis ikke kunne realiseres i denne planperiode.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper:

	Skovudviklingstype				
	23	52	71	81	Ialt
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	Sitkagran og fyr med løvtræ	Ædelgran og bøg	Skovfyr, birk og sitkagran	
Bøg		1,2	0,4		1,6
Eg	8,3	9,3	6,7	15,5	39,8
Ask og ær		1,3			1,3
Andet løvtræ	0,0	6,2	4,2	3,4	13,9
Picea-arter	0,8	44,5	28,4	25,0	98,7
Ædelgran		2,4	10,5	1,0	13,9
Bjergfyr	0,6		0,7	26,5	27,9
Andet nåletræ	29,9	118,0	32,9	172,7	353,4
Ubevokset	5,1	15,8	5,7	16,1	42,7
Ialt	44,7	198,8	89,5	260,3	593,2

De 4 skovudviklingstyper som er udlagt er fordelt på 4 geografiske områder i plantagen. I den vestlige del, såvel syd som nord for stensletterne, er udlagt SUT 81, som primært vil være skovfyr suppleret med sitkagran og løvtræ fortrinsvis birk. Den sydøstlige del af plantagen har SUT 52, som vil være en blanding af de nåletræarter som i forvejen findes i området suppleret med plantning af holme med lærk og ædelgran på beskyttede lokaliteter. Endvidere vil der ske supplerende såning/planting af løvtræholme, primært bøg og eg. Den nordøstlige del af plantagen er skovdyrkningsmæssigt set den bedste lokalitet og her er udlagt SUT 71, som primært består af ædelgran og bøg i blanding med de træarter der allerede er i området. Langs Knasborg ås østlige forløb er udlagt SUT 23, som i sammenhæng med landskabsplanen skal åbne området mere op og give bedre udsyn i ådalen. Dette vil ske ved reduktion af nåletræarterne efterfulgt af suppleret plantning af holme med primært eg. For hele plantagen vil skovdriften have fokus på styring af contortafyrens udbredelse. Denne træart har en stor udbredelse i plantagen og skal reduceres i den kommende periode for ikke at den skal blive for dominerende i alle skovudviklingstyperne.

Tversted Plantage (skov nr. 32)

Beskrivelse

Generelt

Tversted Plantage ligger ud til Tannis bugt midt mellem Hirtshals og Skagen. Plantagens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort:

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	20,0	Hede	28,4	Slette	12,8
Eg	40,6	Søer m.v.	1,9	Ager	6,6
Ask og ær	1,0	Strandbred	31,5	Vej	10,0
Andet løvtræ	13,2	Overdrev	15,4	Andet	10,9
Gran	214,7	Krat	3,5		
Ædelgran	83,9				
Bjergfyr	67,8				
Andet nåletræ	251,1				
I alt	692,3		80,7		40,3
					813,4

© Kort & Matrikelstyrelsen

Tilplantningen påbegyndtes i 1859, 5 år før erhvervelsen af de første 330 ha, som skete i 1864. I perioden 1885-91 blev plantagen udvidet kraftigt mod nord og syd. Plantagen blev anlagt som en af de 4 første plantager efter vedtagelsen af loven af 29. dec. 1867, som gav ret til at ekspropriere sandflugtsarealer med træplantning for øje.

Tversted søerne som ligger i den nordvestlige del af plantagen er kunstigt skabt, ved opdæmning af den gennemstrømmende Hvarrebæk. Projektet blev gennemført mellem 1948-52, med klitplantør Christian Ulrik Sand som ansvarlig.

Geologi og jordbund

Plantagen er i hele sin udstrækning beliggende på flyvesandsdækket hævet stenalderhavbund, ved roden af Skagens odde. Området er udformet som en jævn klitslette, hvor der i den nordlige del findes talrige veludviklede parabelklitter. Den sydlige del (Østerskov) har bevaret slettens karakter. Langs kysten til Tannis Bugt ses en række af havklitter. Terrænhøjderne er på klitsletten 16-18 m oh. og op til 27 m oh. i den højeste parabelklit (Ravklit). Havklitternes højde er omkring 13 m oh.

Jordbunden er præget af flyvesandet, men navnlig i Østerskoven er sandlaget ofte så tyndt (under 1 m), at tørv og ler/dynd får betydning for jordbundsdannelsen. Et område langs plantagens vestlige begrænsning har dynd og fedt ler ca. 80 cm under overfladen. Det samme er tilfældet i mindre partier nord og syd for marken i plantagens midte. Afd. 595 syd for marken har overvejende jordbund af tørv under ca. 1 m flyvesand, eller med tørvelag i sandet. Vibesletten udgøres af en stenet strand-dannelse, kun dækket af 20-40 cm flyvesand. . Til støtte for driftsplanlægningen er der udarbejdet et Særkort over vandreklitternes og de grundvandsprægede jordes beliggenhed samt lokaliteter, hvor flyvesandsdækket er mindre end én meter.

Landskab

Tversted Plantage er fra alle sider et karaktergivende landskabselement, der samtidig markerer flere skift i landskabet. Kommer man fra vest er det den østligste plantage langs nordkysten ud mod Tannisbugten, beliggende lige efter et sommerhusområde i klitlandskabet. Heraf måske navnet Østskoven, som den sydlige del af Tversted Plantage hedder og har heddet altid. Denne sydlige del af plantagen grænser helt lige og ret markant op til landevejen og landbrugsfladen med hede og mosearealer mod syd, og op til de nu afvandede landbrugsarealer ved Gårdbo Sø sydvest for. Mod nordøst afgrænses plantagen ligeledes af sommerhuse i et klitområde, og derfra strækker den meget store Skagen Odde sig ud mellem Skagerrak og Kattegat. Mod nord går plantagen helt ud til Tannisbugten.

Tversted Plantage indeholder mange spændende landskabelige værdier og byder på mange forskellige oplevelsesmuligheder. Tversted Søerne er et lille område med en helt anden og meget mindre skala end resten af plantagen. Østerklit, som med sin beskyttede beliggenhed minder en om det landskab der var her før tilplantningen og så klitterne, som nogle steder er synlige, men mange steder er skjult i tæt granskov. Andre steder er der lysåbne skovtyper eller så gamle og store træer, der lader landskabet topografi synligt.

De åbne områder, samt de mest kystnære, de yderste 400-500 meter af skoven er vurderet til at være særlig sårbart overfor tilgroning, ensretning og lukning af landskabet. De gamle egebevoksninger langs vejen er også vurderet til særlig sårbart. Området med den store klitparabel, Ravklit, er vurderet til middel værdi, fordi den rummer potentielt meget store landskabelige muligheder. Den øvrige del af plantagen er vurderet til god landskabelig værdi.

Skoven

Tversted Plantage er den ældste plantage bortset fra Byfogedskoven på SNS Vendsyssel. Plantagen har visse steder på grund af alder, skovdrift og jordbund udviklet et skovbillede der adskiller sig fra resten af SNS Vendsyssel. For skovbrugsinteresserede og andre som bare vil have en ide om hvordan man forestiller sig at, store dele af de danske klitskove bør udvikle sig fremover, er der i Tver-

sted Plantage en oplagt mulighed for at komme og lade sig inspirere. De blandingsbevoksninger som især udbreder sig syd for plantørboligen i den vestlige del af plantagen har opnået et skovbillede som er slutmålet for de bedre danske klitplantager i fremtiden.

Plantagen består som en del øvrige arealer hovedsagligt af sitkagran og skovfyr, der tilsammen udgør over halvdelen af det skovbevoksede areal. Løvtræsandelen er på ca. 1/10 som hovedtræart, men står som indblanding på en del af nåletræsarealerne.

Produktionsmæssigt ser tallene ikke overraskende høje ud med pk 10 for sitkagran og pk 4 for skovfyr, men kvalitetsudviklingen ser umiddelbart bedre ud her end for store dele af SNS Vendsyssel.

Friluftsliv

Langt størstedelen af de 200.000 besøgende i Tversted klitplantage kommer for at besøge skov, strand og sø. Det at så mange kommer for strandens skyld er ret normalt for SNS Vendsyssel som helhed, men en betydeligt større del kommer til Tversted klitplantage for skoven og søernes skyld end hvad der er gennemsnittet.

Naturtype besøgt i Tversted klitplantage i forhold til gennemsnit for SNS Vendsyssel.

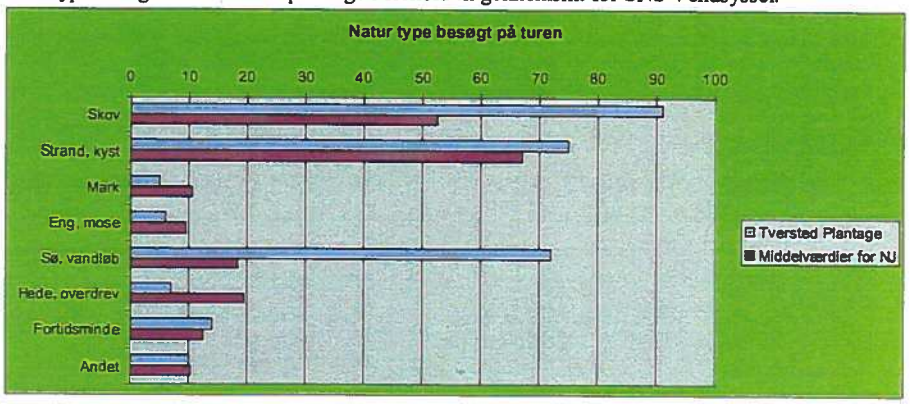

Som det fremgår af tabellen er Tversted klitplantage velforsynet med publikumsfaciliteter, hvilket da også giver sig udtryk i undersøgelsen "Friluftsliv 98" hvor der er en markant større tilfredshed med faciliteterne i Tversted klitplantage end for SNS Vendsyssel generelt.

Faciliteter i Tversted klitplantage

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Affaldsstativ		17	
Bom			2
Bord / bænkesæt		27	
Cykelrute			1
Grill		7	
Hvilebænk			2
Højskilt	1		
Infostander	5		
Kædebom			1
Legeplads		1	
Lejrplads		4	
Parkeringsplads		5	
Piktogramstander	11		
Ridesti			1
Ridesti-pæl			140
Shelter		4	
Trappe			2
Tårn		3	
Vandresti			4
Vandresti-pæl			126
Vejnavneskilt	59		

De mange turpæle i plantagen vidner om at et omfattende net af både vandre-, cykel- og rideruter går gennem plantagen.
Den regionale riderute, den internationale cykelrute "Nordsøruten" og den nationale cykelrute "Hærvejsruten" og den internationale vandresti "Nordsøstien" går igennem plantagen. Der er også et lokalt ridestinet.

Natur

Tversted Plantage rummer ca. 78 hektar med særligt beskyttede naturtyper, hvilket svarer til 10 % af det samlede areal. Naturtyperne fordeler sig på ca. 31 hektar strandbred, 28 hektar ugræsset grønklit, 15 hektar græsset grønklit/overdrev, 2 hektar sø og 1 hektar ellemose.
Anlægget af Tversted Plantage blev påbegyndt i 1858, og den er ældst blandt SNS Vendsyssels klitplantager. Som følge af dens relativt beskyttede beliggenhed og forholdsvis lange udviklingstid har der indfundet sig en meget rig flora med flere indslag af nordlige (boreale) nåleskovsarter.
Linnaea (Linnaea borealis) findes flere steder tæppedannende i selskab med bl.a. de små orkidéer Knærod (Goodyera repens) og Hjertebladet Fliglæbe (Listera cordata). I de blandede nåle- og løvtrækrat tæt på kysten findes en lang række sjældne eller meget sjældne vintergrønarter, bl.a. vokser Liden Vintergrøn (Pyrola minor), Ensidig vintergrøn (Orthilia secunda), Grønlig vintergrøn (Pyrola clorantha) og Klit-Vintergrøn (Pyrola rotundifolia ssp. maritima) her. Arterne formodes at være blevet naturligt frøspredt med fugle fra Norge og Sverige.

Kulturmiljø

Østerklit er en gammel egnstypisk lade, som har været en del af en parallelgård. Ved Østerklit er der hvert år i juli måned spillemandsmusik og dans ved Østerklit. En lokal gruppe af frivillige sørger for, at møllen kan ses køre i højsæsonen.
To møntfund er optegnet i Det Kulturhistoriske Centralregister.

Bygninger

Centralt i plantagen ligger skovfogedstedet "Hvarrebakkehus" med tilhørende maskinhus og mandskabsrum. Mod syd ligger desuden skovløberstedet "Tversted Opsyn".

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Regionalt naturområde, økologisk forbindelse, særligt værdifuldt landskab.
Kystzoneområde, A- område Regionalt kystlandskab

Internationale beskyttelsesområder

Ingen.

Fredninger og vildtreservater

Ingen

Naturskov

Der forekommer ingen.

Forsøg

afd.	litra	art	areal (ha)	årgang	forsøgstype
599	a	SKF	2,75	1907	frøavlsbevoksning
599	d	NGR	0,63	1905	frøavlsbevoksning
615	e	SKF	1,26	1952	forsøgsareal SL
617	b	SKF	5,91	1951	forsøgsareal SL
617	c	FBF	3,39	1951	forsøgsareal distrikt
623	b	SGR	1,97	1960	forsøgsareal distrikt
623	c	NGR	2,03	1905	frøavlsbevoksning
	i alt		17,94		

Pyntegrønt

Der forekommer ingen.

Jagt

Jagten på 677 ha er lejet ud til konsortium efter offentligt udbud. Restarealer - vest for plantørvej, omkring søerne og ud til Stokmøllen administreres af SNS Vendsyssel.
Alm. forekommende vildt er råvildt, ræv og hare. Der er fast bestand af dåvildt og kronvildt. Andejagt er muligt i Hjorts sø på tjenestejorden og i strandsøer.

Fiskeri

Tverstedsøerne er friholdt for fiskeri, med undtagelse af få godkendte enkelt-arrangementer med lystfiskeri for børn. Hjorts sø på tjenestejorden åbnes for frit fiskeri i 2007. Der forekommer kun skaller, karusse, aborre, suder, ål og evt. gedde.

Målsætninger

Friluftsliv

Tversted klitplantage skal fortsat være en af Vendsyssels førende publikumsplantager. Den skal udbygges med tidssvarende faciliteter og informationssystemer.
P-pladsen ved Tversted Søerne skal være besøgscenterområde, og Østerklit skal fremover inddrages i denne centerfunktion.
På trods af det høje besøgstal, gives der ikke udtryk for utilfredshed med trængsel i området. Så alt i alt er målet for Tversted Plantage at opretholde det nuværende høj niveau, og selvfølgeligt være opmærksomme på at udvide stinet eller lignende hvis besøgstallet forsat vokser som det har gjort de seneste 20 år (se tabel i det generelle friluftsafsnit).
Der er fri teltning i plantagen.
Der er behov for mere kapacitet til primitiv overnatningsplads med shelters og bålhytte.
Der er behov for en hundeskov. Der er også behov for faciliteter for ryttere.

Natur

Det er af stor vigtighed, at skovdriften tager hensyn til forekomsten af de boreale nåleskovsarter, og at specielt den gamle nåleskov med skovfyr og ædelgran bibeholdes. Det er netop denne skovtype, der betinger disse arters eksistens og som gør skovfloraen rig og varieret. Dog er det under bevoksninger af hvidgran, at de fleste af vintergrønarterne er registreret, og rydning af disse bør derfor undgås. En fortsat registrering af og særlig hensyntagen til nøglebiotoper med speciel flora vil være en væsentlig del af den fremtidige arealforvaltning i Tversted Plantage.

Kulturmiljø

Det gamle stuehus til Østerklit genopføres, og anvendes som et hus med multifunktioner, der kan servicere henholdsvis spillemænd, dansere, Møllelaug og være støttepunkt for undervisning. Det undersøges om der kan opnås et partnerskab om driften af et udbygget Østerklit.

Landskabsplan

Det er målet, at fastholde en markant skov i landskabet. Det er ligeledes målet at skabe større variation af landskabet inde i skoven ved at åbne klitområderne mere op og skabe større variation i de tæt skovbevoksede dele.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Skovdyrkingsmæssigt er Tversted plantage en af de mere produktive plantager og der vil fremover også være fokus på produktion under hensyntagen til de store naturværdier og rekreative værdier som plantagen også rummer.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- P-pladsen ved Tversted Søerne skal være besøgscenterområde. Østerklit skal fremover inddrages i denne centerfunktion.
- Der er fri teltning i plantagen.
- Der etableres en ny primitiv overnatningsplads med shelters og bålhytte.
- Der etableres en hundeskov.
- Der indrettes rastefaciliteter for ryttere.

Natur

Kendte forekomster af indikatorarter for nøglebiotopen "Gl. nåleskov med naturskovspræg" er beskyttet og evt. suppleret med lokalisering af nye forekomster. Skovdriften har taget hensyn til nøglebiotoperne.

Isfugl er flere gange observeret i den mellemste af Tverstedsøerne, og formodes at yngle i østbrinken. Pleje og oprensning af søen bør udføres med hensyn til biotop for isfugl.

Kulturmiljø

Det gamle stuehus til Østerklit genopføres, og anvendes som et hus med multifunktioner.
Der søges etableres en brugergruppe for Østerklit som kan bidrage til den daglige drift, evt. i samarbejde med lokale interessenter. som f.eks. turistforeningen og det lokalhistoriske arkiv i samarbejde med Vendsyssel historiske Museum.

Landskab

I et større klitområde – Ravklit – øst for den nordlige del af vejen til rastepladsen ved Tversted Søerne skabes der variation ved at rydde ca. 50 % svarende til ca. 70 ha. De gamle ege langs vejen op til parkeringspladsen gøres mere synlige. 25 % af arealet ryddes/tyndes kraftigt i planperioden. Der ryddes/tyndes i forhold til naturlig hugstfølge og hugstmodenhed.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper:

	Skovudviklingstyper			
	23	52	71	Ialt
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	Sitkagran og fyr med løvtræ	Ædelgran og bøg	
Bøg		1,4	18,5	20,0
Eg	5,8	10,2	24,4	40,4
Andet løvtræ	1,0	0,4	11,7	13,1
Picea-arter	20,7	56,8	136,2	213,7
Ædelgran	3,3	9,8	70,3	83,5
Bjergfyr	57,1	9,6	0,8	67,5
Andet nåletræ	74,6	102,2	72,6	249,3
Ubevokset	10,7	9,2	28,6	48,5
Ialt	173,2	199,7	363,1	735,9

De 3 skovudviklingstyper som er udlagt i plantagen er fordelt til 3 større sammenhængende områder. I den nordlige del er udlagt SUT 23, som kombineret med landskabsplanen, vil føre til et mere åbent skovindtryk, som giver udsyn til de klitter og landskabsformationer som i dag er sløret i mere eller mindre tætte bevoksninger. De dominerende arter i denne sammenhæng vil være eg og skovfyr og på bedre lokaliteter lærk. Disse arter vil blive tilført ved plantning/såning. I den centrale og østlige del af plantagen er udlagt SUT 52. Denne skovudviklingstype vil medfører en blanding af de i området nuværende træarter suppleret med løvtræindblanding af primært eg, bøg og birk. Supplerende planting vil ske i de områder hvor naturlig foryngelse ikke er muligt eller ønskeligt. I den sydlige del af plantagen og langs vestkanten er udlagt SUT 71, som primært bygger på ædelgran og bøg. Disse arter findes i forvejen i området. Ædelgran kan forynges naturligt og bøg tilføres ved plantning/såning i de områder, hvor den ikke allerede findes. Andre arter som vil blive tilført ved holmvis indplantning vil bl.a. være ær, douglas og lærk. Denne skovudviklingstype dækker 50 % af det bevoksede areal i plantagen. Contortafyrrens udbredelse skal begrænses væsentligt i visse områder af plantagen og hvidgran, som er indplantet i flere afdelinger, skal også fjernes for at forhindre krydsning med sitkagran ved naturlig foryngelse. Plantagen gamle skovfyrbevoksninger holdes i omdrift længst muligt.

Skiverbakken (skov nr. 33)

Beskrivelse

Generelt

Skiverbakken ligger ud til Tannis Bugt midt mellem Hirtshals og Skagen. Områdets sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort:

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Hede	38,5	Andet	2,3
		Overdrev	15,4		
		Krat	3,5		
		Strandbred	11,5		
I alt			66,5		2,3
					68,8

© Kort & Matrikelstyrelsen

Området blev overdraget til staten i forbindelse med nedlæggelsen af fredningsplanudvalgene i 1977. Fredningsplanudvalget erhvervede arealet i 1961-63, med det sigte at sikre et offentligt rekreativt bade- og opholdsareal, samt at bevare Skiverenbakken og Skiverenrenden.

Geologi og jordbund

Skiverbakkens flyvesand dækker en flade af havaflejret sand, der omkranser klitten mod nord, vest og syd. Flyvesandet hviler på det system af strandvolde og tørvemoser, som overfladen af Skagens Odde består af.

Landskab

Området består af en åben bakke/klittop omkranset af sommerhusområdet Skiveren mod sydvest. Af skovdomineret, relativt flade arealer mod syd og øst, og havet mod nordvest. Det er en anelse tilgroning på arealet, specielt i den nordlige del. Området er vurderet til god tilstand, og særlig sårbart over for tilgroning.

Skoven

Området er ikke træbevokset.

Friluftsliv

Med sin placering ud til Tannisbugt kommer størstedelen af de besøgende for at besøge stranden. Iflg. "Friluftsliv 98" kommer der 12.000 besøgende til området om året, hvilket måske ikke lyder af så meget, men i forhold til arealets størrelse kommer der 184 pr. ha. hvilket ligger noget over gennemsnittet på 102 besøg pr. ha. pr. år. Som det fremgår af figur herunder, kommer folk ud over for strandens skyld også for at se og opleve den specielle natur omkring Skiverenbakke og Skiverenrende.

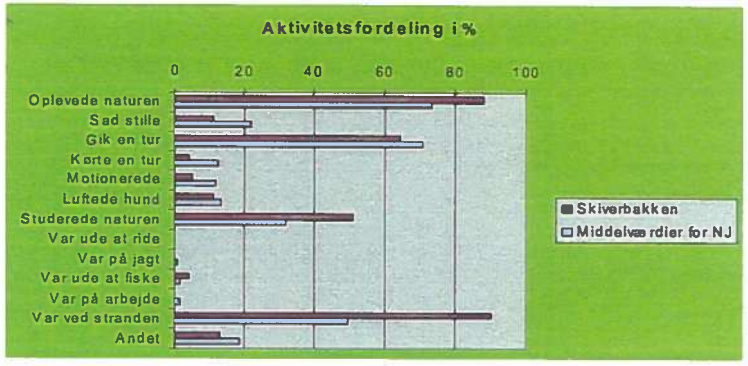

Pt. er ingen faciliteter i området og der afholdes heller ikke aktiviteter i området. De brugere der er, har et ønske om flere borde/bænke til området og evt. et fuglekiggetårn.

Natur

Den fredede Skiverbakke er en 25 meter høj moræneknude, der afgrænses mod Skagerrak af en stejl erosionsskrænt. Mellem havet og skræntfoden er der sandstand, hvid klit og artsrig grønklit. Selve bakken er overføget af flyvesand med hjælmeklitter og mager klithede med revling og rensdyrlav. I det højtliggende terræn findes flere fugtige smålavninger med bl.a. klokkelyng. Bag Skiverenbakken ligger en ugræsset eng, som stadig rummer åben engvegetation, mens større dele er groet til med pil og pors. Gennem engen løber den lille bæk Skiverenrenden i et dovent løb, der dog bliver friskere, hvor den drejer mod nord og baner sig vej ud gennem klitterne.

Kulturmiljø
Et møntfund optegnet i Det Kulturhistoriske Centralregister.

Bygninger
Ingen.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning
Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder
64,3 ha ligger i Natura2000 område nr. 2 (Råbjerg Mile og Hulsig Hede), der består af fuglebeskyttelsesområde nr. 5 og habitatområde nr. 2.
Habitatområdets udpegningsgrundlag er et bredt udsnit af kystklitternes naturtyper. I dette område er det især 2130 gråklit og 2160 kystklitter med havtorn.
Af fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag kendes kun ynglende Rødrygget Tornskade på arealet, men Natravn og Hedelærke kan evt. forekomme.

Fredninger og vildtreservater
Arealet (næsten hele afd. 640) er sammen med omkringliggende arealer fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 16. august 1963. Reg. nr. 02601.000. Arealet er ca. 65 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk og udsigten.
Tilstanden på fredningstidspunktet skal bevares og arealerne henligge i naturtilstand. Der må ikke beplantes og bebygges. En del særbestemmelser.

Jagt
Jagten administreres af SNS Vendsyssel – kan evt. anvendes til publikumsjagt.
Der er fast bestand af rådyr og fasaner, og dåvildt forekommer som strejfvildt.

Fiskeri
Der er intet fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv
Skiverenbakke er med sin gode strand og særegne natur og landskab et område som især henvender sig badende og til den stille vandre eller de særligt natur interesserede. Der vil i den kommende planperiode blive lagt særligt vægt på disse brugergrupper.

Natur
Bevaring af åben klit- og klithede. Der er kun enkelte bjergfyr og rynket rose der vurderes at kunne fjernes, inden den bliver et egentligt problem. Rydning af krat og etablering af græsning i de tidligere enge langs Skiverenrenden.

Landskabsplan
Målet er, at holde området åbent.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv
SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:
- Placering af et borde/bænkesæt i tilknytning til publikumsarealet i den vestlige ende af arealet.
- Behovet for et fuglekiggetårn i den nordøstlige ende af området afklares.
- Nordsøstiens forløb skal evt. justeres.
- Information etableres.

Natur
Klit og klithede åbenholdt samt tidligere enge retableret og under pleje.

Landskab
Uønsket opvækst fjernes.

Skiveren Plantage (skov nr. 34)

Beskrivelse

Generelt

Skiveren Plantage ligger ca. 1 km fra Tannis Bugt midt mellem Hirtshals og Skagen. Plantagens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort:

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Gran	5,5	Hede	8,8		
Bjergfyr	1,1	Søer m.v.	1,0		
Andet nåletræ	4,7	Mose	3,8		
I alt	11,3		13,5		0,0
					24,9

© Kort & Matrikelstyrelsen

Skiveren Plantage tilgik staten i 1911, og indgår sammen med Skiveren Bakke og Tversted Plantage som et større område til sikring af offentlige friluftsinteresser.

Geologi og jordbund

Skiveren Plantage ligger på en flyvesandsslette 1 til 1,5 km fra kysten. Plantagen er forholdsvis jævn med de højeste punkter 19 m oh. Flyvesandet hviler på det system af strandvolde og tørvemoser, som overfladen af Skagens Odde består af.

Landskab

Skiveren Plantage er en lille plantage beliggende mellem sommerhuse og andre småskove på en ret flad afblæsningsflade. Skalaen er mellemskala og området er karakteriseret ved at være et mosaiklandskab med småskove, heder, moser, kær, søer, overdrev, med spredte sommerhuse, og med klitformationer både nord for (Skivernbakken) og syd for (Simon Skrivers Klit). Den sydlige halvdel af det statsejede areal er et åbent hedeområde, der går over i et mose- og søområde. I kanten mellem plantagen og heden findes det højeste punkt.

Hele den skovbevoksede del er vurderet til middel værdi, fordi plantagen ikke udnytter sit landskabelige potentiale, men er kvadratisk opbygget med lige veje og firkantede granbevoksninger. Hele området er vurderet til særlig sårbart, de åbne områder overfor tilgroning, og plantagearealet overfor monotone granbevoksninger.

Skoven

Halvdelen af plantagens areal er skovdækket, af denne halvdel udgår sitkagran ca. halvdelen og fransk fyr den anden halvdel. Der er dog en smule ældre bjergfyr og lidt skovfyr.
Med en pk på 10 for sitkagran og en pk på 4 for fransk fyr, adskiller plantagen sig ikke produktionsmæssigt fra mange af de øvrige arealer.

Friluftsliv

Skiveren plantage ligger ved den nationale cykelrute "Vestkystruten" og indgår derfor som et støttepunkt for cykelturismen.

Natur

Flad hede domineret af gammel lyng med enkelte, lave klittoppe, hvor hjælmen lyser op. I nordøst fugtige lavninger med blåtop. Områdets sydlige del er våd hedemose med kæruld. Dele af mosen har meget opvækst af fyr. Området rummer desuden den nordlige halvdel af en lavvandet, sur og næringsfattig sø med en meget stor bestand af strandbo. Der blev iagttaget kraftig, brun påvækst (fedtemøg) på strandbo-planterne.

Kulturmiljø

Ingen fortidsminder.

Bygninger

Ingen.

Gældende udpegninger

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk interesseområde

Naturskov

Der forekommer ingen.

Forsøg

Der forekommer ingen.

Pyntegrønt

Der forekommer ingen.

Jagt

Jagten administreres af SNS Vendsyssel.

Fiskeri

Ingen fiskeri

Målsætninger

Friluftsliv

Der etableres faciliteter for cykelturismen.

Natur

Bevaring af åbne naturtyper. De tørre dele af heden har kun lille plejebehov, mens der i de fugtigere dele er behov for rydning af fyr.

Landskabsplan

Målet er, at bevare det mosaiklandskab, der er her i dag med småskove, heder, moser, kær, søer og andre beskyttede naturtyper, dog således, at den firkantede nåleskov med tiden får karakter af lysåben løvskov med hjemmehørende arter, gerne egnstypiske og med mere karakter af krat.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Plantagen ligger omgivet af sommerhuse og tæt ved Skiveren Camping. Derfor skal plantagen først og fremmest bidrage til friluftformål og skal tilføres en væsentlig større andel løvtræ primært eg og andre lysåbne træarter, så plantagen ikke fremstår som mørk og lukket. Plantagen skal lysåbnes så der er en glidende overgang mellem den bevoksede del i nord og heden i syd.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

- Det overvejes at anlægge en primitiv overnatningsplads i området.
- Der etableres fri teltning i området.

Natur

Bevaring og evt. udvidelse af åbne naturtyper. Herunder ryddes bjergfyrbevoksningen i sydlige del-litra d, således at mosen udvides med ca. 0.5 ha i sydvest.

Landskab

Bryd de lige linjer op i og udenfor plantagen. Uønsket opvækst fjernes.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper:

	23	Hovedtotal
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	
5 Picea-arter	5,4	5,4
7 Bjergfyr	0,6	0,6
8 Andet nåletræ	4,7	4,7
9 Ubevokset	0,0	0,0
Hovedtotal	10,8	10,8

Den bevoksede del af plantagen er udlagt til SUT 23, hvilket er langt fra det nuværende udgangspunkt, som er nåletrædomineret primært med sitkagran og fransk bjergfyr, I perioden starter konverteringen ved tilførsel af løvtræ først og fremmest eg, samt holmevis indplantning af skovfyr og lærk. Udgangspunktet for konverteringen vil være de arealer som for nuværende er bevokset med fransk bjergfyr.

Tversted Rimmer (skov nr. 35)

Beskrivelse

Generelt

Tversted Rimmer er beliggende syd for Tversted Plantage, ca. 1,5 km syd for hovedvejen mellem Hirtshals og Ålbæk.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Eg	6,9	Hede	79,4		
Andet løvtræ	0,5	Søer m.v.	3,2		
Gran	34,9	Mose	23,3		
Ædelgran	1,3				
Bjergfyr	6,6				
Andet nåletræ	4,8				
I alt	55,0		105,9		0,0
					160,9

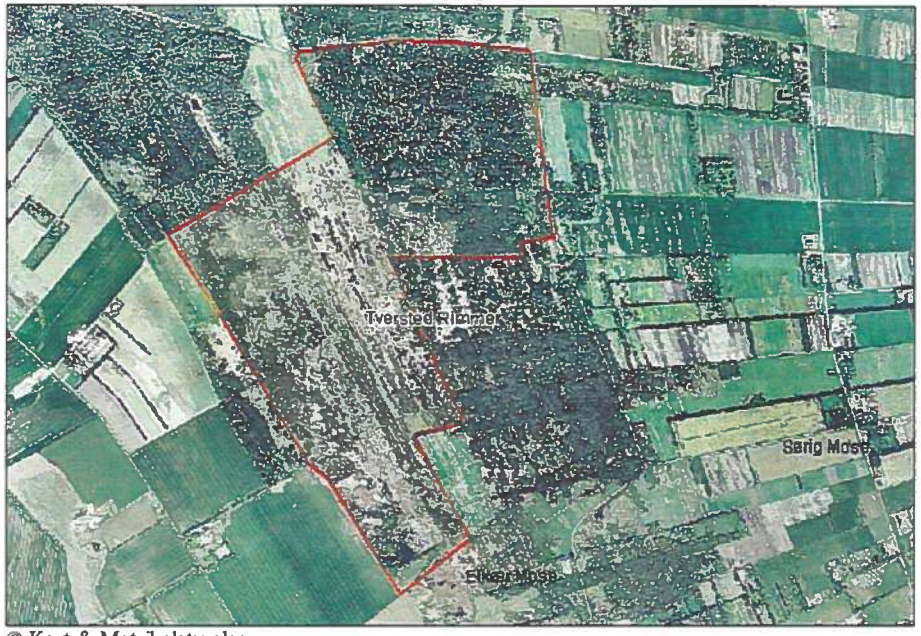

© Kort & Matrikelstyrelsen

Arealet består af en mosedel som blev erhvervet i 1970 på ca. 100 ha. og en plantagedel, der blev erhvervet i 1995 på ca. 60 ha. Plantagen er den sydligste del af den større "Tversted Kommuneplantage", hvor resten ejes af Hirtshals Kommune. Plantagedelen har stort set ikke været rørt siden overtagelsen i '95. Mosedelen har været ryddet for selvgroede træer og er bortforpagtet til afgræsning.

Geologi og jordbund

Tversted Rimmer ligger på det system af strandvolde og tørvemoser, som overfladen af Skagens Odde består af. Rimme-dobbesystemets vekslen mellem aflange tørvefyldte dobber vekslende med aflange rimmer bestående af flyvesand ses tydeligt. Der er gravet et enkelt jordbundshul i skoven, der viste flyvesand med en særdeles veludviklet cementeret al. Underlaget for både tørv og flyvesand er strandvoldenenes havaflejrede sand.

Landskab

Tversted Rimmer og den sydlige del af Tversted Kommuneplantage ligger i et landskabsstrøg, der udgør den østlige del af det landskabskarakterområde, som Gårdbogård og Gårdbo Sø med omkringliggende strandvoldssystemer er den centrale del af. Arealet er småkuperet, og består af et halvt lukket, halv åbent mosaiklandskab i mellemskala. Det åbne landskab afspejler naturgrundlaget med våde rimmer og tørre dobber. Den statsejede plantage udgør den sydlige halvdel af en større sammenhængende plantage. Ude fra set falder plantagen ind i landskabets øvrige struktur med småplantager og læhegn. Gennem hedearealet løber et vandløb, der fortsætter nordpå mellem Tversted Kommuneplantage og den vest for liggende Elkær Plantage.

Det åbne areal er rig på oplevelsesmuligheder, der fortæller om naturgrundlaget. Plantagearealet rummer derimod meget få oplevelsesmæssige værdier i sig selv, og har heller ikke noget nævneværdig landskabeligt potentiale.

Skoven

Plantagen er næsten udelukkende bevokset med ældre sitkagran. Nogle steder er der påbegyndt foryngelse, idet der er plantet birk og eg under sitkagranerne. Andre steder er der begyndende naturlig foryngelse. Mod syd står der stadig gammel fransk bjergfyr i holme.

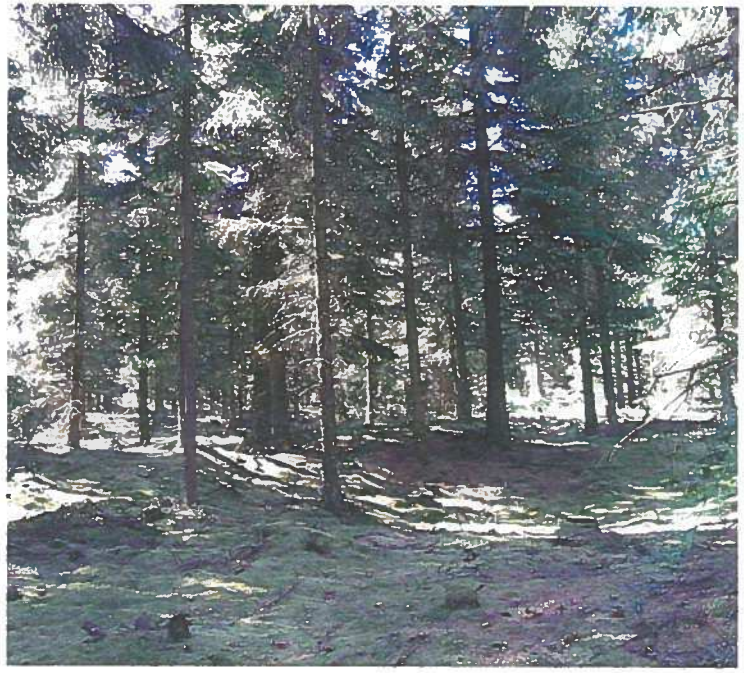

Friluftsliv

Der er ingen friluftsfaciliteter i skoven ud over et enkelt borde/bænke-sæt og nogle røde stolper ved indkørselssporene. Der er ingen befæstede veje i skoven. Akut mangel på P-muligheder (naboen holder selv en lysning i skoven slået for at gæster ikke skal parkere hos ham) og på sammenhængende stiforløb (evt. afmærkninger)

Faciliteter i Tversted Rimmer.

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bord / bænkesæt		1	
Parkeringsplads		3	
Piktogramstander	4		
Vandresti			1

Den nationale cykelrute 3 "Hærvejen" løber langs plantagens øst kant.

Natur

Vågholt Mose er en velbevaret del af det særprægede, såkaldte rimme-/dobbe-landskab, der udfylder store dele af trekanten mellem Frederikshavn, Tversted og Ålbæk og danner roden af Skagens Odde. Landskabet er en "vaskebrædtlignende" slette, som er dannet ved aflejring af en mægtig serie af strandvolde i forbindelse med den landhævning, som Nordjylland har været udsat for siden stenalderen. Strandvoldenes rygge (rimmer) består af sand og grus og veksler med fugtige lavninger (dobber), der efterhånden er blevet opfyldt af tørv. De fleste steder er dette landskab stærkt sløret af opdyrkning, bebyggelse, tilplantning og tilgroning, men i Vågholt Mose ses et af de bedste, offentligt tilgængelige eksempler på dets oprindelige udseende. Her ses den tydelige vekslen mellem områdets tre brede rimmer og to dobber i et åbent terræn. Rimmerne er klædt med en artsrig dværgbuskvegetation med hedelyng som den dominerende, mens dobberne rummer hedemose med græsarten blåtop som fremherskende, der dog på grund af kreaturgræsning ikke bliver dominerende.
Områdets mange små og en større sø er opstået efter tørvegravning. Tranen er fast ynglefugl på mosearealet.

Kulturmiljø

Der er et fund af potteskår optegnet i Det Kulturhistoriske Centralregister.

Bygninger

Ud over et mindre skur er der ingen bygninger i skoven.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt samt større uforstyrret landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

Der er ingen udpegninger.

Fredninger og vildtreservater

Der er hverken fredninger eller vildreservater på arealet.

Naturskov

Der er ingen naturskovsudpegninger i plantagen.

Forsøg

Der er ingen forsøg på arealet.

Pyntegrønt

Der er ingen pyntegrøntsbevoksninger i plantagen, men der klippes fyrretoppe til klitdæmpning.

Jagt

Jagten på hele arealet ca. 161 ha. er udlejet. Der er råvildt og faste bestande af kronvildt og dåvildt. Mulighed for ande- og gåsejagt ved de naturlige småsøer og fladvande i moseområdet.

Fiskeri

Der er en mindre sø i skoven, men da brinkerne er tilgroet er den ikke tilgængelig. Der er en større sø, samt en hel masse småsøer på mosearealet.
Der er intet fiskeri

Målsætninger

Friluftsliv

Områdets friluftsanvendelse skal forøges. Evt. kan området udvikles til et sted, hvor man kan få vildmarksagtige oplevelser.
Der skal som minimum etableres P-pladser, vandrestier og information i området, men der kan også etableres en primitiv overnatningsplads med et shelter.

Natur

Området er primo 2007 færdigryddet for selvsået opvækst af birk og bjergfyr m.fl. nåletræer, som dog ikke har været så tæt, at den oprindelige vegetation har taget egentlig skade.
Bevaring af åbent rimme-/dobbelandskab ved græsning og fjernelse af selvsået opvækst af især nåletræer. Området udvides mod øst ved inddragelse af mosen i afd. 661 i den gamle kommuneplantage, som blev erhvervet af staten i 1995 i naturplejen.

Den lille sø i skoven, der skønnes oprindeligt at være udgravet, ryddes for vegetation, oprenses og udvides.

Landskabsplan

Målet er at bevare det åbne område åbent. Målet for plantagearealet er på længere sigt, at få en mere varieret skov.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Målet er en blandingsskov primært baseret på de nuværende hovedtræarter sitkagran og rødgran. Der skal indgå et større andel af løvtræ end tilfældet er i dag primært med arter som kan indgå i blanding med hovedtræarterne.

Køb og salg

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Fremtiden for områdets jagthytte skal afklares.

- Opsætning af shelter og bålplads evt. bålhytte.
- Anlæg af stinet (gående, evt. til heste også).
- Forbedrer parkeringsmulighederne.
- Etablering af information.

Natur

Rimme- dobbelandskabet bevaret og hele området (inkl. ellemosen i afd. 661) er underlagt en detaljeret plejeplan, med planlagt vedligeholdende plejeindsats. Eksisterende græsning bibeholdt og evt. udvidet.

Landskab

På de åbne areal ryddes for uønsket opvækst. I Plantagen udnyttes den naturlige hydrologi til at skabe en mere varieret skov.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper.

	Skovudviklingstype	
	51	I alt
Driftsklasse	Gran med bøg og ær	
2 Eg	6,8	6,8
4 Andet løvtræ	0,5	0,5
5 Picea-arter	34,7	34,7
6 Ædelgran	1,2	1,2
7 Bjergfyr	6,5	6,5
8 Andet nåletræ	4,7	4,7
9 Ubevokset	10,0	10,0
Hovedtotal	64,6	64,6

På hele det bevoksede areal er udlagt SUT 51. Udgangspunktet er den nuværende blanding af sitkagran og rødgran, som gruppevis forynges ved naturlig selvsåning. I holme tilføres primært bøg og ær, samt lærk.

Råbjerg Mose (skov nr. 36)

Beskrivelse

Generelt

Distriktets areal i Råbjerg mose er en mindre parcel på ca. 13 ha. af den store sammenhængende Råbjerg Mose på ca. 500 ha. Det er ikke muligt i terrænet at erkende skellene. En del af mosen er fredet herunder den parcel distriktet ejer. Der har været rejst fredningsforslag på hele mosen, men forslaget faldt til jorden pga. lokal modstand. Mosen er ret unik, da den indeholder Danmarks eneste kendte forekomst af planten "mosepost". Arealet er meget ufremkommeligt. Der er ingen veje/stier og kun i de tørre sommermåneder kan man færdes på arealet.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Mose	13,7		
I alt	0,0		13,7		0,0
					13,7

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Råbjerg Mose ligger på det system af strandvolde og tørvemoser, som overfladen af Skagens Odde består af. Rimme-dobbesystemets vekslen mellem aflange tørvefyldte dobber vekslende med aflange rimmer bestående af flyvesand ses meget tydeligt. Mosen indgår i det nationale geologiske interesseområde nr. 3. Interesseområdet er udpeget, fordi det er det bedste sted at se rimme-dobbe landskab ved roden af Skagens Odde.

Landskab

Åbent rimmer-dobber landskab, der dog er under tilgroning og derfor vurderet til middel tilstand og særligt sårbart.

Skoven

Der er ingen skov.

Friluftsliv

Arealet er meget utilgængeligt og der er intet friluftsliv ud over lokale jægere og ihærdige botanikere.

Natur

Vanskeligt tilgængelig parcel af den store Råbjerg Mose, som er den største, samlede del af rimme-/dobbelandskabet mellem Frederikshavn, Tversted og Ålbæk, der er bevaret i nogenlunde naturlig tilstand (se nærmere om landskabet under skov 35 – Tversted Rimmer). Rimmerne og dobberne er langt smallere end i Tversted Rimmer; således veksler alene på distriktets parcel mindst 10 lyngklædte rimmer med mellemliggende dobber med hedemose og små tørvegrave over en afstand på kun godt 300 meter. Vegetationen er endnu i god tilstand, men området er under accellererende tilgroning med især birk og fyr. Parcellen indgår i Habitatområde nr. 3 - Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Moser. Følgende naturtyper og arter, som indgår i det samlede habitatområdes udpegningsgrundlag, findes på arealet iflg. Nordjyllands Amts Natura 2000-basisanalyse:

Type 7120 – Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse. Type 7140 – Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand. Disse typer er knyttet til dobberne, som er arealmæssigt dominerende i denne del af Råbjerg Mose, men endvidere forekommer Type 4030 – Tørre dværgbusksamfund (heder) på rimmerne, hvilket det ikke har været teknisk muligt at udskille på basisanalysens kort. Statens parcel er desuden udpeget som potentielt levested for hedepletvinge.

Nordjyllands Amt har i 2001 vedtaget en plejeplan for den fredede del som altså også gælder

for distriktets parcel. Plejeplanen foreskriver overvejende rydning af nåletræ. Der har ikke været iværksat pleje efter at planen blev udarbejdet. I plejeplanen er der en planteliste og det er der også i "Oversigt over botaniske lokaliteter, Nordjyllands Amt" fra 1992. Her har Råbjerg mose nr. 1/20-1.

Kulturmiljø

Der har været gravet tørv i mosen (i dobberne). Tørvehullerne er så våde, at de ikke kan betrædes, ellers ingen fortidsminder.

Bygninger

Der er ingen bygninger

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt samt større uforstyrret landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

15,3 ha ligger i natura2000 område nr. 3 (Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Moser), der består af fuglebeskyttelsesområde nr. 6 og habitatområde nr. 3. SNS Vendsyssel har overtaget yderligere ca. 78 ha fra Skagens Kommune i forbindelse med strukturreformen, disse er ikke med i beskrivelsen her.

Habitatområdet er især udpeget for at beskytte en række naturtyper, især mose- og hedetyper, især: 4010 våd hede, 4030 tør hede, 7140 hængesæk, 3160 brunvandet sø, 6410 tidvis våd eng. Hele habitatområdet rummer 12,7 % af arealet med våd hede i danske habitatområder i den kontinentale biogeografiske region og tilsvarende 7,6 % af tør hede, 7,1 % af tidvis våd eng, 9,4 % af hængesæk og 7,6 % af tørvelavninger. Fordelingen af naturtyper er bestemt af landets største rimme og dobbe system, samt delvis tilført flyvesand, græsning og hydrologi. Habitatområdet er det vigtigste for Hedepletvinge i landet, arten forekommer på de ny erhvervede arealer.

Af fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag forekommer Trane og måske Rødrygget Tornskade på arealet.

Fredninger og vildtreservater

Arealet (afd. 670) er i sin helhed sammen med omkringliggende arealer fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 8. februar 1951. Reg. nr. 01344.000. Arealet er ca. 14 ha. Fredningens formål er at sikre og bevare de forskellige biotoper og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Tilstanden på arealet må ikke forandres. Arealerne skal henligge i naturtilstand som rimmer og dobber. Der må ikke yderligere bebygges, opdyrkes eller beplantes. Der må ikke slås lyng eller foretages gravning eller andre indgreb i jordsmonnet. Bestemmelser om fjernelse af selvsået nåletræ.

Jagt

Der er officielt ingen jagt på parcellen, men det kan ikke udelukkes at der alligevel sker jagt på arealet.
Med overtagelse 1. juni 2007 har staten erhvervet yderligere 78 ha., og administrerer dermed ca. 92 ha. Der etableres et naturforvaltningsprojekt med henblik på en samlet krondyrforvaltning. Naboerne, Åge V. Jensens Fonde og Kragskovhede Statsfængsel, Lodsejerforeningen og Råbjerg Jagtforening har alle udtrykt ønske at deltage i en samlet jagtforvaltningsplan for mosen.

Fiskeri

Der er intet fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv

En arbejdsgruppe undersøger hvordan der kan etableres en sammenhængende forvaltning af områdets jagtbare vildt, områdets natur og friluftsliv.
Områdets kan måske gøres tilgængeligt for publikum. I forbindelse med jagtforvaltningsprojektet søges etableret mulighed for offentligheden kan se kronvildt i naturlige omgivelser.

Natur

Bevaring af intakt rimme-/dobbelandskab med karakteristisk vegetation. Området bør ryddes for opvækst af selvsåede træer og buske af både løv- og nåletræ. Det vil dog ikke være hensigtsmæssigt at foretage pleje af parcellen uden at denne indgår i en større, samlet plan for hele mosen. En handleplan skal udarbejdes i år 2009 for det samlede Natura 2000-område.

Landskabsplan

Arealet skal holdet åbent.

Køb og salg

Skov- og Naturstyrelsen har fået godkendt en opkøbsplan i området, særligt med henblik på en samlet krondyrforvaltning. Evt. etablering af et naturforvaltningsprojekt med yderligere opkøb af arealer med henblik på kronvildtforvaltning og naturpleje.

Friluftsliv

- Der udarbejdes en samlet plan for arealets friluftsanvendelse.
- Det undersøges om hele Natura 2000 området skal inddrages i friluftsanvendelsen.

Natur

Området ryddet for opvækst i samarbejde med naboer og underlagt plejeplan i.f.m. Natura2000.

Landskab

Al uønsket opvækst ryddes.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

Afventer arbejdsgruppens resultat.

Videslet Engen (skov nr. 37)

Beskrivelse

Generelt

Videsletengen er en ca. 13 ha stor næringsrig, fredet eng beliggende helt op til hovedvej 40 fra Frederikshavn til Skagen ca. 3 km syd for Ålbæk
Engen gennemskæres af en nord-syd gående grøft, som leder vand videre fra nabomatrikler i nord. Tidligere grøftesystemer på engen er nu sløjfet og vedligeholdes ikke mere. Dette betyder at de hydrologiske forhold til stadighed er gunstige for den flora som trives her.
Engen går over i højere liggende og dermed mere tørre arealer mod syd med overdrevslignende florasammensætning.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Eng	13,1		
I alt	0,0		13,1		0,0
					13,1

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Videslet engen er en flad slette af havaflejret sand. Det er hævet havbund, der grundet landhævningen nu er tørlagt.

Landskab

Åbent engområde, der mod nord er afgrænset af et tilsvarende – dog mindre – engområde. Og mod syd af et større engområde, der strækker sig længere østpå. Mod øst afgrænses engen af et sommerhusområde og mod vest af landevejen. Engen har flere nord-syd gående linjer, som grøft og vej. Området er vurderet til at have landskabelig høj værdi og særlig sårbart over for en eventuel tilgroning/lukning.

Friluftsliv

Der er ingen offentlig adgang til arealet, og der er på nuværende tidspunkt ingen friluftsmæssige aktiviteter i området.

Natur

Videsletengen er en naturligt nærings- og stedvis kalkrig, fredet eng beliggende helt op til hovedvej 40 mellem Frederikshavn og Skagen. Engen gennemskæres af en nord-syd gående grøft, som leder vand videre fra nabomatrikler i nord. Tidligere grøftesystemer på engen er nu sløjfet og vedligeholdes ikke mere. Det betyder, at de hydrologiske forhold til stadighed er gunstige for den flora som trives her. Engen går over i højereliggende og dermed mere tørre arealer mod syd med overdrevslignende florasammensætning. Artslisten er lang og indeholder flere sjældne arter, heriblandt flere gøgeurter samt disses krydsninger og den nordligste forekomst af Maj-Gøgeurt i Danmark. Engen er desuden biotop for den rødlistede og fredede dagsommerfugl Hedepletvinge. Der foregår løbende vegetationsanalyser i to tælleruder, som begge er frahegnede i orkidéernes blomstringstid. Hele arealet undtagen de to tælleruder afgræsses af Galloway kreaturer fra primo juni til ca. 1. november. Ca. 1. august åbnes tælleruderne og indgår herefter i græsningsarealet. Plejen begrænses i videst mulig udstrækning til kreaturafgræsning, men kan, hvis forekomsten af knopsiv breder sig for aggressivt, også omfatte slåning. Det bør dog ske forsigtigt og med let materiel, da knopsiv tilsyneladende favoriseres af sammenpresset jordbund. Videslet Engen indgår i Habitatområde nr. 3 - Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Moser. Følgende naturtyper og arter, som indgår i det samlede habitatområdes udpegningsgrundlag, findes på arealet iflg. Nordjyllands Amts Natura 2000-basisanalyse: Type 7230 – Rigkær. Hedepletvinge.

Kulturmiljø

Ingen fortidsminder.

Bygninger

Ingen.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

EF-habitatområde nr. 3. "Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Mose"
Natura2000 kode: DK00FX342.
12,8 ha ligger i natura2000 område nr. 3 (Jerup Hede, Råbjerg og Tolshave Moser), der består af fuglebeskyttelsesområde nr. 6 og habitatområde nr. 3. Videslet Engen er udelukkende placeret i habitatområde.

Habitatområdet som helhed er primært udpeget for at beskytte en række næringsfattige mose og hede naturtyper. Videslet Engen udgør en anderledes hjørne af området og af udpegningsgrundleget forekommer her 6230 artsrigt surt overdrev, 7230 rigkær og 91E0 ellesump, samt en pæn bestand af Hedepletvinge.

Fredninger og vildtreservater

Den vestlige 2/3 af arealet er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 14. december 1982. Reg. nr. 748000. Arealet er 13 ha. Fredningens formål er at sikre og bevare de forskellige biotoper. Engområdet skal bevares som en botanisk lokalitet. Arealerne må kun anvendes til moderat græsning, høslet eller anden driftsform, som bevarer plantelivet på engen. Arealerne må ikke afvandes, beplantes, bebygges, gødskes og sprøjtes og der må ikke foretages terrænændringer.

Jagt

Der er ingen jagt på arealet.

Målsætninger

Friluftsliv

Selvom der ikke er offentlig adgang til arealet, vil SNS Vendsyssel formidle naturplejeindsatsen i området.

Natur

Bevaring af åben, velplejet eng med bl.a. mange gøgeurter. Plejen foretages primært ved afgræsning med kreaturer suppleret med høslæt efter behov.

Landskabsplan

Målet er at bevare området åbent og med naturlig hydrologi.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

- Der kan evt. anlægges en rasteplads med information om den naturplejeindsats, som SNS Vendsyssel laver i området.
- Information om områdets natur på styrelsens hjemmeside.

Natur

Engen holdt åben og specielt orkidesamfundet holdt intakt.

Landskab

Fjerne eventuel opvækst.

Hirsholmene (skov nr. 38)

Beskrivelse

Generelt

Hirsholmene er Danmarks nordligste øer og ligger ca. 7 km nordøst for Frederikshavn.
De omfatter Hirsholm, Græsholm, Deget, Kølpen og Tyvholm. Med sine mange sten minder øerne mere om den svenske skærgård end om de øvrige danske øer. Øerne har været beboet i 500 år. Befolkningen var størst i sidste halvdel af det 19. århundrede, hvor der boede over 200 personer på hovedøen Hirsholm. De mange mennesker var beskæftiget med tilhugning af sten, som blev benyttet blandt andet til havneanlæg andre steder i landet. Senere var kystudkigget og fyrfunktionen hovedbeskæftigelsen på øen indtil fyret blev automatiseret i 1995.
1. januar 2003 blev forvaltningen af øerne overført fra Forsvarsministeriet til Miljøministeriet.
I dag er de fleste af øens 19 boliger lejet ud som sommerboliger. Hirsholmene blev i 1938 fredet som naturvidenskabeligt reservat. Bekendtgørelsen for Hirsholmene Naturreservat blev senest revideret i 1995.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Strandbred	8,7	Andet	4,4
		Strandeng m.v.	33,8		
		Krat	0,9		
I alt	0,0		43,4		4,4
					48,0

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Hirsholmene er oprindelig en randmorænebakke, som hører sammen med randmorænebakkerne syd for Frederikshavn med Gedebjerg og Pikker Bakker som de højeste punkter. Herefter steg havet i to omgange. Først oversvømmede det senglaciale ishav (Yoldiahavet) store dele af Vendsyssel inklusive Hirsholmene. I Stenalderen blev en mindre del af Vendsyssel og Hirsholmene oversvømmet igen. Morænebakken, som blev til Hirsholmenes stenmarker, kom til at ligge i vandkanten så at sige, så kysterosion efterhånden nedbrød bakken og kun efterlod de største sten samt underlaget for morænebakken, der viste sig, at bestå af havaflejret ler fra sidste mellemistid. Efter Stenalderens forhøjede vandstand faldt havniveauet igen og hævede det havaflejrede sand med isprængte sten og blokke op over havniveau. Der skete derefter en holmdannelse og de forskellige kystformationer rundt om Hirsholm opstod.

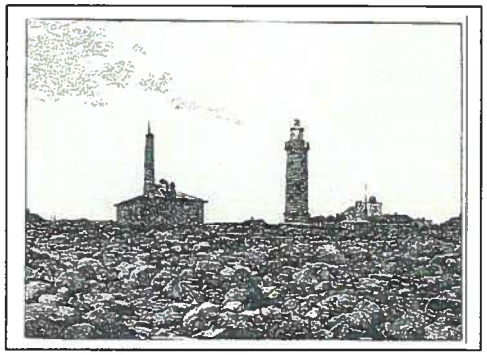

Stikket viser "Hirsholms Fyr" og er fra Trap Danmarks 3. udgave fra 1901. Af beskrivelsen i Trap Danmark fremgår, at Hirsholmene var det mindste sogn i landet dengang. Arealet af den beboede Hirsholm var 42 td. land, hvoraf de 38 td. land var stenmarker. Stenmarker er netop, hvad stikket viser. Stenene er udvasket af moræneaflejringer som det er beskrevet i den geologiske historie ovenfor.

Kulturmiljø

Omkring husene på Hirsholmen, findes et net af stendiger. I et af stendigerne, lige overfor indgangen til kirkegården, sidder en mindesten. Klokkestabelen er interessant, og på begge sider af molen ses i strandkanten rester af anløbspladser for små både, kaldet kåser. Desuden findes 2 markante bunkers fra 2, verdenskrig. På hhv. Græsholmen og på Kølpen findes 2 gamle båker (sømærker/varder). Lokale omtaler også en tingstedlignende plads og 2 brønde, som dog ikke er blevet lokaliseret endnu. På Deget findes en skanse bygget af Tordenskjold (1712-15). En del af skansens Ø-side er taget af havet, og skansen er desuden noget medtaget af tyske anlæg. 2 brønde findes udenfor skansen i NV. Sagnstenen "Døde Anders" skal nævnes, selv om den kun sjældent lader sig se, og i øvrigt ikke ligger på vort areal.

Landskab

Øgruppen Hirsholmene består, som før nævnt, af en beboet ø – Hirsholm – og fire mindre ubeboede holme og et antal mindre holme. Hirsholm skiller sig landskabeligt meget ud fra de andre ved at være beboet. Øen er karakteriseret ved 3 ting: 1) Havneanlægget, med en enkel eller to fiskekuttere og flere lystsejlere, 2) bebyggelsen, som består af gule, røde, hvide og sorte huse og et karakteristisk fyr, der stikker op, og 3) strandeng rundt om bebyggelsen med strandvolde og mængder af måger i luften. Overalt er der sten i store mængder, i bunker og rækker – anvendt til bygning af huse og stendiger. Og i stendigerne er der mågereder og måger. Oplevelsesmulighederne er gode og specielle. I den lille skala kan man opleve en kystkultur med et strejf af noget der minder mere om Sverige, på grund af alle stenene og de omkringliggende holme af sten næsten uden vegetation, og i den store skala – i godt vejr – kan man se ud til horisonten og måske et par både ude på Kattegat.

Samlet er Hirsholmene vurderet til at have landskabelig god værdi. Hirsholm er desværre kraftig under tilgroning. Derfor er de tilgroede området mellem byen og stranden vurderet som middel værdi. Hele øgruppen er vurderet som særlig sårbar især over for tilgroning.

Friluftsliv

Hirsholmene har en turistmæssig betydning. Øerne kan besøges med postbåden og af lystsejlere. Herudover sejler et antal skibe mod betaling med grupper til øen. På øen er der et offentligt toilet, et informationshus og et fugleudkigshus. Der er en plads med borde og bænke. Det er ikke tilladt at telte på øen. Der er et stisystem som giver offentligheden adgang rundt om på øen.
Forsvarsministeriet skønnede i 2001, at hovedøen årligt modtager mellem 6.000 og 8.000 besøgende, og at dette skøn var nogenlunde, hvad øen kan bære uden at risikere, at naturen eller kulturminderne lider overlast.
Besøgstallet skønnes i de seneste år at have været uændret eller svagt stigende.

Natur

Naturinteresserne på Hirsholmene samler sig især om de marinbiologiske forhold, om ynglefuglene og om holmenes interessante flora.

Marinbiologi

De mange stenrev og de specielle boblerev mm. omkring holmene udgør et af de vigtigste enkeltområde i landet for marinbiologiske interesser. Det skyldes dels de usædvanligt mange store sten og de særlige revtyper og at farvandet ved Hirsholmene har nær oceanisk saltholdighed. Det giver en langt større mangfoldighed af havalger ("tang") og andre marine organismer sammenlignet med de indre farvande, som har lavere og mere vekslende saltholdighed.
Boblerevene rummer et koralrevslignende dyreliv med mange farvestrålende organismer. De opstår hvor methan og andre gasser siver op fra havbunden og giver grundlag for et særligt liv af mikroorganismer, som kitter sandet sammen i besynderlige søjle- og klippelignende formationer, der giver fæste for det specielle, marine liv.
Stenmolerne i Hirsholmens havn er af særlig interesse, da man her kan opleve en let tilgængelig parallel til en nordisk klippekyst med en meget rig vegetation af havalger. Algerne optræder i en karakteristisk zonering efter vanddybde og bølgepåvirkning. Det skyldes, ud over den høje saltholdighed, at havnevandet er rent uden den næringsberigelse og påvirkning fra miljøfremmede stoffer, som er uundgåelig i fiskeri-, industri- og trafikhavne. Molerne på Hirsholm har da også i tidens løb været flittigt anvendt til studie- og undervisningsformål.

Ynglefugle

Fuglelivet på holmene er enestående med især kolonier af alle vore ynglende terne-arter (splitterne, fjordterne og havterne), landets største koloni af den normalt fuglefjeldsynglende tejst, skærpiber og en stor hættemågekoloni omgivet af mindre kolonier af sildemåge, sølvmåge, stormmåge og svartbag.
Riden er derimod forsvundet som ynglefugl; dens forsvinden og en samtidig tilbagegang for terner og hættemager sættes i forbindelse med:

- en væsentlig tilbagegang i fiskebestande og fiskeri i området
- konkurrence fra de store måger, som æder ternernes og hættemågernes unger
- forstyrrelse fra turister og ødelæggelse af reder
- etablering af en stor skarvkoloni på Græsholmen med afledte forstyrrelser via regulering af denne

Flora

Hirsholmene rummer en interessant flora, som dels knytter sig til de naturlige biotoper - især strandeng, stenede strandvolde og samlinger af store sten med "klippekystlignende" forhold – dels rummer mange gamle kulturplanter knyttet til beboelser og menneskelig aktivitet. Flere af de sidstnævnte ses kun lejlighedsvis, men da deres frø kan holde sig i live i årtier eller århundreder, spirer de undertiden frem. De sker typisk efter jordforstyrrelser (f.eks. bulmeurt).
Desværre er især Hirsholmen i stigende grad præget af træ- og buskvækst, som tager lys og plads fra såvel den naturlige vegetation som de spændende, gamle kulturplanter, der er en slags "levende fortidsminder". Særlig problematiske er de invasive arter rynket rose, japan-pileurt, bukketorn og kæmpe-balsamin.

Bygninger

Øens ældste bygning er den kullede kirke, som blev opført omkring 1640. Kirken betjenes af menighedsrådet fra Frederikshavn, som sørger for afholdelse af en række gudstjenester i løbet af sommeren og enkelte musikalske arrangementer.
Præstegårdens udhus er fra 1700-tallet. De øvrige bygninger er bygget i perioden fra det tidlige 18. århundrede frem til første halvdel af det 20. århundrede. Bygningerne er under tilsyn af den kgl. Bygningsinspektør.
Samlet oversigt over bygninger på øen:

Hus:	Anvendelse:
Nr. 1 Informationshus	Informationshus for publikum
Nr. 2	Sommerhus
Nr. 3	Sommerhus
Nr. 4 Præstebolig	Sommerhus
Nr. 5 Skolen	Sommerhus
Nr. 6 Jordmoderbolig	Sommerhus
Nr. 7 Strandly	Sommerhus
Nr. 8 Freddys Hus	Helårshus
Nr. 9 Kirken	Kirke
Nr. 10	Sommerhus
Nr. 11 Østergaard Hus	Sommerhus
Nr. 12 Brødrenes Hus	Sommerhus
Nr. 13 Klokkehuset	Sommerhus
Nr. 14 Fyrassistentbolig	Kunstnerbolig
Nr. 15 Fyrmesterbolig	Tjenestebolig
Nr. 16 Ødumhus	Sommerhus
Nr. 17 Sprøjtehus	Maskinhus
Nr. 18 Toiletter	Offentlige toiletter
Nr. 19 Lodsgården	Medarbejderbolig
Nr. 20 Lodsgården	Kunstnerbolig
Nr. 21 Lodsgården	Helårshus
Nr. 22	Sommerhus
Nr. 23 Fyrtårn	Fyrtårn
Nr. 24 Maskinhus	Maskinhus/Elværk
Nr. 24b Lodsudkiggen	Fugleudkigstårn for publikum
Nr. 25 Olielager	Olielager

Af anlæg er udover bygningerne to bunkers, kirkegården, havnen og molerne.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):

Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk interesseområde. Værdifulde kulturmiljøer: Nr. 18 Hirsholmene - Fiskerleje, fyrvæsen, kystnær produktion.

Internationale beskyttelsesområder

Hele øgruppen ligger i Natura 2000 område nr. 4 (Hirsholmene, havet vest herfor og Ellinge Ås udløb), der består af fuglebeskyttelsesområde nr. 11 og habitatområde nr. 4. Fuglebeskyttelsesområdet er desuden Ramsarområde nr. 8.

Udpegningsgrundlaget for habitatområdet rummer en del klittyper på land og marine naturtyper, på Hirsholmene kommer især 1210 enårig vegetation på stenede strandvolde, 1220 flerårig vegetation på stenede strande samt 1330 strandenge, samt Spættet Sæl og Gråsæl.

Af fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag forekommer Splitterne, Fjordterne, Havterne og Tejst. Området rummer landets største ynglebestand af Tejst og oftest den største af Splitterne.

Fredninger og vildtreservater

Øerne er i deres helhed (sammen med omkringliggende søterritorium) fredet ved Bekendtgørelse af 1. september 1995. reg. nr. ? Arealet er ca. 45 ha + 1955 ha søterritorium. Fredningens formål er dels at sikre og bevare de forskellige biotoper og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Der er færdsel forbudt på de ubeboede øer og i en afstand af 50 meter fra øerne. Bestemmelser om adgang, færdsel og jagt. Der må ikke opføres byggeri, laves terrænændringer, anvendes gødning eller kemiske bekæmpelsesmidler, medbringes husdyr, fjernes eller udsættes dyr og planter. Til- og ombygning kun med tilladelse fra Skov- og Naturstyrelsen.

Reservatordningen indebærer, at jagt er forbudt i den nordlige del af området. Desuden er færdsel forbudt på de ubeboede øer (dog ikke Deget) samt i en zone på søterritoriet omkring disse i en afstand af 50 m regnet fra højeste, daglige vandstandslinie.
Brætsejlads, sejlads med vandscootere, brug af vandski samt sejlads med motordrevet fartøj med højere hastighed end 10 knob er forbudt indenfor det jagtfri område. På Hirsholm er færdsel forbudt på dele af øen og Søndre Mole i perioden 1. april til og med 31. juli.
Ved 2 lokaliteter på søterritoriet med boblerev er opankring og fiskeri med skrabende redskaber forbudt. I sommerhalvåret udlægges ankerbøjer i passende afstand ved de 2 boblerev.

Jagt

Der er ingen jagt i reservatet, men på det omkringliggende fiskeriterritorium udøves en til tider intensiv motorbådsjagt. I samarbejde med Politiet gennemføres opsøgende kontrol og tilsyn med jagtudøvelsen i området.

Fiskeri

Der fiskes intensivt i farvandet omkring øerne – især sættes der mange åleruser. Enkelte lokale bierhvervsfiskere har personlig dispensation til at sætte åleruser nærmere end 50 m. til ubeboede øer.
I samarbejde med Fiskerikontrollen gennemføres kontrol og tilsyn med fiskeri og fiskeredskaber i området.

Målsætninger

Friluftsliv

Balancen mellem benyttelse og beskyttelse skal løbende vurderes under hensyntagen til formålet med Hirsholmene som naturvidenskabeligt reservat.

Det er meget få mennesker, der i øjeblikket reelt har mulighed for at opleve Hirsholmen. SNS Vendsyssel vil arbejde for, at flere besøgende uden særlig tilknytning til Hirsholmen kan opleve øen, og for at de besøgene får bedre muligheder for at forberede sig på besøget, så det kan afvikles så hensigtsmæssigt som muligt.
Efterhånden som huse bliver frigjort for lejemål, skal det undersøges hvad det koster at indrette dem til korttidslejemål.

Natur- og Landskabsplan

Skov og krat fylder stedse mere på øen Hirsholm, og skovtræer og buske skal reduceres meget – især nåletræet vil blive fjernet. Endvidere er der mange invasive arter, som der vil blive gjort en indsats imod. Herunder Rynket rose, Japansk Boghvede og Kæmpebalsamin.

Fugle

Med baggrund i trusler mod bestanden af hættemåger og splitterner på Hirsholm, har SNS Vendsyssel i vinteren/foråret 2007 gennemført målrettet naturpleje på sydlige del af Hirsholm. Vedagtige buske og grov vegetation er ryddet og knust, således at yngleområdet er frilagt og øget. Sideløbende har styrelsen forelagt Vildtforvalningsrådet en handleplan for regulering af ynglende sølvmåger og svartbag med henblik på at stoppe den tiltagende prædation af hættemåger og splitterner. Reguleringen søges gennemført ved redefangst og, i yderste tilfælde, skydning af enkeltindivider der har "specialiseret" sig i at prædere hættemåger og splitterner.

Regulering af ynglende skarv på Græsholm udføres efter gældende skarvforvaltningsplan og vedtagelse i brugergruppen for Hirsholmene. Efter 2007, hvor der foreligger en revideret skarvforvaltningsplan, revurderes forvaltningen af ynglende skarv på Græsholm.

Vegetation

Udover rydninger bør muligheden for afbrænding i vinterhalvåret undersøges, med henblik på at blotlægge frøbank fra oprindelig vegatation.

Alle tiltag i området skal foregå i overensstemmelse med Danmarks Miljøundersøgelsers kriterier for gunstig bevaringsstatus for naturtyper omfattet af EF-habitatdirektivet.

Kulturmiljø

De kulturhistoriske mindesmærker, som stendigerne, varderne, Skansen på Deget skal bevares og plejes.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Etablering af overnatningsfaciliteter for gruppebesøg.
- Særlig informationsindsats for gruppebesøg på Hirsholmen.
- Informationstavler opsættes i Lodsudkigget.
- Renovering af udstillingen i Informationshuset.
- Udformning af informationsmateriale rettet mod skoleklasser.
- Søge etableret udvidet offentlig besejling af Hirsholmen.
- Udvikle operationel monitering af publikumsbesøg på Hirsholmen.
- Udbygge samarbejdet med de kunstnere, der via Dansk Kunstnerråd, i perioder arbejder på Hirsholmen.

Natur

Der er taget stilling til den marinebiologiske beskyttelse. Dette er sammenholdt i en samlet detaljeret plejeplan for Hirsholmene. Hættemåge og Splitternekolonien er beskyttet. Invasive plantearter er bekæmpet og de tilvoksede arealer er åbnet op og underlagt en detaljeret plejeplan.

Kulturmiljø

DNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Stendigerne på Hirsholmen skal bevares og plejes.
- De 2 båker (sømærker/varder) på hhv. Græsholmen og Kølpen bør sættes i stand Istandsættelsen skal finde sted med Nationalmuseet mellemkomst.
- Skansen på Deget bør gøres mere synlig ved at iværksætte vegetationspleje.
- Desuden bør brøndene på Deget findes frem og markeres med rækværk.
- Information om skansen på Deget etableres.

Landskab

Rydning af uønsket opvækst, se naturafsnittet

Areal ved Hulsig (skov nr. 39)

Beskrivelse

Generelt

Arealet ved Hulsig ligger umiddelbart nord for Hulsig mellem Skagen og Bunken klitplantager. Arealet østkant ligger ud til Kattegat. Områdets sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bjergfyr	1,4	Hede	3,1	Slette	1,0
Andet nåletræ	0,3	Strandbred	0,1	Ager	7,4
				Vej	0,2
I alt	1,7		3,2		8,6
					13,5

© Kort & Matrikelstyrelsen

Arealet overgik til distriktet i 2003 da ejeren døde uden arvinger.

Geologi og jordbund

Arealet ligger på en flyvesandsslette mellem klitrækken Tornbakkerimmen i nordvest og kystklitterne mod øst. Jordartskortet viser, at overfladen domineres af flyvesand med et lille indslag af havaflejret grus ved skellet mod sydvest. Jordbunden ligner formegentligt jordbunden i Bunken Plantage, hvor underlaget af postglaciale strand- og ferskvandsaflejringer helt er skjult af magert flyvesand. Podsoleringen af sandet er sandsynligvis ligeledes yderst svag eller fraværende.

Landskab

Landskabet på afblæsningsfladen (flyvesandssletten) er overvejende åbent med landbrug i små firkanter og spredte små gårde. Ind i mellem er der hegn og mindre bevoksninger, samt naturarealer med klithede. Det statsejede areals afgrænsning ses ikke i landskabet. Yderst mod øst består arealet af klitter og strand. Landskabet er vurderet til særligt sårbart overfor tilgroning og i landskabelig god stand, bortset fra den eksisterende plantage, som er vurderet i middel værdi, da den bryder med det karakteristiske åbne landskab.

Skoven

Der findes to mindre skovbevoksede arealer med henholdsvis gammel bjergfyr og en skovfyr bevoksning fra 1975.

Friluftsliv

Den internationale vandrerute "Nordsøstien" går gennem arealet. Der er opsat en vandhane til rådighed for publikum.

Natur

Der er set traner på arealet.

Kulturmiljø

Ingen fortidsminder.

Bygninger

Ingen idet bygninger blev stykket fra i forbindelse med statens overtagelse.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Naturområde, regionalt naturområde (østlige del). Økologiske forbindelser og beskyttet natur (østlige del). Geologisk interesseområde.

Jagt

Administreres af distriktet. Der udøves intensiv jagt på hedelodderne vest og nord for arealet.

Fiskeri

Intet – udover det fiskeri der evt. foregår fra strandbredden.

Målsætninger

Friluftsliv

- Nordsøstien vedligeholdes.
- En P-plads til et par biler kan bør på sigt etableres.

Natur

Tranerne på Hulsig hede bruger græsningsarealerne til fourageringsområde.

Landskabsplan

Målet er at bevare det åbne landskab og genoprette klitheden.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Ved foden af Tornbakkerimme skal egekrattet bevares og udbygges. Det bevoksede areal i nord fjernes på sigt.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

- Sti fra Tranevej til Kattegat afmærkes.
- Etablering af en mindre P-plads og evt. opsætning af et bord og bænkesæt.

Natur

Landbrugsarealet overgår til vedvarende græs og plejes ved græsning.

Landskab

Fjerne den eksisterende trægruppe inden for planperioden

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper

	Skovudviklingstype	
	23	Hovedtotal
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	
7 Bjergfyr	1,4	1,4
Hovedtotal	1,4	1,4

En del af de fyrretræer og sitkagran som dominerer på Tornbakkerimme fjernes for at fremme egens udvikling.

Tversted Klit (skov nr. 41)

Beskrivelse

Generelt

Hede- og klitarealer ved Tversted vest for Tversted Å modtaget fra Fredningsstyrelsen i 1977.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Andet løvtræ	0,7	Hede	34,8	Vej	0,2
		Søer m.v.	0,7		
I alt	0,7		35,5		0,2
					36,4

© Kort & Matrikelstyrelsen

Området består af to dele, et stort ubevokset areal på 35,7 ha som næsten når ud til Tannis Bugt, og en lille lod på 0,7 ha ca. 0,5 km sydligere, øst for Tannisbugtvej.

Geologi og jordbund

Tversted Klit ligger langs sydvestsiden af Tversted Å, hvor denne har sit udløb i Tannis Bugt. Arealet er i næsten hele sin udstrækning beliggende på flyvesandsdækket hævet stenalderhavbund. Stenalderhavets aflejringer findes i overfladen langs åen, fordi åens erosion har kunnet holde takt med det vindbårne sands pålejring.

Højeste punkt i Tversted Klit er 16 m oh. Ådalen ligger grundet Tversted Å's erosion fra 2 til 4 m oh.

Landskab

Fint lille hedeareal og ådal med meget slynget åforløb. Området opleves fra landevejen, som et åbent område mellem sommerhuse og by på begge sider. Ser man nøjere efter kan man se, at området er under kraftig tilgroning af løvtræskrat og enkelte sitkagrantræer. Oppe ad åen findes et ellekrat. Mod syd afgrænses området af en lille vej og et rensningsanlæg, efterfulgt af marker med mange nord/sydgående levende hegn.

Skoven

Den sydlige lod er en uregelmæssig blandingsbevoksning med karakter af ellesump langs åen.

Friluftsliv

Tversted Klit ligger op til Tversted by, 2 campingpladser, 1 hotel og den Internationale cykelrute "Vestkystruten" og den internationale vandresti "Nordsøstien" løber langs klittens sydkant. De vigtigste friluftsmæssige interesser er at sikre gennemgangen til stranden, cykelstien, vandrestien og adgangen til arealet og den oplevelsesmæssige værdi der ligger i det åbne kyst/å landskab der dannes i sammenhæng med Uggerby Å.

Faciliteter i Tversted Klit

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bom			1
Bro			1
Hegnssluse			4
Piktogramstander	2		

Natur

Klitterræn med kratbevoksninger og ureguleret åløb med enge. Overvejende frodig grønklit vekslende med klithede og stabiliserede hjælmeklitter. Flyvesandslaget er ofte ret tyndt særligt på områdets mange skrænter mod nord og mod øst langs Tversted Å, som er dækket af frodige krat af havtorn, hvidtjørn, hyld og roser. Området afgræsses af kvæg; dog er der generelt hegnet et stykke fra åen. Engene langs åen har derfor udviklet sig til ellemose, men angives tidligere at have rummet ekstremrigkær med bl.a. sumphullæbe. Området rummer i øvrigt en artsrig grønklitflora med mange sjældnere arter, hvis status dog ikke er nærmere undersøgt i forbindelse med driftsplanlægningen.

Kulturmiljø

Ingen fortidsminder.
Gammelt fundament for vandmølle?

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

I Regionplan 2005 for Nordjyllands Amt er hele skoven omfattet af regionalt kystlandskab- og naturområde. Skoven er desuden udpeget som økologisk forbindelse, dvs. at arealerne skal administreres så levesteder og spredningsmuligheder forbedres for de dyr og planter, som forbindelsen skal sikre. Geologisk interesseområde og geologisk beskyttelsesområde. Særligt værdifuldt landskab.
Tversted Å er på strækningen i skoven målsat til forureningsgrad II – dvs. svagt forurenet tilstand.
Et mindre tilløb til åen i sydenden af det nordlige areal er betegnet som æstetisk tilfredsstillende.

Internationale beskyttelsesområder

35,4 ha ligger i Natura2000 område nr. 5 (Uggerby Klitplantage og Uggerby Ås udløb), der består af habitatområde nr. 5.

Habitatområdet er udpeget for at beskytte naturtyper og arter knyttet til kystklitterne og vandløb. Således findes 2110 forstand og klitdannelse, 2120 hvideklitter, 2130 grønsværsklit, 2160 kystklitter med havtorn, 2190 fugtige klitlavning, 2250 kystklitter med ene, 3260 vandløb med vandplanter, 3270 vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter og 7230 rigkær, samt odder.

Fredninger og vildtreservater

En del af det nordlige og hele det sydlige areal er fredet ved OFN-kendelse af 11. marts 1963.
Fredningens formål er at bevare Tversted Å og omgivende arealer i naturtilstand. I alt er ca. 15,5 ha af arealerne langs åen naturfredet.
Desuden er ca. 1,3 ha af den nordligste del mod havet tillige klitfredet.

Jagt

Administreres af SNS Vendsyssel. Arealet er friholdt for jagt.

Fiskeri

Der udøves ikke fiskeri på arealet, men det formodes at turistforeningen i Tversted sælger dagkort til fiskeri i Tversted å på nord og østsiden.

Målsætninger

Friluftsliv

Området er kystnært rekreativt område med et stisystem, der sikrer en nem adgang til stranden. Området forsynes med passende faciliteter.

Natur

Trods god græsning er krattene under udbredelse, og der bør suppleres med rydning og åbning af udvalgte dele heraf. Bevaring af græsset grønklit, længe urørt ellemose og uregulerede vandløb. Der ryddes dele af krattene. Alle tiltag i området skal foregå i overensstemmelse med Danmarks Miljøundersøgelsers kriterier for gunstig bevaringsstatus for naturtyper omfattet af EF-habitatdirektivet.
Tversted å er odderlokalitet, hvorfor rydninger og græsning langs åen bør udføres nænsomt for at bevare en ureguleret zone langs åen.

Kulturmiljø

Gammelt fundament for vandmølle bevares.

Landskabsplan

Målet er, at bevare området som et åbent areal med enkelte grupper af det eksisterende løvtræskrat.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at gennemføre følgende i planperioden:

- Opstilling af bord/bænkesæt.
- Vedligehold og evt. udbygning af stisystem.
- Information opsættes.

Natur

Krattene er ryddet som beskrevet i detaljeret plejeplan som også vil foreskrive vedvarende græsning på arealerne.

Landskab

Holde uønsket opvækst nede.

Uggerby Plantage (skov nr. 42)

Beskrivelse

Generelt

Uggerby Plantage ligger ud til Tannis Bugt, midt mellem Hirtshals og Tversted. Plantagens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort:

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	10,1	Hede	58,9	Slette	40,1
Eg	43,8	Søer m.v.	4,4	Ager	12,9
Aşk og ær	3,7	Eng	4,8	Vej	14,9
Andet løvtræ	21,4	Strandbred	57,1	Andet	3,2
Gran	148,9	Mose	13,3		
Ædelgran	49,6	Strandeng m.v.	2,3		
Bjergfyr	27,4	Overdrev	22,6		
Andet nåletræ	220,5	Krat	10,7		
I alt	525,4		174,1		71,1
					770,7

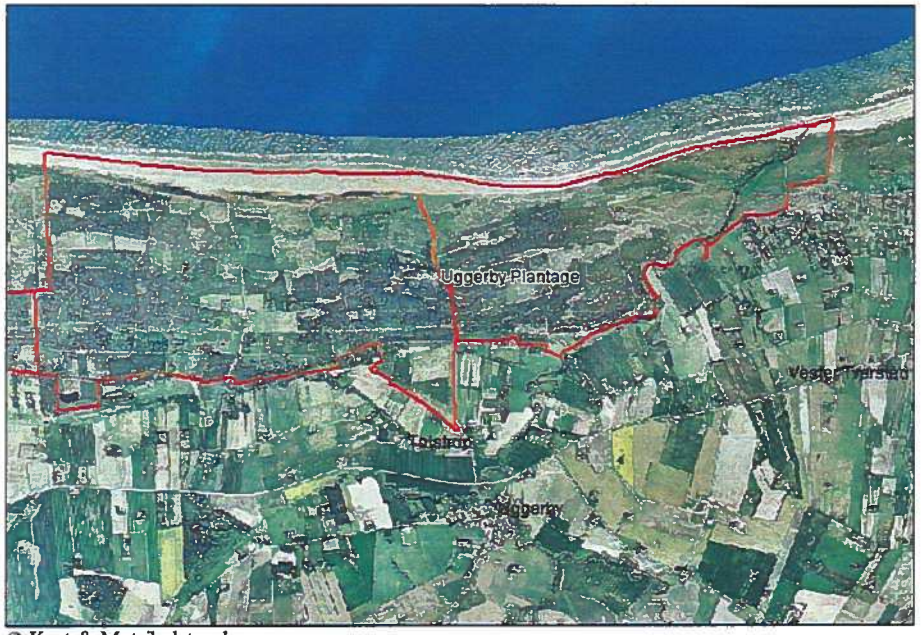

© Kort & Matrikelstyrelsen

Ekspropriation af arealerne til Uggerby Plantage blev påbegyndt i 1894. Der blev arbejdet på samme måde som for Lilleheden Plantage, med årlige opkøb, startende fra vest mod øst indtil man i 1898 nåede Uggerby Å. Plantagen blev lige som Tversted Plantage anlagt med hjemmel i Sandflugtsloven af 1867, som gav ret til at ekspropriere sandflugtsarealer med træplantning for øje. Der blev yderligere erhvervet to mindre arealer omkring Risagerhus i 1938 og 1955. Et område vest for Uggerby Å, blev overdraget til staten i forbindelse med nedlæggelsen af fredningsplanudvalgene i 1977. Fredningsplanudvalget erhvervede arealet i 1963-64 for at sikre adgangen til naturvidenskabelige undersøgelser af klitssøerne.

Geologi og jordbund

Uggerby Plantage ligger i hele sin udstrækning på flyvesandsdækket hævet stenalderhavbund. Generelt er klittopografien fremherskende, karakteriseret af øst-vestgående rimmer og langstrakte parabelklitter på en jævn klitslette, som hælder mod nord. Områderne umiddelbart øst for Uggerby Å er næsten frie for flyvesand.

I plantagens kystnære dele er jordbunden i aflange øst-vestgående strøg gruset. Almindeligvis mødes et lag af sandmuld 10-20 cm tykt i flyvesandet i 70-90 cm's dybde. Podsolering af de øverste sandlag er ubetydelig. Til støtte for driftsplanlægningen er der udarbejdet et Særkort over vandreklitternes og de grundvandsprægede jordes beliggenhed samt lokaliteter, hvor flyvesandsdækket er mindre end én meter.

Terrænhøjderne når 24 m oh. i de højeste vandreklitter (Vagtbakker), men er 16-18 m oh. på sletten og aftager mod nord til 5-10 m oh., indtil havklitterne rejser sig til 10-12 m oh.

Landskab

Uggerby Plantage dækker hele Uggerby Klit og grænser op til landbrugsfladen mod syd, til Uggerby Å mod øst, hvor der især i den sydlige halvdel er meget markante og stejle skrænter ned til åen. Mod vest grænser plantagen op til Lilleheden Plantage i den sydlige del og i den nordlige del grænser den op til et hede/klitareal, som aldrig har været plantet til, men hvor der er nogle få sommerhuse, og til havklitter og havet mod nord. Plantagen udgør et markant landskabselement, som af mange opleves fra den langsgående, offentlige vej, der er anlagt sammen med plantagen. Plantagen gennemskæres også på tværs af to gamle veje til stranden, hvoraf den østligste Tolstrupvej er offentlig. Fra strandsiden opleves plantagen ligeledes af mange. På trods af den varierende topografi synes plantagen meget ensartet på grund af de fladedækkende granbevoksninger, der flere steder strækker sig helt ud til havklitterne.

Det er områderne med klitrimmer og havklitområder samt ådalens skrænter, der er vurderet til at have et større landskabeligt potentiale og derfor vurderet til middel-værdi. Området langs den offentlige vej er vurderet til særlig sårbart overfor ensartet, monoton skovoplevelse. Området langs åen, langs havet og i plantagens klitområder, er vurderet særlig sårbar overfor tilgroning og slørende bevoksninger.

Skoven

Sitkagran og skovfyr er de to dominerende træarter i plantagen, de dækker ca. 1/3 hver. Der er ca. 1/6 løvtræ i plantagen, som hovedsagligt står i blandingsbevoksninger. Plantagens ældste bevoksning er et mindre egeareal fra 1904, central placeret i plantagen (741c).

Der er en markant forskel i kvalitetsudviklingen af træet i bevoksningen fra øst mod vest. Hvor træerne længst mod øst, ud mod de åbne arealer omkring Uggerby Å har en ringere udvikling end træerne længst mod vest grænsende op til Lilleheden.

Produktion for de to dominerende træarter sitkagran og skovfyr adskiller sig ikke meget fra gennemsnitte på resten SNS Vendsyssel med en pk for sitkagran på 9 og en pk for skovfyr på 4.

Langs Uggerby Å vokser nogle af landets ældste nordmannsgraner.

Friluftsliv

"Friluftsliv 98" har opgjort at der til Lilleheden- og Uggerby samlet kommer 81.000 årlige besøg. De kommer som på resten af SNS Vendsyssel hovedsageligt for skov og strand, men så har området også en ekstra attraktion ved de store å forløb omkring Kjul Å for Lilleheden, men især den store Uggerby Å i Uggerby klitplantage. Skovgrænsen er for nyligt blevet trukket tilbage fra den kystnære del af Uggerby Å, så der nu er en fin friluftsmæssig oplevelse af afvekslingen mellem det kystnære åbne landskab og det mere stille og uforstyrrede natur i den træbevoksede del af åforløbet.

Besøgte naturtyper i Lilleheden- og Uggerby klitlantager

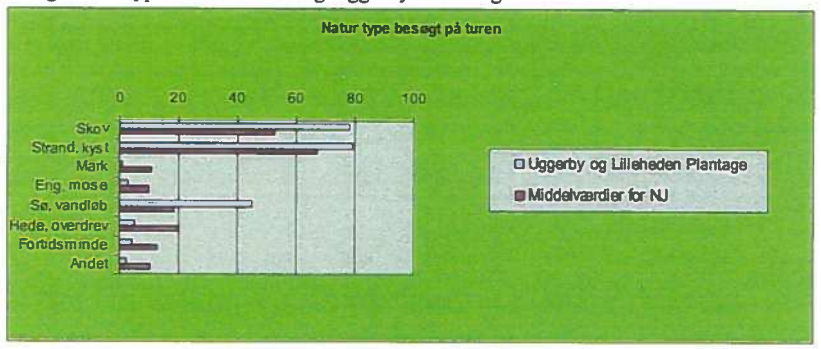

Der går forskellige cykelruter (Vestkystruten og Asdalruten), vandrestier (Rundvandreveje og Nordsøstien) og den regionale riderute igennem plantagen. I forbindelse med dem er der anlagt overnatningsmuligheder, og en del andre faciliteter. (se nedenstående tabel).

Faciliteter i Uggerby klitplantage.

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Affaldsstativ		7	
Bom			16
Bord / bænkesæt		6	
Bro			4
Cykelrute			1
Cykelrute-pæl			19
Cykelstativ			1
Grill		2	
Hegnssluse			8
Hvilebænk			6
Lejrplads		2	
Parkeringsplads		10	
Piktogramstander	37		
Ridenedgang			1
Ridesti			1
Ridesti-pæl			89
Shelter		1	
Trappe			2
Tårn		1	
Vandresti			4
Vandresti-pæl			40
Vejnavneskilt	39		

Natur

Uggerby Plantage rummer ca. 160 hektar beskyttede naturtyper, hvilket svarer til godt 20 % af plantagens samlede areal. Naturtyperne er fordelt på ca. 50 hektar strandbred, godt 2 hektar strandsump, 88 hektar klitter (overvejende grønklit, på kortet angivet som hhv. hede (HED = ugræsset klit) og overdrev (ORE = græsset klit), 13 hektar mose, 5 hektar eng og godt 1 hektar sø. Herudover er der ca. 29 hektar med slette og krat, som overvejende dækker over nyryddet plantage, hvor klitvegetation er under retablering og længe urørte bevoksninger med karakter af både løv- og nåleskovskrat.
Der findes desuden gamle nåletræsbevoksninger med begyndende indvandring af boreale arter som f.eks. vintergrøn og linnaea. De fleste naturarealer ligger i den nordlige del af plantagen, som er udpeget som en del af EU-habitatområde nr. 5 – Uggerby Plantage og Uggerby Å's udløb.

Kulturmiljø

Ved nedkørslen til Uggerby strand har "Uggerby skibet" været placeret. Pga. kystindrykningen er skibet kørt i depot. Der er lokale planer om at opføre et udstillingshus ved Tolstrupvej i Uggerby klitplantage.
I 1983 gnavede en efterårsstorm sig så meget ind på kysten ved Uggerby Å's udløb, at egeplankerne fra et skib kom til syne. Da skibet året efter blev udgravet viste det sig at være et velbevaret eksemplar af de skuder, der blev anvendt til handelen fra de nordjyske strande. Skibet var en smuk norsk eller dansk dæksbåd fra tiden omkring 1800 beregnet for tømmerlast. Det var af typen, der kaldes en 'slup', og havde været 11,5 m langt og 3,6 m bredt med én mast. Når det lå begravet i en klit ved Uggerby Å's udløb, skyldtes det uden tvivl, at det engang i 1800-tallet er forulykket her, og efter at være blevet tømt for sin last har fået lov at ligge som et vrag, der med tiden er blevet dækket med flyvesand.
I en årrække var vraget udstillet i en bygning ved stranden, men fra 2001 var det nødvendigt af bevaringshensyn at finde en midlertidig opbevaring andetsteds.

Bygninger

Skovløberboligen "Kysthus" er beliggende centralt i plantagen. Der er toilet og udstillingsbygning ved nedkørslen til Uggerby strand, som passes af Hirtshals kommune.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Naturområde og regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab (nordlige del). Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde (nordlige del) og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

482,8 ha ligger i Natura2000 område nr. 5 (Uggerby Klitplantage og Uggerby Ås udløb), der består af habitatområde nr. 5.

Habitatområdet er udpeget for at beskytte naturtyper og arter knyttet til kystklitterne og vandløb. Således findes 2110 forstand og klitdannelse, 2120 hvideklitter, 2130 grønsværsklit, 2160 kystklitter med havtorn, 2190 fugtige klitlavning, 2250 kystklitter med ene, 3260 vandløb med vandplanter, 3270 vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter og 7230 rigkær, samt odder. I plantages findes 9190 egekrat og 91D0 sumpskove på tørvebund, der forventes optaget på udpegningsgrundlaget.

Fredninger og vildtreservater

Arealet (del af afd. 785) er i sin helhed fredet ved Deklaration af 16. januar 1964. Reg. nr. 03220.000. Arealet er ca. 15 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Tilstanden på fredningstidspunktet skal bevares. Der må ikke bebygges eller beplantes.

Der er ingen vildtreservater i plantagen.

Naturskov

Der forekommer ingen.

Forsøg

Der forekommer ingen.

Pyntegrønt

Der forekommer ingen.

Jagt

Jagten i Uggerby plantage og den østlige del af Lilleheden, i alt 826 ha. er udlejet til konsortium. Arealer øst for Uggerby Å er ikke ulejet.
Plantagen har en særdeles god og stærk bestand af råvildt. Der forekommer ofte dåvildt, og strejfere af kronvildt er registreret jævnligt i 2007.
Andejagt (evt. en enkelt gås) er muligt i skovsøerne, strandsøerne og langs åen.
Ræv og hare er alm. forekommende, samt fasaner langs åen og i randområderne ud mod dyrkede marker.

Fiskeri

Uggerby å er kendt for noget af landets bedste havørredfiskeri. En strækning på i alt 2 km. bredzone på begge sider af Uggerby å, fra skovbevokset areal og til åens udløb, er lejet ud til lokal sportsfiskerforening. Fiskeri på den resterende del af strækningen langs plantagen, ca. 1,5 km. administreres af SNS Vendsyssel, og er i princippet friholdt af hensyn til ynglende odder
Fiskeri i plantagens øvrige søer kan i planperioden frigives til fiskeri. *Bovsøen* kunne friholdes for fiskeri af hensyn til ynglende grågæs!

Målsætninger

Friluftsliv

I området tilrettelægges mulighederne for at opleve store strækninger både når man færdes til fods, på cykel og til hest. Besøgscenter kan etableres ved P-plads ved Redskabsvej øst for Tolstrupvej.
Til den stadig stigende cykel- vandre- og rideturisme skal der udvikles specifikke faciliteter.

Natur

Plejeindsatsen i driftsplanperioden drejer sig helt overvejende om at bevare de lysåbne arealer i deres nuværende, gunstige tilstand ved rydning og græsning. Nøglebiotoper i specielt de gamle nåleskovsområder bør identificeres og beskyttes evt. udlagt som urørt - eller plukhugstskov.

Uggerby å er suverænt den vigtigste odderbiotop i det nordlige Vendsyssel. Kanosejlads, fiskeri (med ulovlige ruser) og øget tilgængelighed og brug kan være en trussel. Den nuværende ret utilgængelige zone mellem Rykrogvej og åen, på strækningen langs den skovbevoksede del, bør plejes med nænsom hånd og friholdes for øget brug, nye faciliteter og fri teltning.

Kulturmiljø

Evt. opførelse af udstillingsbygning for Uggerbyskibet.

Landskabsplan

Målet er, at plantagen fortsat skal være et landskabselement mellem landbrugsfladen og havet. Det er samtidig målet, at de flotte klitformationer bliver mere synlige, ligesom arealet mod havet og langs Uggerby Å holdes åbent for udsyn og landskabelig sammenhænge.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

De kuperede dele af plantagen lukkes mere op ved at konvertere til mere løv først og fremmest eg og de mere lysgivende nåletræarter. Det yderste skovbevoksede bælte ud mod kysten vil fremover tilføres løvtræ. Den syd- og vestlige del af plantagen vil være blandingsskov hovedsagelig bestående af de arter området i dag indeholder, men med en større løvtræandel og primært bøg.

Køb og salg

Der er udlagt to skovrejsningsområder syd for plantagen. Supplerende opkøb kan være af interesse.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Etablering af besøgscenter med toiletbygning.
- Etablering af vandretursfolder og afmærkede stier.
- Etablering af en primitiv overnatningsplads.
- Etablering af fri teltning.
- Etablering af bålhytte.
- Etablering af madpakkehus.
- Forbedrer adgangen for kørestolsbrugere.
- Opstille information i området.

Natur

De åbne arealer i plantagen er underlagt detaljeret plejeplan med forskrifter for græsning og vedligeholdende slåninger eller rydninger. Nøglebiotoper identificeret og kortlagt.

Kulturmiljø

- Understøtte lokalt initiativ vedr. udstillingsbygning for "Uggerbyskibet".

Landskab

Skovområdet op til og langs med Uggerby Å frilægges. De gamle nordmandsgran bevares. Klitområdet, som løber øst/vest midt i plantagen, gøres mere åbent ved at rydde ca. 50 %, og ved at bevare solitære træer og mindre trægrupper. Skovens nordlige grænse trækkes væk fra kysten. Den gamle egebevoksning bevares. Landskabsplanen realiseres i takt med naturlig hugstfølge og hugstmodenhed. Realisering vil for 50 % vedkommende ske i planperioden.

Skov

Området langs kysten og Uggerby Å, samt området med indlandsklitter i den central del af plantagen, er udlagt til SUT 23. Eg vil blive indplantet eller sået suppleret med holme af skovfyr i de områder, hvor den ikke findes. Birk vil også indgå de kystnære områder. Lærk vil også indgå i skovudviklingstypen, primært i den central del og langs Uggerby Å. I den centrale og sydlige del af plantagen er udlagt SUT 71, som primært bygger på ædelgran og bøg. Disse træarter, især bøg, vil fremover tilføres yderligere til området suppleret med bl.a. lærk og douglasgran. Dette sker på bekost-

ning af sitkagranarealet. I den vestlige del af plantagen er udlagt SUT 52, som primært bygger på træarter området i forvejen er tilplantet med, især sitkagran og skovfyr, men også ædelgran bevares og generelt tilføres en større andel løvtræ, primært bøg. For hele plantagen, men især de områder der er udlagt til SUT 23 vil arealet med contortafyr blive nedbragt og indblandingen af contortafyr i blandingsbevoksninger reduceret.

	23	52	71	Hovedtotal
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	Sitkagran og fyr med løv-træ	Ædelgran og bøg	
1 Bøg	1,4		8,6	10,0
2 Eg	8,6	6,5	26,4	41,6
3 Ask og ær			3,4	3,4
4 Andet løvtræ	4,2	5,2	11,9	21,3
5 Picea-arter	46,3	25,7	70,0	142,0
6 Ædelgran	4,7	1,6	43,0	49,3
7 Bjergfyr	25,0	2,3		27,3
8 Andet nåletræ	108,2	48,5	61,7	218,5
9 Ubevokset	50,1	9,0	25,3	84,5
Hovedtotal	248,6	98,9	250,3	597,8

Lilleheden Plantage (skov nr. 43)

Beskrivelse

Generelt

Lilleheden ligger umiddelbart øst for Hirtshals. Den vestlige del af plantagen ligger ud til Tannis Bugt mens den østlige del følger bugten ca. 500 m. inde i landet. Plantagens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort:

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	5,1	Hede	26,8	Slette	7,4
Eg	26,7	Søer m.v.	1,1	Ager	
Ask og ær	0,8	Klit	2,1	Vej	7,7
Andet løvtræ	20,2	Eng	1,7	Andet	1,9
Gran	118,5	Strandbred	21,6		
Ædelgran	27,5	Mose	13,7		
Bjergfyr	0,6	Strandeng m.v.	6,8		
Andet nåletræ	95,7	Krat	7,4		
I alt	295,1		81,1		17,0
					393,0

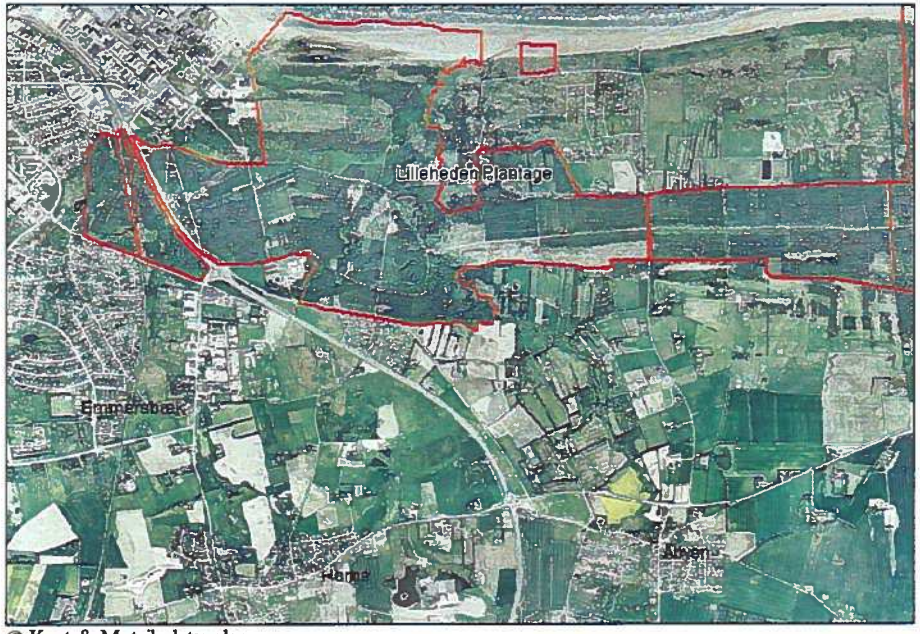

© Kort & Matrikelstyrelsen

Ekspropriation af arealer til Lilleheden Plantage blev påbegyndt i 1887. Det startede ved Emmersbæk og forsatte mod øst indtil man i 1890 nåede frem til Kjul Å. Formelt overtog staten i 1889-1890 arealerne, men tilplantningen startede allerede i 1888, på de arealer hvor der kunne opnås aftale med ejerne. Plantagen blev anlagt med hjemmel i Sandflugtsloven af 1867, som gav ret til at eksproprere sandflugtsareal med træplantning for øje. Bræmmen der forbinder Uggerby- og Lilleheden Plantage blev erhvervet i 1923. I 1993 blev afd. 856 erhvervet, mens afd. 825, 827 og dele af 831 blev frasolgt i 1995.

Geologi og jordbund

Størstedelen af Lilleheden Plantage ligger på flyvesandsdækket hævet stenalderhavbund, men har det sydvestlige hjørne placeret på en senglacial havflade, næsten fri for flyvesand. Generelt er klittopografien fremherskende, karakteriseret af øst-vestgående rimmer og langstrakte parabelklitter på en jævnt mod nord hældende klitslette.

Jordbunden er præget af de sandede aflejringer. Kun i området ved Helligkilde er jordbunden af stenet fedt blåler. I plantagens kystnære dele er jordbunden gruset i aflange øst-vest-gående strøg. Almindeligvis mødes et lag af sandmuld 10-20 cm tykt i flyvesandet i 70-90 cm's dybde. Podsolering af de øverste sandlag er ubetydelig. Til støtte for driftsplanlægningen er der udarbejdet et Særkort over de grundvandsprægede jordes beliggenhed samt lokaliteter, hvor flyvesandsdækket er mindre end én meter.

Terrænhøjderne når 25 m oh. i de højeste vandreklitter i den østlige del af plantagen, men er 14-16 m oh. på den senglaciale havslette i den sydvestlige del af plantagen.

Landskab

Lilleheden Plantage er med byens udvidelse blevet en meget bynær skov, som mod vest når ind til Emmersbæk, hvor den går over i Folkeparken. Plantagen er domineret af flere offentlige veje, blandt andet går E 39 samt en jernbane gennem den vestlige del af plantagen og deler den op i flere mindre dele. Den østlige del af plantagen afgrænses mod øst af Kjul Å, som på sin vej løber forbi Helligkilde, og ca. halvvejs gennem plantagen løber Bjergbæk ud i åen inden den løber videre ud i Tannisbugten. Den østligste del af plantagen består af en smal bræmme af nåleskov, som Lilleheden skovvej løber midt gennem og forbinder Lilleheden Plantage med Uggerby Plantage.

Store dele af plantagen er vurderet til at have landskabelig middel tilstand. Det er begrundet i en uharmonisk og sammensat plantage, og samtidig monoton med hensyn til træarter. Landskabet i plantagen opleves af mange fra bil i høj hastighed og her opleves plantagen som meget ensformig. For gående er den største og mest uforstyrrede del af plantagen mod nord ud til Tannisbugten. Her er strandengen ved at gro til. Også langs åen og bækkene findes små landskabelige oplevelsesmuligheder, selv om større dele af de bevoksede arealer er domineret af sitkagran. Plantagen er særlig sårbar over for byudvidelse, navnlig med stor industri og store veje i den nordvestlige del.

Skoven

Det er som mange andre steder hos SNS Vendsyssel sitkagranen og skovfyrren som er de dominerende træarter med henholdsvis lidt over 1/3 del af det bevoksede areal og omkring 1/4 del af det bevoksede areal. Løvtræsandelen udgør ca. 1/6 af plantagens areal, heraf er halvdelen eg. Den ældste afdeling er ligeledes en ege litra i plantagens nordlige del (804a).

Produktionen er lidt bedre end for Uggerby plantage, men næsten det samme. Sitkagran har en produktionsklasse på 10 og skovfyr en produktionsklasse på 5.

Friluftsliv

"Friluftsliv 98" har opgjort at der til Lilleheden- og Uggerby klitplantager samlet kommer 81.000 årlige besøg. De kommer som på resten af SNS Vendsyssel hovedsageligt for skov og strand, men så har området også en ekstra attraktion ved de store å forløb omkring Kjul Å, men især den store Uggerby Å i Uggerby klitplantage trækker mange af de folk der kommer for sø og vandløb. Lilleheden klitplantage trækker derimod en del bynære besøgende fra Hirtshals.

Besøgte naturtyper i Lilleheden- og Uggerby Plantager

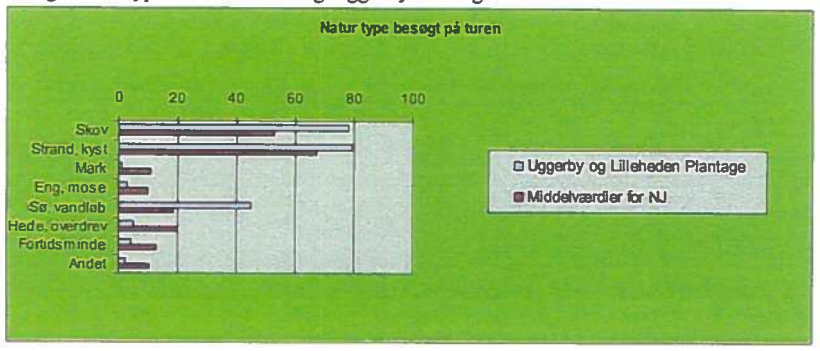

Vestkystruten, rundvandrevejen i Hirtshals Kommune, Nordsøstien og den Regionale riderute går igennem plantagen. I forbindelse med dem er der anlagt overnatningsmuligheder, og en del andre faciliteter. (se nedenstående tabel).
Der er en hundeskov i plantageområdet nærmest Hirtshals by.

Faciliteter i Lilleheden klitplantage

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Affaldsstativ		6	
Bom			19
Bord / bænkesæt		4	
Bro			3
Grill		1	
Hvilebænk			5
Lejrplads		1	
Parkeringsplads		8	
Piktogramstander	42		
Ridesti			1
Ridesti-pæl			59
Trappe			1
Vandresti			1
Vandresti-pæl			7
Vejnavneskilt	14		

Natur

Lilleheden Plantage rummer knap 80 hektar med beskyttede naturtyper, som er fordelt på ca. 27 hektar hede, 22 hektar strandbred, 16 hektar mose, 7 hektar strandsump, 6 hektar klit, 1 hektar sø og 5 kilometer beskyttet vandløb, hvilket svarer til ca. 22 % af plantagens samlede areal.

Kulturmiljø

Her findes en stenkistegrav samt en helligkilde med en mindesten.

Bygninger

I plantagen ligger skovløberstedet "Langagerhus".

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Naturområde og regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab (nordlige del). Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde (nordlige del) og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

Der forekommer ingen.

Fredninger og vildtreservater

Del af afd. 800 er sammen med omkringliggende arealer fredet ved bekendtgørelse af 23. juli 1947. Reg. nr. ? Arealet er ca. 8 ha. Fredningens formål er at sikre og bevare de forskellige biotoper. Forstranden er fredet således at små som store sten fra istiden ingen sinde må fjernes, flyttes eller på anden måde skades på en måde der kan påvirke den naturtilstand hvori de hidtil har henligget.

Naturskov

Der forekommer ingen.

Forsøg

afd.	litra	art	areal (ha)	årgang	forsøgstype
841	c	SKF	1,79	1935	forsøgsareal SL
852	b	NGR	1,41	1967	frøavlsbevoksning
852	d	NGR	0,99	1960	frøavlsbevoksning
	i alt		4,19		

Pyntegrønt

Der forekommer ingen.

Jagt

Arealer øst for Kjul krydset er udlejet til Uggerby jægerne. Den resterende del af Lilleheden administrerer vi selv, hvor der afholdes repræsentationsjagter og jagt for nye jægere.

Fiskeri

Der er fri fiskeri i vandhuller, men der er ikke fiskeri i Kjul å af hensyn til odder.

Målsætninger

Friluftsliv

Området skal være nærrekreativt område for Hirtshals by. Der etableres en række sundhedsfremmende aktiviteter også som en integreret del af byområdet, så det bliver nemt og tillokkende, at dyrke motion i og få gode oplevelser i naturen.

Natur

Det vigtigste naturplejetiltag i driftsplanperioden er rydning af klitter og klitlavning i Sibirien (afd. 801 og 802, se lok. 3) for at genskabe et åbent klitterræn. Et mere passivt tiltag er udlægning af manglende dele af beskyttelseskorridorer langs plantagens værdifulde vandløb, som bl.a. er levested for odder og isfugl (lok. 1). Endelig vil de eksisterende, ikke-træbevoksede naturarealer blive holdt i åben tilstand.

Kulturmiljø

Pleje af helligkilden og af jernaldergraven.

Landskabsplan

Målet er, at plantagen fortsat kan være en bynær løvtræsdomineret varieret plantage/skov, der med sit volumen formidler/danner overgangen fra by til land, fra by til strand. Der vil derfor samtidig være et mål, at tænke hele byranden og skoven sammen og dermed også adgang til Nejst Plantage og til kysten vest herfor, ind i en samlet plan.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Lilleden plantage skal fortsat være en varieret blandingsskov men med en øget vægt på løvtræandelen. Især i den bynære del og den sydvestlige del af plantagen. På sigt gøres bevoksninger mere åbne og mere løvtrædomineret omkring vandløbene, som gennemskærer plantagen.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Etablering af en vandrerute, som starter fra Hirtshals centrum og derfra "fører" folk ud i skoven.
- P-plads ved Helligkilden etableres som besøgscenter.
- Der udarbejdes en vandretursfolder for området
- Etablering af primitiv overnatningsplads
- Etablere fri teltning i området.
- Etablering af madpakkehus
- Etablering af naturlegeplads og eller en naturlegesti.
- Der etableres information i området.

Natur

Klitter og klitlavninger i Sibirien er genoprettet og fremstår som det tidligere åbne klitterræn. Detaljerede plejeplaner udarbejdet for Sibirien samt plantagens vandløb med henblik på en effektiv beskyttelse af især odder og isfugl.

Kulturmiljø

- Pleje af helligkilden og området deromkring.
- Pleje af jernaldergraven og området deromkring.

Landskab

Den nordligste del af skoven ryddes for selvsåede og plantede træer. Langs Kjul Å og Bjergbæk fjernes nåletræer, mens enkeltstående løvtræer og grupper af løvtræer bevares. Adgang mellem Lilleheden og Nejst Plantage etableres. Der udarbejdes en helhedsplan for sammenhænge mellem Lilleheden- og Nejst Plantager, sammen med kommunens arealer. Planen realiseres i denne planperiode.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper:

	14	23	52	71	Hovedtotal
Driftsklasse	Bøg og gran	Eg med skovfyr og lærk	Sitkagran og fyr med løvtræ	Ædelgran og bøg	
1 Bøg	1,0			3,6	4,6
2 Eg	14,6	0,1	1,8	10,0	26,5
3 Ask og ær			0,8		0,8
4 Andet løvtræ	8,9		9,1	2,0	20,1
5 Picea-arter	53,8	0,1	52,4	10,6	116,9
6 Ædelgran	12,2	1,3	1,9	12,1	27,4
7 Bjergfyr			0,6		0,6
8 Andet nåletræ	36,7	8,4	27,8	17,9	90,8
9 Ubevokset	13,1	2,7	6,5	8,8	31,0
Hovedtotal	140,2	12,5	100,9	65,0	318,6

De områder i den nordlige del af plantagen, hvor der fortsat ønskes skov er udlagt til SUT 23, og det vil primært være domineret af eg og egekrat, så i perioden vil primært ske indplantning eller såning af eg.
Mellem det nordlige areal med SUT 23 og Lilleheden skovvej er udlagt SUT 71, som er domineret af ædelgran i blanding med de nåletræarter som er i forvejen er i området. Løvtræandelen øges og det vil primært være ved tilførsel af bøg. I den sydlige del af plantagen syd for Lilleheden skovvej og vest for Kjul Å er udlagt SUT 14, som er en skovudviklingstype der primært bygger på bøg. Andre dominerende træarter er ædelgran og sitkagran. I perioden vil der primært ske tilførsel af bøg og ædelgran til området, men også douglasgran, lærk og løvtræarterne ær og lind vil tilføres, således at plantagen på sigt fremstår mere varieret og løvtrædomineret. Den østlige del af plantagen langs Lilleheden – og Uggerby Skovvej er udlagt SUT 52. Området er i dag meget sitkagrandomineret. Fremover tilføres primært ædelgran og lærk, samt løvtræ. Først og fremmest bøg og eg.
I Lilleheden generelt vil der ske en reduktion i contortafyrrens udbredelse.

Nejst Plantage (skov nr. 44)

Beskrivelse

Generelt

Nejst Plantage ligger umiddelbart sydøst for Hirtshals. Skovens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Eg	1,9	Krat	0,7	Slette	
Ædelgran	35,8			Ager	
Bjergfyr	2,4				
I alt	40,0		0,7		0,0
					40,8

© Kort & Matrikelstyrelsen

Nejst Plantage blev erhvervet i 1960erne fra Hirtshals kommune som led i magelæg. Kommunen modtog ved magelægget arealer i den nordvestlige del af Lilleheden Plantage til udvidelse af et industriområde.

Geologi og jordbund

Plantagen adskiller sig fra Uggerby og Lilleheden Plantager ved at ligge på havaflejringer fra Ishavet, der også kaldes Yoldiahavet. Højden er mellem 24 og 29 m oh. Jordbunden er præget af magert sand, idet et ca. 1 m tykt lag flyvesand dækker det senglaciale øvre Saxicava-sand og grus. I plantagens vestlige del er sandet tørveblandet. Området er, til trods for dybe grøfter, stærkt vandlidende.

Landskab

Nejst Plantage er en lille firkantet plantage på ca. 600 x 600 meter. Mod nord grænser plantagen ud til et smalt hedeareal, der er sprunget i skov. Nord herfor løber Halvejen, og nord for den ligger parcelhuse og sportsanlæg. Mod øst afgrænses skoven ligeledes af et grønt område og derefter parcelhuse. I det nordøstlige hjørne grænser plantagen op til tennisbaner. Mod syd afgrænses skoven af en vej, Asger Højlundsvej, og herefter er der åbne marker med hegn og småplantninger. Mod vest er der et industriområde og et selvgroet hedeområde mellem plantagen og hovedvej A55. Plantagen er på ingen måder dominerende i landskabet, man skal snarere lede efter den for at se den.

Plantagens mønster består af små firkantede ensaldrende bevoksninger af ædelgran. Alle spor og veje er rette og parallelle. Der er begyndende tilgroning af spor og veje med glansbladet hæg. Plantagen ligger på et fladt terræn, der er kraftigt grøftet. Hele plantagen er vurderet til "middel tilstand" på grund af dens monotone og absolut ensartede struktur og mønster.

Skoven

Skoven er med undtagelse af litra 890 a og b tilplantet i 1960, hvilket giver et strukturmæssigt noget monotont skovbillede. Plantagen består hovedsageligt af ædelgranen som har en pk på 11, hvilket kunne forbedres væsentligt hvis man udbyggede det i forvejen veludbyggede grøftningssystem. Selvom ædelgranen står på størstedelen af arealet er der meget indblanding af birk, skovfyr og bøg, især ud til sporene så skovbilledet opleves mere varieret end bevoksningslisten umiddelbart giver udtryk for.

Friluftsliv

Nejst Plantage er med sine ca. 5.000 årlige besøg et af de mindst besøgte områder på distriktet, på trods af sin umiddelbare nærhed til et for egnen stort byområde. Det kan skyldes at skoven er relativt ung og dermed mangler karakter og naturoplevelser. Hovedårsagen skal dog nok findes i den underliggende tabel.

Faciliteter for Nejst Plantage.

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bro			1
Piktogramstander	3		

Der er ikke gjort noget for at lave en fornuftig adgang til skoven, f.eks. i form af en parkeringsplads, dette kan dog forsvares med at der findes en god parkeringsplads ved sportshallen. Yderligere er der som det fremgår af tabellen ikke gjort noget for at øge publikums oplevelse af skoven, som f.eks. ved at anlægge vandre-, ride- eller cykelruter eller ved at lave shelterpladser og opholdsområder med borde og grillkasser. Et stiforløb som går på tværs af det kvadratiske vejnet ville i sig selv øge oplevelsesværdien af skoven betragteligt.
Hirtshals kommune har anlagt og vedligeholder en vandresti igennem området.
Da der kun er svaret på 4 spørgeskemaer for Nejst Plantage er der ikke grundlag for at udtale sig om publikums ønsker eller aktiviteter.

Kulturmiljø

Ingen fortidsminder.

Bygninger

Ingen.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Byzone. Drikkevandsinteresser.

Internationale beskyttelsesområder

Der forekommer ingen.

Fredninger og vildtreservater

Ingen vildtreservater

Naturskov

Der forekommer ingen.

Forsøg

Der forekommer ingen.

Pyntegrønt

Der forekommer ingen.

Jagt

Plantagen er bynær og begrænset størrelse, hvorfor området friholdes for jagt.

Fiskeri

Der forekommer ingen.

Målsætninger

Friluftsliv

Der etableres en rasteplads i plantagens vestlige del som også skal være besøgscenter.
Nejst Plantage har et stort besøgspotentiale. Der skal derfor etableres tidssvarende publikumsfaciliteter
Plantagens skakbrætsystem skal brydes op, og der anlægges et snoet stisystem. Yderligere vil der blive anlagt en shelterplads i forbindelse med den nationale cykelrute "Vestkystruten" som løber forbi plantagens. Centralt i plantagen laves et åbent område og etableres en sø. I dette område kunne der opsættes et madpakkehus med bålplads og borde og bænke.
Der etableres fri teltning i plantagen.

Landskabsplan

Målet med Nejst Plantage er at bevare den som en bynær skov, men at ændre plantagens indre til en varieret løvskovsdomineret skov med naturlig hydrologi og et varieret stisystem.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Da det er de rekreative værdier, som fremover skal vægtes tungt vil målet være at skabe en løvtræ-domineret og varieret skov.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Anlæg af rasteplads som besøgscenter.
- Anlæggelse af et nyt stisystem.
- Der anlægges en "strække-ben sti" i plantagens vestlige del.
- Etablering af åbent område med en sø, madpakkehus, bålplads og borde og bænke.
- Anlæg af primitiv overnatningsplads med shelter.

Landskab

Lukke alle dræn og ændre træartssammensætningen til en mere birke- og skovfyr domineret skov-udviklingstype.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper:

	14	Hovedtotal
Driftsklasse	Bøg og gran	
2 Eg	1,9	1,9
6 Ædelgran	35,5	35,5
7 Bjergfyr	2,4	2,4
9 Ubevokset	0,7	0,7
Hovedtotal	40,5	40,5

Hele Nejst plantage er udlagt til SUT 14, hvilket er en skovudviklingstype domineret af bøg og ædelgran. Umiddelbart af tabellen fremgår at der ikke er bøg i plantagen, men den findes som indblanding i alle afdelinger primært langs sporene. I perioden vil fokus være på at skabe større variation ved hugst for bøg og ved hugst at skabe større diameter- og højdevariation i plantagen.

Tornby klitplantage (skov nr. 45)

Beskrivelse

Generelt

Tornby klitklitplantage er en højtbeliggende, vindudsat vestkystklitplantage 4 km syd for Hirtshals. Bevoksningsgrænsen mod havet følger en 15-25 m høj, tidligere havskrænt, der er gennembrudt af talrige dybt nedskårne bækslugter. Neden for skrænten befinder man sig på hævet stenalderhavbund, som i et 300 m bredt bælte strækker sig ud til havstokken. Skovens sammensætning og beliggenhed pr. 1/1 2007 fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	15,1	Hede	45,4	Slette	3,3
Eg	17,8	Søer m.v.	2,3	Ager	13,2
Andet løvtræ	1,6	Klit	11,2	Vej	2,5
Gran	151,9	Eng	0,7	Andet	3,5
Ædelgran	81,8	Strandbred	21,2		
Andet nåletræ	45,3	Mose	8,3		
		Overdrev	108,3		
		Krat	13,7		
I alt	331,3		211,1		22,5
					564,8

© Kort & Matrikelstyrelsen

Klitklitplantage er anlagt i perioden 1910 til 1930. Befolkningen ønskede at sikre en varig dæmpning af sandflugten og en mere stabil brændselsforsyning. Efter flere års tovtrækkeri med staten blev et område på ca. 500 ha opkøbt efter at den største lodsejer med ca. 500 ha, som var med til at tilbyde jord til opkøb, var sprunget fra.

Geologi og jordbund

Klitplantagen ligger på den flyvesandsdækkede Yoldia-flade. Yoldiafladen blev dannet af Ishavet ved istiden afslutning. Flyvesandet har lagt sig som et jævnt dække mellem store vandreklitter, hvis fronter til en vis grad bestemmer klitplantagens bugtede østlige begrænsning. I klitplantagens vestlige del afbrydes den senglaciale flade af en kystskrænt fra Stenalderen. Neden for skrænten findes en række havklitter langs kysten til Jammerbugt. Vandløbene Yksenbæk og Horsebæk har skåret sig ned gennem flyvesand og senglaciale lag med skarpe stejle dale, som er med til at fremhæve det kuperede klitlandskab. Sydligst i klitplantagen findes smeltevandsler under tyndt flyvesandsdække. Lerknolden må have ligget som en ø i Yoldialeret, da smeltevandsleret er ældre end Yoldialeret.

Terrænhøjderne øst for skrænten varierer fra 20-40 m oh., og når toppunkter i fronterne af de store parabelklitter langs østgrænsen (Russerbakken). Havklitterne når højder på 14-18 m oh., med stigende tendens fra nord til syd.

Jordbunden består af sandoverføget hævet Yoldiahavbund. Imellem de tilgroede vandreklitter er der spredte sletteområder, hvor sandlaget er fra ½ til 5 m tykt. Ved tilløbet til Elledammen findes et profil blotlagt til to meters dybde ned gennem flere flyvesandslag, Yoldiasand og fed Yoldialer dybest nede. Flyvesandslagene viser, at der har været mindst 4 til 5 sandflugtsperioder med mellemliggende perioder, hvor vegetationen har formået at danne organiske jordlag. I Yoldialagene dybest i profilet findes sten, som er bragt ind over Yoldiahavets bund med isbjerge. Til støtte for driftsplanlægningen er der udarbejdet et Særkort over vandreklitternes og de grundvandsprægede jordes beliggenhed samt lokaliteter, hvor flyvesandsdækket er mindre end én meter.

Landskab

Tornby Klitplantage er markant og karaktergivende i landskabet vest for byen Tornby. Klitplantagen ligger i et mellemskalalandskab, hvor den grænser op til flere forskellige naturområder (§3), hede, eng og overdrevsarealer, med småskove, levende hegn og enkelte sommerhuse mod øst, nord og syd. I det sydøstlige hjørne er byen ved at nå helt hen til skovgrænsen. Mod vest afgrænses klitplantagen af stenalderhavets kystskrænt, hvorpå ca. 100 år gamle forblæste hvidgran danner et karakteristisk bryn og hvorfra flere markante bækslugter strækker sig langt ind i klitplantagen.

Den nordlige del af klitplantagen er meget varieret og med flere åbne områder, bl.a. er slugterne og et par store sletter åbne. De skov- og kratklædte områder er med til at fremhæve landskabets forskellighed med bakker og klitter (op til 37 m). I den midterste del er nåleskoven mere massiv og skjuler i nogen grad topografien (med bakker op til 37 m), men flere steder er landskabet synlig under gamle ædelgranbevoksninger. Horsebækken snor sig gennem denne del af klitplantagen, hvilket giver særlige oplevelsesmuligheder. Den sydlige del, syd for den offentlige Rævskærvej, består af flere små åbne områder og områder med ensaldrende sitkagran, der skjuler klitrimmer og andre bakker (op til 41 m).

Hele klitplantagen med omgivelser er vurderet som "særlig sårbar". Landskabet er sårbart over for ensartede bevoksninger og over for bevoksninger, der skjuler, skæmmer og lukker landskabet. Den nordlige og den midterste del er vurderet som landskabelig "god" på grund af landskabskarakterens intakthed og uforstyrrethed og på grund af klitplantagens mange områder med gammel ædelgran. I den sydlige del er et stort område vurderet til "middel tilstand" på grund af klitplantagens ensartethed, der skjuler det potentielt varierede og oplevelsesrige landskab.

Skoven

Sitkagran på en 1/3 del af bevokset areal og ædelgran på 1/5 af det bevoksede areal, er de dominerende træarter i Tornby klitplantage. Specielt for klitplantagen er bl.a. de ældre hvidgranbevoksninger i den vestlige del omkring den gamle kystskrænt. Skovdyrkningen er præget af vindtrykket fra vest, hvilket giver sig udtryk i markant kvalitetsforbedring fra vest mod øst. Løvtræarealet er forholdsvist beskeden med 10% af bevokset areal, men har generelt en større indblanding i nåletræarealet end i de øvrige klitplantager.

Friluftsliv

Klitplantagen bruges hele året af folk fra nærområderne Tornby, Hirtshals og Hjørring. Nord og øst for klitplantagen ligger der store sommerhusområder, som benyttes hele året igennem. I sommerhalvåret og andre ferieperioder benyttes klitplantagen af områdets turister. Der er en lejrplads midt i klitplantagen med vand og multtoiletter og en kåte. Lejrpladsen benyttes bl.a. i forbindelse med Hirtshals kommunes naturskolevirksomhed, som i en årrække har passet pladsen med græsslåning og oprydning.

Der er også en primitiv overnatningsplads lige nord for Skidterisøen. Der er 7 raste- og parkeringspladser af forskellig størrelse. De to største er pladsen findes ved Horsedammen og for enden af Rævskærvej. Der er fri teltning i området. Der er opsat navneskilte ved mange af skovens veje og stier.

Iflg. "friluftsliv 98" er der blandt de 41.000 årlige besøgende tilfredshed med faciliteterne, men dog med et ønske om flere toiletter og affaldsstativer. Der er ikke opsat informationstavler i området, men der er opsat folderkasser, hvor publikum kan få klitplantagens vandretursfolder.

Tornby naturskole tilbyder naturundervisning og naturvejledning. I klitklitplantagen er der indenfor et forholdsvis lille område mulighed for at opleve mange former for både kultiveret - og vild natur. Et undervisningslokale i tilknytning hertil kan benyttes efter aftale med SNS Vendsyssels naturvejleder.

Den nationale cykelrute "Vestkystruten" går igennem klitplantagen ad Dalgårvej, Plantørvej og Yxenbækvej. Den internationale vandresti "Nordsøstien" passerer også igennem klitklitplantagen. Horsebækhus anvendes af klitklitplantagens jagtkonsortium og Hjørring o-klub i fællesskab. Hirtshals kommunes rundvandrevej går også igennem området.

Der er fast rollespilsområde i klitklitplantagen.

Faciliteter i Tornby klitplantage.

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bom			8
Bord / bænkesæt		12	
Bro			5
Cykelrute			1
Cykelrute-pæl			8
Folderkasse	2		
Grill		1	
Hegnssluse			1
Hvilebænk			3
Infostander	2		
Lejrplads		1	
Parkeringsplads		6	
Piktogramstander	9		
Trappe			7
Vandresti			6
Vandresti-pæl			135
Vejnavneskilt	26		

Natur

Yoldiahavets aflejringer af ler og sand, de dybe bækslugter og det varierende dække af flyvesand har skabt meget afvekslende jordbundsforhold i klitplantagen, som rummer en særpræget og frodig planteverden.

I den lysåbne gamle nåleskov af alm. bjergfyr, hvidgran og sitkagran i klitplantagens vestlige, kuperede klitlandskab er der plantesamfund af sjældne arter af nordisk oprindelse bragt hertil af vind og fugle. Arter som hjertebladet fliglæbe og forskellige vintergrønarter, der kræver en vis sommerkølighed og lystilgang, vokser i klitplantagen.

I lysninger, lyse krat og langs veje og stier, hvor jordbundens indhold af kalk og næringsstoffer er rigelige og lystilgangen tilstrækkelig, er floraen frodig og artsrig. Løvfældende buske som havtorn, der her på steder rummer nogle særlige farverige racer, blågrøn rose, forskellige arter af filtroser, hvidtjørn, alm. Hyld, ribs og stikkelsbær danner flere steder uigennemtrængelige krat. Knyttet hertil findes artsrige plantesamfund med mange kalkyndende arter. Blodrød storkenæb, hvas randfrø, Alm. Agermåne, Sand-frøstjerne, Hundetunge, Roset-karse, Stivhåret kalkkarse, Sød astragel og Forskelligbladet tidsel – alle sjældne i Nordjylland – forekommer her ret almindeligt.

Til de dybe bækslugter er knyttet en række næsten kultur-upåvirkede, frodige plantesamfund. De kølige, nordvendte dalskråninger er voksesteder for artsrige samfund med mange mosser, bregner og paderokker.

Mange stede danner korbær sammen med havtorn, slåen, ene og flere rosenarter, lavtvoksende græs-og urterige krat. Her vokser også den sjældne Klitnatlys, Hundetunge, Sandfrøstjerne, Nikkende kobjælde, Hvidgrå draba, Roset-karse, Skovhullæbe, Alm. Månerude, Blodrød storkenæb og Klitkambunke

De kalk-og næringsrige grønne klitter og klitenge nedenfor Stenalderhavskrænten rummer også nogle fugtige områder. I den sydlige del som en del af Liver Å´s tidligere udløb. Liver Å blev i forrige århundrede reguleret af hensyn til Redningsvæsenet således at udløbet i dag ligger ca. 500 m sydligere end det oprindelige udløb. I de afsnørede åløb findes særprægede og artsrige plantesamfund. I pilekrat, som domineres af øret pil, krybende pil, gråris og spydpil og tagrørbevoksningerne træffes ualmindelige arter som Leverurt, Kærfladstjerne, Knudefirling, Al. Skjolddrager, Sumphullæbe, Kødfarvet gøgeurt, Vendsyssel gøgeurt, Strandtusindgylden samt flere arter af ensian og øjentrøst.
Der er i 2006 formentlig konstateret natravn i klitplantagen.

Af særlige naturtyper rummer Tornby Klitplantage ca. 108 ha grønklit og overdrev, 44 ha hede, 21 ha strandbred, 14 ha krat, 12 ha hvid klit, 9 ha mose og 2 ha sø, i alt 211 ha svarende til 19 % af klitplantagens samlede areal. Heraf er ca. 110 ha udpeget under EU's habitatdirektiv og indgår som dele af Natura 2000-område nr. 6 (se lok. 1 og 8).
Såvel de kystnære arealer, som ligger på hævet havbund, som den gamle havskrænt fra stenalderhavets tid og baglandet ovenfor denne er præget af flyvesand.
Flyvesandet har et stort kalkindhold stammende fra især muslingeskaller, som er udvasket i varierende grad. Det giver baggrund for en særdeles rig og varieret flora med specielt mange kalktilknyttede arter. Mange af disse er sjældne eller halvsjældne enten i landsdelen eller i hele Danmark.
Natura 2000-området er som helhed sandsynligvis det område i Danmark, som rummer flest sjældne og halvsjældne arter af især karplanter og dagsommerfugle.
Det gælder i særlig grad den privatejede hoveddel mod syd (Vandplasken og Kærsgård Strand), men hele statens del er også meget værdifuld. Specielt bør der peges på det meget rige kærområde mellem Den Gamle Å og Nordsøen (afd. 932c), hvor der ved grundige undersøgelser i 1970'erne er dokumenteret en rig flora med bl.a. landets nordligste forekomst af Kær-Fladbælg og store forekomster af orkidéerne Pukkellæbe, Sump-Hullæbe, Kødfarvet Gøgeurt, Vendsyssel-Gøgeurt og Plettet Gøgeurt. Kæret var dengang som nu uplejet, men er nu under tilgroning med tagrør og pil. Den nuværende status for de sjældne arter bør undersøges og nødvendig pleje iværksættes.
De tørre dele af klitterænnet er også stedvis under tilgroning; især breder krat af ene, havtorn, hyld, blågrøn rose og den invasive rynket rose sig mange steder.
Søerne har generelt god vandkvalitet og en rig flora og smådyrsfauna; Nordsøen har veludviklet, tæppedannende vegetation af kransnålalger. Klitsøen er under tilgroning med tagrør, hvilket ikke bør forhindres.

Kulturmiljø

Her findes tre sagnsten, "Slavestenen","Lindegaards Sten" og "Snildemandsstenen. I Det Kulturhistoriske Centralregister står opført en gravhøj, som dog ikke længere kan erkendes. I den sydlige del af klitplantagen ses sporene efter en gammel mergelbane.

Bygninger

Russerbakkehus, der er tjenestebolig for naturvejlederen, er tegnet af arkitekt Ulrik Plesner og bygget af murer Tellefsen fra Skagen. Huset fik sit navn efter vejen, som fører fra hovedvejen ind til stedet, i 80-erne, da alle Skov- og Naturstyrelsens huse skulle bære et navn. Vejen har navn efter et Russisk krigsskib Pervoj, som strandede på Tornby strand sidst i 1700-tallet. I den gamle staldbygning er der indrettet en naturskole.
I 1980-erne købte staten Horsebækhus for at sikre arronderingen i området. Huset er efter brugerådets ønske udlejet til klitplantagens jagtkonsortium og Hjørring o-klub.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Klitplantagen er udlagt som regionalt naturområde og som en del af de økologiske forbindelser.
Den er udpeget som geologisk interessområde og geologisk beskyttelsesområde, særligt værdifuldt landskab og et område med drikkevandsinteresser.

Internationale beskyttelsesområder

106,1 ha ligger i Natura2000 område nr. 6 (Kærsgård Strand og Vandplasken og Liver Å), der består af habitatområde nr. 6.

Habitatområde et udpeget for at beskytte en række arter og naturtyper i klit, mose og sø. 2110 forstrand og klitdannelse, 2120 hvide klitter, 2130 grå og grøn klit, 2160 kystklitter med havtorn, 2190 fugtige klitlavninger, 2250 kystklitter med ene, 3140 kalkrige søer med kransnålealger, 7220 kildevæld, Kildevælds-vindelsnegl, Hedepletvinge (uddød), Odder og Mygblomst.

Fredninger og vildtreservater

Arealet (afd. 899) er sammen med omkringliggende arealer i sin helhed fredet ved kulturministeriel erhvervelse af 10. april 1964. Reg. nr. ? Arealet er ca. 4 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel. Arealet er udlagt som offentligt opholdsareal.

Naturskov

Der er ingen naturskov i området, men de mange bækslugter rummer den oprindelige og mange steder særprægede flora. Afd. 932 d har i sidste planperiode været underlagt en administrativ fredning, da området er særdeles artsrigt og vildtvoksende.

Forsøg

Der er ingen forsøg i klitplantagen.

Pyntegrønt

Der er rester af tidligere pyntegrøntproduktion i klitplantagen.

Jagt

Alm. jagtbart vildt lever i klitplantagen. Af og til besøges området af strejfende krondyr.
Jagten på 500 ha er udlejet. Ca. 60 ha omkring Russerbakkehus friholdes for jagt.

Tornby klitplantage har mange besøgende og et stort aktivitetsniveau. Med den øgede interesse for friluftsliv forventes niveauet at stige, og det kan i planperioden være hensigtsmæssigt at justere udlejningen af jagt.

Fiskeri

Der er ikke erhvervsfiskeri i området. I Horsedammen og Skidterisøen er der frit fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv

Klitplantagen skal være rekreativt nærområde for Tornby, Hirtshals og Hjørring og for områdets turister. Horsedammens P-plads skal være besøgscenter med toiletbygning. Syd herfor etableres et madpakkehus og shelter som danner ramme for rollespil og kulturhistorisk brug af naturen.
Yderligere ønskes det at anlægge en primitiv overnatningsplads i den sydlige del af klitplantagen og der er planlagt et rideruteforløb, som skal indgå i den regionale riderute.
Der etableres fri teltning i klitklitplantagen.

Natur

I betragtning af at området rummer særprægede, artsrige og indimellem en sjælden flora, samt de mange landskabeligt set smukke og oplevelsesrige bækslugter og Stenalderhavskrænten skal der tages vidtgående hensyn til områdets naturværdier. Kulturanlæg skal foretages nænsomt og under hensyn til bevarelse af områdets mange klitruiner.

Naturplejeplanen tager særligt henblik på at bevare og forbedre forholdene for den særprægede vegetation og det tilknyttede dyreliv i de ovennævnte, fortrinsvis lysåbne områder. Bevaring af varieret klitlandskab med tilstrækkelig stor andel af lavtvoksende, lysåben vegetation – i såvel fugtig/våde som tørre dele – til sikring af gunstig bevaringsstatus for områdets sjældne arter og naturtyper. I kæret i 932c foretages nedskæring/slåning og fjernelse af tagrør og pil mm., så en gunstig tilstand for de mange sjældne arter genskabes. Der findes i den træbevoksede del af klitplantagen mange steder med et særpræget og karakteristisk plante- og dyreliv, ofte tilknyttet kalkrig bund, som det er ligeså vigtigt at bevare.

Det gælder i særlig grad den overvejende træ- og kratbevoksede gamle stenalderkystskrænt og de mange slugter med deres bækløb, vældprægede områder og ofte kratbevoksede sider. Der vil derfor parallelt med planen for de træfrie naturområder ske udpegning af en række bevoksninger, som fremover lades urørte eller hvor der kun foretages nænsom udtynding, hvor det er påkrævet af hensyn til bevaring af natur- og landskabsværdier. Det har i praksis længe været tilfældet for langt de fleste relevante områder, som ofte igennem årtier har udviklet sig uden forstlige indgreb i retning mod mere naturlige krat- og skovbevoksninger med stigende indblanding af løvtræer og buske.

Alle tiltag i området skal foregå i overensstemmelse med Danmarks Miljøundersøgelsers kriterier for gunstig bevaringsstatus for naturtyper omfattet af EF-habitatdirektivet.

Kulturmiljø

Sagnstenene holdes stedse synlige og tilgængelige.
Russerbakkehus og udbygninger er tegnet af arkitekt Ulrik Plesner og bevares som et Plesnerhus.

Landskabsplan

Målet er at bevare det visuelt særprægede og oplevelsesrige landskab med de karaktergivne slugter og skrænter, som nogle steder er åbne og græsbevoksede og andre steder, mest på skrænterne er kratbevoksede. Det er ligeledes målet at udnytte det kuperede og varierede landskab til, i lille skala, at skabe flere oplevelsesmuligheder. I den sydlige del af klitplantagen er det målet at genoprette flere klitområder, til åbne områder i skoven, samt at modelere de lige skovbryn, så de i højere grad følger landskabets kurver.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

De områder som udgør Stenalderhavskrænterne og deres nærområde overgår til urørt skov og krat. Den centrale del af klitplantagen syd for Rævskærvej udlægges til græsningskov. Den resterende del af klitplantagen vil være blandingsskov domineret af ædelgran og bøg, samt lærk og sitkagran. De mere sandede partier vil primært vil være domineret af lystræarterne skovfyr og eg.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden

- Etablering af fri teltning i klitklitplantagen.
- Etablering af besøgscenter.
- Etablering af rollespilsområde.
- Udvikling af kultur og naturanvendelse af et naturområde.
- Anlæg af regional ridesti.
- Opsætning af madpakkehus.
- Anlæg af primitiv overnatningsplads med shelter.

Natur

Kærområdet omkring den gamle å er sikret sin åbenhed ved en detaljeret plejeplan. De lysåbne pletter i selve klitplantagen er identificeret og kortlagt og ligeledes underlagt en detaljeret plejeplan. Evt. urørte områder, slugterne og de vestvendte skrænter og deres nærområder, er udpeget.
Kærområdet ved den gamle å og bæk-slugterne er levested og yngleområde for oddere.

Kulturmiljø

Russerbakkehus vedligeholdes som et eksempel på arkitekt Ulrik Plesners typiske bygninger.

Landskab

Der vil blive flere – små og store – åbne klitområder i den sydlige del af klitplantagen i planperioden, idet der ryddes og etableres græsning på ca. 70 ha. Der ryddes i forhold til naturlig hugstfølge og hugstmodenhed. Det skønnes, at 50 % af arealet til rydning ryddes i planperioden. I den sydøstlige del vil en rydning kunne påbegyndes, og der kan arbejdes for en bedre overgang til de åbne na-

boarealer, samt til de kommende byarealer, ved at trække skovgrænsen ind og op på bakkerne. Sitkagran på Hønsebakkerne ryddes i planperioden.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper på arealet.

	Skovudviklingstyper		
	71	94	Ialt
Driftsklasse	Ædelgran og bøg	Urørt skov	
Bøg	13,0	0,8	13,8
Eg	6,0	11,0	16,9
Andet løvtræ	0,8	0,8	1,6
Picea-arter	62,3	82,7	145,0
Ædelgran	64,5	16,6	81,2
Bjergfyr	2,5	15,1	17,6
Andet nåletræ	30,8	14,9	45,8
Ubevokset	17,8	17,2	35,1
Hovedtotal	197,8	159,1	356,9

Kystskrænterne overgår i planperioden til urørt skov (SUT 94). Den centrale del af klitplantagen afgrænset af Rævskærvej, Dalgårdvej, Granatvejen og Strandfogedvejen vil påbegyndes ryddet til græsningsskov SUT 92. Konverteringen forventes gennemført på 50% af arealet i planperioden, og etablering af holme med bøg og eg vil indgå i konverteringsfasen. Ædelgran er i dag en hovedtræart og SUT 71 (ædelgran og bøg) er udlagt på den resterende del af klitplantagen. I planperioden vil i forbindelse med foryngelser primært blive tilført bøg, samt lærk og douglas. Skovdyrkningspotentialet er størst i klitplantagens sydøstlige del.

Kærsgård Strand (skov nr. 46)

Beskrivelse

Generelt

Området er et klitområde, beliggende ved Skagerrak mellem Hirtshals og Lønstrup, syd for Liver Å's udløb. Områdets sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Hede	27,1		
		Klit	7,6		
		Strandbred	10,3		
I alt	0,0		45,0		0,0
					45,0

© Kort & Matrikelstyrelsen

Kærsgård Strand blev overdraget til staten i forbindelse med nedlæggelsen af fredningsplanudvalgene i 1977-78.

Slettet:

Geologi og jordbund

Kærsgård Strand består af en stribe havklitter ud mod Skagerrak. De højeste klittoppe når op i 12 og 15 meters højde over havniveau.

Landskab

Området består af strandbred, hvide og grønne klitter samt klithede.

Friluftsliv

De ca. 29.000 årlige besøg som kommer til stranden ønsker iflg. "Friluftsliv 98" bedre toiletforhold, men er ellers tilfredse med facilitetsniveauet på stedet. Der er en parkeringsplads i området nordlige del. Den tidligere redningsvej til havet er sandet til. Stranden er en rolig strand uden faciliteter udover parkeringspladsen.

Faciliteter ved Kærsgaard strand

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Vandresti			1
Vandresti-pæl			5

Natur

Distriktets klitareal ved Kærsgård Strand indgår i EF-Habitatområde 6 – Kærsgård Strand, Vandplasken og Liver Å. De forekomne naturtyper og arter er anført i udpegningsgrundlaget nedenfor.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

44,1 ha ligger i Natura2000 område nr. 6 (Kærsgård Strand og Vandplasken og Liver Å), der består af habitatområde nr. 6.

Habitatområde et udpeget for at beskytte en række arter og naturtyper i klit, mose og sø. 2110 forstrand og klitdannelse, 2120 hvide klitter, 2130 grå og grøn klit, 2160 kystklitter med havtorn, 2190 fugtige klitlavninger, 2250 kystklitter med ene, 3130 næringsfattige søer med små amfibiske planter på bredden, 3140 kalkrige søer med kransnålealger, 7220 kildevæld, Kildevælds-vindelsnegl, Hedepletvinge (uddød), Odder og Mygblomst.

Fredninger og vildtreservater
Arealet (afd. 876) er sammen med omkringliggende arealer i sin helhed fredet ved Overfrednings-nævnets kendelse af 12. marts 1962. Reg. nr. ? Arealet er 45 ha. Fredningens formål er at sikre og bevare de forskellige biotoper samt at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Arealerne skal bevares i deres naturlige tilstand. Arealerne må ikke yderligere beplantes, bebygges, planeres, opfyldes eller opdyrkes.

Der er ingen vildtreservater.

Målsætninger

Friluftsliv

Området er udgangspunkt for strandbesøg. Hidtil har området været prioriteret som stillestrand og derfor uden andre faciliteter end en P-plads. Denne status skal genovervejes.

Natur

Bevaring af åbne naturtyper, som helt overvejende ikke har behov for pleje. Der bør dog være opmærksomhed på, at del af området ikke på sigt gror til med buske, og særligt bør der sættes umiddelbart ind overfor rynket rose, som hidtil kun findes i få, mindre grupper. Alle tiltag i området skal foregå i overensstemmelse med Danmarks Miljøundersøgelsers kriterier for gunstig bevaringsstatus for naturtyper omfattet af EF-habitatdirektivet.

Landskabsplan

Målet er at bevare strand- og klitområdet åbent.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Området fortsættes som stillestrand område, hvorfor den gamle redningsvej ikke holdes åben. Herved holdes stranden fri for biler bortset fra dem som kommer til området fra en anden strandnedkørsel.
- Det skal overvejes om der bør opsættes et toilet i tilknytning til P-pladsen.
- Der opsættes information på P-pladsen.

Natur

Området bevaret åbent evt. bekæmpet for invasive arter. Indgår i Natura2000 plan.

Landskab

Fjerne uønsket opvækst.

Lien Skallerup (skov nr. 47)

Beskrivelse

Generelt

Lien Skallerup ligger små 20 km nord for Løkken, ca. 700 meter fra kysten. Områdets sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
				Slette	5,0
				Ager	0,3
				Andet	0,3
					5,6

© Kort & Matrikelstyrelsen

Lien Skallerup blev overdraget til staten i forbindelse med nedlæggelsen af fredningsplanudvalgene i 1977.

Fredningsplanudvalget erhvervede arealet i 1963 for at sikre et offentlig opholdsareal og evt. anlæggelse af p-plads.

Området består nu af to landbrugsarealer og en parkeringsplads.

Geologi og jordbund

Lien Skallerup ligger nedenfor den gamle kystskrænt fra Stenalderhavets tid. Landhævning og kystudligning har dannet det marine forland med Nørlev Strand og Skallerup Strand, der siden er overføget med flyvesand.

Landskab

Området er et åbent, langt (ca. 800 m) og smalt (ca. 80 m) bælte, som indeholder den gamle fredede kystskrænt og et areal nedenfor, som i dag består dels af en græsmark og dels af klithede. Her grænser arealet op mod et sommerhusområde mod kysten og af klithede ind mod land.

Friluftsliv

Parkeringsplads i relation til strand og klitlandskab.

Natur

Arealet, som er en gammel kystskrænt fra stenalderhavet, består af en flad græsmark langs skrænt-foden. Der er for nylig etableret kvæggræsning, og da der i lang tid ikke har været gødsket eller omlagt, og der desuden kun er ganske kort afstand til frøkilder på skrænten, vurderes mulighederne for etablering af en overdrevsvegetation at være gode.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde. Drikkevandsinteresser.

Internationale beskyttelsesområder

Ingen.

Fredninger og vildtreservater

Arealet (afd. 877) er sammen med omkringliggende arealer i sin helhed fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 26. august 1963. Reg. nr. 02710.000. Arealet er ca. 6 ha. Fredningens formål er at sikre og bevare de forskellige biotoper samt at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Tilstanden på fredningstidspunktet skal bevares. Arealerne må ikke bebygges, beplantes, planeres, afvandes eller opgraves. Kun landbrugshegn. Ingen tyrehold. Nye arealer må ikke indtages til dyrkning.

Målsætninger

Friluftsliv

I området ligger der ved den offentlige vej en lille P-plads, hvor der er opsat infotavle og bord med bænke.

Natur

Etablering af overdrev på sigt ved græsning uden omlægning, gødskning og tilskudsfodring mm.

Landskabsplan
Området skal forblive åbent.

Køb og salg
Parkeringspladsen søges evt. afhændet til Hjørring Kommune. Markarealet syd for vejen kan søges afhændet.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv
- Parkeringspladsen bør evt. overdrages til Hjørring Kommune.

Natur
Overdrev etableret og under pleje.

P-plads ved Skallerup indlandsklit (skov nr. 48)

Beskrivelse

Generelt

Parkeringsplads i tilknytning til Skallerup indlandsklitter, som er et privatejet fredet område.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
				Andet	0,1
I alt	0,0		0,0		0,1
					0,1

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Skallerup indlandsklit findes, hvor flyvesandet er trængt omkring tre km ind over Yoldiafladen, hvilket er meget, når man se på hele den strækning, hvor Yoldiafladen grænser op til Vesterhavsklysten. P-pladsen ligger på grænsen mellem indlandsklitterne og den vest for liggende Yoldiaflade.

Friluftsliv

Parkeringsplads i tilknytning til Skallerup indlandsklitter, som er et privatejet fredet område.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde. Drikkevandsinteresser.

Internationale beskyttelsesområder

Fredninger og vildtreservater

P-pladsen (afd. 879) er sammen med omkringliggende arealer i sin helhed fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 8. april 1963. Reg. nr. 02763.000. Arealet er 0,1 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.

Målsætninger

Friluftsliv

Der er ingen målsætning om at opgradere P-pladsen med affaldsstativer eller anden form for faciliteter.

Landskabsplan

Ikke målsat.

Køb og salg

Pladsen kan evt. afhændes til Hjørring kommune.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

- Ingen andre tiltag end normal vedligeholdelse.

Areal ved Lønstrup (skov nr. 49)

Beskrivelse

Generelt

Strand- og klintareal i Lønstrup for enden af Klitbakken. Arealet er overført fra Fredningsstyrelsen i 1977-78 i forbindelse med nedlægning af fredningsplanudvalgene.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg		Strandbred	0,6	Andet (Skrænt)	0,7
I alt	0,0		0,6		0,7
					1,4

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Arealet ved Lønstrup dækker en bid af den stejle Lønstrup Klint fra det flyvesandsdækkede plateau ovenfor til stranden og kystlinien nedenfor klinten.
I den statsejede del af Lønstrup Klint ses blottede lag af Nedre Saxicavasand og Yngre Yoldialer. Aflejringen af Saxicavasandet og det Yngre Yoldialer fandt sted i et ishav, der dækkede store dele af det isnedtrykkede Vendsyssel i afsmeltningstiden.
Lønstrup Klint i sin helhed er så geologisk interessant, at den er udpeget som nationalt geologisk interesseområde.

Landskab

Statens areal her ved Lønstrup består af et lille stykke af en meget langt ubrudt kyststrækning. Det afgrænses af havet mod vest og af en skrænt og derefter sommerhuse mod øst. Det er ikke erkendeligt i landskabet hvor statens område er.

Friluftsliv

Passage af sti langs klinten.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

0,9 ha ligger i natura2000 område nr. 7 (Rubjerg Knude og Lønstrup Klint), der består af habitatområde nr. 7.
Arealet rummer 1230 klinter ved kysten og 6210 kalkrige overdrev, der begge er på udpegningsgrundlaget, arealet er dog under kraftig erosion.

Fredninger og vildtreservater

Arealet er sammen med omkringliggende arealer i sin helhed fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 24. februar 1965. Reg. nr. 01068.010. Arealet er ca. 1,4 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk. Tilstanden på fredningstidspunktet skal bevares. Arealerne må ikke beplantes, planeres, opgraves eller bebygges m.m. Kun nødvendige landbrugshegn. Bestemmelser om naturpleje.

Hele arealet er klitfredet.

Målsætninger

Friluftsliv

At opretholde stien så længe det kan lade sig gøre i forhold til kystnedbrydningen.

Landskabsplan

Målet er, at bevare et åbent strand- og tidligere kystskræntområde.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

Ingen tiltag.

Landskab

Fjerne evt. opvækst.

Mårup Kirke (skov nr. 50)

Beskrivelse

Generelt

Mårup Kirke er opført i midten af 1200-tallet. Da den blev opført, lå Mårup Kirke centralt i sognet et godt stykke inde i landet, men kystnedbrydningen har gennem århundreder ædt sig ind på kirken, således at klintkanten i dag går gennem kirkegården.
I 1928 blev Lønstrup Kirke taget i brug som erstatning for Mårup Kirke, og i 1988 blev Mårup Kirke overdraget til Skov- og Naturstyrelsen.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
				Andet (Publikumsareal)	0,3
I alt					0,3
					0,3

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Mårup Kirke ligger ovenfor Lønstrup Klint. Lønstrup Klint er voldsomt udsat for kysterosion, hvorfor kirke og kirkegård efterhånden bliver taget af havet. Ved at sammenligne gamle og nye kort ved man, at kysten på stedet er rykket 1,5 til 2 meter tilbage årligt. Det sker dog ikke jævnt, for nogle år spiser havet kun knap en meter og andre år er kysten rykket 5 meter tilbage.

Lønstrup Klint i sin helhed er så geologisk interessant, at den er udpeget som nationalt geologisk interesseområde.

Landskab

Landskabet omkring Mårup Kirke er domineret af en stejl kystskrænt og af havet. Oplevelsesmæssigt er dramatisk og dragende med kirken så tæt ved havet og det faktum, at den en dag styrter i havet. Området er vurderet til at have høj landskabelig værdi og som sårbart overfor slid af mange besøgende.

Friluftsliv

Iflg. "Friluftsliv 98" er de besøgende godt tilfredse med informationsniveauet omkring kirken, men der er en stor efterspørgsel efter bord, bænke og toiletfaciliteter.

Mårup Kirke er i sig selv en stor turistattraktion for Vendsyssel og bliver besøgt af flere end ¼ mio. mennesker om året.

P-pladsen ved kirken ligger på privat ejendom. Hjørring Kommune vedligeholder P-pladsen.

Faciliteter ved Mårup Kirke

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Folderkasse	1		
Infostander	2		
Piktogramstander	3		

Kulturmiljø

Maarup Kirke er opført i midten af 1200-tallet. Den er senromansk i sin enkleste form, bestående af et rektangulært skib og et næsten kvadratisk kor. Nordsiden har bevaret den oprindelige udformning, der er karakteristisk for Vendsyssels teglstenskirker. Murene er opdelt i felter af lisener (piller) og afsluttes for oven af dobbelte eller tredobbelte rundbuer. Midlerne har været små, så kun lisenerne er opført at teglsten, mens murkernen og felterne mellem lisenerne består af håndstore strandsten i kalkmørtel. Denne byggemåde er ikke særlig stærk, så det har flere gange været nødvendigt at omsætte murene. Hele sydsiden af kirken er således omsat i 1787. Vestgavlen er ligeledes ommuret, sikkert efter nedrivning af et gotisk tårn.
Øst for kirken står en klokkestabel med klokke.

Lige uden for Skov- og Naturstyrelsens areal er en mindesten for Kong Christian d. IX's besøg på dette sted.

Kirkegården.
Man har diskuteret muligheden for at gennemføre arkæologiske udgravninger af kirkegården, som har været benyttet til jordfæstelser frem til 1952. Men af etiske årsager ønsker hverken Skov- og Naturstyrelsen eller Nationalmuseet at foretage udgravninger på kirkegården. Naturen vil få lov at gå sin gang, så kirkegården over en årrække vil forsvinde ved den naturlige kystnedbrydning.

Monumenter
Ankeret, der er opsat vest for kirken på det gamle tårns fundament, stammer fra det fredede vrag af "The Crescent", som ligger på 12 meter vand ca. 300 meter nordvest for kirken.

For at sikre, at gravmonumenterne ikke styrter ned på stranden, vil de efterhånden blive flyttet til kirkegårdens sydøstlige del. Gravstedsinventar tilhører den som har adkomst til gravstedet.

Bygninger
Udover Kirken er der ingen bygninger.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning
Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005): Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde. Værdifulde kulturmiljøer: 27 Rubjerg Knude Kirkegård med søforlis.

Internationale beskyttelsesområder
0,3 ha ligger i natura2000 område nr. 7 (Rubjerg Knude og Lønstrup Klint), der består af habitatområde nr. 7.

Kirkegården er ikke kortlagt som en naturtype i udpegningsgrundlaget.

Fredninger og vildtreservater
Arealet er sammen med omkringliggende arealer i sin helhed fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 24. februar 1965. Reg. nr. 01068.010. Arealet er ca. 0,3 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk. Tilstanden på fredningstidspunktet skal bevares. Arealerne må ikke beplantes, planeres, opgraves eller bebygges m.m. Kun nødvendige landbrugshegn. Bestemmelser om naturpleje.
Selve Mårup Kirke har desuden været bygningsfredet, men fredningen er nu ophævet.

Målsætninger

Friluftsliv
Maarup kirke med kirkegård skal så længe det er muligt være besøgsmål for landsdelens beboere og turister.
Kystskrænten forventes at rykke tilbage med 2-3 meter om året, hvilket forårsager store sikkerhedsmæssige problemer, hvis ikke kirken nedtages. Problemerne vedrører ikke kun publikums sikkerhed og sikkerhed ved opsamling af ligrester fra den nedstyrtende kirkegård, men også en forureningsproblematik omkring blytaget. En nedtagning af kirken vil derfor blive iværksat i foråret 2008, hvis der ikke gives tilladelse til en effektiv sikring af kystskrænten mod yderligere nedbrydning forinden.

Kulturmiljø
Det er målet at kirken fremtræder ordentligt gennem hele nedtagningsfasen. Kystnedbrydningen følges ved årlige opmålinger af skrænten. Selve kirkebygningen holdes nøje under observation, og når der måtte opstå revner i bygningen eller andre tegn på, at bygningen vil være farlig at opholde sig i eller ved, vil der blive taget stilling til, hvordan fare for publikum skal afværges. Når kystnedbrydningen når ind til en grav flyttes gravstenen til et opbevaringssted på kirkegårdens nordøstlige hjørne. Der er nedsat en kontaktgruppe vedrørende Mårup Kirke, hvor forvaltningsmæssige spørgsmål drøftes. I gruppen indgår en række offentlige og private institutioner. Gruppen holder ikke faste møder, men indkaldes efter behov, eller når der fremsættes ønske om møde.

Landskabsplan
Området skal holdes åbent, som det er i dag.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv
- Der foretages årlige opmålinger af kystnedbrydningen og dens virkning på kirken vurderes løbende. Der føres en jævnlig kontrol med sikkerheden for publikum i og omkring kirken.
- Kirken holdes åbent for besøgende i sommerhalvåret og efter behov i vinterhalvåret.
- Informationen om Mårup kirke udvikles i takt med de besøgendes behov.

Kulturmiljø
- Hvis en kystsikring, der effektivt forhindrer yderligere nedbrydning af kysten, ikke kommer på plads i løbet af foråret 2008 iværksættes følgende plan:

  <u>Forår/sommer 2008:</u>
  Kirken nedtages kontrolleret til ca. 2 meters højde.
  Alt inventar nedtages nænsomt og opbevares sikkert og kontrolleret for en evt. senere anvendelse.
  Blytaget pilles ned og opbevares autoriseret, eller sendes til genanvendelse.

Alt træværk, spær mv., nedtages og opbevares.
Murværket nedtages til ca. 2 meters højde. Alle sten nedtages og opbevares sikkert.
Ankeret fra Crescent flyttes til en sikker placering omkring kirken (evt. uden for kirkegården) efter aftale med Fredningsmyndighederne.

2008 og frem:
I takt med kystskrænten tilbagerykning nedtages de nu ca. 2 meter højde mure kontrolleret således, at der til enhver tid holdes en afstand til skrænten på ca. 6 meter.

Soklens lades tilbage så kirkens "omrids" er tydeligt.
Forventet tid til nedtagning af østgavl: 6 – 9 år.

Fremtid:
En arbejdsgruppe i Lønstrup forsøger at skaffe midler til en genopførelse af Mårup Kirke. Hvis dette lykkedes, og en passende lokalitet kan findes, overdrager Skov- og Naturstyrelsen, når sidste sten er nedtaget, alle materialer til dette formål vederlagsfrit.

Det kræves at lokaliteten, hvor kirken ønskes genopført, minder om den nuværende: fri af andre bygninger og helst med "udsigt" til havet. "Udsigten" kan evt. komme i fremtiden med yderligere tilbagerykning af kystskrænten.

Alle gravsteder- og sten er privat ejendom. Det står ejerne frit med hensyn til valg af fremtidig placering. Gravsten, som ingen melder sig som ejer af, flyttes i første omgang til østsiden af Mårup Kirke. Der er for nuværende ingen beslutning om, hvad der skal ske med disse gravsten, hvis og når kirken er væk.

Når Mårup Kirke er nedtaget, og en evt. genopførelse er gennemført, flyttes ankeret fra Crescent til den nye lokalitet. Hvis en genopførelse ikke kommer i stand, overvejes til den tid en alternativ placering.

- Kirken vil under nedtagningen blive "vedligeholdt" så den fremtræder på en præsentabel måde.
- Før grave blotlægges fjernes gravstedsinventar af ejerne eller skovdistriktet flytter gravstenene til kirkegårdens sydøstre hjørne og resten af inventaret bortskaffes.
- Skovdistriktet opsamler ligrester og sørger for genbegravelse på Lønstrup kirkegård.
- Skov- og Naturstyrelsen vil ikke modsætte sig, at pårørende eller andre med adkomst til gravsteder ønsker at flytte en grav til en anden kirkegård. De kirkelige myndigheder skal dog give tilladelse.

Landskab
Vedligeholdelse og rydning af uønsket opvækst.

Rubjerg Knude Fyr (skov nr. 51)

Beskrivelse

Generelt

3. Juledag 1900 kunne lyset tændes første gang i Rubjerg Knude Fyr. I august 1968 tændtes fyret for sidste gang, idet det ikke længere kunne ses fra havet. I mange år forinden havde staten søgt at fastholde det fygesand, der blev blæst op på klinttoppen så langt ude mod klintkanten som muligt. Dette blev gjort ved opsætning af afskovede fyrretoppe, der sankede sandet, som snehegn sanker sne. Dermed fik klitten ovenpå klinten en profil, der var højest ved klintkanten og til sidst så høj, at fyrtårnets lys ikke kunne ses fra havet.
Efterhånden som klitten nåede ind til fyrbygningerne har SNS Vendsyssel sikret bygningerne mod sammenstyrtning ved at fjerne tage helt eller delvist, så de gradvist er blevet fyldt op med sand
Staten ejer 2,6 ha af Rubjerg Knude omkring de gamle fyrbygninger.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Klit	2,4	Andet (Publi-kumsareal)	0,1
I alt			2,4		0,1
					2,6

© Kort & Matrikelstyrelsen

Rubjerg Knude blev overdraget til staten i forbindelse med nedlæggelsen af fredningsplanudvalgene i 1977.

Geologi og jordbund

Rubjerg Knude Fyr ligger på den midterste og højeste del af del af Lønstrup Klint – det geologerne kalder kernen af Lønstrup Klint og som på Danmarkskortet hedder Rubjerg Knude. Kernen i den høje klint består af stejltstående flager af smeltevandssand og smeltevandsler, der under sidste istid blev skubbet op under et isfremstød fra nord. De stejltstående lerflager og mellemliggende sandlag med skredkegler ses bedst fra stranden. Står man imidlertid oppe på klinten ved fyret, er det flyvesandet, der falder i øjnene – i bogstaveligste forstand. Vestenvinden griber nemlig det tørre sand i skredkeglerne og hvirvler det op over kanten på klinten. Som flødeskum på en lagkage dækker flyvesandet kernen af Lønstrup Klint. Fra gamle kort ved man, at Rubjerg Knude var 70 meter høj i 1875. Sandflugtsbekæmpelsen gennem de seneste 100 år har fået klinten til at vokse til 90 m, som er højden på kort fra 1977. Fyrreris blev brugt til at fange sandet tæt på klintkanten, hvilket byggede klinten op og fik sand til at styrte ned mod stranden igen.
I løbet af 1990'erne blev dæmpningsindsatsen reduceret, dels fordi man i højere grad ønskede en naturlig udvikling af klitterne, og dels som en konsekvens af budgetmæssige besparelser. I flere år havde den reducerede dæmpningsindsats ikke de store konsekvenser, da det var forholdsvis roligt vejr og ofte østenvind, når det blæste. Fra maj 2004 blæste det kraftigt fra vest i flere måneder og klitten satte sig i voldsom bevægelse. På grundlag af flere henvendelser fra bekymrede lodsejere og for at undgå uoverskuelige konsekvenser af en fortsat fri dynamik, har SNS Vendsyssel genoptaget den hidtidige praksis med at sætte fyrretoppe så langt vest på som muligt og opbygge en høj klit ud imod havskrænten. Dermed forsvinder store sandmængder i forbindelse med den løbende nedskridning i takt med kysterosionen og den hastige sandbevægelse mod øst dæmpes.
Lønstrup Klint i sin helhed er så geologisk interessant, at den er udpeget som nationalt geologisk interesseområde.

Landskab

Det statsejede område er nu helt dækket med flyvesand. Man oplever noget helt enestående her, det særlige ved at gå op på en kæmpeklit, fyrtårnet og huset, som er begravet i sandet, vinden, den stejle skrænt ned mod Vesterhavet og udsynet, så langt øjet rækker. Stedet er landskabelig set meget værdifuldt.

Friluftsliv

Med sin markante landskabskarakter og dramatiske fremtoning tiltrækker Rubjerg Knude iflg. "Friluftsliv 98" ca. 63.000 årlige besøg. SNS Vendsyssel vurderer, at besøgstallet nu er højere. Størstedelen af disse kommer for det dramatiske scenario omkring kystskrænten, mere end for at se det tilsandede fyrtårn (se nedenstående figur).

Naturtypen som er det væsentligste mål for besøget. Rubjerg Knude i forhold til gennemsnittet. Der er opsat informationstavle og udarbejdet en folder på dansk engelsk og tysk om Rubjergområdet.

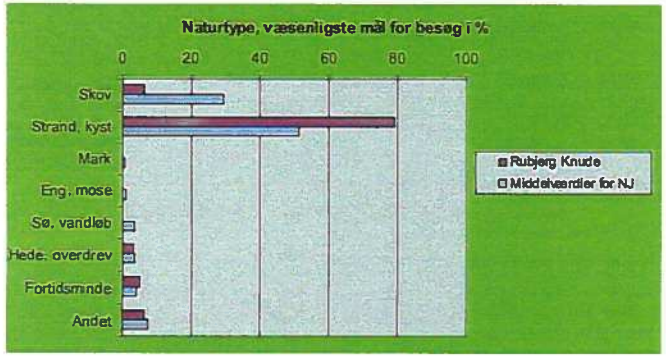

Der er et ønske om flere borde/bænkesæt ved fyret, ellers er der fin tilfredshed med de nuværende faciliteter. Der er lavet en folder for Rubjerg området.

Faciliteter ved Rubjerg Knude.

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bord / bænkesæt		5	
Piktogramstander	1		
Vandresti			1
Vejnavneskilt	3		

De i ovenstående tabel nævnte borde/bænkesæt er, efter at statens p-plads sandede til, flyttet til kommunens P-plads længere mod øst. Denne p-plads er også ved at sande til.

Kulturmiljø

Fyrtårnet udgør et stykke kulturhistorie.

Bygninger

Fyret samt de omkringliggende driftsbygninger. Alle bygninger er lukkede for færdsel, da de pga. af sandet kan styrte sammen.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.
Værdifulde kulturmiljøer: 27 Rubjerg Knude Fyranlæg.

Internationale beskyttelsesområder

De ca. 2,5 ha ligger i natura2000 område nr. 7 (Rubjerg Knude og Lønstrup Klint), der består af habitatområde nr. 7.

Fredninger og vildtreservater

Arealet er sammen med omkringliggende arealer i sin helhed fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 24. februar 1965. Reg. nr. 01068.010. Arealet er ca. 2,5 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk. Tilstanden på fredningstidspunktet skal bevares. Arealerne må ikke beplantes, planeres, opgraves eller bebygges m.m. Kun nødvendige landbrugshegn. Bestemmelser om naturpleje.
Selve Rubjerg Knude er desuden fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 25. februar 1948. Reg. nr. 01068.000.

Målsætninger

Friluftsliv

Der bør i samarbejde med den nye kommune findes en alternativ P-plads, da de nuværende er ved at sande til. Det skal undersøges om fyret kan gøres tilgængeligt for publikum. Af hensyn til sikkerheden bør de tilbageværende vinduer i fyrtårnet tages ud. Der føres jævnligt tilsyn med stedet for at sikre at fyrtårnet ikke er til fare for besøgende. Af og til afdækkes rester af de gamle bygninger. Der føres også tilsyn med sikkerheden omkring disse bygninger. Formidlingen af området indgår i en samlet formidling af hele Rubjergområdet. I samarbejde med VHM etableres elektronisk formidling i området.

Kulturmiljø

Bygningskomplekset kontrolleres og sikres af hensyn til publikums sikkerhed.

Landskabsplan

Målet er et åbent område med fri kystdynamik, og hvor fyrtårnet bevares så længe som muligt.

Køb og salg

Eventuelt opkøb af arealerne mellem Rubjerg Knude og Rubjergvej bør overvejes af hensyn til klitternes frie udvikling.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Anlæggelse af ny P-plads i samarbejde med kommunen.
- Der etableres adgang for publikum til fyrtårnet, hvis det skønnes økonomisk muligt og sikkert.
- Jævnlig sikkerhedskontrol af fyret og de øvrige bygninger.
- Der etableres elektronisk formidling som en del af formidlingen af hele Rubjergområdet.

Kulturmiljø

Tilsyn af fyrtårnet og bygningsrester foretages af sikkerhedshensyn.

Landskab

Fyrtårnet vedligeholdes i nødvendigt omfang.

Kajholm (skov nr. 52)

Beskrivelse

Generelt

Kajholm ligger 11 km syd sydvest for Hjørring, 4 km inde i landet fra Jammerbugten. Skovens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	3,6	Eng	4,9	Slette	5,8
Eg	13,3	Krat	3,3	Vej	0,3
Ask og ær	2,5			Andet	0,2
Andet løvtræ	2,0				
Gran	0,6				
Ædelgran	3,0				
Andet nåletræ	6,2				
I alt	31,2		8,2		6,3
					45,7

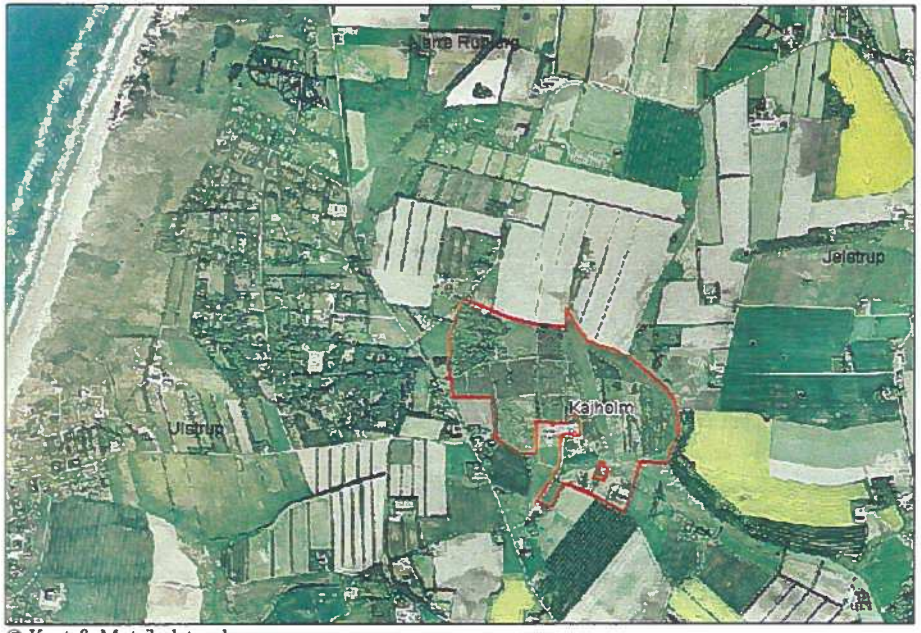

© Kort & Matrikelstyrelsen

Kajholm blev erhvervet i 1993 med skovrejsning for øje. Skovrejsningen var en del af et større nationalt skovrejsningsprojekt i forbindelse med den daværende regerings målsætning om at fordoble det danske skovareal inden for en trægeneration. Kajholm er tilplantet af to omgange i 1993 og i 1997. Kajholm Lund er dog omkring 100 år gammel. I en stor marksten i plantagens nordvestlige hjørne er indhugget datoen 8. januar 1890, - og formodes at markere dagen hvor en tidligere ejer påbegyndte tilplantningen af området.

Geologi og jordbund

Kajholm ligger på den senglaciale Yoldiaflade. I Kajholm Lund i arealets nordvestlige hjørne ligger det højeste punkt 26 m oh. Størstedele af det øvrige areal ligger i kote 20 til 23. De laveste dele ligger ned til det tilgrænsende vandløb, der på strækningen falder fra kote 18 til 16.

Jordartskortet viser tilstedeværelsen af Yoldiasand, som det geologiske materiale i én meters dybde i størstedelen af arealet. Langs åen findes ferskvandstørv, og en hesteskoformet formation af flyvesand, der omkranser Kajholm Lund.

Landskab

Kajholm ligger landskabeligt i den vestlige kant af et stor landskabskarakterområder, der består af en relativ flad landbrugsflade. Landskabet er mere lukket end åbent, da der er mange parallelle læhegn, der lukker landskabet. De mange læhegn gør, at landskabet opleves som et mellem- til småskala landskab, på trods af, at det i stor skala er ens. Den nyetablerede skov er skjult af landskabets struktur og mønster. Skovrejsningsområdet afgrænses i den østlige halvdel af en bæk – og er dermed beliggende på en holm – Kajholm. Mod nord er afgrænsningen ud mod landbrugsfladen med de mange læhegn, mod vest afgrænses skoven ved den sidste markkvadrat inden landevejen. Mod syd er afgrænsningen noget uklar og sammensat af dels våde engområder dels af gården Kajholm, der er privatejet. Der er etableret en udsigtslinie i skovarealet. Selve skoven er så ny, og det er derfor ikke muligt at vurdere dens landskabelige niveau. Det kan dog siges, at skoven er i harmoni med det omkringliggende landskab og følger dets mønster og strukturer.

Skoven

Skoven er som det fremgår ovenfor hovedsageligt tilplantet med eg, som dækker over 1/3 af det bevoksede areal. Løvtræ generelt dækker med sine ca. 60 % et betydeligt større areal her end for SNS Vendsyssel som helhed. Der har i kulturfasen været problemer med vildtbid. Især egene har været udsat, hvilket har medført at de er sat noget tilbage, men de klare sig igennem.

Produktionsmæssigt er det svært endnu at sige noget med sikkerhed, men der er estimeret en PK værdi for egen på 6. Det vil muligvis forbedres når de komme over vildthøjde, og for alvor kan få glæde af næringsstofferne i den gamle landbrugs jord.

Friluftsliv

Kajholm var ikke med ved optællingen i 1997 så der er ingen målinger for besøgstallet, der er dog et stort potentiale når skoven gror til, da Kajholm ligger ved "turistruten" mellem Lønstrup og Løkken, ganske tæt på Rubjerg Knude.

Den nationale cykelrute "Vestkystruten" går forbi skovens vestkant. Der er i samarbejde med en lokal brugergruppe etableret en primitiv overnatningsplads med shelters og toilet, bålplads og borde og bænke.
Der er anlagt en vandresti fra Løkken vejkro til Kajholm.

Faciliteter i Kajholm.

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Hegnssluse			2
Kædebom			1
Vejnavneskilt	1		
vandrestipæl			2
Grill		1	
borde og bænke		3	
vandhane		1	
toilet		1	
shelter		2	
Piktogramstander	1		

Natur

Kulturmiljø

Fire mindesten, hvoraf den ene er anbragt på en prydhøj. Stenene markerer de forskellige faser af skovens tilplantning. En 5. mindesten, som tidligere stod i skoven, fandtes på naboejendommen, hvor den blev registreret, men hvorfra den senere forsvandt.

Bygninger

Der er ingen bygninger

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Skovrejsningsområde. Drikkevandsinteresser.

Internationale beskyttelsesområder

Der forekommer ingen.

Fredninger og vildtreservater

Der er ingen vildtreservater.
I alt 5 marksten og en jordhøj forefindes på arealet, og er registreret som historiske mindesmærker.

Naturskov

Der forekommer ingen.

Jagt

Jagten er udlejet til privat konsortium. Som andre skovrejsningsområder, er også Kajholm et godt jagtområde i etableringsårene. Der findes en særdeles god råvildtbestand, og fasaner, harer, ræv og skovduer er alm. forekommende, samt et til tider talrigt sneppefald.

Fiskeri

Der er intet fiskeri på arealet.

Målsætninger

Friluftsliv

P-pladsen ved Hundelevvej er besøgscenter. Området kan gøres mere synligt for omverdenen.
Samarbejdet med den lokale brugergruppe fortsættes. Den lokale brugergruppe arbejder på at forbinde en vandresti til Nordsøstien. Området er et oplagt sted at informere om målsætningen med mere skov i Danmark

Natur

Kulturmiljø

Mindestenene holdes synlige, og prydhøjen ryddes for opvækst. Det bør fældes så tilpas meget skov, at man kan se fra prydhøjens top til Rubjerg Knude, sådan som det var meningen med højen, da den blev opført. Hvis den 5. bortkomne mindesten findes, opsættes den et passende sted i skoven.

Landskabsplan

Det er målet at fastholde en varieret skov på arealet.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Kajholm vil på sigt blive en varieret skov med en blanding af løv- og nåletræ, hvor primært ædelgran og bøg indgår. Men eg og andet løv vil også være markant i skovbillede omkring pladser, stier og publikumsfaciliteter. Den endelige skovudviklingstype kan godt afvige fra den udpegede, da der er tale om ny skov på tidligere velgødet landbrugsjord.

Køb og salg

Supplerende opkøb af de arealer der ligger som indhak mod Lønstrupvej vil kunne forbedre adgangen til skoven.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- P-plads ved Hundelevvej gøres til besøgscenter.
- Der anlægges vandreruter i skoven.
- Der anlægges "strække-ben sti" i området.
- En folder for området udarbejdes og der etableres elektronisk formidling i området.
- Opsætning af informationstavle eller en folderkasse.
- Samarbejdet med den lokale brugergruppe fortsættes.
- Der etableres naturlegeplads i området.
- Fri teltning etableres.

Natur

Kulturmiljø

- De 4 sten og prydhøjen friholdes for opvækst.
- Der laves udsigt til Rubjerg Knude fra Prydhøjen
- Hvis den 5. bortkomne mindesten findes, opsættes den et passende stèd i skoven.

Landskab

Udsigtskilens kanter kan efterhånden gøres mindre skarpe, ved at lade enkelte træer, der kommer op af sig selv, blive stående.

Skov

Skovudviklingstypen 71 er udlagt på Kajholm. Da Kajholm er et skovrejsningsprojekt fra 1993 og 1997, anlagt på tidligere landbrugsjord, er der stykke vej til målet. Kajholm vil i denne planperiode ikke ændre sig væsentligt i træartssammensætningen.

	71	Hovedtotal
Driftsklasse	Ædelgran og bøg	
1 Bøg	3,6	3,6
2 Eg	13,2	13,2
3 Ask og ær	2,4	2,4
4 Andet løvtræ	2,0	2,0
5 Picea-arter	0,5	0,5
6 Ædelgran	3,0	3,0
8 Andet nåletræ	6,2	6,2
9 Ubevokset	14,5	14,5
Hovedtotal	45,4	45,4

Rubjerg Knude klitplantage (skov nr. 53)

Beskrivelse

Generelt

Rubjerg Knude klitplantage er en gammel kommuneplantage, som staten overtog i 2001. Plantagen er i den østlige del skovbevokset og fremstår som åben eller kratbevokset i den vestlige og kystnære del. Her findes bl.a. landets største havtornekrat og klitterne og klinterne ud for Rubjerg Knude danner en flot og dramatisk overgang til Vesterhavet. Plantagens skovbevoksninger bærer præg af ringe eller slet ingen drift, men huser til gengæld en lang række sjældne eller endog truede plante- og svampe arter. Specielt er orkideerne rigt repræsenteret – sandsynligvis pga. af at kalkholdigt ler fyger ind over området fra vest og dækker sandbunden. Skovens værdier ligger først og fremmest i de landskabelige, botaniske og zoologiske forhold, hvilket betyder at skovdriften i skoven er nedprioriteret.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Eg	1,1	Søer m.v.	0,1	Vej	1,2
Ædelgran	10,5	Klit	6,7	Andet	4,2
Bjergfyr	1,2	Strandbred	1,5		
Andet nåletræ	17,6	Krat	14,5		
I alt	30,4		22,8		5,4
					58,7

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Rubjerg Knude er sammen med hele Lønstrup Klint der strækker sig fra Lønstrup til et par kilometer syd for Rubjerg fyr, en enestående geologisk dannelse. Under sidste istid skubbede en gletscher de øverste bundfrosne jordlag op i store skråtstillede flager. Klinten fremtræder derfor med kantstillede lerlag, stående som tårnlignende partier med skarpe kamme. Slugterne danner vindkanaler, hvor sandet hvirvles op med pålandsvinden for at aflejres på klintens top. Kyststrækningen blev fredet i 1946 med det formål at bevare en af verdens bedste illustrationer af det, geologerne kalder glacial-tektonisk opskudte flager. Lønstrup Klint i sin helhed er nationalt geologisk interesseområde.

Rubjerg Plantage ligger i et geologisk meget kuperet flyvesandspræget randmorænelandskab. Der er flere høje punkter: Plantagens højeste punkt er 59 m oh, Mulshøje er 56 m oh og Stenhøje er 48 meter over havniveau. Man må regne med, at disse høje punkter sammen med kernen af randmorænebakken under Rugbjerg Knude Fyr har ligget i centrum af en ø, som ragede op i det senglaciale ishav. Det øst-vest rettede højdedrag i centrum af plantagen skyldes derfor i højere grad det underliggende morænelandskab end flyvesandsdækket. Der er gravet et jordbundsprofil i plantagen mellem Mulshøje og Stenhøje. Profilet viser, at kun 50 cm flyvesand dækker skråtstillet smeltevandssand på det sted.

Landskab

Plantagen ligger meget højt i landskabet. Den udgør en firkantet kontrast til det omgivne landskabs åbne (overdrevs) kratarealer med klittoppe op til 59 m, og med havklitterne helt ude ved kysten, som er endnu højere – ca. 80 m.o.h. Plantagens afgrænsning mod nord er en lige linje, der overvejende består af nåleskov. Nord herfor findes et halvtåbent overdrevsareal med spredt havtorn. Mod øst afgrænses plantagen af landevejen, mod vest går plantagen gradvist over i et åbnet skrænt-/kystlandskab med et kratbælte ud mod det åbne klitområde. Mod syd er overgangen skarp, som mod nord. Syd for plantagen ligger marker i græs.

Oplevelsesmulighederne inde i plantagen er gode med et spændende og varieret landskab. Den østligste tredjedel er på flad bund, med lige veje og med en blanding af bøg og ædelgran, som giver mulighed for at se ind i plantagen. Den næste tredjedel byder på en mere kuperet topografi, der består af små og store klitter, mange steder er bevoksningen åbne, så man kan se landskabet under, andre steder er den skjult af et havtornekrat. Den vestligste tredjedel er meget præget af sin beliggenhed så tæt på havet, den består overvejende af lavt havtornekrat, der giver læ og beskyttelse fra det åbne og vind- og sandomsuste vesterhavslandskab. Der er fantastiske udsigtsmuligheder fra klinterne ud over Vesterhavet og op og ned af kystlinjen med bl.a. Rubjerg Knude og fyret. Denne

del er vurderet som særlig sårbar overfor tilgroning med nåletræer, særligt contortafyr og bjergfyr, som dels synes fremmed i landskabet og som dels skjuler klitterne.

Skoven

Bevoksningerne er stærkt præget af den kraftige vindpåvirkning og næringsfattige sandbanker og har indtil flere etager af træer, træopvækst og veludviklet busklag. Kronetaget har flere store lysåbninger og der findes store lysåbne områder domineret af havtorn. Bundvegetationen har et betydeligt dække af bregner. Der findes enkelte døende og døde træer og nogle flerstammede fyr og gran.

Ræv, hare og egern ses i plantagen, som også er en vigtig rasteplads for spurvefugle på træk langs vestkysten. Der blev ringmærket fugle i plantagen i forbindelse med Rubjerg Knude Fuglestations virksomhed i 1976-83. I de dengang opsatte redekasser ynglede der bl.a. Vendehals.

Plantagen rummer værdifulde rødliste-lokaliteter af nåleskov med mange svampearter, som enten er rødlistede, sjældne eller i stærk tilbagegang. Afdeling (795, 796 og 797) har stor forekomst af sjældne svampe. På en nåleskovslokalitet omkring Rubjerg Knude er der på kalkholdig bund fundet i alt 27 rødlistede svampearter.

Plantagen har en vigtig biologisk og landskabelig funktion. Hele afdeling (793), samt partier af afdeling (794, 795 og 797) indgår som en del af en 277 ha stor fredning af indlandsklitterne (nr. 11-1) som landskabsfredning og rekreativ fredning (jf. Appendiks med fredningens indhold). Hertil kommer plantagens rekreative funktion for feriegæster og lægivende funktion for vind og sandflugt.

SNS Vendsyssel vil i løbet af nogle år gennemføre en svag tynding af skoven. Derudover overlades naturen i videst mulig omfang til sig selv, uden at skoven dog får fuldstændig karakter af urørt skov.

Foreningen til Svampekundskabens Fremme (FSF) har ingen indvendinger mod dette, men ønsker at ædelgranbevoksningerne i det nordøstlige hjørne bevares da disse indeholder rødlistede svampesamfund. Af denne årsag vil der ikke blive foretaget bevoksningsindgreb i disse bevoksninger så længe bevoksningerne fremstår som intakte og sluttede. Når bevoksningerne begynder at opløses eller når det på anden vis besluttes at bevoksningerne skal forynges vil FSF blive inddraget.

Friluftsliv

Der er stor sæsonvariation for besøgstallet, om sommeren kommer der mange turister i området.

I klitplantagen er der en primitiv overnatningsplads, en ca. 2 km lang kørestolsegnet sti, handicap-rytterrampe for ryttere. Der er udarbejdet en folder for Rubjerg området på dansk, engelsk og tysk. Der er opsat informationstavler på de to P-pladser. Der er anlagt en sti fra Vendsyssel Historiske Museum i syd via Rubjerg gamle Kirkegård til kysten og én fra Vendsyssel Historiske Museum i syd langs vejkanten til den sydlige P-plads. Pga. fredningen kan der ikke etableres fri teltning i plantagen. Nordsøstien fører igennem området. Vestkystruten fører forbi plantagen.

Faciliteter i Rubjerg Knude klitplantage

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bom			1
Rytterplatform		1	
grill		1	
Højskilt	2		
Affaldsstativ		1	
Vandresti-pæl			5

Natur

Ved kysten vest for Rubjerg Plantage sker der både erosion af den indtil 50 meter høje klint og opblæsning af flyvesand fra stranden op over klinten. Sandet lejrer sig i store, næsten vegetationsløse klitter, som er på vandring ind over land. Mellem klitterne og plantagen findes store kratbevoksninger af især havtorn. Området er et eksempel på meget dynamisk natur, som vedvarende er under forandring med beskeden menneskelig indgriben. På grund af voldsom sandvandring mod øst kan det af hensyn til naboer fortsat være nødvendigt at fastholde sandet tæt ved klinten ved klitdæmpning. Det er dog fygning af det fine kalkholdige ler fra de vertikale klinter, der udgør det største problem og dette naturfænomen kan og bør ikke stoppes.

Selve plantagen rummer værdifulde lokaliteter af nåleskov både med mange svampe- og højere plantearter, som enten er rødlistede, sjældne eller i stærk tilbagegang. Afdeling (795, 796 og 797) har stor forekomst af sådanne. (På en nåleskovslokalitet omkring Rubjerg Knude er der på kalkholdig bund fundet i alt 27 rødlistede svampearter. (Foreningen for svampekundskabens fremme)

Der findes i plantagen nogle af landets største bestande af Hollandsk hullæbe (Epipactis helleborine var. Neerlandica). samt Rød hullæbe (rødlistet sårbar), Knærod, Pukkellæbe (rødlistet truet) og Hjertebladet fliglæbe.

Kulturmiljø

I Det Kulturhistoriske Centralregister er der opregnet 2 gravhøje, men ingen af dem kan længere lokaliseres.

Bygninger

Ingen.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde. Værdifulde kulturmiljøer: Nr. 27 Rubjerg Knude. Tilplantning.

Internationale beskyttelsesområder

11,9 ha ligger i natura2000 område nr. 7 (Rubjerg Knude og Lønstrup Klint), der består af habitatområde nr. 7.

Habitatområder er udpeget for at beskytte en række naturtyper, hvoraf følgende forekommer vest for plantagen i habitatområdet: 1230 kystklint, 2120 hvid klit og vandremile, 2130 gråklit og 2160 kystklitter med havtorn.

Fredninger og vildtreservater

Arealet er sammen med omkringliggende arealer i sin helhed fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 24. februar 1965. Reg. nr. 01068.010. Arealet er ca. 58 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk. Tilstanden på fredningstidspunktet skal bevares. Arealerne må ikke beplantes, planeres, opgraves eller bebygges m.m. Kun nødvendige landbrugshegn. Bestemmelser om naturpleje.

Jagt

Der kan som tidligere afholdes jagt for nye jægere 1 gang om året på råvildt m.m. og to rævejagter ved lokale jagtforeninger.

Fiskeri

Der forekommer ingen fiskeri. Nyrenoveret (2005) lergrav er fri til fiskeri, men den er uden fisk!

Målsætninger

Friluftsliv

Den sydlige P-plads skal være velkomstplads hvorfra der bl.a. udgår en "strække-ben sti". De hygiejniske forhold på den primitive lejrplads løses ved opstilling af et toilet. Områdets særlige flora bør formidles på en måde, der sikrer at floraen også beskyttes. Området indgår i en samlet plan for elektronisk formidling af Rubjerg Knudeområdet. Ridning på stier og veje kan som hidtil accepteres, dog ikke på handicapstien.

Natur

Med sine indlysende biologiske og landskabelige værdier er det oplagt at skoven fremover bør drives af hensyn til specielt disse kategorier. Registrering og monitering af først og fremmest rødlistearterne vil blive fortsat i planperioden og en detaljeret plejeplan vil blive udarbejdet med henblik på at beskytte og fremme disse. Naturen bør have 1. prioritet og evt. skovdrift skal til hver en tid tage udgangspunkt i dette. (se under punktet "Skovudvikling og naturnær skovdrift"!) Slåning af veje og spor skal begrænses og færdsel med maskiner og større køretøjer må kun ske under største hensyntagen til naturværdierne.

Sikring af fri dynamik omkring Rubjergklinten i muligt omfang. Sikring af rødlistearter og andre for området sjældne plante og svampearter. I første omgang ved at registrere hvor disse findes. Der bør ikke foretages skovningsindgreb i plantagen før dette arbejde er gjort.

Landskabsplan

Målet er at bevare den meget kontrastfyldte oplevelsesmulighed, ved at bevare en landskabelig spændende skov her i det åbne, meget kystnære område.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Målsætningen for skovdriften og udpegningen af skovudviklingstypen er et redskab til at bevare og forbedre vilkårene for naturværdierne i plantagen. Alle indgreb afstemmes efter fredning og plejeplan for området.

Køb og salg

Se skov nr. 51 Rubjerg Knude Fyr.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

For Rubjerg Plantage er der udarbejdet et omfattende plantillæg i 2002 som stadigt er gældende. Det fremgår af målsætningsafsnittet for friluftsliv, hvad der er planlagt udført i næste planperiode.

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Den sydlige P-plads skal være besøgscenter.
- Der anlægges en "strække-ben sti" fra den sydlige P-plads.
- Der opsættes et multtoilet på den primitive overnatningsplads.
- En beskyttende formidling af områdets specielle flora udvikles.
- Der etableres elektronisk formidling af området.

Natur

Rubjergklinten dynamisk og aktiv. Naturværdier registreret og underlagt detaljeret plejeplan, med forskrifter for øvrige aktiviteter især i plantagen.

Landskab

Fremme havtornekrattet og fjerne uønsket opvækst af eksempelvis contortafyr og bjergfyr, særligt omkring udsigtspunkterne.

Skov

Den skovudviklingstype, som er udpeget i Rubjerg Plantage, er SUT 71. Hovedtræarten i denne er ædelgran, som i dag udgør hovedtræarten i plantagen. I planperioden forventes ikke indgreb, som ændrer træartssammensætningen. De hugstindgreb, som eventuelt skal udføres i planperioden, tager udgangspunkt i den aktuelle landskabsplan, fredningen og plejeplanen for området.

	71	Hovedtotal
Driftsklasse	Ædelgran og bøg	
2 Eg	1,0	1,0
6 Ædelgran	10,4	10,4
7 Bjergfyr	1,1	1,1
8 Andet nåletræ	16,9	16,9
9 Ubevokset	7,4	7,4
Hovedtotal	37,0	37,0

P-plads ved Kodal (skov nr. 54)

Beskrivelse

Generelt

Parkeringsplads ved Svanevej i Furreby ca. 2 km nord for Løkken.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg				Andet (Publi-kumsareal)	0,1
I alt					0,1

© Kort & Matrikelstyrelsen

P-pladsen er overført fra Fredningsstyrelsen i 1977-78 i forbindelse med nedlægning af fredningsplanudvalgene.

Geologi og jordbund

P-pladsen ved Kodal er et særdeles godt udgangspunkt for en gåtur langs stranden til Rubjerg Knude. Hele kyststrækningen hører til det nationale geologiske interesseområde Lønstrup Klint. Kystklinten nedenfor Kodal består af Yngre Yoldialer og Øvre Saxicavasand, der begge er havaflejringer fra det ishav, der i slutningen af istiden omkransede Rubjerg Knude.

Friluftsliv

Parkeringspladsen ligger ca. 100 m fra Vesterhavet og er dermed et udgangspunkt for besøgendes strandtur.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Internationale beskyttelsesområder

Fredninger og vildtreservater

P-pladsen ved Kodal (afd. 885a) er sammen med omkringliggende arealer i sin helhed fredet ved Fredningsnævnets kendelse af 10. april 1978. Reg. nr. 06639000. Arealet er 0,1 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.

Hele arealet er desuden klitfredet.

Målsætninger

Friluftsliv

Der er ingen målsætning om at opgradere P-pladsen med affaldsstativer eller anden form for faciliteter.

Køb og salg

Pladsen kan afhændes til Hjørring Kommune.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Afhændelse af arealet.

Hjørring-Astrup skovrejsningsområde (skov nr. 60)

Beskrivelse

Generelt

Hjørring-Astrup skovrejsningsområde ligger lige nordøst for Hjørring. Skovens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Eg	7,5	Krat	1,0	Vej	0,2
Ask og ær	2,6			Andet	0,0
Andet løvtræ	2,6				
Andet nåletræ	2,3				
I alt	15,0		1,0		0,2
					16,1

© Kort & Matrikelstyrelsen

Hjørring-Astrup skovrejsningsområde blev erhvervet af to omgange i 1992 og det største areal fra den gamle tyrestation i 1996. Arealerne blev begge erhvervet med bynær skovrejsning for øje. Skovrejsningen var en del af et større nationalt skovrejsningsprojekt i forbindelse med den daværende regerings målsætning om at fordoble det danske skovareal inden for en trægeneration. Hjørring-Astrup skovrejsningsområde er tilplantet af to omgange i 1995 og i 1997.

Geologi og jordbund

De erhvervede arealer i skovrejsningsområdet ligger på den senglaciale Yoldiahavbund. Terrænet er jævnt med koter fra 27 til 29 m oh. Det vestlige delområde består af Yoldiasand, hvorigennem der snor sig en lavning med tørv. Yoldiasandet er finsand, hvori en svag podsoljord er udviklet, og hvor grundvand står tæt på en meter under terræn. Det østlige delområde domineres af Yoldialer.

Landskab

Skovrejsningsområder er et større område primært med landbrug og mindre beboelse langs vejene beliggende fra Hjørring til Astrup. Der er opkøbt og tilplantet tre mindre arealer. De to største er beliggende tættest på Hjørring, vest for den gennemgående motorvej, og det tredje er et meget lille lod, umiddelbart øst for motorvejen. Landskabet mellem Hjørring og motorvejen er her ved de to skovområder en del af et større engområde. Området er meget vådt, hvilket ses på det tætliggende grøftesystem. Mod vest afgrænses området noget utydeligt ved et noget tørrere hedeareal, Skibsby Hede. Mod øst grænser området først ud til en landevej for herefter at støde op til en småkuperet landbrugsflade. Landskabeligt ligger de tre delområder forskelligt. Den første (fra vest) indeholder den gamle landevej og nuværende cykelrute. Der går et dalstrøg gennem skoven med asketræer. Den anden er mere ensformig og desuden meget bynær, med sin placering helt op til bebyggelsen i Skibsby. Hele området er vurderet som robust i forhold til skovrejsning. Der skal dog tages hensyn til de eksisterende strukturer og mønstre i landskabet.

Skoven

I det nordvestlige hjørne af skoven findes et lille areal med skovfyr ellers er skoven tilplantet med løvtræ. Af det bevoksede areal udgør egen ca. halvdelen. Der har været tilsvarende problemer som ved Kajholm med vildtbid af egen, men den ser også ud til her at klare sig.

Produktionsmæssigt er det svært endnu at sige noget med sikkerhed, men der er estimeret en PK værdi for eg på 6. Det vil muligvis forbedres når de komme over vildt højde, og for alvor kan få glæde af næringsstofferne i den gamle landbrugs jord.

Friluftsliv

Hjørring-Astrup skovrejsningsområde var ikke med ved publikumsundersøgelsen i 1997, da her endnu ikke var særligt meget skov at komme efter. Så viden om publikums holdningen til stedet er begrænset. Der er dog en lokal beboergruppe som har etableret en bål- og rasteplads i området.

Skovens potentielle publikum vil formegentligt komme hovedsagligt fra Hjørring, men med sin placering op af landevejen, er der også en mulighed for at folk kommer længere fra.

Faciliteter i Hjørring-Astrup skovrejsningsområde.

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bom			2
Piktogramstander	2		
Gril		1	
Borde og bænke		2	

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):

Jordbrugsområde. Skovrejsningsområde. Drikkevandsinteresser. Nitratfølsomt vandindvindingsområde med nogen sårbarhed.

Jagt

Jagten administreres af SNS Vendsyssel. Jagten på arealerne kan evt. udlejes til nabojægere.

Målsætninger

Friluftsliv

Området skal være bynært rekreativt område. Med sin placering op af landevejen og tæt på motorvejen er det formentlig ikke en skov der tiltrækker den stille vandre. I samarbejde med lokalområdet udvikles området med de faciliteter, der fremmer et aktivt, sundt og rekreativt brug.

Landskabsplan

Målet er at skabe mere løvskov i dette bynære område.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Målsætningen er at skabe varierede løvtrædominerede skove til glæde for publikum. De 3 delarealer er forskellige både hvad angår størrelse og landskab. Den vestlige og største del vil på sigt blive domineret af eg, men andre løvtræer som lind og til dels bøg vil også være fremherskende i skovbilledet. Skovfyr vil som nåletræ indgå i skovbilledet. Ask, el og birk vil være dominerende i det lavere nord-syd gående parti, som ender i arealets sydlige ende i et vådt område. Arealet i umiddelbar tilknytning til Skibsby er tilplantet med en blanding af eg, birk og skovfyr. Dette er også de arter som på sigt vil være dominerende, men træarternes fordeling på arealet vil ændre sig. Den østlige parcel vil overvejende bestå af eg.

Køb og salg

Skulle muligheden opstå, bør der opkøbes arronderende arealer med henblik på at skabe et større samlet skovareal.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Læskur, madpakkehus og eller bålhytte etableres.
- Publikumspladsen i områdets nordlige del vedligeholdes fortsat i samarbejde med den lokale brugergruppe.
- Primitiv overnatningsplads med shelter.
- Der etableres information i og om området.

Landskab

Der kunne laves en samlet visionsplan for området inden opkøb og tilplantning af flere arealer.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper:

Driftsklasse	SUT 22 Eg med lind og bøg	SUT 23 Eg med skovfyr og lærk	
2 Eg	3,2	4,2	7,4
3 Ask og ær	2,6		2,6
4 Andet løvtræ	2,5		2,5
8 Andet nåletræ	2,3		2,3
9 Ubevokset	0,2	1,1	1,2
Hovedtotal	10,8	5,3	16,1

Den vestligst og største parcel er udlagt til SUT 22, som primært består af eg suppleret lind, bøg, skovfyr og birk. De 2 østligste parceller er udlagt med SUT 23, som primært består af eg og skovfyr samt islæt af birk. Det er også de arter som blev indplantet på arealerne i 1995-97. I planperioden vil hugsten ske for at sikre de ønskede hovedtræarter på arealerne og skabe variation i området.

Slotved Skov (skov nr. 61)

Beskrivelse

Generelt

Slotved Skov er placeret umiddelbart vest for Sindal, mellem Hjørring og Frederikshavn. Skovens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	16,5	Mose	4,2	Slette	4,6
Eg	0,6			Andet	0,7
Ask og ær	0,5				
Ædelgran	12,3				
Gran	6,8				
I alt	36,7		4,2		5,3
					46,2

© Kort & Matrikelstyrelsen

Oprindeligt hørte Slotved Skov under herregården Baggesvogn, men blev i 1868 solgt til Sindal og Astrup kommuner, som brugte områdets gård til fattiggård frem til 1916. I 1972 blev dyrehaven anlagt.

Slotved skov er blevet tilkøbt til staten i 1988, for at sikre en bynær offentlig skov til Sindal by. Efter anskaffelsen blev der afholdt to offentlige besigtigelser i Slotved skov med henblik på at afklare lokalbefolkningens ønsker til om dyrehaven skulle bevares. Ud af to ture på hver ca. 100 deltagere, var der én direkte dyrehavemodstander. Det var et klar ønske fra lokalbefolkningen at bevare Slotved Dyrehave.

Geologi og jordbund

Slotved Skov ligger i et randmorænestrøg. Randmorænebakkerne mellem Hirtshals og Sindal var en stor ø i ishavet for 13 til 14.000 år siden. De højeste punkter i skoven når op over 50 m oh, medens ådalene i nord og syd har koter omkring 31 m oh. Begge ådales sider er furet erosionsdale, hvilket er med til at giver Slotved Skov et meget kuperet terræn.

Jordartskortet viser, at skoven domineres af smeltevandssand med et tyndt lag morænesand over. Ådalene i nord og syd er fyldt op med ferskvandstørv.

Landskab

Slotved Skov udgør en del af et gammelt herregårds-skovlandskab mellem Astrup mod vest og Sindal mod øst. Skovens afgrænsning mod syd er oprindelig, det er meget tydelig og karaktergivende til landskabet, idet skoven afgrænses ud mod et lavtliggende engareal, som mod øst (ind mod Sindal) går over i et overdrevsareal. Mod nord afgrænses skoven af en ådal, som er noget tilgroet, og derfor ikke så tydelig, mod øst og vest har skoven ligeledes sin oprindelige afgrænsning, som delvist er tydelig og delvist utydelig, fordi der er plantet skov uden for den oprindelige skov.

Slotved Skov gennemskæres af landevejen, som deler den i en 1/3 del mod nord og 2/3 dele mod syd. I den sydlige del er Dyrehaven. Der findes mange oplevelsesmuligheder i skoven. Alene det kuperede og varierede landskab med de gennemgående ådale, giver gode muligheder for at opleve morænelandskabet som en kontrast til Vendsyssels mange flade områder. Hele området er vurderet til at have landskabelig god tilstand. Skovranden mod syd er vurderet til særlig sårbart overfor åbninger.

Skoven

Skoven består hovedsageligt af ældre bøg. Bøgen dækker ca. halvdelen af det bevoksede areal, mens ædelgran står for ca. 1/3 af det bevoksede areal. Der er ikke plankekvalitet i bøgene på trods af den noget bedre jord, end hvad der er normalt for SNS Vendsyssel. Dette skyldes blandt andet at skoven har været drevet som "lystskov" og så de markante typografiske variationer.

Produktionen af bøg ligger på pk 7, mens ædelgran ligger på pk 13, Hvilket er over distriktsgennemsnit. Der vil dog på trods af produktionspotentialet, ikke fremover være den traditionelle skovdrift der er i centrum, men stadigt være friluftslivet der bliver lagt hovedvægt på.
Slotved Skov er også kendt på de meget store og gamle ædelgraner.

Friluftsliv

Ca. 10.000 besøger Slotved Skov for at gå en tur i dyrehaven. De mange kulturhistoriske spor er også en af attraktionerne ved skoven. Her er store bronzealder høje, langdysser og dybe hulveje som vidner om mange års brug af området. Infostanderne står omkring gravhøjene og ved dyrehaven, mens borde/bænkesæt er placeret i dyrehaven og på den gamle festplads.

Faciliteter i Slotved Skov:

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Affaldsstativ		1	
Bord / bænkesæt		10	
Grill		1	
Højskilt	3		
Infostander	2		
Piktogramstander	4		

Der kommer forholdsvis flere i Slotsved Skov for at opleve og studere naturen end på resten af SNS Vendsyssel. Dette må nok tilskrives muligheden for at opleve dåvildtet på ganske nært hold hvis man bevæger sig forsigtigt rundt i området. De forholdsvis mange motionister må antages at komme i forbindelse med at den regionale cykelrute som går igennem skoven, eller en af de to kommunale vandreruter som går langs dyrehaven og ind igennem skoven.

Aktivitetsfordelingen for Slotved Skov i forhold til gennemsnit.

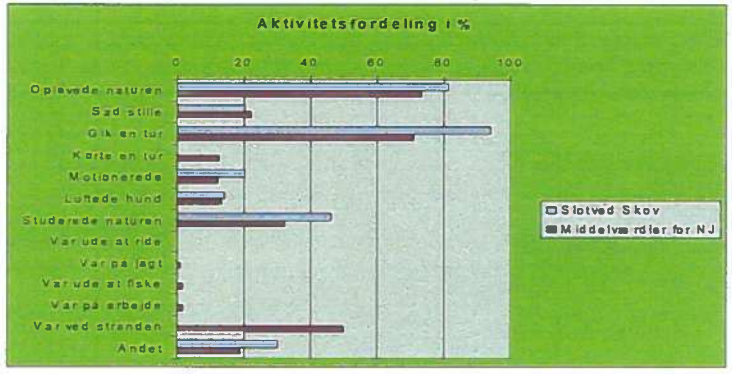

Natur

Hele Slotved Skov, med undtagelse af Fodermarken (afd. 888c), er udlagt som naturskov; nord for landevejen mellem Astrup og Sindal som urørt skov og i den sydlige, største del som græsningsskov. Skovgræsning blev etableret i 1972 som en indhegnet dyrehave med en bestand af dåvildt. Effekten af dåvildtets bid af træer og opvækst har sammen med rydning af nåletræsplantninger bevirket, at skoven gradvis er blevet mere lysåben. Skoven rummer partier af oprindelig, gammel bøgeskov og skovmoser med el og ask, som er blandt de nordligste i Danmark. Sammenholdt med den frodige og relativt uforstyrrede jordbund gør det skoven af største botaniske interesse. Slotved Skov rummer således en lang række arter, som er sjældne i Nordjylland. De højere liggende dele af skoven er ikke nærmere botanisk undersøgt i forbindelse med udarbejdelsen af driftsplanen. Det vides dog, at der knytter sig særlig interesse til den artsrige mos- og lavvegetation, som især forekommer på gamle bøgestammer (artsliste i Peter Wind: Oversigt over Botaniske Lokaliteter, 9. Nordjyllands Amt). Grøfter er lukket og i nogen udstrækning tilkastet med henblik på forsumpning.

Kulturmiljø

Der findes 9 gravhøje i Slotved Skov, heraf to store parallelt beliggende langhøje. Et gammelt grenkast er blevet retableret. På begge sider af Asdal-Sindal vejen, især nord for denne, findes en vifte af store og mindre hulveje. En enkelt høj er opregnet i Det Kulturhistoriske Centralregister, men er næppe en gravhøj.

Bygninger

Der er stuehuset Kræmmerens Hus, maskinhus og et mødelokale, som fortrinsvis anvendes til jagtprøver og klubhus for biavlerforening.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Drikkevandsinteresser. Nitratfølsomt vandindvindingsområde med nogen sårbarhed.

Internationale beskyttelsesområder

Fredninger og vildtreservater

Arealet (afd. 886c) er fredet ved Overenskomst af 7. aug. 1943. Reg. nr. 00884000. Arealet er ca. 1 ha. og ligger som to enklaver i den nordlige del af Slotved Skov, hhv. ved den gamle festplads og over for skovløberhuset. Fredningens formål er at bevare den bestående bøgebevoksning ved festpladsen og et parti gamle bøgetræer i skovens vestkant. Hugst kan foretages efter udvisning ved en af fredningsnævnet godkendt skovrider.

Der ingen vildtreservater.

Naturskov

afd.	litra	art	areal (ha)	årgang	naturskovsudpegninger
886	a	BØG	6,61	1862	urørt skov år 1994
886	b	MOS	2,61		urørt skov år 2000, naturareal
886	c	BØG	0,84	1822	urørt skov år 1994
886	d	SLE	2,13		urørt skov år 2000
886	e	SLE	0,5		urørt skov år 2000
886	f	PUB	0,07		urørt skov år 1994
887	a	ÆGR	1,55	1912	græsningsskov
887	b	RGR	1,58	1984	græsningsskov
887	c	BØG	1,63	1862	græsningsskov
887	d	RGR	1,26	1967	græsningsskov
887	e	SGR	0,83	1974	græsningsskov
887	f	EG	0,59	1990	græsningsskov
887	g	MOS	0,48		græsningsskov, naturareal
887	h	ÆR	0,17	1937	græsningsskov
887	j	BØG	0,62	1992	græsningsskov
888	b	RGR	1,74	1947	græsningsskov
888	d	AGR	1,1	1937	græsningsskov
888	e	NGR	1,01	1975	græsningsskov
888	f	NGR	1,2	1976	græsningsskov
888	g	ÆGR	0,94	1947	græsningsskov
888	h	BØG	0,45	1862	græsningsskov
888	j	ÆGR	0,38	1912	græsningsskov
888	k	BØG	0,32	1997	græsningsskov
888	l	PUB	0,24		græsningsskov
889	a	BØG	4,13	1862	græsningsskov
889	b	ÆGR	2,11	1962	græsningsskov
889	c	RGR	1,35	1974	græsningsskov
889	d	ÆGR	1,43	1972	græsningsskov
889	e	NGR	1,5	1975	græsningsskov
889	f	AGR	0,87	1981	græsningsskov
889	g	BØG	1,94	1998	græsningsskov
889	h	ÆGR	0,18	1947	græsningsskov
889	j	ASK	0,3	1990	græsningsskov
889	k	MOS	1,1		græsningsskov, naturareal
	i alt		43,76		

Forsøg

afd.	litra	art	areal (ha)	årgang	forsøgstype
889	a	BØG	4,13	1862	frøavlsbevoksning
	i alt		4,13		

.

Jagt

Jagten i de 12 ha. nord for Astrupvej er udlejet til konsortium på naboareal. Når nuværende jagtlejer ønsker at ophøre, overgår arealet til egen jagtadministration og friholdes for jagt.
Dåvildtbestanden i dyrehaven på ca. 25 forårsdyr reguleres årligt af SNS Vendsyssel.

Fiskeri

Der er intet fiskeri. Anlægges der en mindre sø i afd. 887g, frigives denne til fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv

Det overordnede fokusområde for Slotved Skov skal i næste planperiode være en forsat formidling af natur og kultur, med hensyntagen til de kulturhistoriske spor og dyrelivet.
Skov– og Naturstyrelsen vil derfor arbejde for at udvide naturområdet fra Slotved skov ind imod Sindal by. Hér har vi også i forvejen et samarbejde med kommunen om publikumsstier og forbedrede adgangsforhold i det åbne land.

Natur

Bevaring af uforstyrret skovmose (nordlige del) i fri udvikling. Bevaring af våd mose (sydlige del) med græsningspåvirkning. Der resterer rydning af enkelte sitkaholme. Forsumpning af våde områder fremmes, og det kunne overvejes at anlægge en mindre udgravet sø i afd. 887g. hvor der tidligere er opnået tilladelse, og hvor arealet er ryddet.

Kulturmiljø

Den flotte plejetilstand på de fleste af højene opretholdes. Enkelte steder er der plads til forbedringer, og en enkelt høj, 514:26, der helt synes at være blevet overset, skal plejes som de øvrige. Se bemærkningerne i fortidsmindekataloget.

Historien om grenkastet bør formidles på et skilt, og i det omfang publikum ikke kan holde grenbunken ved lige, skal distriktet med mellemrum træde til.

Hulvejssporene skal tydeliggøres ved, at holde bunden og lidt af siderne af sporene fri for kvas og slørende opvækst.

Landskabsplan

Målet er at bibeholde en varieret løvskov med indblanding af bl.a. ædelgran. Det er vigtigt at bevare skovbrynet mod syd. Skovranden mod nord kunne med fordel gøres mere synlig ved at rydde (evt. afgræsse) i ådalen.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Skoven nord for vejen lades fortsat urørt. Der ryddes på stierne i området, når disse spærres af vindfælder mv. Syd for vejen, i hegningen med dåvildt, fortsættes driften med græsningsskov for øje. Løvtræandelen vil øges på sigt på bekostning af nåletræsandelen. Den fremtidige foryngelse vil primært ske med løv især bøg og eg. Foryngelsen vil så vidt muligt ske ved hjælp af selvforyngelse eller alternativt, med plantemateriale der genetisk stammer fra skoven.

Køb og salg

Der bør opkøbes tilstødende arealer til udvidelse af dyrehaven hvis der opstår muligheder herfor.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden

- Opsætning af infostandere ved hulvej.
- Der etableres elektronisk formidling i området.
- Dyrehaven og dåvildtbestanden fastholdes og reguleres med henblik på størst mulig oplevelse for publikum.
- Etablering af skovbørnehave i tilknytning til Kræmmerens Hus undersøges.

- Naturlegeplads etableres.
- Bålhytte og madpakkehus etableres.

Natur

Moser bevaret og moniteret. Nåletræ ryddet i syd.

Kulturmiljø

- Gravhøjen sikres mod ulovlig færdsel med motorkøretøjer.
- Genopretning af plejetilstanden på høj 514:26 samt fortsat pleje af de øvrige høje.
- Historien om grenkastet bør formidles på et skilt, og i det omfang publikum ikke kan holde grenbunken ved lige, skal SNS Vendsyssel med mellemrum træde til.
- Hulvejssporene kan tydeliggøres ved, at holde bunden og lidt af siderne af sporene fri for kvas og slørende opvækst. Skal afklares i forhold til "urørt skov".

Landskab

Evt. afgræsning i ådalen mod nord.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper:

	92	94	Hovedtotal
Driftsklasse	Græsningssskov	Urørt skov	
1 Bøg	9,0	7,4	16,4
2 Eg	0,0	0,6	0,6
3 Ask og ær	0,5		0,5
5 Picea-arter	6,7	0,0	6,7
6 Ædelgran	12,1	0,1	12,2
9 Ubevokset	3,6	5,3	9,0
Hovedtotal	31,9	13,5	45,4

Skoven nord for vejen er udlagt til SUT 94, urørt skov, og syd for vejen er SUT 92, græsninsskov, udpeget. De gamle ædelgraner, der primært er i græsningsskovens nordlige del, søges bevaret. For at sikre skovdækket på sigt, vil det være nødvendigt at forynge arealer løbende indenfor dyrehegnet. Dette kan kun ske under frahegning fra dåvildtet. For at bevoksningerne er robuste nok til at modstå dåvildt, skal bevoksninger hegnes i 15-20 år, hvilket giver et løbende kulturareal under hegn på ca. 3 ha. Foryngelsen vil i overvejende grad ske ved konvertering af nåletræsarealer til bøg og eg. Enkelte områder med nåletræ vil efter hovedskovning overgå til mindre sletter.

Måstrup Mose (skov nr. 62)

Beskrivelse

Generelt

Området er en moselod, som blev opkøbt i 1980-erne til brug for skoletjenesten ved Landskabs-og landbrugsmuseet i Mosbjerg.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Mose	0,6		
I alt			0,6		0,0
					0,6

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Måstrup Mose ligger i den inderste dobbe i det rimme-dobbe landskab, som lag på lag er lagt uden på nordranden af Vendsyssels istidslandskab siden Stenalderen.

Landskab

Lille åbent areal, som er en del af et stort moseområde.

Friluftsliv

Bruges til tørvegravning af skoletjenesten ved Landskabs- og landbrugsmuseet i Mosbjerg.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Større uforstyrret landskab. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Område hvor skovrejsning er uønsket. Geologisk beskyttelsesområde og geologisk interesseområde.

Jagt

Der er indgået naboaftale med omkringliggende lodsejere om jagt på arealet.
Aftalen er sat i bero fra 2007 med henblik på at være frit stillet i forbindelse med oprettelse af et hjortelaug for Måstrup mose.

Målsætninger

Friluftsliv

Det nuværende samarbejde med skoletjenesten ved Landskabs- og landbrugsmuseet i Mosbjerg forsættes.

Landskabsplan

Bevare moseområdet åbent.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

- Så længe skoletjenesten ved Landskabs- og landbrugsmuseet i Mosbjerg anvender arealet stilles det til rådighed som undervisningsareal.

Mosbjerg (skov nr. 63)

Beskrivelse

Generelt

Ved Vester Højen mellem Sindal og Vogn har Vendsyssel Historiske Museum opbygget et museum om landskab og landbrug. Museumsområdet omfatter de to ejendomme, Højen og Bjørnager. Ved Højen er etableret en udstilling, der fortæller om landskabets udvikling. Tæt ved Højen er genrejst et lille husmandssted, der er indrettet og drives som i 1914. På Bjørnager kan man se udstillingen "Andelstidens landbrug". Til museet er knyttet en lejrskoleafdeling med undervisningslokaler, køkken og sovesale.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	7,4	Eng	3,0	Ager	12,4
Eg	0,5	Overdrev	30,0	Vej	0,2
				Andet	1,7
I alt	7,9		33,0		14,3
					55,3

© Kort & Matrikelstyrelsen

Mosbjerg er overført fra Fredningsstyrelsen i forbindelse med nedlægningen af fredningsplanudvalgene i 1977-78.

Geologi og jordbund

Området ligger ved nordranden af Vendsyssels istidslandskab. Bakkerne hører til et markant randmorænestrøg, som hænger sammen med Tolne Bakker. Fra bakketoppe i lige knap 70 meters højde skråner området mod nordøst ned mod foden af Skagen Odde. Her findes udstrakte moseområder på den hævede havbund fra Stenalderen. Bakkerne består flere steder af fedt smeltevandsler, som har været udnyttet til en udstrakt lokal teglproduktion.

Landskab

I den store skala ligger museumsområdet ved Mosbjerg i den allernordligste del af Jyske Ås, og grænser op mod det store strandvoldslandskab på Måstrup-Jerup-Fladen. I den mindre skala er afgrænsningen af det statsejede areal meget utydelig i landskabet, kun enkelte steder følger skellet levende hegn eller skovbryn. Området er dermed en del af et større landbrugslandskab med spredte skovbevoksninger på bakker og skråninger, og græsmarker imellem på de mere flade arealer. Landskabet er mest åbent mod syd og lukker sig mere og mere med skov mod nord, hvor de markante gamle kystskråninger ud mod Måstrup enge ligger.

Oplevelsesmulighederne er mange og gode i dette dejlige område. Den sydlige del er karakteristisk ved at der er bosætningsspor, der går mere end 6000 år tilbage, bl.a. mange gravhøje. I den nordligste del, i skoven nord for Bjørnager, er placeringen af den gamle skov på de nordvendte skrænter med til at give landskabet dramatiske former mere kraft, og dermed forståelse for landskabets dannelse. Fra skovbrynet er der gode og vide udsigtsmuligheder ud over engområderne på stenalderhavets bund. Hele området er vurderet til at være i landskabelig god tilstand. De åbne områder er samtidig vurderet særlig sårbare overfor tilgroning, da det er vigtigt for oplevelsen af landskabet, at de ikke gror til og dermed slører skovenes oprindelige placering.

Sådan et museumslandskab kan beriges med en historisk driftsform af skoven. Hvis der har været – eller kunne have været græsningsskov her tidligere, så kunne man (gen)indføre dette. Det kan også være stævningsskov eller urørt skov (obs.: der er en del ær i skoven, og dette er måske ikke så godt hvis det bliver lagt ud som urørt) på de nordligste skovområder.

Skoven

De spredte skovrester består af en del bøge, hvoraf en del er gamle røller. De spredte skovstykker på Vester Højen er vokset til i nyere tid. Acton Friis omtaler det forskrækkelige lodne landskab, der kommer med nåletræplantningen for 100 år siden. I Bjørnagerskovstykkerne vokser der gamle løvtræer, som må formodes at være af oprindelig herkomst. Bemærk dog at der i det nordligste skovstykke er plantet bøg af den forrige ejer Else Kragh Andersen. Der står også en del ældre ær, som spreder sig kraftigt i området.

Friluftsliv

I landskabet er der anlagt flere vandrestier med et net af informationstavler. SNS Vendsyssel distrikt står for infotavlerne og alle vandrestisafmærkningerne (se tabel nedenfor). Der er iflg. "Friluftsliv 98" stor tilfredshed med faciliteternes nuværende udformning.

Faciliteter i Mosbjerg

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bro			1
Infostander	12		
Vandresti			2
Vandresti-pæl			69
Vejnavneskilt	21		

Som det fremgår af nedenstående figur er besøgsmønsteret noget anderledes for Mosbjerg end for SNS Vendsyssels øvrige arealer, hvilket ud over de mange gravhøje, naturligvis skyldes museumsaktiviteten i området. De ca. 4.000 besøg der iflg. Friluftsliv 98" kommer til Mosbjerg, føler sig ikke generet af andre besøgende og ser generelt færre andre besøgende end hvad er tilfælde for SNS Vendsyssel som helhed. Der kan sættes spørgsmål ved tallene i "Friluftsliv 98", da Vendsyssel historiske Museum i 2005 opgjorde besøget i området til ca. 18.000 personer. Alene på en af de to store aktivitetsdage, der holdes i området hvert år, er der et besøgstal på mellem 1500 og 3000.

Naturtype besøgt i Mosbjerg i forhold til gennemsnit.

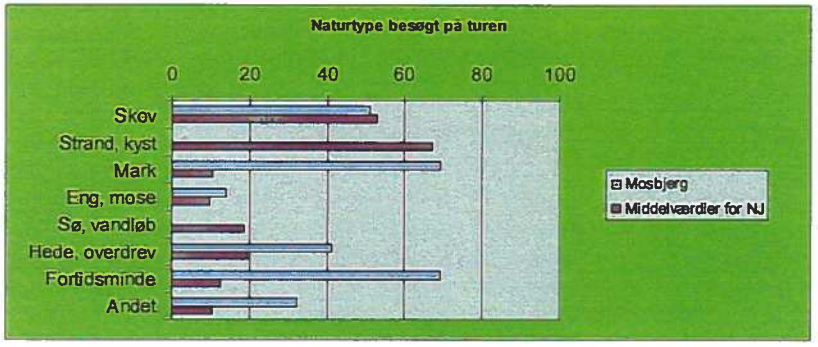

Ved gården Højen er informationsudstilling. Husmandsstedet Refsnæs drives som i begyndelsen af 1900-tallet. Her findes husdyr af gamle racer, i skolernes sommerferie og efterårsferie er husmandsstedet beboet af "husmandsfamilier".

På gården Bjørnager er en stor landbrugsudstilling med maskiner og redskaber fra perioden 1900-1950 og et righoldigt billedmateriale.
Der er parkeringspladser ved henholdsvis Vester Højen, som er områdets hovedindgang, og ved Bjørnager.

Der er en primitiv overnatningsplads ved Bjørnager. Igennem området går den nationale cykelrute "Hærvejsruten".

Natur

De tidligere marker mellem Højen og Bjørnager har ved efterhånden 20 års græsning efter ophør af dyrkning og gødskning delvis udviklet karakter af overdrev. Større dele kan næppe endnu kaldes overdrev i naturbeskyttelseslovens forstand, men der forekommer pletvis ca. 20 arter af overdrevsindikatorer, hvis bestande utvivlsomt er under udbredelse. Særlig bemærkes den i Nordjylland sjældne skov-gøgelilje ved foden af gravhøjene lige nord for Højen. Hele området græsses af både får, kvæg og heste. Det relativt kuperede terræn med mange gravhøje og egelunde understøtter overdrevskarakteren. Der er store bevoksninger af ørnebregne. I et fugtigt lille dalstrøg i fårefolden lige syd for Højen er der en lille forårspyt, som hvert år tørrer ud så tidligt, at haletudserne dør.
Smukt beliggende skoveng, som engang har udgjort en lille vig i den store stenalderkystskrænt ved roden af Skagens Odde. Engen er artsfattig og præget af længe at have været uden drift.

Kulturmiljø

Et storslået åbent område med 21 anseelige gravhøje, del fleste fra bronzealderen. Her ud over findes en stensat jernaldergrav og en skålsten. Hos Det Kulturhistoriske Centralregister er der opregnet yderligere 7 lokaliteter.

Bygninger

Udover det genopførte husmandssted fra Refsnæs er der følgende bygninger: Vester Højen som består af en bolig for områdets forvalter, samt udstillingsbygning, lejrskolebygning, og publikumsbygning. Lejrskolen er indrettet med toilet/bad og stor sovesal med 30 sovepladser på 1. sal.
I stueetagen er der undervisningslokale, spisestue, køkken, toilet/bad og 2 soverum med hver 2 sovepladser, samt et med 4 sovepladser. Hertil kommer lade- og staldbygninger og skoletjenestens arbejdsbygninger.
Bjørnager består af det gamle stuehus, som pt. er lejet ud og af udbygningerne, som rummer udstilling af gamle landbrugsredskaber.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Regionalt naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser og beskyttet natur. Drikkevandsinteresser. Nitratfølsomt indvindingsområde med stor sårbarhed. Geologisk beskyttelse og geologisk interesseområde. Værdifulde kulturmiljøer: Nr. 12 Vogn-Bjørnager-Højen-Eskær. Fortidsminder, landsby, herregårdslandskab, landsby.

Fredninger og vildtreservater

Arealet er i sin helhed fredet ved Kulturministeriel Erhvervelse af 5. oktober 1967 og 26. maj 1975. Reg. nr. 07787000. Arealet er 55 ha. Fredningens formål er dels at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at beskytte de historiske/arkæologiske interesser.
Arealerne åbnes for offentligheden som rekreativt område i det omfang arkæologiske undersøgelser ikke er til hinder derfor.

Der er ingen vildtreservater

Jagt

Administreres af Skov- og Naturstyrelsen, men er i princippet friholdt for jagt.

Fiskeri

Der forekommer ingen fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv

Mosbjerg er et besøgscenter, som drives som landskabs- og landbrugsmuseum af Vendsyssel Historiske Museum. De bygninger og aktiviteter, der indgår i museets drift forestås af museet og de faciliteter, der herudover tilbydes de besøgende, som f.eks. stier og information i landskabet forestås af SNS Vendsyssel.

Natur

Bevaring og fortsat udvikling af græsset overdrev. Det ville være ønskeligt med mere kvæggræsning og færre får. Ørnebregner skal slås mindst tre gange årligt, hvilket får dem til at dø i løbet af tre år. Forårspytten afskrabes til en lille lavvandet dam, som kan holde vand mindst 1 måned længere. Genoptagelse af engdrift, gerne ved høslæt.

Kulturmiljø

Områdets fortidsminder holdes i en passende plejetilstand, og indgår fortsat, som en synlig del af områdets kulturhistoriske landskab.

Landskabsplan

Måler er at bevare det historiske museumslandskab med græssede, åbne arealer og med de karakteristiske skovområder/ holme på skråninger og bakker, samt genindføre historiske driftsformer i skovene.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

De skovbevoksede arealer vil fortsat være domineret af bøg og de gamle bøge i området bevares længst muligt.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at gennemføre bl.a. følgende i planperioden:

- Udvikle formidlingen af natur-og kultur i tilknytning til landskabet.
- Flytning af primitiv overnatningsplads.
- Reetablering af information og stisystem.

Natur

Overdrev bevaret med mulighed for bedre udvikling af overdrevsflora og insektliv. Græsningen udvidet med blandingsgræssere. Ørnebregne udryddet på arealet. Lavvandet dam etableret. Evt. høsletlaug oprettet i lokalsamfundet.

Kulturmiljø

Mosbjergområdet ser fint ud, og tilstandene opretholdes.

- Plejeplan for gravhøjene udarbejdes og pleje iværksættes.
- Gravhøj, 415:13, en stor flot gravhøj, er helt skjult i en lille klat skov, tæt op af græsarealet. Højen skal plejes og indgå i det åbne græsningsområde.
- På høj 415:7 og 8. står de gamle fredningssten løst og skævt. De bør rettes op og stampes fast.

Landskab

Fjerne uønsket opvækst, både udenfor og inde i skovene.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper:

	11	Hovedtotal
Driftsklasse	Bøg	
1 Bøg	6,9	6,9
9 Ubevokset	6,0	6,0
Hovedtotal	12,9	12,9

Der er udlagt SUT 11 på alle de skovbevoksede arealer. Foryngelsen vil primært ske ved selvforyngelse af de gamle bøge. Ærens spredning begrænses om nødvendigt for at fremme bøgen i området.

P-plads ved Åsted Ådal (skov nr. 65)

Beskrivelse

Generelt

Området udgør en parkeringsplads, som staten anlagde i tilknytning til Åsted Ådalfredningen.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
				Andet (Publi-kumsareal)	0,01
I alt					0,01
					0,01

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

P-pladsen ligger på en moræneflade nord for randmorænebakkerne, der har Flade Bakker i centrum.

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Drikkevandsinteresser. Geologisk beskyttelsesområde.

Friluftsliv

Parkeringsplads og dermed adgangsvej til de unikke overdrev omkring Åsted Ådal.

Køb og salg

Pladsen kan eventuelt afhændes til Frederikshavns Kommune.

Areal ved Sulbæk (skov nr. 66)

Beskrivelse

Generelt

Arealet ved Sulbæk ligger ca. 4 km. nord for Sæby, 400 m fra kysten ved Kattegat. Områdets sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Krat	3,2	Slette	0,7
				Andet (hus)	0,5
I alt			3,2		1,2
					4,3

© Kort & Matrikelstyrelsen

Arealet ved Sulbæk blev overdraget til staten i forbindelse med nedlæggelsen af fredningsplanudvalgene i 1977.

Fredningsplanudvalget erhvervede arealet i 1962 for at sikre et offentlig rekreativt område i forbindelse med et fredet område og en badestrand.

Geologi og jordbund

Sulbæk ligger i et strandvoldslandskab, der er dannet i takt med, at Stenalderhavet har trukket sig tilbage. Arealet ligger således på en Litorinaflade med flere terrasseniveauer, der dog mange steder er overføgen med flyvesand. Sulbækken følger arealets nordkant, men bækken forlægges derefter lidt mod syd, hvilket sandsynligvis skyldes en sydgående kystnær strøm.

Sulbæk ligger i centrum af det nationale geologiske interesseområde nr. 4. Sulbæk er en instruktiv lokalitet at bruge som udgangspunkt, hvis man vil studere terrasseniveauer afsat først af det senglaciale Yoldiahav og senere det af postglaciale Litorinahav.

Landskab

Mod vest hvor arealet grænser op til Frederikshavnsvejen står et ældre læhegn af nål, som bevares for at skjule arealet fra hovedlandevejen. Mod nord afgrænses arealet af Sulbækken og mod syd af Kratvej, som også er adgangsvejen til området. Umiddelbart øst for statens areal ligger en offentlig parkeringsplads. Arealet er overvejende gl. overdrev og hede under tilgroning med flere enkeltstående flotte skovfyr.

Skoven

Der findes nogle mindre krat på området, men egentlig skov er her ikke tale om. Specielt er der et markant slåenkrat, som efter afgræsningens er ophørt, synes at brede sig.

Friluftsliv

De ca. 7.000 årlige besøg til området, er hovedsageligt rettet mod stranden, men skoven omkring og Sulbækken trækker også en del folk.

Da der kun er svaret på 8 spørgeskemaer ved undersøgelsen i 1997 kan der ikke siges noget med sikkerhed, men disse 8 giver udtryk for et ønske om flere faciliteter i området.

P-pladsen ligger på privatfredet område og passes af Frederikshavn kommune. Der er i statens bygning adgang til toiletter.

Der er et stiforløb på arealet.

Natur

Arealet er under tilgroning med eg, røn og gyvel og bør slås eller afgræsses for at bevare det som overdrev og hede med slåenkrat, ene, gamle skovfyr, el langs bækken m.v.

Kulturmiljø

Ingen fortidsminder.

Bygninger

På arealet findes et hus, der er lejet ud til fremmede. I huset ligger offentlige toiletter, der passes af lejerne.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Området er udpeget som naturområde. Geologisk beskyttelses- og interesseområde. Vandløb i skoven er målsat til forureningsgrad I-II. Beskyttet natur.

Internationale beskyttelsesområder

Fredninger og vildtreservater

Arealet er i sin helhed fredet ved Kulturministeriel Erhvervelse af 1. marts 1962. Reg. nr. 03068.000. Arealet er ca. 4 ha. Arealet øst herfor er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 7. februar 1964. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk. Tilstanden på fredningstidspunktet skal bevares. Der må ikke græsse tyre og vilde kvier i klitten.

Jagt

Der forekommer ingen.

Målsætninger

Friluftsliv

Der bør ses på muligheden for at opsætte borde og bænke et passende sted i området. Det bør ligeledes overvejes om der skal indrettes en grillplads med evt. shelter i tilknytning til den nationale cykelrute "Østkystruten".

Natur

Arealet plejes i henhold til den i marts 2006 af Nordjyllands Amt udarbejdede plejeplan dvs. ved rydning af uønsket opvækst og enten afgræsning eller slåning.

Køb og Salg

Det bør overvejes at lade arealet overgå til Frederikshavn Kommune evt. i forbindelse med mageskifte.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Det undersøges om der er behov for evt. at etablere en grillplads og opsætte borde og bænke i området.
- Reetablering af stier i området.
- Det skal overvejes, om der skal anlægges en "strække-ben sti" i området.

Solsbæk Strand (skov nr. 67)

Beskrivelse

Generelt

Solsbæk Strand er beliggende ca. 5 km. syd for Sæby ud til Kattegat. Områdets sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Andet nåletræ	3,7	Hede	24,8	Vej	0,1
		Strandbred	8,2		
I alt	3,7		33,0		0,1
					36,8

© Kort & Matrikelstyrelsen

Solsbæk Strand eller Professorens Plantage som den også kaldes blev overdraget til staten i forbindelse med nedlæggelsen af fredningsplanudvalgene i 1977.

Fredningsplanudvalget erhvervede arealet i 1972 med henblik på at sikre offentlig adgang til et opholds-, skov- og strandareal med tilhørende p-plads.

Geologi og jordbund

Solsbæk Strand ligger på en Littorinaflade, der er hævet efter Stenalderen. Jordarterne er flyvesand og havaflejret sand. Solsbækken løber i den tørvefyldte dobbe landværts for Solsbæk Strand arealet, og finder ud til Kattegat i den nordlige del af arealet, hvor der er et gab i kystklitrækken.

Landskab

Området er en del af et større klithedestrækningen. Statens areal afgrænses tydeligt af et sommerhusområde mod syd og af havklitter og forstrand ud mod Kattegat mod øst. Mod vest er områdets afgrænsning utydelig og går over i den øvrige del af Professorens Plantage, mod nord går området, umiddelbart nord for Solsbækken, over i anden åben natur.
Området er vokset meget til og er mere lukket end åben. Der er en del trampestier i området. Landskabet er vurderet til at have middel værdi på grund af områdets tilgroede tilstand. Det er ligeledes vurderet særligt sårbart over for tilgroning med invasive arter som gyvel og rynket rose, men også bjergfyr er en trussel for de åbne klithedearealer.

Skoven

De små skovfyrbevoksninger på arealet ligger i forlængelse af en naboskov mod vest.

Friluftsliv

De ca. 6.000 som kommer til Solsbæk stand kommer langt overvejende for standen, men også for den bagvedliggende skov og den tilhørende hede.

Der er relativt få besvarede spørgeskemaer ved "Friluftsliv 98" undersøgelsen, så der kan ikke siges så meget ud fra de opgivne tal, men det bør dog undersøges om der er et bredt ønske bag den tendens som peger på et ønske om opsætning af et udkigstårn. Faciliteterne i området består af en raste- og P-plads med borde og bænke samt en toiletbygning.

Natur

Overvejende tørre kystnaturtyper med sandstrand, en smal hvid klit som undertiden eroderes af havet og forskellige stabiliserede klittyper (grå- og grønsværsklit, klithede). Desuden findes i sydvesthjørnet et lille parti med enebærklit, lige øst herfor et lille parti med løvklit og centralt i området mellem de to fyrrebevoksninger en grårisklit. Kun længst i nord langs Solsbækken findes våde naturtyper i form af ca. 300 meter vandløb og en smal, ret tør klitlavning.
Området er generelt truet af tilgroning med invasive arter især gyvel, rynket rose, bjergfyr og andre nåletræer, men også af hjemmehørende træarter. Der er desuden meget gederams, som dels bortskygger den oprindelige vegetation, dels antyder et for højt næringsstofniveau.
Statens areal ved Solsbæk Strand indgår i Habitatområde nr. 11, som er et af regionens mindste.

Ansvarsarten Nikkende Kobjælde findes talrigt i klitterne ved Solsbæk

Kulturmiljø
Ingen fortidsminder.

Bygninger
Der er en toiletbygning i tilknytning til P-pladsen. Der er en aftale med Sæby Kommune om pasning af toiletbygningen.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Regionplanlægning
Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Området er udpeget som naturområde. Særligt værdifuldt landskab. Økologiske forbindelser.

Internationale beskyttelsesområder
34,2 ha ligger i natura2000 område nr. 11 (Solsbæk) der består af habitatområde nr. 11.

Området er udpeget for en række af kystklittens naturtyper: 2130 gråklit, 2140 klithede, 2170 kystklitter med gråris, 2190 fugtig klitlavning og 2250 kystklit med ene.

Fredninger og vildtreservater
Arealet er i sin helhed fredet ved Kulturministeriel Erhvervelse af 12. juni 1972. Reg. nr. ? Arealet er 31 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel. Arealet er udlagt til offentligt opholdsareal.

Naturskov
Der forekommer ingen.

Jagt
Administreres af Skov- og Naturstyrelsen, men er i princippet friholt for jagt.

Fiskeri
Der forekommer ingen.

Målsætninger

Friluftsliv
Området skal være offentligt friareal og besøgsområde for primært strandgæster.

Natur
Bevaring af åbne kystnaturtyper. De tre små enkeltforekomster af hhv. enebærklit, grårisklit og løvklit bevares dog som sådanne ved rydning af ikke-hjemmehørende arter. I de øvrige klittyper foretages grundig rydning af alle træer og buske.
Alle tiltag i området skal foregå i overensstemmelse med Danmarks Miljøundersøgelsers kriterier for gunstig bevaringsstatus for naturtyper omfattet af EF-habitatdirektivet.

Landskabsplan
Måler er at genskabe et åbent klithedeareal, dog med de naturlige arter, som området er udpeget for som habitatområde.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv
SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden
- Information om området etableres.
- Det skal overvejes om ønsket fra "Befolkningsundersøgelsen" om et fugletårn i området er relevant.

Natur
Kun hjemmehørende arter på arealet – resten herunder contortabevoksningen ved P- pladsen ryddes efter detaljeret plejeplan.
Området fremstår som åben kystnatur

Landskab
Rydning af uønsket opvækst. Først og fremmest på de arealer, som aldrig har været tilplantet, herunder også i moseområdet ca. midt på arealet, dernæst på de øvrige arealer, som er tilplantede. En gruppe af skovfyr (1950) kan med fordel blive stående, dels fordi de er landskabelige flotte, men også for at undgå at Professorens Plantages afgrænsning ud mod Kattegat bliver en lige linje langs skel.

Lunken (skov nr. 68)

Beskrivelse

Generelt

Lunken ligger 18 km øst nordøst for Brønderslev, som en del af Pajhede skovkompleks. Skovens sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	10,4	Søer m.v.	0,3	Slette	2,6
Eg	0,4	Eng	5,5	Ager	6,6
Andet løvtræ	2,2	Mose	0,9	Andet	0,5
Gran	1,7				
I alt	14,7		6,7		9,7
					31,2

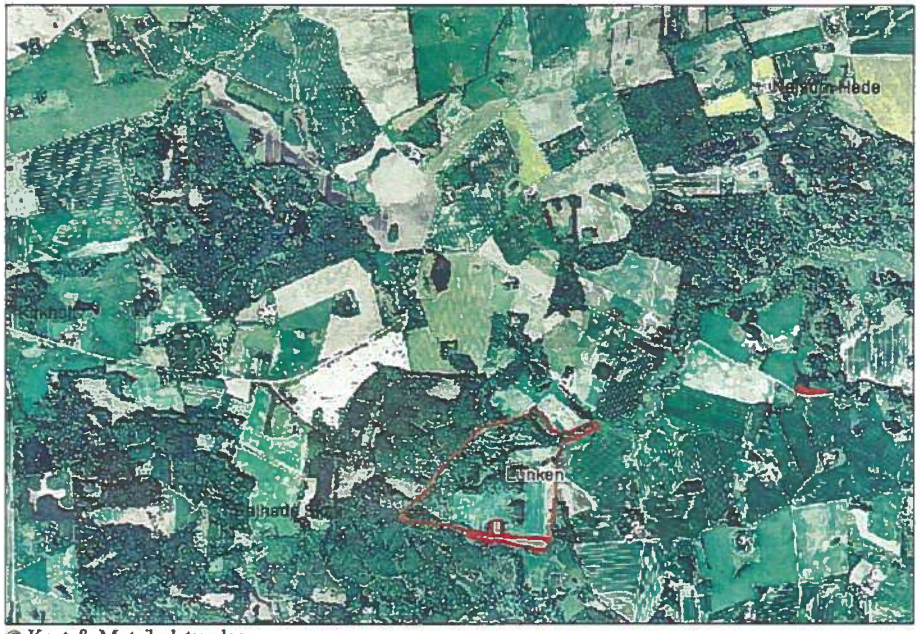

© Kort & Matrikelstyrelsen

Lunken blev overdraget til staten i 1977 fra det tidligere fredningsplanudvalg. Fredningsplanudvalget erhvervede arealet 1969 med det formål at sikre et offentlige rekreative område. Lige som for Slettingen var her planer om råstof udvinding.

Geologi og jordbund

Lunken ligger i randmorænebakkerne Jyske Ås. Bakkerne er dannet under et genfremstød af Nordøstisen for 16 til 15.000 år siden. Lunken er meget kuperet, med de højeste punkter omkring 80 m oh i den nordvestlige del, og de laveste punkter langs Nymølle Bæk langs arealets østrand.

De geologiske jordarter er overvejende smeltevandssand, men også smeltevandsgrus og smeltevandsler findes i området. Smeltevandsleret er udnyttet i en lille nu opgivet råstofgrav ved vejen lige vest for naturskolen. I smeltevandssandet findes veludviklede podsoller med tydelige blegsandslag, humus-al og jern-al.

Skoven

Bøgen dækker ca. 70 % af det bevoksede areal, men dens kvalitet er stærkt præget af den tidligere kvæggræsning som har ført til flerstammethed for en del individer. Der er en del flotte røller i området. Et skovstykke bærer høj- og enstammede bøge, som bærer tydelige spor af at have været tidligere røller.
Produktionen af bøg ligger på pk 8, hvilket er over distriktsgennemsnit. Der vil dog på trods af produktionspotentialet, ikke fremover være den traditionelle skovdrift der er i centrum, men stadigt den særegne natur med det dertilhørende friluftslivet der vil blive lagt hovedvægt på.

Friluftsliv

Lunken bliver årligt besøgt af 18.000, hvor af 20 % af disse overnatter på områdets primitive overnatningsplads.

Faciliteter i Lunken.

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bom			3
Bro			4
Grill		2	
Shelter		3	
Piktogramstander	2		
Trappe			1
Vejnavneskilt	1		
Grævlingeskjul		1	
Træbro			1

Bygningen er udlånt til Brønderslev Kommunes Naturskole. Der er offentlige toiletter i bygningen. Den primitive overnatningsplads bliver fortrinsvis brugt af kommunens skoler og af Hjørring seminarium, men den regionale cykelrute Bollerruten (60) og en vandretursdel af Hærvejsruten (3) går forbi Lunken, så lejerpladsen bliver også brugt i den forbindelse.

Som det ses i tabellen herunder kommer der forholdsvis flere i Lunken for at opleve og studere naturen end som helhed end på resten af SNS Vendsyssel. Det der som står som "anden aktivitet" kan være lejrskole ophold.

Aktivitetsfordelingen for Lunken i forhold til gennemsnittet.

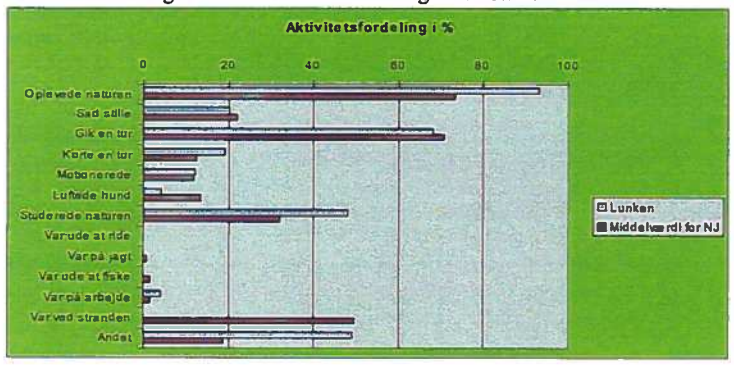

Natur

Naturarealerne i Lunken omfatter, udover de gamle bøgestykker, kreaturgræsset eng, skovbevokset mose, lysåben mose og to småsøer. Engen (afd. 980b) er kulturpræget, men rummer en fin, nordvendt overdrevsskrænt med adskillige karakteristiske arter. Skovmoserne (afd. 980j og h) er bevokset med el og asp m.fl. Træerne i de to ellemoser (afd. 980j) er stævnet for mange år siden og står på vældpræget bund. I afd. 980k ligger en vældpræget mose på hældende terræn. Mosen er tidligere eng og endnu lysåben, men under tilgroning med pilekrat. Den sydlige af søerne er opstemmet af det vand, der samler sig fra mosen, mens den nordlige er sammengravet af tre tidligere småsøer.

Kulturmiljø

Ingen fortidsminder.

Bygninger

En bygning, som blev opført til kontorer og maskinhus til det tidligere fredningsplanudvalg, bliver i dag anvendt til naturskole og offentlige toiletter.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Området er udpeget som regionalt naturområde. Drikkevandsinteresser. Større uforstyrret landskab og særligt værdifuldt landskab. Vandløb i skoven er målsat til forureningsgrad I-II. Økologiske forbindelser.

Internationale beskyttelsesområder

0,2 ha ligger i natura2000 område nr. 217 (Nymølle Bæk og Nejsum Hede), der består af habitatområde nr. 217.
Arealet er en p-plads.

Fredninger og vildtreservater

P-pladsen ved Nymøllevej (afd. 981a) er sammen med omkringliggende arealer fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 24. februar 1964. Reg. nr. 02968.000. Arealet er 0,2 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.

Naturskov

afd.	litra	art	areal (ha)	årgang	naturskovsudpegninger
980	d	BØG	2,62	1920	urørt skov år 1994
980	e	BØG	2,19	1900	urørt skov år 1994
980	r	EG	0,42	1991	urørt skov år 1994
	i alt		5,23		

Jagt

Jagten administreres af Skov og Naturstyrelsen og udøves moderat som repræsentationsjagt for nye jægere og lokale jagtforeninger.

Fiskeri

Der er frit fiskeri i den nordlige skovsø, og fiskeriet kan frigives i de to andre søer når disse er renoveret og renset.

Målsætninger

Friluftsliv

Lunken er støttepunkt for "Jyske Ås stien".
Der vil også fremover blive satset på de mange lejerskolebesøgende og individuelle besøgende.
I samarbejde med Brønderslev Kommune fastholdes naturskolevirksomheden og naturvejledningen i området.

Natur

Bevaring af hhv. græsset eng/overdrev, skovmoser, lysåben mose og småsøer. Græsning bør fortsætte som hidtil, ligesom de længe urørte skovmoser fortsat overlades til fri udvikling. Den tidligere eng i afd. 980k hindres som minimum i at gro til med pil, men mulighederne for græsning eller høslæt bør undersøges. Der lysnes for den sydlige af søerne.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Lunken vil på sigt overgå til naturskov, hvor den dominerende hovedtræart vil være bøg suppleret med askemoser og ellesumpe i de lavere liggende partier omkring søer og vandløb. Enkelte nåletræer, som indfinder sig naturligt vil indgå sporadisk. På sigt kan området med urørt naturskov udvides til at omfatte alle de bevoksede arealer af Lunken.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at gennemføre bl.a. følgende i planperioden

- Den primitive overnatningsplads skal renoveres.
- Der skal evt. anlægges en lejrplads.
- Stinettet og stifolderens vedligeholdelse skal afklares med Brønderslev Kommune.
- Hvis der oprettes et høsletlaug, skal dette understøttes med passende faciliteter.
- Der indføres frit fiskeri i områdets 3 vandhuller i planperioden

Natur

Græssede enge evt. høsletlaug oprettes.
Den sydlige sø ved naturskolen planlagt oprenset i 2008. Den mellemste sø ved skovmosen oprenses og renoveres i første tredjedel af planperioden.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper.

	11	Hovedtotal
Driftsklasse	Bøg	
1 Bøg	10,1	10,1
2 Eg	0,4	0,4
4 Andet løvtræ	2,2	2,2
5 Picea-arter	1,7	1,7
9 Ubevokset	2,7	2,7
Hovedtotal	17,1	17,1

For hele Lunken er udlagt SUT 11, og de resterende arealer med nåletræ vil blive konverteret til løvtræ i perioden. Dette vil primært ske ved naturforyngelse, og plantning af indre skovbryn langs vej vest for naturskolen.

Slettingen (skov nr. 69)

Beskrivelse

Generelt

Slettingen ligger ca. 17 km øst for Brønderslev mellem Pajheden Skov og Stagsted Skov. Områdets sammensætning pr. 1/1 2007 og beliggenhed fremgår af nedenstående tabel og kort.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	4,1	Mose	2,2	Slette	16,1
Gran	1,1	Overdrev	13,9	Ager	2,4
Andet nåletræ	0,1			Vej	0,4
				Andet	0,3
I alt	5,3		16,1		19,2
					40,6

© Kort & Matrikelstyrelsen

Slettingen blev overdraget til staten i 1977 fra det tidligere fredningsplanudvalg. Fredningsplanudvalget erhvervede arealet 1969 med det formål at sikre et offentligt rekreativt område, hvorpå der på daværende tidspunkt var ved at blive planlagt et større råstofudvindingsprojekt.

Området har været en gammel husmandsmark med relativt ringe grusede jorde. Da Fredningsplanudvalget overtog arealet i 1969 lå der stadigt nogle af de gamle charmerende husmandssteder tilbage, men pga. manglende midler blev de revet ned i stedet for at blive bevaret.

Geologi og jordbund

Sletningen ligger i lighed med Lunken i randmorænebakkerne Jyske Ås. Sletningen er meget kuperet, med de højeste punkter tæt på 100 m oh. i den sydøstlige del, og de laveste punkter i et moseområde langs arealets vestrand.

De geologiske jordarter er overvejende smeltevandssand, men også smeltevandsgrus, ferskvandstørv og ferskvandsgytje findes i området. Smeltevandsgruset har været udnyttet i små råstofgrave flere steder på arealet.

Landskab

Området er en del af den midterste åbne del af Jyske Ås. Afgrænsningen er ingen steder markante i landskabet. Mod vest afgrænses området af et lavereliggende moseområde, men mere karakteristisk er det, at området er en del af et større ekstensivt drevet landbrugslandskab med spredte skovbevoksninger på bakker og skråninger, og græsmarker imellem på de mere flade arealer. Arealet opleves som et åbent bakkelandskab med græssende husdyr. Fra den højeste bakketop er der god udsigt mod vest / sydvest, hvor man i klart vejr tydeligt kan se Vildmosen og Brønderslev. Området er vurderet til at have landskabelig høj værd, og samtidig er det vurderet til særlig sårbart overfor tilgroning. Rødgranholmen bør på længere sigt overgå til en løvtræsdomineret skovudviklingstype.

Skoven

Det skovdækkede areal består af 4 små ældre bøge holme med en pk på 4 og en lille rødgran holm. Det er ikke noget som vil blive drevet som produktionsskov, beplantningerne har med deres placering og de fine gamle røller mest landskabs og friluftsmæssig sigte.

Friluftsliv

Det er fra "Friluftsliv 98" estimeret at 3.000 besøger området om året, hvilket er det laveste for SNS Vendsyssel som helhed. Og da kun 2 besvarede de uddelte spørgeskemaer er der ikke et tilstrækkeligt godt grundlag til at udtale sig om årsagen til dette.

I området er der en primitiv overnatningsplads. Der er en vandboring med vandværk i området, som forsyner den primitive overnatningsplads og forpagterens dyr med vand. Vandforsyningen er til tider meget ustabil

Faciliteter i Slettingen

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Lejrplads		1	
Vandværk		1	
Piktogramstander	2		

Området gennemskæres af den regionale cykelrute Vendsysselruten (59), af den regionale vandresti "Fejborg Bakke, Grevsmosen og Bollebakken" og yderliggere går den nationale cykelrute Hærvejen (3) langs områdets østside.

Natur

Størstedelen af de åbne arealer i Slettingen består af tidligere agre, som er omlagt til vedvarende græs efter fredning og statens overtagelse af arealerne i hhv. 1969 og 1977. Disse har i en årrække været afgræsset af heste. En del af de græssede arealer er ældre, og centralt i området ligger et gammelt, værdifuldt overdrev med bl.a. guldblomme.
Området rummer yderligere partier med gammelt overdrev og hede, som længe har været uden græsning og derfor for størstedelen er sprunget i krat. Et mindre skrænparti med hede er stadig nogenlunde lysåbent og rummer bl.a. klokkelyng og en pæn bestand af hønsebær. Langs vestranden ligger en smal, gammel eng langs en lille bæk, som ligeledes længe har været uden græsning eller høslæt, og som nu er mose under tilgroning med pilekrat. Området rummer desuden 4 gamle bøgebevoksninger, der er udlagt som naturskov. Mod sydøst ligger i afd. 986a er en lille, skovbevokset og længe urørt mose. Overdrevsbakkerne er ryddet for nåletræ, men under tilgroning med bøg, asp og røn mfl.

Kulturmiljø

I Det Kulturhistoriske Centralregister er der optegnet to lokaliteter. Ingen af dem ses i terrænet.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Området er udpeget som regionalt naturområde. Drikkevandsinteresser. Større uforstyrret landskab og særligt værdifuldt landskab. Vandløb i skoven er målsat til forureningsgrad I-II. Økologiske forbindelser.

Internationale beskyttelsesområder

Ingen.

Fredninger og vildtreservater

Arealet er sammen med omkringliggende arealer fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 27. januar 1970. Reg. nr. 04621.000. Arealet er ca. 40 ha. Fredningens formål er at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Tilstanden på fredningstidspunktet skal bevares. Yderligere opdyrkning og beplantning må ikke finde sted. Forbud mod byggeri, oplagspladser og teltslagning/campering. Mulighed for naturpleje.

Der er ingen vildtreservater.

Naturskov

afd.	litra	art	areal (ha)	årgang	naturskovsudpegninger
985	c	ORE	13,94		urørt skov år 1994, naturareal
985	f	BØG	4,08	1900	urørt skov år 1994, naturareal
	i alt		18,02		

Jagt

Jagten administreres af Skov og Naturstyrelsen og udøves meget moderat – primært som repræsentationsjagt for lokale jagtforeninger og nye jægere.

Målsætninger

Friluftsliv

Umiddelbart vil man ud fra tallene have et ønske om en yderligere eksponering af området, men det lave besøgstal kan, som det er nævnt i det generelle friluftsafsnit, skyldes noget omkring metodikken ved optællingen, hvor der blev taget udgangspunkt i de folk som ankom i bil. Da området ved Slettingen især henvender sig til cyklende og gående, vil man derved formodentlig få et besøgstal der er lavere end det reelle.
Der vil sammen med den nye storkommune forsat være et mål om at opretholde den nuværende facilitetsstandard, og ellers holde området på dets nuværende oplevelses niveau hvad angår natur.
Formidling af området forbedres.

Natur

Rydning af træ- og buskvegetation til åben bestand i de kratbevoksede dele og etablering af græsning, retablering af eng samt fortsat græsning i øvrige dele.
Området med en bestand af hønsebær bør dog ikke græsses, men blot holdes ryddet for opvækst. De 4 gamle bøgebevoksninger er urørt naturskov, men kan efter behov indgå i græsningsfolde som ly for dyrene.

Landskabsplan

Målet for landskabet er, at det bevarer den åbne karakter med spredte skovholme af løv/bøg.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Slettingen er udlagt som græsningsskov. Nåletræ vil erstattes af løvtræ.

Køb og salg

Der søges gennemført magelæg med nabo for arrondering af det dyrkede landbrugsareal mod øst.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at gennemføre bl.a. følgende i planperioden:

- Den primitive overnatninsplads skal renovere. Bl.a. skal der fældes nogle træer, så der kommer mere lys og luft ind på pladsen.
- Vandforsyningen skal renoveres.
- Der skal opsættes en informationstavle med information om området.
- Vedligeholdelse af folderen om "Jyske Ås sti" skal afklares med Brønderslev Kommune.
- Der skal skiltes til overnatningspladsen.

Natur

Træ- og buskvegetation ryddet og græsning etableret i hegn.
Arealet med Hønsebær hegnet fra og underlagt detaljerede plejeforskrifter til sikring af arten.

Landskab

Fjerne uønsket opvækst.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper.

	92	Hovedtotal
Driftsklasse	Græsningssskov	
1 Bøg	3,4	3,4
5 Picea-arter	1,1	1,1
9 Ubevokset	8,7	8,7
Hovedtotal	13,2	13,2

I planperioden vil den resterende del af nåletræsbevoksningen i den nordøstlige del blive erstattet af løvtræ, primært bøg og eg. Græsning vil blive forsøgt udbredt til en større del af arealet.

Blokhus klitplantage (skov nr. 71)

Beskrivelse

Generelt

Blokhus klitplantage ligger syd for Blokhus by, fra havet og indtil et par kilometer ind i landet.
Den vestlige del blev opkøbt omkring 1895 på grund af sandflugt og tilplantet de næstfølgende ca. 10 år. Omkring 1920 blev der tilkøbt yderligere arealer, der i dag udgør den østlige del af klitplantagen.
Uanset det oprindelige formål, er klitplantagen i dag voldsomt præget af turismen omkring Blokhus. Syd for selve den skovbevoksede del ligger et åbent klit og hedeområde, der delvist er bebygget med sommerhuse på udlejede grunde. Disse arealer i Rødhus er opkøbt omkring 1950 i forbindelse med Sandmoseplanen.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	4,7	Hede	327,8	Slette	12,9
Eg	25,3	Søer m.v.	2,2	Ager	104,2
Gran	204,3	Klit	17,9	Vej	13,8
Ædelgran	76,9	Strandbred	57,6	Andet	180,8
Bjergfyr	41,0	Mose	28,1		
Andet nåletræ	120,6				
I alt	472,8		433,6		311,7
					1218,0

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Selve Blokhus klitplantage er beliggende i et typisk flyvesandslandskab, hvis østlige del har underlag af istidslandskab, mens den vestlige del er placeret på hævet stenalderhavbund. Langs kysten ved Jammerbugt findes, efter en bred strand, en række havklitter. Disse efterfølges mod øst af en klitslette med en række af parabelklitter op mod skrænten til istidslandskabet. Dette er den sydlige del af Saltum-moræneøen, der i Blokhus klitplantage til dels er skjult af et jævnt flyvesandsdække i vest og dels af store parabelklitter i øst og nord.

Terrænhøjderne varierer på moræneøen fra 12 m oh. på klitfladen i syd til 30 m oh. i klitterrænet i nord. Havklitterne når højder på 12 m oh., mens de bagvedliggende parabelklitter er 20-24 m oh. Klitslettens niveau er på ca. 10 m oh.

Stenalderhavets kystlinie forløber på klitplantagens område neden for moræneøen. Linien kan følges sikkert i klitplantagens nordlige dele, hvor lave skrænter er udviklet. Mod syd drejer linien antagelig østpå til Hunetorp. Herfra fortsætter en i Stenalderhavet dannet sandtange mod syd, der afspærrede baglandet fra forbindelse med Skagerrak. Landhævningen siden Stenalderen andrager i Blokhus klitplantage 7 til 7,5 m.

Flyvesandets underlag er på morænelandet sandet moræneler samt bakkesand og -grus. På klitsletten er underlaget strandsand. Istidsaflejringerne hviler overalt på skrivekridt.

Jordbunden er overvejende præget af flyvesand, og kun langs Stenalderkysten og i den nordlige del af klitplantagen er flyvesandslaget under én m tykt. Her får istidslagene betydning for jordbundsdannelsen. I den nordlige halvdel af klitplantagen er det almindeligt, på overgangen mellem flyvesand og istidslag, at der findes et 10 til 30 cm tykt sortbrunt muldlag. I klitplantagens øvrige del er der ofte, cirka en halv meter nede, udviklet et 10 til 20 cm tykt lag af sandmuld i flyvesandet. Podsolering af områdets sand er svag eller manglende. Til støtte for driftsplanlægningen er der udarbejdet et Særkort over vandreklitternes og de grundvandsprægede jordes beliggenhed samt lokaliteter, hvor flyvesandsdækket er mindre end én meter.

Angående jordvandet ser det ud til, at der i klitplantagens sydlige del normalt er en overfladisk grundvandstand på 75-100 cm under overfladen. Dette forhold har betinget en kunstig vandregulering ved grøftning. Klitplantagens nordlige del har ikke problemer med konstant høj grundvandstand pga. den gode naturlige vandbevægelse i istidslagene. Klitplantagens søer er lavvandede grundvandsbetingede klitsøer på sletten mellem havklitterne og kystskrænten.

Blokhus Klitplantage huser flere private vandværker. Fra Hune, Tranum og Rødhus vandværker hentes grundvandet fra et magasin i kalklagene.

Lundergård Mose arealerne er en lille del af en meget stort sammenhængende mose, der er opstået på den hævede havbund fra Stenalderen. I Rødhusområdet og Rødhus Klit er forholdene helt parallelle til Tranum Klitplantage (se efterfølgende afsnit herom).

Landskab

Blokhus Klitplantage ligger i et kystnært, smalt og langt område, der er fladt på hævet havbund med flyvesand, som danner et klitlandskab med enkelte klitter og afblæsningsflader. Det er karakteriseret ved at være sammensat at mindre og små klitplantager og sommerhusområder. Skalaen i landskabet må karakteriseres som mellem. Arealanvendelsen er varieret idet Blokhus Klitplantage mod vest, ud til havet, afsluttes med et større sommerhusområde i den nordlige del og et bjergfyr og skovfyr område i den sydlige del. Mod nord, syd og vest afgrænses klitplantagen af sommerhusområder, campingplads og feriecenter. Der ligger en golfbane umiddelbart øst for klitplantagen.

Hele området er vurderet til at være i landskabelig god tilstand. Der er et enkelt område, som er vurderet til middel tilstand, fordi det karakteristiske – klitterne og søerne – er mere eller mindre skjult af klitplantagen. Det er området syd for sommerhusene i den vestlige del.

Skoven

Klitplantagen er påbegyndt med bjergfyr, hvidgran o.lign. Der blev plantet i gravede huller, og samtidig blev sandet dæmpet ved pålægning af lyng. En rest af disse plantninger kan ses i afd. 1052-53-54. I resten af klitplantagen er disse bevoksninger blevet konverteret til andre træarter. Væsentligst er sitkagran, ædelgran og skovfyr.

Den nordlige del af klitklitplantagen, der ligger på moræne med overføget flyvesand, er domineret af ædelgran med en PK omkring 12-13. De lidt ringere dele af klitklitplantagen er domineret af sitkagran med en PK omkring 10. De resterende bjergfyrbevoksninger fra klitklitplantagens tilblivelse har næsten ikke nogen nettotilvækst. Klitplantagen fremtræder ganske afvekslende, idet der er plantet en del løvtræ i bevoksningskanterne. Løvtræandelen er dog arealmæssigt ganske lille.

Der har tidligere været en ganske stor produktion af pyntegrønt og juletræer af nordmannsgran. En del af disse bevoksninger står tilbage som skovbevoksninger.

Friluftsliv

På klitplantagens areal ligger 2 campingpladser (Blokhus Camping kun delvis på klitplantagens grund), et feriecenter, omkring 260 udlejede sommerhusgrunde med sommerhuse. Der ligger endnu en campingplads under en km fra klitplantagen. Herudover er der feriehoteller i Blokhus by, der grænser op til klitplantagen.

Alt dette betyder en til tider overvældende brug af klitplantagen til friluftsliv, især i sommerhalvåret. De ca. 21.000 besøgende som iflg. "friluftsliv 98" besøger klitplantagen om året er generelt set godt tilfreds med facilitetsudbudet, der er dog et ønske om flere toiletter og så er der en utilfredshed med de manglende vandretursfoldere. Den generelle tilfredshed giver sig også udtryk ved at mange folk anbefaler klitplantagen til venner og bekendte, hvilket kan ses af at over 1/3 af de besøgende i klitplantagen svarede at de kendte til den fra venner eller bekendte. Om der var en oplevelse af en smule trængsel i klitplantagen svarede iflg. "Friluftsliv 98" 36 % ja til, hvilket er 3 gange så meget som gennemsnittet for SNS Vendsyssel.

Faciliteter i Blokhus klitklitplantage

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bom			9
Bord / bænkesæt		1	
Branddaskerkasse		2	
Branddaskerstativ		9	
Bro			1
Brændeskur med 4 branddaskere		1	
Bålplads		1	
Cykelrute-pæl			16
Hundeskov		1	
Hvilebænk			5
Infostander	6		
Kædebom			4
Legeplads		1	
Parkeringsplads		7	
Piktogramstander	13		
Rasteplads		4	
Ridesti			1
Ridesti-pæl			41
Tårn		2	
Vandresti			7
Vandresti-pæl			93
Vejnavneskilt	83		
	102	29	177

Som det ses af figuren herunder er der ikke en aktivitet som udføres markant mere i Blokhus Klitplantage end på SNS Vendsyssel som helhed, der er dog en tildens til at stranden er en anelse mere anvendt i Blokhus Klitplantage.

Aktivitetsfordeling for Blokhus Klitplantage i forhold til gennemsnittet.

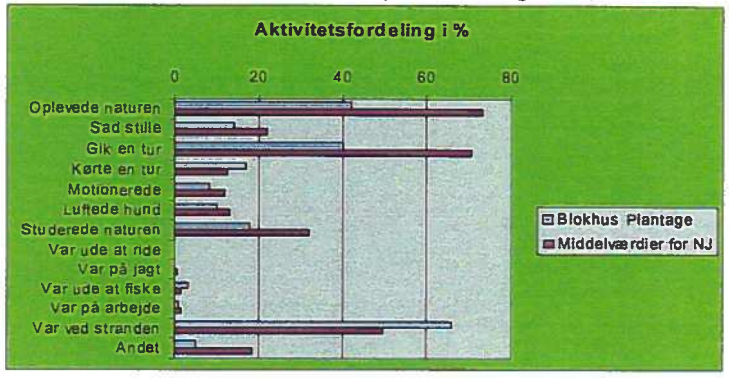

Den nationale cykelrute "Vestkystruten" løber sammen med 3 afmærkede vandreture, Nordsøstien og et ridestinet gennem klitplantagen. De tre vandrestier fremgår af SNS Vendsyssels vandretursfolder.

Der er to udsigtstårne i klitplantagen. I Kirkesandeområdet er der en legeplads som skal renoveres og evt. flyttes, fordi der i samme område også er en uindhegnet hundeskov.

Natur

De åbne arealer mellem Blokhus og Tranum klitplantager består af brede sandstrande og en række hvide klitter, som via grå klit går over i en bred klithede, der veksler med dyrkede marker og feriebebyggelser. På væsentlige dele af klitheden er der udlejet sommerhusgrunde, men SNS Vendsyssel forestår stadig plejen af arealerne mellem husene. Mellem klitplantagen og havklitterne ligger en bred grønklitlavning, som tidligere har været benyttet som eng. Lavningen afvandes af en hovedgrøft parallelt med kysten. I 1996 blev der etableret en opstemning af hovedgrøften, som dog stadig kan bortlede vand fra sommerhusområdet syd for klitplantagen. De af de vestvendte sidegrøfter,

som ikke allerede var groet til, blev desuden lukket. Herved opstod adskillige lavvandede søer mellem hovedgrøften og klitterne. Grundejerforeningen har protesteret mod opstemningen, og ansøgning om tilladelse efter vandløbsloven er stadig under behandling. Den tidligere eng mellem grøften og klitplantagen er dækket af gammelt græs og lysesiv. Mod nord er området mere tørt med åben klithede. Nørre Sø er gravet i flere omgange og færdiggjort i 1993. Søen rummer en større ø og har brunligt, men ret klart vand og fast sandbund. Bredderne er mest bevokset med tagrør og pil. Søndre Sø er gravet i 1980. Smal sø formet som et 8-tal med 2 større øer, vandkvaliteten er dårlig på grund af tidligere andefodring og søen tørrer delvis ud om sommeren. Bredderne er vokset til med pil og tagrør. Den store Lundergård Mose er afgravet for tørv og for størstedelen opdyrket. SNS Vendsyssel har 4 parceller i randen af mosen, som er omtrent halvt tilgroet med træer og buske, men som også rummer åben vegetation af især blåtop og dværgbuske.

Kulturmiljø

Der findes 2 gravhøje, heraf en ved Blokhusgård, samt 8 lokaliteter i Det Kulturhistoriske Centralregister. Desuden et svagt markeret jorddige i afd. 1037.
Rygtet fortæller, at der før hen har ligget en kirke i Rødhus, der hvor campingpladsen nu ligger. Hvis den har eksisteret, er den blevet revet ned i 1500-tallet, da sandflugten satte ind.

Bygninger

Blokhusgård er skovfogedsted og hørende hertil ligger maskinhal, mandskabsrum m.m.
Ejendommen Rødhusminde ligger tæt ved Rødhus Klit camping og når den nuværende medarbejder flytter ud, vil ejendommen med fordel kunne bruges af campingpladsen som forpagterbolig. Campingpladsen har endvidere diverse servicebygninger. Ved siden af campingpladsen ligger en ferieby med et stort lejlighedskompleks, sevicebygninger og badeland.
Samlet i Rødhus-Blokhus er der 262 udlejede sommerhusgrunde, hvoraf de 259 er bebyggede. De sidste 3 bliver formentlig bebygget inden for et års tid, samt nogle få bebyggede helårsgrunde
I Rødhus findes et vandværk med servicebygning og i Blokhus en høj antennemast.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Regionplanlægning

Området er udpeget som naturområde. Drikkevandsinteresser. Indvindingsopland. Nitratfølsomt indvindingsområde. Vandløb i skoven er målsat til æstetisk tilfredsstillende. Økologiske forbindelser. Beskyttet natur.

Internationale beskyttelsesområder

Ingen.

Fredninger og vildtreservater

Arealet (afd. 1069 + den nordøstlige kant af 1070) er sammen med omkringliggende arealer fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 20. maj 1974. Reg. nr. 05550.001. Arealet er ca. 73 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk. Tilstanden på fredningstidspunktet søges bevaret. Arealerne skal henligge som hede- og klitarealer og tilplantning på ikke skovbevoksede arealer er ikke tilladt. Ingen terrænændringer eller bygninger. Ingen hegn ud over alm. landbrugshegn. Bestemmelser om landskabspleje.

Der er ingen vildtreservater.

Naturskov

Intet.

Forsøg

Ingen nuværende.

Pyntegrønt

Ingen.

Jagt

Jagten er ikke udlejet på grund af publikumstrykket. Der afholdes en årlig repræsentationsjagt samt jagt for nye jægere. Lundergård Mose friholdes i princippet for jagt. Oprettes der privat hjortelaug i området, kan deltagelse heri overvejes.

Fiskeri

Fiskeri i Nørre Sø er givet frit. Når Søndre Sø er renoveret/udvidet og renset frigives også denne til fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv

Blokhus klitplantage er et nærrekrativt område for Aalborg. Det er derfor også et mål at området bidrager til at udvikle sunde og bæredygtige rekreative aktiviteter samt bidrager til at udvikle områdets turisme og understøtte de internationale vandre og cykelstier med faciliteter.
Der er et mål at opgradere området med overnatningsfaciliteter og sundhedsfremmende faciliteter.
Området indgår i en de større sammenhængende stinet for gående, cyklende og ridende der er etableret og bliver etableret i Jammerbugt Kommune.

Natur

Bevaring af åben klitnatur ved nedskæring af opvækst af bjergfyr mfl. efter behov. Der bør være særlig opmærksomhed på rynket rose, der som minimum skal forhindres i at etablere og brede sig yderligere. Etablering af græsning på mest muligt af arealerne nærmest klitplantagen.
Bevaring af søer (Nørre Sø og Søndre Sø), der sikres lystilgang ved nedskæring af pil med passende mellemrum. Bevaring af åben mose (Lundergård mose) ved rydning af pilekrat mm.

Landskabsplan

Målet er at genoprette ca. 94 ha af den vestligst beliggende klitplantage, således at området bliver 50 % skov og 50 % åben klithede med søer.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Den sydvestlige del af klitplantagen åbnes mere op og løvtræandelen øges væsentligt i nærområderne til sommerhusene. Den centrale del af klitplantagen vil tilføres løvtræ, primært bøg, men fortsat indeholde de nåletræarter området består af i dag. Den nordøstlige del af klitplantagen, som er beliggende på den gamle moræne, vil fremover primært bestå ædelgran og bøg. Bøgeandelen skal øges væsentligt fremover.

Køb og salg

Blokhus-Hune Vandrehjem – afd. 1027 – ca. 0,7 ha blev solgt i 2006. Der er i 2007 ved magelæg erhvervet yderligere en lod i Lundergård Mose.
Rødhus vandværk ønskes nedlagt og vandforsyningen overdraget til Hune vandværk.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for bl.a. at gennemføre følgende i planperioden:

- Den østlige P-plads i Kirkesande gøres til besøgscenter hvis det besluttes, at legepladsen skal blive i området. Hvis legepladsen flyttes syd for Hune-Blokhus landevejen, så skal der anlægges en ny P-plads, som så skal være besøgscenter.
- Der etableres en lejrplads på et af de mange åbne græsningsområder i klitplantagen.
- I tilknytning til Nørre sø og Søndre sø etableres en primitiv overnatningsplads med shelters.
- Der anlægges yderligere en primitiv overnatningsplads med shelters. Lokalisering afventer detailplanlægning.
- Der etableres fri teltning i området.
- Der anlægges en oplevelsessti som fører ind midt i klitplantagen til en bålhytte. Stien kan evt. udgå fra den kommunale P-plads på sydsiden af Hune-Blokhus landevej.
- Der anlægges et grønt fitnesscenter som er motionsstier og naturrum med forskellige længder, størrelser og strabaseringsgrader og som udfordrer kroppen fysisk og hjernen intellektuelt og kreativt og et serviceshus, som både skal være toilet, bruserum for motionister og tørrerum for cyklister og vandrere.

- Ridestisystemet gennemgås og føres sammen med de større regionale ridestinet.
- Der etableres en naturscene, hvor der kan holdes naturtaler, spilles musik og laves naturteater.

Natur

Detaljeret plejeplan som sikrer det åbne klitlandskab. Rosa rugosa underlagt detaljeret plan for bekæmpelse af invasive arter. Græsning etableret på arealerne nærmest klitplantagen.
To søer genoprettet og underlagt plejeplan. Lundergård mose retableret og underlagt detaljeret plejeplan.

Kulturmiljø

- Plejetilstanden ved højen ved Blokhusgård forbedres. Flagstangen og bænken på gravhøjen 811:10 bør ikke fornyes når ikke de kan holde længere, men i stedet afvikles, med mindre der opnås tilladelse til deres tilstedeværelse.
- Der skal være opmærksomhed på, at der i området sandsynligvis er flere jorddiger, end der er registreret. Når disse diger opdages, skal de registreres.

Landskab

I planperioden forventes at kunne gennemføre halvdelen af rydningen, dvs. til 75 % bevokset – primært i den østlige og centrale del af arealets flade partier.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper.

	23	52	71	Hovedtotal
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	Sitkagran og fyr med løvtræ	Ædelgran og bøg	
1 Bøg	0,0		4,6	4,6
2 Eg	16,9	4,8	2,7	24,3
5 Picea-arter	22,4	141,0	33,5	196,9
6 Ædelgran	0,0	1,7	74,9	76,5
7 Bjergfyr	32,8	2,2	0,0	35,0
8 Andet nåletræ	54,0	46,1	14,7	114,7
9 Ubevokset	11,6	6,3	17,0	34,9
Hovedtotal	137,5	202,0	147,3	486,9

SUT 23 er udlagt på sandoverføgne arealer i den sydvestlige del. Primært vil området tilføres eg og skovfyr til erstatning for de nuværende arealer med bjergfyr, contortafyr og sitkagran. Det samme gør sig gældende for området Kirkesande. Den centrale del er udlagt med SUT 52, og vil fortsat være nåletrædomineret. Området tilføres især bøg, og sitkagranandelen vil være faldende på sigt. Den mest produktive del af klitplantagen udlægges til SUT 71, som primært vil bestå af en blanding af ædelgran og bøg. Andre trærarter vil indgå med mindre andele. Disse vil være skovfyr, lærk, eg, ær mv.

Tranum klitplantage (skov nr. 72)

Beskrivelse

Generelt
Tranum klitplantage, der ligger ved Jammerbugten, er meget stor. Bevoksningerne er plantet i flere omgange, efterhånden, som arealerne blev erhvervet. Sidst i 1942-48, hvor landbrugsministeriet og arbejdsministeriet opkøbte store områder. Den største del af Tranum klitplantage er dog ubevokset. Her ligger bl.a. Forsvarets skydeterræn, men også store klithede- og hedeflader. Der er et par store, meget fladvandede søer med store naturinteresser.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	21,4	Hede	1322,7	Slette	86,5
Eg	169,7	Søer m.v.	25,3	Ager	288,2
Ask og ær	0,9	Klit	60,0	Vej	24,7
Andet løvtræ	25,3	Eng	85,1	Andet	90,7
Gran	854,2	Strandbred	51,6		
Ædelgran	84,7	Overdrev	5,9		
Bjergfyr	64,0	Krat	2,0		
Andet nåletræ	492,1				
I alt	1712,3		1732,8		490,1
					3934,4

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund
Klitplantagen er i hele sin udstrækning beliggende på den hævede havbund, som udgør slettearealerne mellem morænelandet ved Tranum og Blokhus. Området er over alt dækket af flyvesand, dels som et jævnt lag over sletten, og dels som vandreklitter. Langs kysten af Jammerbugt findes en række af havklitter, således at alle karakteristiske klitelementer er repræsenteret i klitplantagen.

Stenalderhavets kystlinie ses ikke inden for klitplantagen, idet hele området var havdækket på den tid. Imidlertid blev der tidligt i Stenalderen dannet en sandtange (som det i dag ses ved Ringkøbing Fjord) mellem Tranumlandet og Blokhuslandet, således at den øst og syd for liggende Gjøl Bredning blev afskåret fra Skagerrak. Sandtangen er opbygget af revler og strandvolde, som bl.a. kan genfindes ved Alvibakker. Tangen har antagelig været tre til fire km bred på det bredeste sted. Landhævningen siden Stenalderen andrager på stedet 6,5 til 7 m.

Jordbunden er overvejende præget af flyvesand. Ved Alvibakker er der stenede strandvoldsaflejringer, og i klitplantagens østlige dele er ferskvandsaflejringer af sand og dynd almindelige under et tyndt flyvesandsdække. I Koldmose Klitplantage er der observeret tørvelag, der er mindre end én meter tykke, under et halvt til en hel meter tykt dække af flyvesand. Podsoleringen af flyvesandet er beskeden. Stedvis er der udviklet 10 til 20 cm sandmuld i flyvesandet som følge af agerbrug før klitplantagens etablering.

Oplysninger om jordvandet er få. Området har været stærkt vandlidende, og da klitplantagen blev anlagt omkring 1920 var en omfattende vandregulering nødvendig. Der er normalt en overfladisk grundvandstand en halv til en hel meter under overfladen. I Sandmosen findes tre vandforsyningsboringer, og i Tranum Klit ved campingpladsen findes andre tre drikkevandsboringer udover Tranum Klit Vandværk.

Landskab
Tranum Klitplantage ligger i et kystnær, fladt skovkarakterområde på hævet havbund med flyvesand, som danner et klitlandskab med enkelte klitter og store afblæsningsflader. Der er flere vådområder både i det åbne klithedeområde og i det lukkede klitplantageområde. Klitplantagen består overvejende af plantede nåletræer, og fremtræder meget ensartet. Det må karakteriseres som et storskalalandskab, hvor mønsteret er dominerende og består af flader og linjer. Flader med skov, klithede og mark på afblæsningsflader, og linjer, som udgør veje, grøfter og levende hegn. På afblæsningsfladen findes flere klitområder, som oftest klitrimmer, der strækker sig fra vest mod øst. Yderst ved kysten findes et bælte af havklitter. Nogle af disse klitområder er åbne andre er skjult af bjergfyr og andet nåletræ. Oplevelsesmulighederne i dette område er det stille landskab, det afsondrede og de åbne vidder og de lange lige veje langs uendelige rækker af nåletræ.

Området er meget stort og er samlet set vurderet til at have landskabelig høj værdi, med en samlet stor klitplantage/skov i dette robuste og relativt øde område. Der er enkelte områder som er vurderet til middel værdi. Det er området ved Sandmosen, syd for Sandmosevej samt området mellem Store Vande og Overklitten Sø. De åbne områder er vurderet til sårbare overfor tilgroning og tilplantning, især med invasive arter som rynket rose og gyvel, men også med nåletræer, som bjergfyr og contortafyr, eller tilplantning – og det gælder særligt for de karakteristiske markflader langs vejene – som vil få landskabet til at skifte karakter.

Skoven
Generelt udgør den bevoksede del af Tranum Klitklitplantage en mindre andel end i SNS Vendsyssels øvrige klitplantager. Sitkagran dækker en meget stor del af det bevoksede areal svarende til ca. 40 %. For løvtræets vedkommende dækker eg og bøg knapt 10 % af det bevoksede areal. Med knapt 20 % udgør skovfyr også en af hovedtræarterne. Af andre træarter kan nævnes fransk bjergfyr (5%), omorika (5%), contortafyr (4%) og ædelgran (3%).

Produktionen for de to dominerende træarter sitkagran og skovfyr adskiller sig ikke væsentligt fra gennemsnittet for SNS Vendsyssel.

Friluftsliv

Af store byer er Tranum klitklitplantage nærrekreativt område for Aalborg.
Af de 37.000 kommer de 20 % af dem iflg. "Friluftsliv 98" i større grupper end 30 personer, imod 5 % som er gennemsnittet for SNS Vendsyssel. Dette tal stemmer ikke over ens med den generelle opfattelse fra enheden om besøgsmønstret for klitplantagen. Opfattelsen er at der kommer relativt få små grupper i klitplantagen, og det med de få besøgende understreges da også af "Friluftsliv 98" som kommer frem til at der kommer 9 besøgende pr. ha. imod 102 pr. ha. for SNS Vendsyssel gennemsnitligt. Der er da også kun 2 % der mener at Tranum Klitplantage er lettere overfyldt i modsætning til 11 % som gennemsnit for enheden.

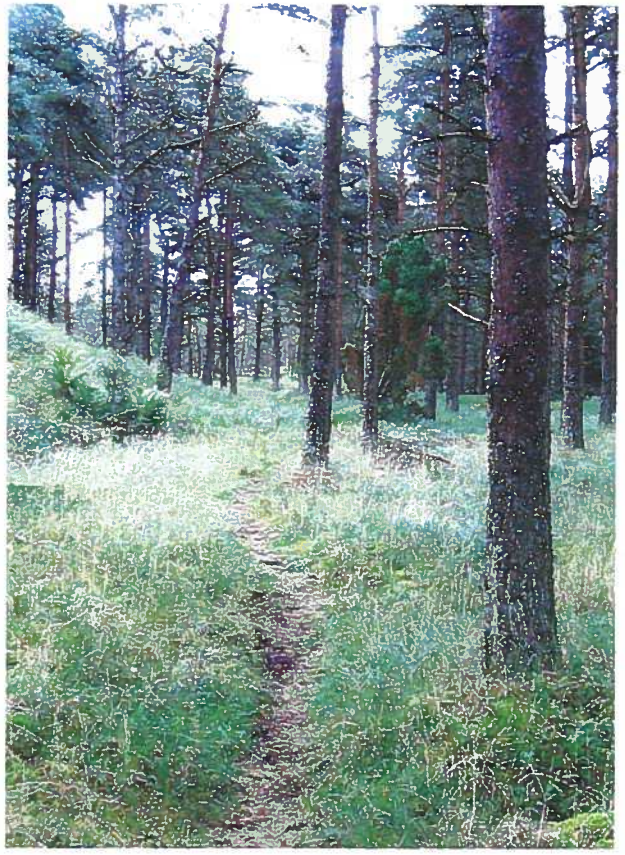

Der er anlagt to primitive overnatningspladser med shelters, lokum og vand. Den internationale cykelrute "Vestkystruten" og den internationale vandresti "Nordsøstien" fører igennem klitplantagen. Der er opsat et fuglekiggertårn nord for Overklitten Sø.

Den overordnede tilfredshed med publikumsfaciliteterne er lige så god for Tranum Klitplantage som for SNS Vendsyssel som helhed.

Faciliteter i Tranum klitklitplantage

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Affaldsstativ		10	
Bom			24
Bord / bænkesæt		16	
Cykelrute			1
Cykelrute-pæl			14
Grill		1	
Højskilt	1		
Lejrplads		1	
Parkeringsplads		9	
Piktogramstander	9		
Rasteplads		2	
Shelter		3	
Trappe			1
Tårn		1	
Vandhane		3	
Vandresti			2
Vandresti-pæl			44
Vejnavneskilt	52		

Som det ses af understående figur kommer der lidt flere i Tranum Klitplantage for at opleve naturen og motionere, men udsvingene er generelt små i forhold til gennemsnittet.

Aktivitetsfordeling for Tranum Klitplantage i forhold til gennemsnittet.

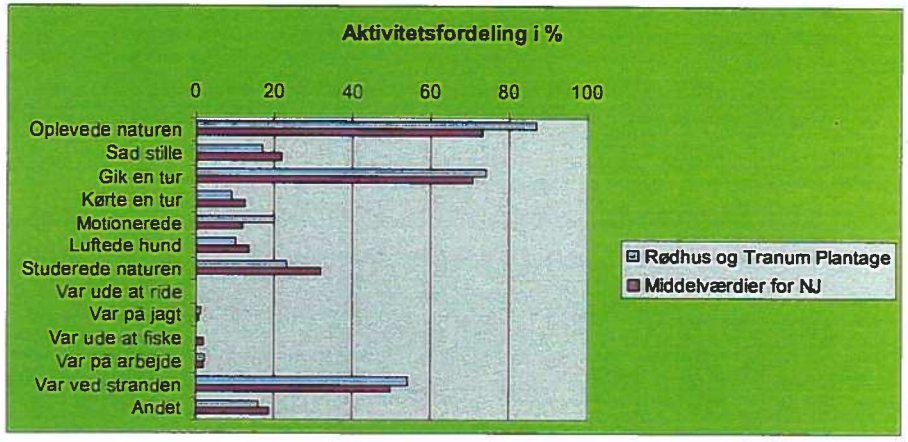

Natur

Tranum Klitplantage rummer ca. 1350 ha hede, 180 ha mose, 85 ha eng, 60 ha klit, 52 ha strandbred, 25 ha sø og 6 ha overdrev, i alt 1758 ha med særligt beskyttede naturtyper, hvilket svarer til ca. 45 % af klitplantagens samlede areal. Naturinteresserne er særligt knyttet til de store, åbne klitområder mod vest, som for størstedelen aldrig har været tilplantet og som fremstår i en usædvanligt oprindelig og uberørt tilstand. Disse områder udgør Habitatområde nr. 193 – Ejstrup Klit og Egvands Bakker, se nærmere under lok. 1-3. Klitplantagen rummer dog også meget værdifulde områder isprængt de skovtilplantede dele som f.eks. Brede Sande, Overklitten Sø og Kræn Dahls Bakker (lok. 4-6). Der er faste bestande af Hedepletvinge flere steder i Tranum klitplantage, bl.a. ved Overklitten Sø og på skydeterrænet.

Tranum Klitplantage er kerneområde for Kronvildt. I de to lavvande søer yngler Grågæs, og i Store Vande formodes der at yngle Rørdrum. Ved såvel Overklitten Sø, Store Vande og på Skydeområdet er der ynglende Traner, og Odder er almindeligt forekommende.
Råvildt er almindeligt forekommende i den skovbevoksede del, og må betegnes som talrigt forekommende i Skydeområdet (adgang forbudt område)

Kulturmiljø

Der er gamle huspladser rundt om i klitplantagen. Ellers er der ingen fortidsminder.

Bygninger

I Tranum er der en stor koncentration af huse. De fleste er beliggende så udstykning iht. skovloven ikke er mulig. SNS Vendsyssel har brug for to opsynsboliger til skovløbere i Tranum, hhv. Hjelmen og Myrensgård. Ved Hjelmen findes maskinhus og naturvejlederbasen Skovhuset.
Gl. Hvarre ligger grænsende op til Tranum Klit camping og er p.t. udlejet, men forsøges fra 2007 inddraget under campingpladsen som forpagterbolig. På campingpladsen findes endvidere campinghytter, toiletbygninger og kontor/kiosk bygning.
Overklitten er udlejet til en medarbejder.
Sandgården, Smedens hus og Østre Opsyn er udlejet til fremmede.
Klitgården indgår i udlejningen af "skydeterrænet" til forsvaret.
Garvergården er under salg (solgt i 2007).
I Tranum findes to udlejede helårsgrunde og 22 udlejede sommerhusgrunde, der alle er bebyggede.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Området er udpeget som regionalt naturområde. Drikkevandsinteresser. Indvindingsopland. Nitratfølsomt indvindingsområde. Større uforstyrret landskab og særligt værdifuldt landskab. Geologisk beskyttelsesområde. Vandløb i skoven er målsat til forureningsgrad II-III og æstetisk tilfredsstillende. Økologiske forbindelser. Beskyttet natur.

Internationale beskyttelsesområder

1287,2 ha ligger i natura2000 område nr. 21, der består af habitatområderne 193 og 219, denne plans arealer ligger udelukkende i habitatområde nr. 193.

Habitatområder er udpeget for at beskytte en række naturtyper, habitatområdet vest for klitplantagen rummer især 2130 grå og grønklit, 2140 klithede, 2190 fugtig klitlavning, samt mindre arealer med 2170 kystklit med gråris og 2250 kystklitter med ene. Der er en pæn bestand af Hedepletvinge, i habitatområdet primært i brandbælter der slås løbende.

Fredninger og vildtreservater

Ved fredningsnævnets afgørelse af 5. dec. 2006 er ca. 1328 ha omfattende hele den vestlige del af Tranum klitplantage fredet i forbindelse med fredningen af Lien, Fosdalen og Sandmosen. Hele fredningen omfatter ca. 3000 ha, hvoraf ca. 2020 ha er statsejet, hhv. under SNS Thy (ca. 693 ha) og Vendsyssel.
Fredningens hovedformål er at pleje og genoprette de landskabelige, naturhistoriske, kulturhistoriske og kulturgeografiske værdier i området som et sammenhængende åbent kystlandskab mellem sommerhusområderne ved Rødhus og Slette Strand omfattende den markante kystskrænt Lien og dennes forland, særligt de naturtyper og arter, der udgør grundlaget for udpegning af en væsentlig del af området som EF-habitatområde, samt med respekt for disse værdier – at forbedre udnyttelsen af områdets rekreative værdier og udvidelse af den offentlige adgang til området med henblik på oplevelsen af det åbne kystlandskab.
Fredningen er under behandling af Naturklagenævnet, men ventes ikke at berøre den del der hører under Tranum klitplantager.

Naturskov

Der forekommer ingen.

Forsøg

afd.	litra	art	areal (ha)	årgang	forsøgstype
1078	b	FBF	4,03	1941	forsøgsareal SL
1090	a	SGR	3,96	1962	forsøgsareal SL
1090	b	SGR	1,76	1961	forsøgsareal SL
1090	j	BIR	0,32	1964	forsøgsareal SL
1090	k	COF	0,35	1964	forsøgsareal SL
1090	l	SGR	0,31	1964	forsøgsareal SL
1090	m	BØG	0,35	1965	forsøgsareal SL
1090	n	EH	0,31	1965	forsøgsareal SL
1090	o	RGR	0,32	1964	forsøgsareal SL
1090	p	AGR	0,29	1964	forsøgsareal SL
1090	q	NOM	0,31	1964	forsøgsareal SL
1092	d	ÆGR	0,32	1964	forsøgsareal SL
1092	e	SKF	0,34	1964	forsøgsareal SL
1092	f	OMO	0,35	1964	forsøgsareal SL
1092	g	COF	0,35	1964	forsøgsareal SL
1092	h	FBF	0,39	1964	forsøgsareal SL
1092	j	CYP	0,29	1964	forsøgsareal SL
1092	k	LÆR	0,33	1965	forsøgsareal SL
1092	l	DGR	0,38	1964	forsøgsareal SL
1106	a	SGR	4,17	1936	forsøgsareal SL
1252	d	COF	1,08	1973	forsøgsareal distrikt
1106	f	SGR	4,39	1985	forsøgsareal SL
	i alt		24,7		

Pyntegrønt

Der forekommer ingen.

Jagt

Jagten på 2303 ha. er udlejet til 3 konsortier.
871 ha. – sydlige del af klitplantagen plus del af Rødhus - administreres af den lokale enhed med henblik på bæredygtig kronvildtforvaltning. Hertil kan lægges 849 ha. skydeområde, hvor der ikke er offentlig adgang.

Fiskeri

Der har hidtil ikke været fiskeri, men en nyrenoveret tørvegrav ved Udholm krydset kan frigives.
Store Vande og Overklitten Sø bør friholdes for fiskeri. Dels er områderne vanskeligt tilgængelige, dels er det sårbar natur og vigtige yngleområder.
I klitplantagen findes et antal kunstigt skabte vandhuller/søer. Når disse er oprenset og renoveret, kan de frigives til fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv

Tranum klitklitplantage skal være nærrekreativt naturområde for Aalborg og understøtte udviklingen af turismen i området. Der er et stort potentiale i området for udvikling af oplevelser af "vildmarksprægede" aktiviteter.
Kronvildtbestanden skal forvaltes med henblik på at kunne indgå i sådanne "vildmarksprægede" oplevelser.
Den meget træproduktionsorganiserede struktur brydes op, og områdets naturlige hydrologi genskabes.
Der vil blive behov for at ændre på områdets infrastruktur i takt med etablering af mere vild natur. Det skal være lettere at komme rundt til fods og til hest end på cykel og i bil. Men på et par særligt udvalgte steder vil kørestolsbrugere komme helt tæt på "vildmarken".

Området udvikles til et besøgscenter med hovedvægt på "vildmarksoplevelser". Naturvejledningen vil have fokus på lejrslagning, overnatning i det fri og bevægelse i et vildsomt terræn. Det er hér man som nybegynder i praksis kan lære vildmarkslivet fra grunden.

Natur

Naturplejeindsatsen i planperioden handler særligt om vedligeholdende pleje af de åbne områder, hvor der skal sættes tidligt og konsekvent ind mod selvsåninger af invasive arter som bjergfyr og rynket rose. I mange områder skal der desuden arbejdes for at genskabe naturlig hydrologi med højere vandstand og mere naturlige svingninger i denne. Det skal ske ved i størst muligt omfang at lukke grøfter, hvor det kan ske uden negative følger for dyrkningssikkerheden på naboarealer. I flere områder forestår desuden rydninger af bjergfyr og pilekrat. Der bør udarbejdes en specifik og detaljeret handlingsplan for Hedepletvinge.
I takt med der ryddes til mere åben natur, og omlægning til naturnær skovdrift, kunne det være spændende om det kunne lykkes at få Havørnen til at yngle i Tranum komplekset! En fritliggende holm af gamle Skovfyr ved Overklitten Sø kunne tænkes at være et muligt redested, og holmen bør derfor bevares.

Kulturmiljø

Hustomter.

Landskabsplan

Målet er at bevare en stor sammenhængende klitplantage/skov, med træarter som kan klare, at der fremover ikke drænes, men derimod genindføres naturlig hydrologi. Mange moseområder vil få karakter af bevoksede moser med birk som hovedtræart. De mere tørre områder vil blive ved med at være nåletræsdomineret, men det er målet også at få mere løvtræ ind, hvor det er muligt. Klitområderne bør i højere grad end nu pakkes ud og være med til at give variation i skoven. De store åbne klithedeområder skal bevares og det anbefales, at de – inden for de områder der er vurderet til at have landskabelig middel værdi – også udvides med rydninger, når det er muligt ud fra en skovbrugsmæssig vurdering.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Den østlige del af klitplantagen (Udholm Mose og Koldmosen) udlægges på sigt til urørt skov efter fjernelse af ikke hjemmehørende træarter. De lavere liggende dele af klitplantagen i syd og langs Rødhusvej/Bratbjergvej vil fortsat være domineret af sitkagran, men løvtræandelen vil øges. De mere tørre arealer i den centrale- og vestlige del af klitplantagen vil primært domineres af skovfyr, sitkagran og birk. De nordlige klitbakker langs Bratbjergvej og ud mod Rødhus vil primært domineres af eg og skovfyr. Omorika vil på sigt forsvinde fra skovbilledet og erstattes dels af løvtræ dels af skovfyr.

Køb og salg

Der er et stort ønske om at reducere bygningskomplekset i Tranum Klitplantage, da der i fremtiden kun vil være brug for to opsynsboliger.
Garvergården er solgt i 2007.
Sandgården nedrives når forpagtningen ophører og når/hvis der kan opnås nedrivningstilladelse, da ejendommen er i meget dårlig stand og landskabeligt ligger dårligt placeret.
Før genudlejning af Østre Opsyn og Smedens hus vurderes det, om der skal søges om nedrivningstilladelse. Begge ejendomme er i dårlig stand og placeret så udstykning iht. skovloven ikke er mulig.
SNS Vendsyssel er bedt om at udbyde et skovområde på ca. 270 ha (afd.1086-1096) mellem Rødhusvej og Bratbjergvej til råstofudnyttelse af hvidt sand. Udbudet ventes gennemført inden for de nærmeste år og området vil efter afgravning genetableres som varieret skov- og naturområde med særlig vægt på de rekreative værdier.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for at gennemføre bl.a. følgende i planperioden.

- Der udarbejdes og iværksættes en plan for at omskabe produktionsskoven til en "vildmark", som beskrevet under målsætningen.
- P-plads ved skovløbersted gøres til besøgscenter med bål- og grillplads og legeplads.
- Anlæggelse af ny lejrplads med stor bålshelter.
- Udarbejde vandretursfolder
- Ridesti anlægges.
- Hesteparkering anlægges.
- Der anlægges "strække-ben sti"
- Der etableres fri teltning.
- Hundeskov anlægges.

Natur

Åbne arealer vedligeholdt og ryddet og underlagt detaljeret plejeplan. Invasive arter under bekæmpelse – evt. bekæmpet. Generel højere vandstand som følge af bl.a. tilstopninger at grøfter. Forhold for Hedepletvinge er forbedret og bestanden kan evt. sprede sig.

Kulturmiljø

Hustomter formidles.

Landskab

De sydlige arealer i Sandmosen kan ryddes i denne planperiode. Den vestlige del mellem Store Vande og Overklitten Sø i Alvibakker vil ryddes i forhold til naturlig hugstfølge og hugstmodenhed. Det skønnes at 1/3 af dette areal ryddes i planperioden.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper.

	23	41	52	81	94	Hovedtotal
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	Birk med skovfyr og gran	Sitkagran og fyr med løvtræ	Skovfyr, birk og rødgran	Urørt skov	
1 Bøg	0,7		15,4	0,3		16,4
2 Eg	19,3	1,9	78,0	29,1	8,6	136,9
3 Ask og ær			0,8			0,8
4 Andet løvtræ	0,0		10,5	2,6	7,6	20,7
5 Picea-arter	25,5	7,8	492,0	189,9	78,3	793,6
6 Ædelgran			38,0	10,7	28,5	77,2
7 Bjergfyr	19,0		13,9	11,4	1,4	45,7
8 Andet nåletræ	47,0	5,1	184,5	147,3	16,5	400,4
9 Ubevokset	6,7	13,5	126,5	33,6	6,2	186,5
Hovedtotal	118,1	28,4	959,8	424,9	147,0	1.678,2

I Tranum Klitklitplantage vil SUT 52 være dominerende. Skovudviklingstypen er udlagt på knapt halvdelen af det bevoksede areal. Primært i den sydlige del og langs Rødhusvejen. I dette område vil løvtræandelen øges, primært med bøg og sitkagranandelen falde. Koldmosen og Udholm Mose vil blive behandlet med henblik på med tiden at ændre området til urørt skov. Udlægningen vil tage udgangspunkt fra nord (Udholm Mose), der ligger højest rent afvandingsmæssigt. I takt med at ikke hjemmehørende kan fjernes, søges den naturlige hydrologi genskabt. Udlægningen vil omfatte arealerne indtil Millers vej, så der skabes sammenhæng med naturområdet "Kræn Dals Bakker". Arealerne plantes enten til med holme af hjemmehørende arter, fortrinsvis birk, eg, røn, mv., eller henligger til naturlig succession. Den centrale del nord og vest for Overklitten Sø-området er udlagt med SUT 81. I denne planperiode vil skovfyrandelen blive øget i området og sitkagranandelen falde samt tilføres løvtræ – primært med birk, eg og bøg (langs cykelstien). Den nordlige del af klitplantagen, hvor der er indlandsklitpartier er udlagt SUT 23. Dette område vil primært kultiveres med eg og skovfyr.

Nybæk Plantage (skov nr. 73)

Beskrivelse

Generelt

Skoven, som ligger syd øst for Løkken, består hovedsagelig af sitkagran plantet i firkantede lodder. Jordbunden er meget blød og derfor meget præget af maskinkørsel. Interessen for plantagens rekreative funktion er pt. stærkt stigende, da Løkkens sommerhusområde og campingområde udvidedes i plantagens nærområde.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Eg	6,4	Søer m.v.	0,4	Slette	0,5
Andet løvtræ	1,7	Eng	30,5	Vej	0,4
Gran	52,7	Mose	12,6		
Andet nåletræ	8,9	Krat	1,6		
I alt	69,7		45,1		0,9
					115,8

© Kort & Matrikelstyrelsen

Nybæk Plantage er erhvervet i 1957-58, den sydlige moselod omkring Redningsvejen dog i 1968.

Geologi og jordbund

Plantagen er i hele sin udstrækning placeret på en tange, der blev opbygget i Stenalderhavet og siden hævet op over havniveau. Tangen afskar dengang Vildmose-arealernes forbindelse med Skagerrak.

Jordbunden består af cirka en meter flyvesand over tørv af godt en meters tykkelse. Plantagen må have været meget vandlidende. Den er nu kraftigt drænet, idet Nybæk, der løber gennem plantagens sydlige del, er gravet meget dyb. Et net af dybe grøfter leder vand fra den øvrige del af plantagen hen til Nybæk.

Store dele af den skovdækkede del af arealet er præget af tørvegravning. Det giver skovbunden en hullet fremtoning, idet der under granerne findes rækkevise huller omkring to meter brede og mellem to og fem meter lange til omkring halvanden meters dybde.

Landskab

Området som plantagen ligger i er et fladt eng/kærområde. Plantagens ydre afgrænsning er klar i landskabet og følger de rette linjer, som matrikelskellene giver. Mod vest grænser plantagen op til vejen og Løkken by. Plantagen består af en ensartet sitkagranbevoksning med lige veje og grøfter. De mange huller imellem træerne skyldes tidligere tørvegravning. Veje og spor er stærkt maskinopkørte. Der er en sø i plantagens sydlige del og plantagen gennemløbes fra øst til vest af Nybækken, som kommer fra det område øst for plantagen, der udgjorde Ingstrup sø. På den vestlige side af landevejen fortsætter statens areal, som to åbent eng/kærområder, det nordligst beliggende går ned mod stranden.

Plantagen er vurderet til at have middel værdi, idet en plantage i dette våde område er i naturmæssig og landskabelig stor kontrast. Imidlertid er dens beliggenhed tæt op ad byen med til at kompensere for denne kontrast, fordi det bebyggede område i sig selv bryder det ellers så enkle og ensartede landskab. De åbne enge/kærområder er vurderet til høj landskabelig værdi og samtidig som særlig sårbare overfor bebyggelse eller tilplantning.

Skoven

Bevoksningerne består af grovkvistede sitka. Trævariationen er ikke stor. For få år siden er en tidligere mark tilplantet med sitka, som viser en god vækst på en del af arealet. En anden del viser vandlidende vækst.

Friluftsliv

Området benyttes mest af lokalboende og sommerhusejere. Besøgstallet er ikke højt, men en brugerorienteret tur har vist, at man gerne vil have en vandrerute etableret, samt opsat nogle borde og bænke. Desuden udbygges naboarealer også til ferieområde. Der er to søer i området. P-pladsen, som også er adgang til plantagen fra hovedvejen, ejes af kommunen og anvendes til oplagsplads, og har ofte lodsepladsagtig karakter.

Faciliteter i Nybæk plantage

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bom			2
Bro			1

Natur

Engene øst for landevejen er græssede (afd. 1007a, 1008a), vest for landevejen (afd. 1001a, 1006a) er arealerne hidtil blot slagleslået med års mellemrum og under tilgroning med højt græs, tagrør og pil. To gravede søer fra sidst i 1970'erne, hvor den nordlige er blevet oprenset i 2006. Søerne har åbne omgivelser i form af mose eller græsareal. Der er ofte konstateret Odder i begge søer og i Nybæk.

Det formodes at Rød Glente yngler i området

Kulturmiljø

Skovbunden bærer flere steder synlige tegn på en karakteristisk tilfældig spredt tørvegravning.

Bygninger

Der er et gammelt arbejdsskur i plantagens nordvestlige del.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Området er udpeget som naturområde. Vandløb i skoven er målsat til forureningsgrad II. Beskyttet natur.

Internationale beskyttelsesområder

Der er ingen.

Fredninger og vildtreservater

Der er ingen.

Jagt

Administreres af lokal enhed. I samarbejde med lokale jagtforeninger afholdes jagt for nye jægere og rævejagt. Der er en pæn bestand af råvildt, og der er etableret en lille fast bestand af kronvildt i området.

Fiskeri

Der er frit fiskeri i den renoverede nordlige sø, og når den sydlige sø er renset og renoveret frigives den også.

Målsætninger

Friluftsliv

Et træartsskifte mod en større løvtræsandel vil højne områdets rekreative værdi. En bedre skiltning til området fra kommunens P-plads vil kunne eksponere skoven bedre og dermed åbne flere folks øjne for områdets eksistens. Ligeledes søges det aftalt med kommunen at parkeringspladsen kommer til at fremstå pæn og ryddelig, fri for affald og oplæg. P-pladsen kan evt. etableres som besøgscenter i samarbejde med kommunen. Der kunne udgå en "strække-ben sti" fra P-pladsen.
Det er et mål at efterkomme forespørgslen om et bedre stisystem, evt. af en kvalitet så det bliver handicapvenligt. Stisystemet bør gå forbi områdets søer og her kunne der også etableres en primitiv overnatningsplads. Der laves en lille rasteplads i nordvestsiden af plantagen.
Enten skal det gamle skur i plantagens nordvestlige del fjernes, eller også skal det indgå i et eller andet alment formål.

Natur

Fortsat græsning og etablering af græsning eller høslæt på de ugræssede enge. Bevaring af søer med åbne omgivelser, der lysnes fra syd og vest særligt ved den nordlige af søerne.

Kulturmiljø

Eksempler på de mange tørvegravshuller formidles.

Landskabsplan

Målet er at skabe et nyt, varieret landskab, som i højere grad er et rekreativt bynært landskab. Det skal i langt højere grad være vandtålende træer, som birk og pil. Der kan eventuelt indføres græsning og flere åbne områder, særligt i den østlige del, der grænser op til det eksisterende åbne kærområde.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Nybæk plantage vil ændre karakter fra i dag at være domineret af sitkagran og contortafyr til at bestå af flere forskellige nåletræarter og en væsentlig større løvtræandel.

Køb og salg

De sydlige adskilte lodder bør søges mageskiftet, med henblik på at få arealet samlet.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for bl.a. at gennemføre følgende i planperioden:

- Samarbejde søges med kommunen om at renovere den vestlige P-plads og gøres den til besøgscenter.
- Der etableres en "strække-ben sti" fra P-pladsen.
- Renovering af stisystem.
- Kørestolsegnet sti etableres.
- Etablering af primitiv overnatningsplads.
- Etablering af rasteplads.
- Skurets fremtid afklares.
- Den store dynge jord fra søopgravningen fjernes / flades ud til blød bakke.

Natur

Alle enge græsset og under pleje. Søer lysnet og underlagt vedligeholdende pleje.

Kulturmiljø

Eksempler på tørvegravshuller gøres synlige og formidles.

Landskab

Den østlige del ryddes og genoprettes til eng/kærområde.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper.

	52	Hovedtotal
Driftsklasse	Sitkagran og fyr med løvtræ	
2 Eg	6,3	6,3
4 Andet løvtræ	1,6	1,6
5 Picea-arter	47,8	47,8
8 Andet nåletræ	8,8	8,8
9 Ubevokset	1,3	1,3
Hovedtotal	65,8	65,8

Den bevoksede del af plantagen er udlagt med SUT 52. De træarter som primært tilføres området vil være bøg, eg og skovfyr, samt birk, ask og el. Sitka- og contortaandelen vil blive reduceret væsentligt i planperioden.

Munkens Klit (skov nr. 74)

Beskrivelse

Generelt

Munkens Klit er en gammel landbrugsejendom. Ejendommen ligger der stadig, men er frasolgt, inden det blev overtaget af fredningsplanudvalget, hvorfra SNS Vendsyssel overtog det i 1977. Arealet er ganske fladt og ligger stadig med de gamle marker. Alt er dog udlagt i græs og afgræsses af kvæg. En dyb grøft/bæk gennemskærer arealet og løber i havet.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Hede	7,3	Slette	11,9
		Søer m.v.	0,1	Ager	36,1
				Vej	0,8
I alt			7,4		48,8
					56,2

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Arealet er næsten helt fladt og består af hævet havbund. Mod vest findes havklitten med 10 til 15 meter høje klitter. Jorden er øverst et tyndt flyvesandslag. Herunder havaflejret ler og sand.

Landskab

Området er et af de sidste åbne naturområder i dette meget udbyggede sommerhusområde langs kysten fra Blokhus til Løkken. Mod nord og syd grænser det statsejede område direkte op mod et sommerhusområde. Mod øst grænser området op mod landbrugsfladen, og mod vest grænser det, i den nordlige del, ud mod sommerhuse, i den sydlige del ud mod stranden. Arealet kan inddeles i tre forskellige områder. Den nordlige del, som er den landskabelige mindst spændende. Det er en flad ager med få nord/sydgående nåletræslæhegn. Den sydvest lige del består af kuperet klithede, og den sydøstlige del består af et fladt engområde med en lille sø. Der er flere veje der går gennem området, og der ligger 2 private ejendomme inden for området. Der er mulighed for at opleve hvordan området langs Vestkysten så ud inden udbygningen af sommerhusområderne fandt sted.

Det nordlige område er udpeget som sommerhusområde. Hele området er vurderet til at have landskabelig god værdi. Området helt mod nord, samt det sydlige område er vurderet til særlig sårbart over for ændringer som tilgroning og lukning af landskabet.

Skoven

Der er ikke skov på arealet. Kun enkelte læhegn af nåletræ.

Friluftsliv

Ingen aktiviteter, men området er et af få steder, hvor der ikke er sommerhuse i havklitten og klitheden. Den nationale cykelrute "Vestkystruten" går igennem området, og "Nordsøstien passerer forbi området. Der er færdselsproblemer i forbindelse med det nord-sydgående spor (Redningsvejen).

Natur

Hovedparten af arealet har hidtil været græsmark i omdrift, men overgår i planperioden til vedvarende græs uden gødskning og omlægning mm. og pleje i form af græsning og/eller høslæt. Det vil på langt sigt medføre en udvikling mod overdrev og eng og desuden forbedre vandkvaliteten i de to småsøer. Mulighederne for at skabe mere naturlig hydrologi og evt. flere søer ved lukning af grøfter skal undersøges.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Området er udpeget som naturområde. Drikkevandsinteresser. Vandløb i skoven er målsat til forureningsgrad II. Beskyttet natur.

Internationale beskyttelsesområder

Ingen.

Fredninger og vildtreservater

Den sydlige del af arealet er fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 4. august 1976. Reg. nr. 05891.000. Arealet er ca. 37 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Arealerne skal bevares som hede-, klit- og græsningsarealer og tilstanden på fredningstidspunktet søges bevaret. Der må ikke foretages ændringer i terrænet. Ingen bygninger m.m. Ingen hegn ud over alm. landbrugshegn. Bestemmelser om beplantning.

Jagt

Administreres af lokal enhed, og udøves i princippet ikke, men "fremmed" jagt forebygges. Munkens Klit er kendetegnet ved et usædvanligt stort antal harer.

Fiskeri

Intet, men kan blive aktuelt i den sydlige (største) sø!

Målsætninger

Friluftsliv

Området skal være friareal og besøgsområde for offentligheden. Tilgængeligheden for biler forbedres og der anlægges passende friluftsfaciliteter.

Natur

Bevaring af åben klitnatur; rynket rose bekæmpes inden den bliver et problem. Bevaring af to små planterige småsøer – der evt. plejes (udvides!) for tilgroning af såvel vandflade som omgivelser.

Kulturmiljø

Der er ingen fredede kulturminder i området.

Landskabsplan

Målet er at bevare det åbne landskab som en pause mellem sommerhusene.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for bl.a. at gennemføre følgende i planperioden

- Anlæg af P-plads som besøgscenter.
- Det overvejes at opsætte et shelter bag det nordligste læhegn, hvor området ikke er fredet. Det overvejes om der skal laves en sluse i hegnet så man kan skråne igennem.

Natur

Åben natur og invasive arter bekæmpet.

Landskab

Evt. at genskabe klitheden på det allernordligste område. Når nåletræslæhegnene bryder sammen skal der ikke plantes nye læhegn.

Lille Norge (skov nr. 75)

Beskrivelse

Generelt

Lille Norge, mellem Blokhus og Løkken, er en noget stejl smeltevandsdal, der er skåret ned i litorinahavskrænten. Skrænten er ler, men overlejres af sand, der er indbragt af vand og vind. Navnet Lille Norge kommer ifølge overleveringen fra en norsk kaptajn, der havde hjemve og kunne se en afglans af de norske fjelde i de stejle skrænter i Lille Norge. Hele dalen er naturfredet. Staten ejer den nordlige halvdel, hvortil også hører et skovstykke ovenfor skrænterne og en lille del af klitheden vest for dalen. Arealet går helt til havet. Ejendommen er overdraget af fredningsplanudvalget i 1977.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	0,3	Hede	22,7	Ager	2,2
Eg	1,0	Strandbred	1,8	Vej	0,5
Gran	4,3	Krat	2,3	Andet (Hus)	0,1
Andet nåletræ	0,9				
I alt	6,5		26,8		2,8
					36,1

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Arealet Lille Norge er en smal strimmel land, der strækker sig fra morænelandskabet i øst ned over Litorinaskrænten, over en havklitrække førend den brede strand og havet nås. Lille Norge ligger i en kløft, som regnvand har ned i morænelandskabet. Konturerne af Litorinaskrænt og erosionskløft sløres af flyvesandet. Jordarterne er fra øst smeltevandssand, smeltevandsler, flyvesand og havaflejret sand. Jordbunden domineres af flyvesand, men med mere lerholdige morænelag tæt under overfladen mange steder.

Landskab

Området er et af de sidste naturområder i dette meget udbyggede sommerhusområde langs kysten fra Blokhus til Løkken. Mod nord grænser det statsejede område direkte op mod et sommerhusområde, mod syd er der et smalt fredet, naturområde inden sommerhusene kommer. Mod øst strækker området sig fra landbrugsfladen og ned til kysten. På grund af topografien virker området mere øde end det er. Man fornemmer ikke at sommerhusene er så tæt på. Der er græsning på det meste af arealet. Der findes store nåletræer i randen af området. Der er mulighed for at opleve hvordan området langs Vestkysten så ud inden udbygningen af sommerhusområderne. Lille Norge er vurderet til at have landskabelig god værdi og samtidig sårbart overfor tilgroning.

Skoven

Selve dalen er ikke meget bevokset. Den invaderende træagtige vegetation bekæmpes med græsning og engang imellem med slåning af f.eks. rynket rose. På nordsiden af dalen findes et skovareal, der overvejende består af sitkagran under afvikling. Erstatningen er forskelligt løvtræ og en smule ædelgran.

Friluftsliv

Der går flere vandrestier gennem området. Der er offentlige toiletter i huset på østsiden af dalen, den nationale cykelrute "Vestkystruten" og den internationale vandrerute "Nordsøstien" går forbi området. Der er anlagt en kørestolsegnet sti et stykke ind i området.

Natur

Den vestlige halvdel af arealet er i de seneste år indrettet til fåregræsning efter rydning af selvsået nåletræ mm. og nedskæring af rynket rose, som nu holdes i skak af fårene. Den åbne, fåregræssede vegetation består mest af hjælme, sandstar, bølget bunke, revling, lyng og krybpil. På nordsiden selvgroet, artsrigt krat af bl.a. havtorn, rynket rose, gyvel, røn, hyld, ene, gedeblad og hvidtjørn.

Kulturmiljø

I Det kulturhistoriske Centralregister oplyses det, at der i 1928 har ligget en stor høj. I 1939 omtales lokaliteten som tvivlsom, og i dag er der intet at se på stedet.

Bygninger

Huset "Lille Norge" er et gammelt husmandssted fra omkring 1875. Huset er lejet ud til fremmede, der varetager opsyn m.v. med offentlige toiletter i bygningen. Huset er med stråtag og forsøges holdt i oprindelig stil.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Området er udpeget som naturområde. Særlige drikkevandsinteresser. Nitratfølsomt indvindingsområde. Økologiske forbindelser. Beskyttet natur.

Internationale beskyttelsesområder

Fredninger og vildtreservater

Arealet er i sin helhed fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 25. november 1965. Reg. nr. 02722.010. Arealet er 31 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Tilstanden på fredningstidspunktet skal søges bevaret og der må ikke opføres bygninger af nogen art eller laves beplantninger, der kan ødelægge fredningens formål. Arealet grænser op til fredet areal (Dybdal ved Lille Norge) mod syd.

Jagt

Arealet er ikke lejet ud til jagt.

Målsætninger

Friluftsliv

Området skal være besøgsområde med muligheder for at se og opleve det store landskab. Det skal være tilgængeligt for vandrere og en del af område skal være tilgængeligt for kørestolsbrugere.

Natur

Bevaring af græsset klithede. Ugræssede dele plejes ved nedskæring af selvsået nåletræ og bekæmpelse af rynket rose efter behov.

Kulturmiljø

Der er ingen kulturminder i området.

Landskabsplan

Målet er at bevare et åbent naturområde, der giver mulighed for at opleve hvordan landskabet har været på egnen før sommerhusudbygningen.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Den skovbevoksede del af området vil blive udviklet med fokus på områdets rekreative værdi. Nåletræ vil blive erstattet af løvtræ.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for bl.a. at gennemføre følgende i planperioden
- Der opstilles rastepladsfaciliteter på de to P-pladser, der er i området.
- Der udarbejdes information om området.

Natur

Klithede bevaret og invasive arter bekæmpet.

Landskab

Uønsket opvækst fjernes. De gamle nåletræer bør ikke genplantes når de nuværende går ud/vælter.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper.

	23	Hovedtotal
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	
1 Bøg	0,3	0,3
2 Eg	1,0	1,0
5 Picea-arter	4,3	4,3
8 Andet nåletræ	0,9	0,9
9 Ubevokset	0,2	0,2
Hovedtotal	6,7	6,7

Områdets skovbevoksede del er udlagt med SUT 23. På grund af områdets store værdi som rekreativt område for det omkringliggende sommerhusområde, vil der indgå en bred vifte af løvtræarter og buske langs områdets veje og stier. De bærende træarter vil være eg og bøg, samt enkelte nåletræarter, primært skovfyr.

Fårup Klit (skov nr. 76)

Beskrivelse

Generelt

Fårup Klit kaldes lokalt for læplantagerne. Administrativt kalder vi de sammenhængende områder for sti 100. Skoven er et smalt bånd af træbevoksning, der strækker sig langs kysten, et par km fra denne. Plantagerne er utvivlsomt opkøbt med formålet at lave bedre læ for de østfor liggende marker. Arealet blev opkøbt fra 1956-58.
På nuværende tidspunkt er hele arealet vest for plantagerne dækket af sommerhuse, og også øst for plantagerne udbygges sommerhusområderne. Da sommerhusejerne oftest selv planter træer, er dette formål ikke længere vigtigt. Til gengæld er plantagerne nu et af de eneste åndehuller i den tætte sommerhusbebyggelse.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Eg	11,3	Hede	0,8	Slette	1,0
Andet løvtræ	0,9			Vej	0,6
Gran	23,4				
Bjergfyr	1,2				
Andet nåletræ	14,1				
I alt	50,9		0,8		1,6
					53,2

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Plantagerne ligger højt bag litorinahavskrænten. Jordbunden er flyvesand, der overlejrer morænelandskab. Bevoksningen tyder på, at sandlaget er betydeligt. Arealerne er mange steder noget vandlidende og gennemskæres af grøfter, der afvander sommerhusområderne. Guldagerhøj adskiller sig fra dette. Det er store gravhøje, der ligger på områdets højeste punkt øst for den kystnære bræmme af flyvesand.

Landskab

Fårup Klit udgør en grøn række plantager mellem sommerhusområdet mod vest langs kysten og det bagvedliggende landbrugslandskab. Plantagerne ligger i et relativt fladt område, hvor der enkelte steder ligger småklitter. Guldagerhøj er et prominent udsigtspunkt med sine 39 m højde over havet. Landskabeligt er plantagerne med til at formidle overgangen til sommerhusområdet. Det nærmeste landbrugsland er i udvikling i retning af mere rekreativ anvendelse med både campingplads og Fårup Sommerland. Det er derfor vigtigt at bevare denne grønne overgang. Området er landskabelig vurderet til god tilstand.

Skoven

Plantagerne er anlagt med fransk fyr, sitkagran og hvidgran. Den smalle skov gør det svært at drive skoven, både biologisk - det er vestkant det hele - og teknisk - der er ikke noget volumen og utrolig lang transport. Der er en del ret nyanlagte løvtræbevoksninger – primært eg, der erstatter granbevoksningerne. Tilvæksten er ret lav og meget forskellig fra sted til sted.

Friluftsliv

Skoven gennemskæres af et net af offentlige stier, der er meget benyttede af sommerhusbeboere, og også af en del udefrakommende. En af stierne, som hedder Sti 100, går hele vejen fra nord til syd og har forbindelse til Blokhus og Lille Norge. Der er planlagt ridesti parallelt med vandrestien.
Arealet bruges som friareal for sommerhusområderne.

Faciliteter i Fårup klit

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bom			4
Hvilebænk			4
Vandresti-pæl			24

Natur

Smal hedeparcel i sommerhusområde. Den midterste og østlige del med hhv. dværgbuskhede og gråklit, den vestlige del er tilgroet med rynket rose. Der er en god vildtbestand med strejfende kronvildt, ligesom der er en stor småfuglebestand.

Kulturmiljø

Guldagerhøj er en markant bronzealderhøj. Den er nogenlunde intakt, og et nyudlagt sommerhusområde respekterer byggelinjen.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Området er udpeget som naturområde. Særlige drikkevandsinteresser. Indvindingsopland. Nitratfølsomt indvindingsområde. Vandløb i skoven er målsat til forureningsgrad II og æstetisk tilfredsstillende. Beskyttet natur.

Internationale beskyttelsesområder

Ingen.

Fredninger og vildtreservater

Det lille areal Guldager Høje (afd. 1011a) er fredet ved deklaration af 9. februar 1966. Reg. nr. 03961.000. Arealet er 0,3 ha. Fredningens formål er at sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel. Tilstanden på fredningstidspunktet skal søges bevaret og der må ikke foretages indgreb på arealet, hvorved dets betydning for almenheden forringes eller ødelægges. Bestemmelser om naturpleje.

Jagt

Jagten kan ikke udlejes, og i realiteten heller ikke udøves grundet nærhed til sommerhuse og meget publikum.

Målsætninger

Friluftsliv

Plantagernes væsentligste funktion er at være et friareal og offentlig forbindelseslinie med vandresti, cykelsti og ridesti i og for fritidslandskabet.

Natur

En langsom konvertering til løvtræer og fyr vil give plantagerne et mere forskelligartet præg. De store sjældenheder er der ikke i øjeblikket, og publikumstrykket sikrer mod den slags.

Bevaring af åben klitnatur, rynket rose forhindres i at brede sig ind over de åbne dele af arealet.

Kulturmiljø

Guldager Høj plejes, gyvel holdes nede, og der bør arbejdes for, at et par sitkahegn, som ikke ligger på statens areal, fjernes.

Landskabsplan

Målet er at bevare en landskabelig overgang mellem sommerhusområdet og det bagvedliggende område med den udvikling der pågår der. Topografi og hydrologi ønskes i højere grad at være med til at skabe variation i området.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

De bevoksede arealer dyrkes primært med områdets rekreative værdi for øje, samt som overgangszone mellem sommerhusområdet og det bagved liggende landbrugsareal. Der lægges vægt på robuste træarter – primært løvtræ, som kan modstå vind og publikum.

Køb og salg

En vis udbygning ved opkøb af småparceller for at udjævne skovkanten ville være ønskelig.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for bl.a. at gennemføre følgende i planperioden

- Ridesti etableres.
- Vandre- og cykelstien gøres egnet for kørestolsbrugere.
- Information om området udarbejdes.

Natur

Bekæmpelse af rynket rose kan vise sig at være umuligt på grund af de omgivende parceller.

Landskab

Bevarer skovområdet.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper.

	23	Hovedtotal
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	
2 Eg	11,2	11,2
4 Andet løvtræ	0,9	0,9
5 Picea-arter	23,2	23,2
7 Bjergfyr	1,2	1,2
8 Andet nåletræ	14,0	14,0
9 Ubevokset	0,6	0,6
Hovedtotal	51,1	51,1

Der er udlagt SUT 23 på det bevoksede område. Den udvikling, som er påbegyndt med at konvertere nåletræsarealet til løvtræ, vil fortsætte. Hovedtræarterne vil primært være eg, bøg og skovfyr. Sitkagran- og fransk fyr arealet vil blive reduceret.

Pirups Hvarre (skov nr. 77)

Beskrivelse

Generelt
Pirups Hvarre består af to arealer. Et ret lille areal, der er klit og hede, ved stranden. Det er egentlig Pirupshvarre, hvilket betyder den slette/mark, der ligger ved Pirup. Det andet areal er Bredbjerg, der ligger oven for kystskrænten. Det er et gammelt hedeområde, der er fredet sammen med Pirupshvarre.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Gran	3,5	Hede	27,3	Vej	0,2
		Strandbred	1,7		
I alt	3,5		29,0		0,2
					32,8

© Kort & Matrikelstyrelsen

Arealerne er erhvervet i 1981 forbindelse med fredningen.

Geologi og jordbund
Den vestlige lod er hævet havbund med overlejret flyvesand. Den østlige del ligger ovenfor litorinahavskrænten og underlaget for flyvesandet er istidsaflejringer. Litorinaskrænten er særdeles tydelig og stejl. Flyvesandet har meget varierende tykkelse. I den gamle kystskrænt, der ligger lige uden for statens areal, har tidligere været en lergrav og et lille teglværk.

Landskab
Den vestlige lod, Pirupshvarre, er klithede, og har høj prioritet. Arealet er desværre så lille, at det er svært at tale om et landskabselement. Det ligger smukt mellem et par småbække og giver da et brud i sommerhusrækken. Den østlige lod, Bredbjerg er et hedeareal. Det er ret fladt med nogle klitter hist og her. Arealet er delvist omkranset af sitkahegn- og sommerhuse.

Hele området er vurderet til høj landskabelig værdi.

Skoven
Ingen bevoksning er udover småholme og læbæltet af sitkagran.

Friluftsliv
Arealerne fungerer som friarealer i området. Bredbjerg er gennemskåret af flere stier, der breder sig over arealet. Færdselen er stor på grund af de nærliggende sommerhusområder.

Natur
Klitheden på Pirupshvarre er botanisk mest lynghede. Gråklit og klithede med især hjælme, sandstar, bølget bunke, lyng, revling og krybpil. Arealet er meget forstyrret, idet der er færdsel på stranden på vestsiden og delvis veje langs de tre andre sider. Dog er der ikke ret meget færdsel på selve heden. Bredbjerg er også lynghede med et par holme af sitkagran og er omgivet af et gammelt læhegn af sitkagran. Der er problemer med tilgroning med rynket rose. Desuden er der en vis selvsåning af nåletræer.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning
Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Området er udpeget som naturområde. Vandløb i skoven er målsat til forureningsgrad II. Økologiske forbindelser. Beskyttet natur.

Internationale beskyttelsesområder
Ingen.

Fredninger og vildtreservater
Arealet er sammen med omkringliggende arealer i sin helhed fredet ved Overfredningsnævnets kendelse af 21. november 1980 og tillæg d. 18. marts 1981. Reg. nr. 07200.000. Arealet er 33 ha. Fredningens formål er dels at sikre og bevare de forskellige biotoper, sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel, og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Tilstanden på fredningstidspunktet må ikke ændres. Der må ikke foretages opdyrkning af udyrkede arealer eller tilplantning. Ingen terrænændringer eller bebyggelse og teltslagning. Ridning på skrænterne er forbudt. Bestemmelser om landskabspleje.

Jagt
Er ikke udlejet – det lille areal friholdes helt for jagt, og det store er i princippet også friholdt. Her er overvågning og forebyggelse af "fremmed" jagtudøvelse dog nødvendig.

Målsætninger

Friluftsliv

Publikums adgang til og anvendelse af arealet tilrettelægges, og det skal gøres synlig, at arealet stilles til rådighed af SNS Vendsyssel.

Natur

Lyngheden på Bredbjerg bør forsøges bibeholdt, om end det nok bliver svært på grund af publikumsslid. Selvsået nåletræ og rynket rose fjernes. Sitkaholmene ryddes.

Landskabsplan

Pirupshvarre bør henligge åben som nu.
Bredbjerg. Lyngheden skal vedligeholdes så den bevares åben.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for bl.a. at gennemføre følgende i planperioden

- Stisystemet renoveres.
- P-plads overvejes.
- SNS synlighed etableres.

Natur

Klitnaturen bevaret åben. Invasive arter bekæmpet.

Landskab

Lyngheden bør vedligeholdes. De store sitkahegn, der omkranser Bredbjerg, bør fjernes, i hvert fald på nordvestsiden, hvor fredningen også gælder naboarealer. Disse arealer har en naturlig visuel samhørighed og burde ikke adskilles af et bastant hegn.

Hune klitplantage (skov nr. 78)

Beskrivelse

Generelt

Hune klitplantage er en ret lille klitplantage, der ligger lige øst for Hune. Den er gennemskåret af en landevej, der effektivt deler klitplantagen i to dele. Klitplantagen er erhvervet i 1959..

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Bøg	1,3			Ager	3,7
Eg	2,3			Vej	0,7
Gran	33,2			Andet	1,0
Ædelgran	10,0				
Bjergfyr	1,3				
Andet nåletræ	11,7				
I alt	59,8				5,4
					65,2

© Kort & Matrikelstyrelsen

Geologi og jordbund

Hune Klitplantage ligger i flyvesandsoverføgen morænelandskab. Landskabet har været en ø i Stenalderen – den samme ø - Saltumøen – som også Blokhus Klitplantages nordlige del ligger på. Stenalderhavets kystlinie forløber tæt langs klitplantagens østrand. Terrænet ligger jævnt 12 til 18 m oh. I den nordlige del findes en klitrimme med et enkelt punkt 20 m oh.

Klitplantagen er dækket af flyvesand bortset fra et enkelt område med morænesand og smeltevandssand i den nordvestlige del. Flyvesandsdækket er mindre end 1 meter i den nordlige del af klitplantagen bortset fra den smalle klitrimme. I den sydlige del er flyvesandsdækket mindst 2 meter og grundvandet ligger fra en halv til halvanden meters dybde.

Landskab

Hune Klitplantage ligger på et plan med en klitrimme i den nordlige del. Fra klitplantagen skråner arealet mod øst ned mod et vandløb.

Skoven

Den sydlige del af klitplantagen er mellemaldrende sitkagran, velformet, men dårligt voksende. De centrale og nordlige dele er mere forskelligartede. Der er plantet en del pyntegrønt, der udviser særdeles forskellige kvaliteter. Der er en del løvtræ i kanten mod landevejen. Og der er pæn sitkagran og ædelgran i den nordlige kant. Der er næsten ingen nykultur eller gammel skov, alt er mellemaldrende.

Friluftsliv

Klitplantagen er ikke voldsomt brugt til friluftsformål på nuværende tidspunkt. Hvilket formentligt skyldes at den ikke byder på noget ekstra i forhold til naboskoven (Blokhus).

Facilitet i Hune Klitplantage.

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Bom			2
Bord / bænkesæt		5	
Rasteplads		1	

Natur

Bunden i klitplantagen udviser klare tegn på at ligge i nærheden af hede. Hedelyng er prominent, også i bevoksningerne. Der er også sine steder vegetation fra grå klit. Der er en branddam med ganske stor dybde med smådyr og lidt skaller.
Der er sommetider strejfere af kronvildt. Ellers råvildt og en masse ræve, der nok skyldes nærheden til sommerhusene.

Kulturmiljø

I Det Kulturhistoriske Centralregister er der optegnet 2 lokaliteter – gravhøje, men intet er at se mere. I klitplantagen er der et antal ikke registrerede jorddiger, hvoraf et af digerne er gennembrudt af fremmede. Dette gennembrud bør reetableres.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Området er udpeget som naturområde. Økologiske forbindelser.
Skovrejsningsområde.

Internationale beskyttelsesområder

Ingen.

Fredninger og vildtreservater

Ingen.

Jagt

Jagten er ikke udlejet grundet beliggenhed til sommerhuse og publikumshensyn.
Drives meget moderat med jagt for nye jægere i samarbejde med lokal jagtforening.

Fiskeri

Intet – men oprenses/renoveres den lille sø, kan denne frigives til fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv

Klitplantagen ligger lige nord for et område, der er udpeget til hoteldrift o. lign. Hvis dette bliver en realitet, vil publikumstrykket stige væsentligt. En vis opgradering af gang, cykel og ridestier er ønskelige i alle tilfælde. P-pladsen udbygges som besøgscenter. Der anlægges en "strække-ben sti" fra P-pladsen. Der etableres fri teltning i klitplantagen.

Natur

En del af de dårligste sitkagran skal formodentlig ikke forynges. Der kunne med fordel laves lidt flere og større åbne arealer i skoven. Det vil formodentlig øge hedepræget i klitplantagen. Den lille sø (branddam) er til- og overgroet, og bør frilægges, oprenses og renoveres.

Kulturmiljø

I Det Kulturhistoriske Centralregister er der optegnet to lokaliteter med gravhøje, men intet er at se mere. Jorddigerne registreres og det ulovlige digegennembrud reetableres.
I klitplantagen er der et bemærkelsesværdigt granathul fra krigens tid, hvorved der kan opsættes information. Evt. hulveje findes i klitplantagen.

Landskabsplan

I forbindelse med en forsigtig åbning i den sydlige del af klitplantagen kunne man skabe forbindelse med de omkringliggende hedearealer - især vest for klitplantagen.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

Hune klitplantage vil tilføres en større andel af løvtræ på bekostning af sitkagran, som nu er klitplantagens dominerende træart. De arealer, som er tilplantet med pyntegrønstræarter vil på sigt forsvinde og overvejende erstattes med løvtræarter – primært bøg og eg.

Køb og salg

Det kunne være ønskeligt at opkøbe arealer i området øst for klitplantagen. Det er skovrejsningsområde, og det ville være i overensstemmelse med region og kommuneplan.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for bl.a. at gennemføre følgende i planperioden

- Opgradering af P-pladsen til besøgscenter.
- Der anlægges en "strække-ben sti" fra P-pladsen.
- Etablering af fri teltning.
- Anlæggelse af nye vandre-, cykel- og ridestier.

Kulturmiljø

SNS Vendsyssel vil arbejde for at bl.a. gennemføre følgende i planperioden

- Jorddiger registreres.
- Ulovligt digegennembrud reetableres.
- Granathul fremhæves og information opsættes.
- Det skal afklares om det er gamle vejspor, der ses i klitplantages. Hvis det er det, skal de frilægges.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper.

	23	Hovedtotal
Driftsklasse	Eg med skovfyr og lærk	
1 Bøg	1,3	1,3
2 Eg	1,4	1,4
5 Picea-arter	33,1	33,1
6 Ædelgran	10,0	10,0
7 Bjergfyr	1,3	1,3
8 Andet nåletræ	12,6	12,6
9 Ubevokset	5,4	5,4
Hovedtotal	65,0	65,0

Der er udlagt SUT 23 på Hune klitplantage. Klitplantagens rekreative værdi skal øges ved at tilføre mere løvtræ til klitplantagen således at der skabes større variation. Det sker primært på bekostning af sitkagranarealet. Fortrinsvis eg og bøg vil blive plantet i planperioden, men også andre løvtræer og buske. Skovfyr vil også indgå i de kommende supplerende plantninger.

Grishøjgårds Krat (skov nr. 79)

Beskrivelse

Generelt

Grishøjgård Krat er en del af det nordlige udkantsområde af Store Vildmose. Det meste af arealet er afgravet, men ca. 50 ha er stadig nogenlunde intakt højmose. Der findes flere steder birkebevoksning, og hvis denne ikke holdes i ave, vokser alt til i birk. Arealet er fredet og desuden Natura 2000 område, hvilket er i delvis modstrid med hinanden. Der er et par større søer fra tørvegravning, og disse huser til tider et rigt fugleliv.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
Andet løvtræ	4,0	Søer m.v.	4,2	Vej	0,2
		Eng	85,2	Andet	0,2
		Mose	72,5		
		Strandeng m.v.			
I alt	4,0		161,9		0,3
					166,3

© Kort & Matrikelstyrelsen

Arealet er overført fra Fredningsstyrelsen i 1978 i forbindelse med nedlægningen af fredningsplanudvalgene.

Geologi og jordbund

Arealet ligger på den næsten helt flade slette, der under istiden og efter istiden i Stenalderen var havdækket. Grishøjgårds Krat ligger i det, der har været den meget våde nordkant af Store Vildmose.

Hele arealet har været tørvedækket, men store dele er afgravede, så den underliggende sandbund er afdækket. Der er dog en del uafgravede arealer på midten og sydsiden. Her er tørvelaget omkring to meter tykke. Grishøjgård Krat er sammen med to andre dele af Store Vildmose udpeget som nationale geologiske interesseområder.

Landskab

Alt er fladt. De højeste punkter er gravhøjene. Den store landbrugsflade, der omfatter naboarealer mod nord, øst og syd, er usædvanlig stor. Fladen brydes af Grishøjgårds Krat, sammen med det krat, der ligger vest for. Der er meget stille – ingen større veje eller andet. Det bidrager til en lidt speciel landskabsoplevelse; en lille plet at højmosen som stadig er tilbage, gravhøjene og sporene fra tørvegravningen, hvis man vover sig ind på arealet.

Skoven

Der findes birkekrat omkring P-pladsen på vestsiden af arealet. Tillige i sydkanten og på et felt i den nordlige del. Alt er selvsået. Der vokser multebær på arealet.

Friluftsliv

Der er få dårligt markerede stier på arealet, to rastepladser og et antal piktogrampæle. Der er støbt fundament til et fugletårn i forbindelse med den vestlige rastplads. Området ligger ikke umiddelbart på nogle af de normale "turist ruter" og der er ca. 5 km til den nærmeste større cykelrute.

Faciliteter i grishøjgård Krat

Facilitet	Information	Pladser	Veje og stier
Ardsporkasse	1		
Bord / bænkesæt		5	
Bro			3
Rasteplads		2	
Infostander	3		
Kædebom			3
Piktogramstander	1		
Tårn		1	
Vandresti			2
Vandresti-pæl			21

Natur

Grishøjgårds Krat er en rest af Store Vildmoses nordlige rand, der har undgået egentlig opdyrkning, men som er stærkt påvirket af tørvegravning, afvanding og tilførsel af næringsstoffer via atmosfæren. Området har inden opdyrkningen af vildmosen i begyndelsen af 1900-tallet bestået af åben, træfri højmose og naturlig kantskov domineret af birk. Inden højmosen bredte sig over området omkring 600-900 år e. Kr. har der i jernalderen været opdyrket agre og anlagt gravhøje. Området består i dag af åbne, kreaturgræssede tørveenge, ugræsset mose i forskellige stadier af tilgroning med især birk og brunvandede tørvegravssøer. Ingen af birkebevoksningerne repræsenterer mosens oprindelige kantskov, men er alle selvsået på tidligere tørvegravede arealer. Endelig findes (i den nordlige del af afd. 1065b) en 21 hektar stor flade, hvor tørvegravning ikke har fundet sted, og som derfor repræsenterer en lille del af den oprindelige vildmose. Denne flade indgår i et nationalt overvågningsprogram for højmoser og er blevet undersøgt i hhv. 1988 og 1996 af Danmarks Miljøundersøgelser. Fladen er ret tør som følge af drænvirkning fra de afgravede randområder, og de for intakte højmoser karakteristiske våde lavninger (høljer) er ikke til stede. Hedelyng, tue-kæruld og revling er dominerende og smalbladet mangeløv, tranebær, rosmarinlyng, multebær (helt overvejende

hanplanter), mosebølle og klokkelyng er ret almindelige. En række højmosefremmede arter forekommer, især bølget bunke, eng-rørhvene, gederams og dun-birk. I 1988 var fladen kreaturgræsset og under kraftig tilgroning med dun-birk. På DMU's anbefaling ophørte græsningen og birkene blev ryddet i 1991-92 og efterbehandlet med round-up i 1996. Senere pleje er udelukkende foretaget mekanisk. I øvrigt er interne grøfter i området i de seneste år blevet lukket i størst muligt omfang. Grishøjgårds Krat indgår i sin helhed som en del af Habitatområde nr. 12 – Store Vildmose.

Der er en stor vildtbestand. Der er ikke så mange ræve, idet det er svært at etablere rævegrave på grund af grundvandstanden. Ofte vælges gravhøjene som gravkompleks, hvilket er uheldigt set fra et fortidsmindesynspunkt. Der er rugende traner hvert år, om end ynglesuccesen er svingende. I øvrigt mange vadefugle og ænder i søerne.

Kulturmiljø

I området findes der 11 gravhøje, 2 stenkredse og en trædestensrække. Et areal, hvor der tidligere er blevet lavet undersøgelser af ardspor, står stadig delvist åbent. Her ud over findes 5 lokaliteter optegnet hos Det Kulturhistoriske Centralregister.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Udpeget som regionalt naturområde. Værdifulde kulturmiljøer. Større uforstyrret landskab og særligt værdifuldt landskab. Geologisk beskyttelses- og interesseområde. Vandløb i skoven er målsat til forureningsgrad II-III. Økologiske forbindelser. Beskyttet natur.

Internationale beskyttelsesområder

163,7 ha ligger i natura2000 område nr. 12 (Store Vildmose), der består af habitatområde nr. 12.

Habitatområder er udpeget for at beskytte en række neg og mosenaturtyper, hvor af i hvert fald følgende findes i Grishøjgårds Krat: 4030 tør hede, 6230 artsrigt surt overdrev, 7110 aktiv højmose, 7120 nedbrudt højmose og 91D0 sumpskov på tørvebund.

Bilag II arter: Forekomst af odder. Potentielt levested for hedepletvinge.

Fredninger og vildtreservater

Arealet er i sin helhed fredet ved Fredningsnævnets kendelse af 20. marts 1973, reg. nr. 05627.000. Arealet er 166 ha. Fredningens formål er dels at beskytte de historiske/arkæologiske interesser, sikre almenhedens mulighed for ophold og færdsel og at sikre det landskabelige helhedsindtryk.
Arealet skal henligge som moseareal. Der må ikke foretages afvandende foranstaltninger, dog er oprensning af de tilgrænsende kanaler tilladt. Bestemmelser om landskabspleje.

Naturskov

Der er ikke udpeget naturskov.

Jagt

Jagten administreres af SNS Vendsyssel og udøves meget moderat. Der er et ret stort jagttryk på naboarealerne.

Fiskeri

Der er intet fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv

Områdets tilgængelighed med to rastepladser skønnes passende. Der opsættes et fugletårn i den vestlige kant. Herfra kan man se ud over arealet. Det bør tilstræbes at holde publikum fra de centrale dele af højmosen på grund af slid på vegetationen. En P-plads ved Sneppevej bør opgraderes. Adgangen til højmosen skal forbedres. Formidlingen af højmosen kan evt. foregå i samarbejde med projekt Vildmoseporten og Vildmosens naturskole.

Natur

Den nuværende afgræsning af engene (afd. 1065a, 1066a), som omtrent dækker områdets nordlige halvdel, bibeholdes. I den sydlige halvdel (afd. 1065b, 1066b), herunder området omkring søerne, lades udviklingen mod birkeskov foreløbig uforstyrret. Den uforstyrrede højmoseflade nord for søerne i 1065b holdes dog fortsat ryddet for birk. Denne pleje har absolut højeste prioritet og bør foretages hyppigt og omhyggeligt.

Der er i princippet potentiale for genopretning af højmose i størstedelen af området. En eventuel beslutning herom afventer den samlede forvaltningsplan for hele habitatområdet, som skal være udarbejdet i 2009, og vil kræve inddragelse af betydelige landbrugsarealer omkring Grishøjgårds Krat.

Kulturmiljø

Fortidsminderne i Grishøjgårds Krat ser godt ud. Fortidsminderne skal sikres mod skader fra kreaturer. Det gøres ved – og sådan er det da også blevet gjort - at hegne fortidsminderne fra. De hegn der findes nu er ikke noget kønt syn. Så hvis der kunne laves nye, lidt "lettere" og pænere hegn, hegn som også let kan tages ned, når ikke der er kreaturer på marken, så ville det være godt. Vær opmærksom på, at hegnet skal være mindst 2 m fra højenes fod, men meget gerne lidt mere. Og vær så også opmærksom på, at der er registreret en ny fredet høj i området, 812:56, som ikke er hegnet. Om den gravhøj er i øvrigt at sige, at den har et hul i S-foden, som bør fyldes med jord. Trædestensrækken ses kun ved ekstremt lavvande, og det skal der ikke ændres på. De 2 stenkredse bør med mellemrum aftørves, for ikke helt at forsvinde. Det åbne felt med ardspor forbliver åbent.

Landskabsplan

Målet er, at bevare højmosen så naturlig som mulig, med den naturlige kratvegetation.

Skovudvikling og naturnær skovdrift

De eksisterende bevoksninger bibeholdes- også i forfald. Et areal med birk samt eng og mose overgår til græsningsskov.

Køb og salg

Evt. supplerende opkøb i forbindelse med et større naturgenopretningsprojekt i Store Vildmose.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv

SNS Vendsyssel vil arbejde for bl.a. at gennemføre følgende i planperioden:

- Vestlige P-plads renoveres og opgraderes til besøgscenter.
- Opsætning af udkigstårn.
- Udvidelse af p-plads.
- Der anlægges en ny vandresti i det vestlige område.

- Der laves en folder med kort over området. Evt. i samarbejde med projekt "Vildmoseporten".

Natur

Den nordlige del fremstår åben med græsning. Den sydlige ende omkring søerne konverteret til åben birkeskov. Højmosearealerne ryddet og underlagt detaljeret plejeplan. Evt. genetablering af tidligere højmoseflade foretaget.

Kulturmiljø

SNS Vendsyssel vil arbejde for at der bl.a. gennemføres følgende i planperioden:

- Et felt med ardspor er friholdt og overdækket, som en del af områdets information. Dette felt holdes opdateret.
- Hegnene omkring gravhøje reetableres.
- Trædesten friholdes for overgroning.

Landskab

Rydning af uønsket træopvækst.

Skov

Der er udlagt følgende skovudviklingstyper på arealet.

	SUT kode
	92
Driftsklasse	Græsningsskov
Andet løvtræ	4,0
Ubevokset	33,0
I alt	37,0

Gjøl Bjerg (skov nr. 80)

Beskrivelse

Generelt

Gjøl Bjerg er del af et markant udsigtspunkt Bjerget ved Limfjorden, beliggende ned til den østlige del af dæmningen over Ulvedyb Vejle.

Skovarealer		Naturarealer m.v.		Andre arealer	
		Krat Strandeng m.v.	2,7 0,7		
I alt			3,4		
					3,4

© Kort & Matrikelstyrelsen

Arealet er erhvervet i 1979.

Geologi og jordbund

Bjerget er en kridtknude med sand og ler i toppen. Den har stået som en ø i Litorinahavet, men er nu omgivet af lavtliggende hævet havbund.

Landskab

Gjøl Bjerg er et markant landskabselement i det ellers helt flade og åbne kystlandskab, hvor det på landsiden er omgivet af landbrugsarealer, og mod vandet af strandeng. Der er en fantastisk udsigt fra toppen. Afgræsningen af statens areal er ikke tydelig i landskabet, og hele området fremstår noget sammensat. Dels er der det private nordlige areal, som er vokset til i gyvelkrat, dels er der det statsejede areal, som præges af adgangsveje og parkeringsareal. Strandengen fremstår som et åbent areal, men er i nogen grad præget af tilgroning. Erosion på skrænten og på trappen får området til at fremstå lettere nedslidt.

Friluftsliv

Lokaliteten udgør, sammen med det kommunalt ejede naboareal, et rekreativt støtteområde, med rasteplads på statens område og overnatningsplads på det kommunalt ejede område.

Natur

Dele af arealet er kratbevokset. Hensyn til digesvaler.

Gældende udpegninger

Regionplanlægning

Udpegninger i Nordjyllands Amts regionplan (2005):
Området er udpeget som regionalt naturområde. Større uforstyrret landskab.
Sommersigtdybde i søer 1-1,5 m. Økologiske forbindelser. Beskyttet natur.

Internationale beskyttelsesområder

3,4 ha ligger i natura2000 område nr. 15 (Nibe Bredning, Halkær Ådal og Sønderup Ådal), der består af fuglebeskyttelsesområde nr. 1 og habitatområde nr. 15. Fuglebeskyttelsesområdet er også ramsarområde nr. 7. Af de 3,4 ha er det kun den ene der ligger i både fuglebeskyttelsesområde og habitatområde.

Der er lidt 1330 strandeng, med strandrørsump i området, mens det vurderes at fugle arter i udpegningsgrundlaget kun i yderst begrænset omfang benytter området.

Fredninger og vildtreservater

Strandsumpen er en del af Natur- og vildtreservatet Ulvedybet, som omfatter hele det omkringliggende fjordområde. Vildtreservatet administreres af SNS Thy.

Jagt

Der udøves ingen jagt.

Fiskeri

Der er intet fiskeri.

Målsætninger

Friluftsliv

Arealet kan evt. søges mageskiftet med kommunen eller fællesdrift aftales. Det skal gøres synlig, at arealet stilles til rådighed af SNS Vendsyssel.

Natur

Uønsket opvækst og invasive arter fjernes. Bakken sikres mod erosion.

Landskabsplan
Den åbne udsigt fra Bjerget sikres.

Køb og salg
Evt. mageskifte med kommunen.

Plan og konsekvenser

Friluftsliv
SNS, Vendsyssel vil arbejde for bl.a. at gennemføre følgende i planperioden
- Stisystemet renoveres så bl.a. erosionen stoppes.
- SNS synlighed etableres.

Natur
Der skal ved pleje af arealet tages hensyn til digesvalerne.

Landskab
Rydning af uønsket træopvækst.